12988
29 XII 54 V.K.
(30)

Codicis Juſtiniani ampliſſimũ Argumẽtum.

IStum inter ceteros iuris ceſarei libros vtiliſſimũ: quippe qui materias legales ⁊ ſuccincte: ⁊ cõpendioſe reſerat: Rubricas: leges: ⁊ autẽticas triplici ſub indice complectentem tibi (ſi ſapis) comparato.

¶ Codicem hunc multiplices cõtinere titulos cõſtat: quos ferme omnes nouem carmina libris totidem accõmodata explicabunt: ſi diligenter annotentur.

¶ Habentẽ librũ pñtem Baldi: Bartholi: Salyceti: Pauli de caſtro: ceterorũqꝫ caſus breues dicto facilius cernere eſt. Et etiã Baldi ſummaria. Quoniã is eſt qui in Codicẽ diligentius hominũ reputatione neruos intendit.

¶ Aliqua ex Johannis fabri breuiario addita (vt libellus ille cõpendioſus ferme incognitus eluceſcat) ſingulis in libris inuenies.

¶ Precipua gloſarũ notabilia in earũ marginibus nunc deciſiue: nũc interrogatiue ſunt appoſita: quod non mediocrem affert vtilitatem.

¶ Peruigili ſtudio aliqu. fuiſſe caſtigata videbis: ſi. l. eam quam. de fideicõmiſ. cuꝫ ſimilibus diligentiſſime inſpexeris.

¶ Viſu ſolo additiones vltra alios agnoſces: titulorum cõtinuationes ex Cyno deprom-ptas intuitus. quas re vera accõmodatiſſimas iudicabis.

¶ Inſpicere potes gloſas omnes linearũ capitibus exordia ſumere: vt facilius vnaqueqꝫ inueniatur: quod impreſſor nemo hactenus auara cupidine ductus: perficere dignatꝰ eſt.

¶ Satagito gloſarũ quotationes in vnum ſerie alphabetica coadunatas perluſtrare.

¶ Superiores nouem clauſule inſtar librorum totidem appoſite: nomen cognomenqꝫ illius: ꝯſilio cuius ⁊ ꝗtulocũqꝫ opitulamine impreſſores vſi ſunt cõtinent: ſi grãmata maiuſcula inſpicias. et ſi primũ cuiuſlibet vocabulũ intuearis: ꝗta librum hunc diligentia legere debeas: doceberis.

10
(54)
Inv. 14130.

Tituli Codicis in nouem carminibus cõprehenſi.

Codicis Juſtiniani Rubrice ferme omnes nouem ſubiectis verſibus comprehenduntur.

Primi libri rubrice.

P Ars prior officia: leges: ⁊ ſacra docebit.

Libri .i. rubrice.

Officia. De offi. prefec. p̃to. orien. Offi. p̃fec. p̃to. afri. officio p̃fec. vrbis. Officio magiſtri militũ. Offi. queſtoris. Officio magi. officiorũ. Offi. comi. ſacra. largiti. Offi. comi. re. priuatarũ. Officio co. ſacri pala. Offi. procõ. ⁊ lega. Offi. comi. ſa. patrimo. Offi. co. orien. Offi. prefec. auguſta. Offi. vicarĩ. Offi. pretoris. Offi. recto prouin. Offi. prefec. vigil. Offi. ciuilum iudicum. Offi. mili. iudi. Offi. diuerſo. iudi. Offi. eius qui vi. alicuius iudi. vel preſi. obtinet. Offi. iudicis alexan.

Leges. De legibus ⁊ ꝯſti. princi. Manda. princi. Senatuſcõſul. Vete. iure enucle. Juris ⁊ fac. igno. ⁊c̃. Nouo codi. cõpo. Juſti. codi. cõfir. Emẽda. iuſti. codi. ⁊c̃.

Sacra. De ſumma trini. ⁊ fi. catho. Sacroſan. eccle. Epiſ. et cle. Ep̃ali audiẽ. Ne ſanc. bap. ite. His iungantur illi qui faciunt ꝯtra ſacra. vt eſt titu. De hereti. Apoſta. Nemini lice. ſig. ſal. Jude. ⁊ celi. Ne chriſtianũ man. Paga. ⁊ ſacrifi. His qui ad eccle. confugi. His q in eccle. manu. Statu. ⁊ ima. His qui ad ſta. confugi.

Si quos titulos ⁊ hic ⁊ in ſequentibus omiſerimus: illos ꝓ tuo arbitrio ſub quo voles verbo collocabis. Aut alia: ſi mauis: cõtexito carmina que tibi huic rei aptiora videãtur. Neq; nos qui tum breuitati: tũ vtilitati ſtuduimus: dente canino laceres.

Secundi libri rubrice.

T Ranſigo: reſtituo: gero: poſtulo: parte ſecunda.

Libri .ĩĩ. rubrice.

Tranſigo. De trãſactio. Pactis. Et qꝛ talia fiunt qñq; mediantibus: arbitris: ideo de Recep. arbit. in fine libri ponit̃. Et de iureiur. ꝓpter calũ. dando.

Reſtituo. De in integrũ reſti. Filiofa. mino. Fideiuſ. mino. Si tutor vel curator inter. Si in cõi eadẽq; cauſa in integ. reſtitu. poſtule. Si aduerſus rem iudi. Si aduerſus vẽditio. Si aduerſus dona. Si aduerſus liberta. Si aduerſus tranſactio. Si aduerſus ſolutio. Si aduerſus dotem. Si aduerſus delic. Si aduerſus vſucap. Si aduerſus fiſcũ. Si aduerſus credi. Si minor ab here. ſe abſti. Si vt omiſ. heredi. Jn quib⁹ cauſis reſti. Qui ⁊ aduerſus quos. Si minor ſe maio. dixe. Si ſepius in intẽg. reſti. His q ve. eta. impetra. Si maior fac. Ubi ⁊ apud quẽ cog. reſti. agen. ſit. Reputatio. que fi. Etiaꝫ per procuratoreꝫ cauſam reſti. Jn integ. reſti. poſtu. Reſti. mili. Uxo. mili. Tempo. in integ. reſti. Quibus ex cauſis maio.

Gero. De nego. geſtis. Procura. His q̃ vi metuſue cau. geſta ſunt. Dolo malo. Edendo. Jn ius vocan.

Poſtulo. Jd eſt aduoco. De poſtulãdo. Aduo. diuer. iudicio. Aduo. diuer. iudicũ. Aduo. fiſci. Errore aduocato. Ut que deſunt aduoca. Et qꝛ poſtulare non poſſunt qui infames ſunt: ideo Ex quibus cau. irro. infa.

Tertiĳ libri rubrice.

.i. cõqueritur. .i. diuidit.

T Ertia ius dicens: queritur: ſeruit: petit: occat.

Libri .ĩĩĩ. rubrice.

Ius dicens. De iudicĳs. Sportu. ⁊ ſump. in diuer. iudi. fa. Peda. iudi. Qui pro ſua iuriſ. iudi. da. Ne quis in ſua cã iudi. Qui legi. pſo. ſtan. in iudi. ha. Ut nemo iui. agere. Ordine iudicio. Litis ꝯteſta. Pluſpeti. Dilatio. Ferĳs. Juriſdi. om. iudi. Qñ impator inter pupil. Ubi de cri. agi opor. Ubi de poſ. agi opor. Ubi fideicõ. pe. opor. Ubi conue. qui cer. lo. Ubi in rẽ actio. Ubi de here. agit. Ubi de ratioci. Ubi cã ſtatus agi debeat. Ubi quis de curia. Ubi ſena. vel clariſ. Jn quibus cauſis mili. fori preſcrip. vti non poſ. Ubi cauſe fiſca. Quãdo li. vnicuiq; ſine iudice ſe vindi.

Queritur. De inofficio teſtamento. Jnofficio. donatio. Jnoffi. dotibus.

Seruit. De ſeruituti. ⁊ aqua. Uſufructu ⁊ habitatione ⁊ miniſterio ſeruorum.

Petit. De petitio. heredi. rei vendicatione.

Occat. Familie herciſcũde. i. hereditatis diuidẽde. Cõmuni diui. Cõia vtri. iudi. Fini. regũ. Cõſor. eiuſdẽ li.

Quarti libri rubrice.

A Ctio: contractus: teſtes quarta reſerantur.

Actio. De actionibus ⁊ obligatio. Ut actio. ab here. ⁊ ꝯtra here. inci. Ne vxor pro mari. Ne filius ꝓ patre. An ſeruus ex ſuo fac. Quando fiſcus vl' priua. Heredi. actio. Ex delictis defunc. Conſti. pecu. Rebus credi. ⁊ iureiur. Si cer. peta. Suffra. prohibi. ſeque. pecu. Cõdi. inde. Condi. ob cãm. Condi. ob turpem cãm. Condi. furti. Condi. ex lege. Pigno. actio. Jnſti. ⁊ exerci. Quod cuꝫ eo qui in alie. po. Per quas perſo. no. acqui. Ad ſenatuſcon. macedo. Ad ſenatuſcon. velleia. Nõ numera. pecu. Compenſa. Here. vel actio. vendi. Actio. emp. ⁊ ven. Edili. actio. Libri .ĩĩĩĩ. rubrice.

Cõtractus. De commodato. Uſuris. Nauti. feno. Depoſiti. Mandati. Si ſer. extero ſe emi mã. Pro ſocio. Contrahen. emptio. ⁊ ven. Que res vendi non poſ. Que res expor. non debe. Eunuchis. Patribus qui fili. diſtra. Reſcin. vẽdi. Quando lic. ab emptio. diſce. Si ꝓpter publicam penſita. Sine cẽſu vel reliqui. Pericu. ⁊ cõmo. rei vendi. Si quis alteri vel ſibi. Reb⁹ alie. non alie. Cõmu. re. alie. Rem alie. geren. Pactis inter empto. et vendi. Si ſeruus expor. vene. Si manci. ita veneat ne proſti. Si man. ita fue. alie. vt manu. Monopolĳs. Nundi. ⁊ merca. Uectiga. ⁊ cõ. Noua vectiga. inſti. non poſſe. Cõmer. ⁊ merca. Reruꝫ permuta. Locato. Jure emphiteotico.

Teſtes. De teſtibus ⁊ alĳs ſpeciebus probationuꝫ videlicet De probatio. Fide inſtru. cui adheret tit. Plus valere quod agitur.

Quinti libri rubrice.

Q Uinta dabit nuptas: tutelarumq; figuras.

Nuptas. De ſponſalibus. Si rector prouin. vel ad eũ pertinentes ſpõſalitias dederint arras. Donatio. ante nup. Nuptĳs. Inceſtis ⁊ inuti. nup. Jnterdicto matri. inter pu. ⁊ tuto. Si quacũq; predi. pote. Si nup. ex reſcrip. pe. Secũ. nuptĳs. Si ſecundo nupſe. mulier. Dotis promiſſio. Jure dotium. Rei vxo. actio. Pactis conuen. tam ſuper dote q̃ ſuper dona. ante nup. Dote cauta nõ nume. Dona. inter virum ⁊ vxo. Repudi. Solu. matri. quẽadmo. dos pe. Si dos cõſtan. ma. ſo. fue. Ne fideiuſ. vel manda. do. dentur. Rerum amo. Ne pro dote mulie. bona quondaꝫ ma. addicantur. Fundo dota. Diuor. fac. apud quem liberi mora. vel edu. debe. Alen. libe. Concubinis. Natura. liberis. Libri .v. rubrice.

Tutelarũ. De teſtamen. tute. Confirman. tuto. Legi. tute. Qui pe. tuto. ⁊ breuiter proſequere vſq; ad finem huiuſce libri ⁊ omnes ferme titulos huic verbo accõmodatos iudicabis.

Sexti libri rubrice.

S Exta libertos: ⁊ teſtamenta notabo.

Libertos. De ſeruis fug. ⁊ libertis. Furtis ⁊ ſer. corrup. Ope. liberto. Bonis liber. Si in fraudem patro. a liber. alie. fac. ſit. Obſeq. patro. preſtan. Libertis ⁊ eo. liber. Jure aureo. anulo. Libri .vi. rubrice.

Teſtamenta. De teſta. militis. Qui teſta. face. poſ. Teſtamen. Hered. inſti. Jnſti. ⁊ ſubſti. ⁊ reſtitu. ſub condi. fac. Jmpu. ⁊ alĳs ſubſti. Neceſſa. ſer. here. inſti. Libe. prete. Poſthu. Heredi. inſtituen. Jure delibe. Repudien. ⁊ abſti. here. Quẽadmodũ teſta. aperiã. Edic. diui adri. Si quis aliqueꝫ teſta. prohibue. His quib⁹ vt indig. here. aufe. Codicillis. Legatis. Et qꝛ in teſtamẽtis quandoq; verba ponuntur obſcura: ideo eſt ibi titu. de verbo. ⁊ rerũ ſigni. Si omiſ. cau. teſta. Junge hic materiam bonorũ poſſeſſionum. Alioſq; huius libri titulos pro arbitrio accipias.

Septimi libri rubrice.

.i. ſeptima. .i. appellat non ter.

H Epta manumittit: preſcribit: prouocat haud ter.

Manumittit. De vindicta liber. ⁊ apud conſiliuꝫ manumiſſione. Teſta. manumiſſi. Lege fu. ca. tol. Fideicom. liber. Dediti. liberta. tol. Lati. liber. tollen. Cõmuni ſeruo manumiſſo. Ser. pig. da. ma. Ser. reipu. manu. His qui a nõ domino manu. Qui manu. nõ poſ. Qui non poſ. ad liber. perue. Quib⁹ ex cau. ſer. pro pre. liber. acci. Jnge. manumiſ. Cõmunia de manu. Liberali cauſa. Aſſer. tol. Quibus ad liberta. procla. nõ lic. Ordi. cogni. Collu. detegen. Ne de ſta. defunc. poſt quinquẽ. quera. Libri .vii. rubrice.

Preſcribit. De long. tempo. preſcrip. Pecu. eius qui liber. me. Senatuſconſul. claudia. Nudo iure quiri. Uſuca. pro empto. Uſuca. pro dona. Uſuca. ꝓ dote. Uſuca. pro here. Communia de vſucapio. Uſuca. transfor. Acquir. et reti.

Tituli Codicis in nouem carminibus cõprehenſi.

poſſeſ. Preſcrip. long. temp. In quibus cauſis ceſ. long. temp. p̄ſcrip. Quibus nõ obĳcitur long. tẽp. preſcrip. Si aduerſus credi. Quadriẽ. preſcrip. Ne rei do. vel teplo. vendi. tẽpo. preſcrip. ſub mo. Preſcrip. xxx. vel. xl. anno. Anna. excep. Alluuio. ⁊ paludi.

Prouocat haud ter. Ne lice. in vna eademq; cauſa tertio prouocare. Appellatio. Tempo. ⁊ repara. appel. Quando prouo. non eſt neceſſe. Quorum appel. non reci. Si penden. appel. mors interue. His qui per me. iudi. nõ appel. Si vnꝰ ex pluri. appel. Si de mo. poſ. fue. appel. Et quia appellationes emittuntur a ſententĳs: ideo preſupponendi ſunt tituli. de ipſis ſententĳs loquentes. Et ſunt hi. De ſenten. prefec. preto. Quomodo ⁊ quando iudex ſenten. profer. debet. Senten. ex peri. recitan. Senten. ⁊ interlocu. omnium iudi. Senten. que ſine cer. quãti. prolata eſt. Senten. que pro eo qđ intereſt profe. Si a non cõpe. iud. iudicatum eſſe di. Pena iudi. qui male iudi. Senten. reſcindi nõ poſſe. Fructi. ⁊ litis expenſis. Re iudi. Execu. rei iudi. Vſuris rei iudi. Si plures vna ſen. iudi. fue. Quibus res iudi. nõ nocet. Cõmina. epiſto. Si ex fal. inſtru. vel teſtimo. iudi. ſit.

¶ Paucos qui reſtant titulos pro arbitrio applicabis.

¶ Octaui libri rubrice.

Pignorat octaua. Interdicit. Dat. Stipulatur.

Lib. viij. rubrice.

Pignorat. De pigno. ⁊ hypothe. In quibꝰ cau. pignota. contra. Si alie. res. pigno. da. ſit. Que res pig. obli. poſ. Qui potio. in pigno. ha. His qui in prio. credi. lo. ſuc. Si anti. cre. pig. vendi. Si res cõ. pigno. da. ſit. Preto. pigno. Si in cau. iudi. pig. cap. ſit. Si pig. pigno. da. ſit. Partu pigno. ⁊ omni cauſa. Remiſ. pigno. Etiam ob cyrogra. pecu. pig. tene. Diſtractio. pigno. Debito. vendi. pig. impe. non poſ. Si ven. pig. aga. Luitio. pig. Si vnꝰ ex plu. here. Si pigno. cõuen. Iure do. impetran. Pac. pigno. Credito. euictio. pigno. non ha. Et huiuſmodi rubrice concernunt ius qđ quis habet in rebus. Addamus per quandam ſimilitudinem rubricas concernentes ius qđ in perſonis habemus: vt ſunt De patria pote. Adoptio. Eman. libe. Ingra. libe. Poſtli. reuer. Infan. expoſi. Infir. pe. celiba. Iure liberorum.

Interdicit. De interdictis. Quorum bonorum. Quorum legatorum. Vnde vi. Si per vim vel alio modo abſen. perturba. ſit poſ. Vti poſſi. Tabu. exhiben. Libe. exhiben. Preca. ⁊ ſal. interdic. Edifi. priua. Noui ope. nunci. Ope. publi. Ratioci. ope. publi.

Dat. Pro donat. De donatio. Dona. que ſub modo. Reuocã. dona. Donatio. cauſa mortis.

Stipulatur. De contrahen. ⁊ commit. ſtipula. Duo. reis ſtipulan. ⁊ promitten. Fideiuſſo. Nouatio. ⁊ delega. Solu. ⁊ libera. Acceptila. Euictio. ¶ Si quid omiſſum ſit: tu illud conformitate perſpecta pro arbitrio ad aliquid ſupradictorum reducere poteris.

¶ Noni libri rubrice.

.i. punit.
Vltima multiplici pars crimina lege flagellat.

Nonus liber. Codicis re vera crimia varia punit incipiens per rubricam. De his qui accuſa. non poſſunt. Accuſa. ⁊ inſcriptio. Exhiben. ⁊ introdu. reis. Cuſto. reorũ. Iſtos ⁊ reliquos ſequentes titulos per ordinez carmini ſuperiori aptiſſimos iudicabis: ni diſtorto traharis iudicio. Libri. ix. rubrice.

¶ Rubricarum omnium colligationes ⁊ cõtinuationes ex Azonis ſumma excerptas: ⁊ hic nunc primuz impreſſas magnam lectoribus afferent eruditionem.

¶ Et ſi nouem illa ſuperius explicata tibi forſitan prolixiora videntur: materiã ipſam totius Codicis quattuor ſuppoſiti verſiculi enodare poterunt: quos veterem caſtigantes impreſſionem ſic imprimendos curauimus.

¶ Materia nouem librorum Codicis.

Sacrat prima. Secunda parat. Ius tertia dicit.
Contrahit ⁊ quarta. Nubere quinta docet.
Teſtatur ſexta. Libertos ſeptima ponit.
Pignorat octaua. Crimina nona premit.

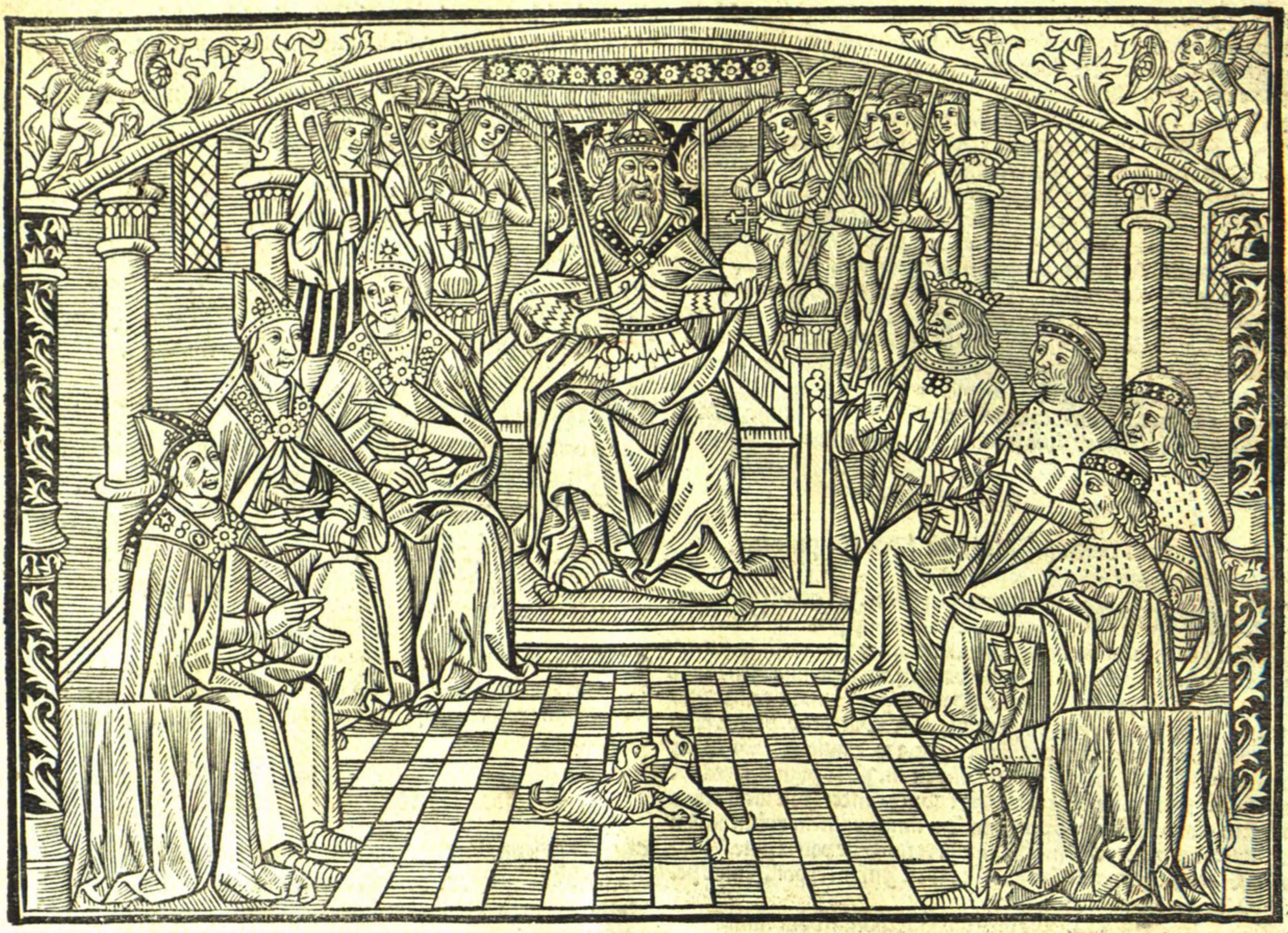

Imperator cuius effigiē hic vides a. vij. principibꝰ eligitur. tribus eccleſiaſticis: ⁊ quattuor laicis. Eccleſiaſtici electores ſunt archiepiſcopus Maguntinus: Treuerēſis: Colonienſis. Laici electores ſunt Palatinus comes rheni. Dux ſaxonie. Marchio brādeburgenſis: ⁊ rex Bohemie. Et p̄fati electores ſubiectis verſibus cōprehenduntur. quos ponit glo. in. c. ad apoſtolice. circa finē. de re. iudi. lib. vj.

Maguntinenſis: Treuerenſis: Colonienſis.
Atqꝫ palatinus dapifer. dux portitor enſis.
Marchio prepoſitus camere: pincerna bohemus.
Romanum regem ſtatuendi dant ſibi legem.

Rex romanoꝝ ſm ſcribētes corona triplici coronat̃. Prima eſt ferrea quā recipit ab archiep̄o colonienſ̄ in aquiſgrani eiuſdē dioceſis. Et ſignificat fortitudinē qua vincere dꝫ rebelles ⁊ infideles cōculcare. Secūda eſt argentea: quā ingreſſus italiā recipit a mediolanenſi archiep̄o in villa modoecien̄. eiuſdē dioceſis. Et ſignificat mundiciaꝫ ⁊ claritatem que dꝫ eſſe in ipſo imperatore. Tertia eſt aurea ⁊ de puro auro qua coronatur per papā in eccleſia ſancti Petri ad altare ſancti Mauricij. Et ſignificat ip̄m imperatorē alijs regibus ⁊ principibꝰ in potentatu ⁊ iuſticia excellentioreꝫ eſſe debere: inſtar auri qd̄ metallis oībus eſt excellentius. Pro hoc ſingularis glo. in. c. romani. §. j. de iureiur. in clemen.

Johannis Chappuis tumultuarij elegi.

Hoc qui cernis opus miro candore patratum:
  Viſere propenſo cuncta fauore velis.
Huic inter reliquos poteris prebere triumphum
  Libros precipuum: quos premit vnca manus.
Quēqꝫ ſitus vilis deturpauit: modo geſtat
  Eſonij nitidam corporis ipſe cutem.
Nec nitor argenti qd̄ congregat omnis ⁊ auri
  Creditur huic ſimilis: cum bona tanta gerat.
Singula ſcripta precor dextris ſpectentur ocellis:
  Ad plenum nequeo pro quibus ipſe loqui.
Ore caueto graui tam terſas rodere chartas
  Liuor: qui cuncta carpere dente ſoles.

Si bona que compto ſunt addita Codice cernat:
  Nuncipſum nemo qui reprehendat erit.
Credere ferre leues elegos grauis ampla libelli
  Dogmata diſparibus deſine poſſe rotis.
Sanctio ciuilis cum tota libro micet iſto:
  Eneidos vatis vtile carmen erat.
Abdita qui legum penetrat loca ceſarearum
  Hoc hyperioneus Codice fulgor ineſt.
Iſte recens duret nullo violabilis euo:
  Nec ruat in cineres: aut caua buſta liber.
Et licet omne rogus vel templa ſacrata prophanet:
  Non rapiat tamen hoc flamma rogalis opus.

Diuiſio

In noie dñi. Juſtinianus generis humani directoꝛ in pꝛeſenti rubꝛica ſiue intitulatione tria facit: qꝛ pmo ponit diuini nois inuocationẽ ꝑ quaꝫ deus veneraṫ. Scđo ponit ꝓpꝛiam ⁊ appellatiuã deſcriptionẽ ꝑ quam pñs opus denominaṫ. Tertio ſubdit intitulationẽ ꝑ quã pñs opus ꝓhemialiter inchoaṫ. Secunda ibi: codicis dñi ⁊c. Tertia ibi: repetite ꝑlectionis vſqꝫ in finẽ rubꝛice. h.d. ſm Bald. Uel aliter diuidiṫ iſta rubꝛica in tres partes. Pꝛima eſt generaliſſima ad oẽ opus inchoãdum vſqꝫ ibi: codicis. Scđa generalis ad totum iſtud volumẽ dũtaxat vſqꝫ ibi: de nouo codice faciendo. Tertia ſpãlis ad iſtam pꝛimaꝫ ꝯſtõneꝫ. h.d. ſm Paulum de caſtro.

a In noie dñi. Incipit a deo. vt. j. de offi. ꝑfec. pꝛeto. Affrice. l. in noie dñi. Accur.

b Juſtiniani. qꝛ iuſtini filius fuit. vt inſtitu. de dona. §. eſt ⁊ aliud. Et diciṫ ħ ad differẽtiã trium codicũ: de qbus j. fit mentio in ꝯſti. ij. Accur.

c Sacratiſſimi. qꝛ inunctus: vł qꝛ ſacras leges nobis tradidit.

Perpetuum qualiter accipitur.

d Perpetui. i. generalis. vt inſti. ꝺ ſatiſda. tu. ⁊ cu. §. j. ſic. j. ꝺ edẽ. l. edita. vnde illud: exiit edictũ ⁊c. ⁊ in epła omnis aĩa ⁊c. ponitur ⁊ aliter: vt diximus. ff. ꝓ ſocio. l. j.

Auguſtꝰ vnde dicitur.

e Auguſti. ab augeo quo ad ꝓpoſitum vt ⁊ matrimoniũ diciṫ res indiuidua. lꝫ qñqꝫ diuidatur. vt inſti. de pa. po. i pꝛin. ⁊. C. de repu. l. cõſenſu. vł diciṫ ab Octauiano Auguſto qđ eſt diuinare.

f Repetite. iuſſit eñ fieri pꝛimo codicẽ ex tribus. ⁊ iterum iuſſit diſſolui vt ibi apponeret quaſdã deciſiões quas poſtea fecerat. ⁊ ſic iterum iuſſit ligari. ⁊ ideo dicit repetite. vt. j. de emen. iuſti. codi. ꝑ totum. ⁊. §. in antiquis eñ ⁊c. Item qđ dicit ꝑlectionis. i. lectionis. ⁊ eſt figura pꝛotheſis ſic poniṫ. ff. de dote ꝑlega. per totum titulum.

In nomine domini[a] noſtri ieſu xp̄i Codicis dñi Juſtiniani[b] ſacratiſſimi[c] ꝑncipis ꝑpetui[d] Auguſti[e] iuris enucleati ex oĩ veteri iure collecti repetite[f] ꝑlectiõis Incipit conſtitutio pꝛima.

De nouo[g] codice faciendo.

Retro viſa cõiter vtilium litiũqꝫ deciſiua audacter ſunt attendẽda ſupfluitate reſecata. h.d. ſm Salyce. Uel ſic. Iſta fuit quedam epiſtola Juſtiniani impatoꝛis quam direxit ſenatoꝛibus vꝛbis coſtantinopolitane: vt patet in fine eius. h.d. ſm Pau. de caſtro. Diuidiṫ hec cõſtitutio in quattuoꝛ partes. In pꝛima ponit intentionẽ finalem cũ aliqua cõmendatione operis. In ſcđa enumerat ſapiẽtes ad hoc electos cuꝫ dignitatum expꝛeſſione. In tertia recitat cõmiſſionem ſibi factã cuꝫ certa limitatione ſeu determinatiõe. In quarta ⁊ vltima loquitur ſenatoꝛibus cum alterius codicis inhibita recitatione. ſcđa ibi: ideoqꝫ. tertia ibi: qbus quarta ibi: hoc igitur. Itẽ pꝛima ſubdiuiditur in duas ꝑtes: qꝛ pꝛimo ponit intentionem ſuã in generali. Scđo ponit tres eius modos ⁊ effectus. ſcđa ibi: ꝓlixitateꝫ. hoc dicit ſm Baldum.

Imperatoꝛ Juſtinianus auguſtus ad ſenatũ. Titu. j. Lex. j.

Hec[h] que neceſſario coꝛrigenda eſſe mltis retro pꝛincipibus viſa ſunt: intereatñ nullus eoꝝ hoc ad effectũ ducere auſus eſt: in ꝑſenti[i] rebꝰ donare cõibus[k] auxilio dei oĩpotentis cenſuimus[l]: et ꝓlixitatem litium[m] amputare[n]. multitudine[o] quidẽ cõſtitutionũ que tribꝰ codicibꝰ Gregoꝛiano Hermogeniano: atqꝫ Theodoſiano cõtinebanṫ. illaruꝫ[p] etiã que poſt eoſdẽ codices a Theodoſio[q]: diuine recoꝛdatiõis aliiſqꝫ poſt eũ retro pꝛincipibus[r] et a noſtra ẽt clementia poſite[s] ſunt reſecãda[t]. vno aũt codice ſub felici noſtri nois vocabulo cõponendo in quẽ colligi tam memoꝛatoꝝ trium codicuꝫ q̃ꝫ nouellas[v] poſt eos[x] poſitas[y] cõſtitutiones opoꝛtet.

Pꝛo magnitudine rei gerende ſunt artifices eligẽdi. h.d. ſm Saly.

Ideoqꝫ[z] ad hoc maximũ[a]: et ad ipſius reipublice[b] ſuſtentationẽ[c] reſpiciẽtes[d] opus efficiendũ elegimꝰ[e] tanto faſtigio[f] laboꝝ: tanteqꝫ ſollicitudini ſufficiẽtes[g]. Johãnem virũ excellẽtiſſimum exqueſtoꝛẽ[h] noſtri ſacri pallatij cõſularem[i] atqꝫ patricium[k] Leontiũ viruꝫ ſublimiſſimũ magiſtrũ militũ expꝛefecto pꝛetoꝛio[l] conſularẽ atqꝫ patriciũ Phocam virum eminẽtiſſimũ magiſtrũ militum conſularẽ atqꝫ patricium Baſilidẽ virum excellẽtiſſimuꝫ ex ꝑfecto ꝑtoꝛio oꝛiẽtis atqꝫ patricium Thomam virũ glorioſiſſimuꝫ queſtoꝛẽ ſacri noſtri pallacij. et ex conſulẽ Tribunianũ virũ magnificuꝫ magiſteria dignitate interagẽtes[m] decoꝛatũ. Conſtantinũ virum illuſtrẽ comitẽ largitionum[n] interagentes[o] decoꝛatũ. et magiſtrũ ſcrinij libelloꝛũ ſacrarũqꝫ ꝯſtitutionũ Theophilũ viruꝫ clariſſimũ comitem ſacri noſtri conſiſtoꝛij et iuris in hac alma vꝛbe[p] doctoꝛẽ. Dioſcorum et pñtinuꝫ diſertiſſimos togatos foꝛi ampliſſimi pꝛetoꝛiani.

Impatoꝛ electis viris tradit foꝛmã verani vt inutiles ꝑfationes ⁊ ſilia ex quibꝰ nõ augetur effectus ⁊ cõtraria reſecarent ⁊ ſilr ea que erant abolita rõnabili cõſuetudine ⁊ claras ⁊ apertas leges ex tribꝰ codicibus ⁊ nouellis traderẽt: ipſiſqꝫ adderẽt ⁊ detraherent: ⁊ earũ ſenſum clarioꝛeꝫ efficerent vbi opus foꝛet ⁊ in vnuꝫ codicem componerent. h.d. ſm Bal.

Quibus[q] ſpãliter ꝑmiſimus[r] reſecatis tam ſupuacuis q̃tum[s] ad legum[t] ſoliditatem[v] ꝑtinet ꝑfationi-

g De nouo. Supioꝛ rubꝛica eſt cõis ad totum libꝛum: ſed qđ ſequitur. ſ. de nouo codice confirmando ad ꝯſtõnem iſtam tñ. Azo.

Diuiſio textus.

h Hec. ſ. iam coꝛrecta. Uel melius. i. coꝛrigẽda ſm vos iudices. Et dic ꝙ hec ꝯſtõ diuidiṫ in quattuoꝛ partes Pꝛima vſqꝫ illuc ideoqꝫ ⁊c. Scđa vſqꝫ illuc: quibus ſpãliter ⁊c. Tertia vſqꝫ illud: hoc igiṫ. Quarta ⁊ vltima abinde vſqꝫ in finem. Dic ergo hec que coꝛrigenda. ſ. nunc.

i In pñti. hoc verbũ in pñti determinat verbũ donare: nõ verbum cenſuimus: qꝛ ꝯꝛium aſſeuerat ꝑ ꝑteritum cenſuimus. Azo.

k Cõibus. i. cõi vtilitati que ꝓuenit ex cõſtitutionibus.

l Cenſuimus. i. oꝛdinauimus in coꝛde vel toti reipublice vel imperio: alia tamen foꝛma q̃ olim.

m Litium. q̃ fiebãt immoꝛtales. etiã repete multitudine. Accur.

n Amputare. reddit attẽtum. ⁊ facit. ff. ſi cer. pe. l. quidam.

o Multitudine. aľs multitudine. ⁊ tũc eſt. j. reſecãda. ⁊ melius.

p Illarum. ſ. conſtitutionum.

q Eum. ſ. theodoſium.

r Retro pꝛincipibus. quo ad nos. i. ante nos.

s Poſite. vt extrauagantes conſtitutiones.

t Reſecanda. aľs reſecãdo. ⁊ tunc habeas multitudinẽ. aľs reſecanda. ⁊ tunc multitudine

v Nouellas. nõ oẽs ſed vtiles.

x Poſt eos. tres codices.

y Poſitas. i. factas.

z Ideoqꝫ. qꝛ iaꝫ nos diximus ꝙ volebamus illos tres codices ⁊ extrauagantes ꝯſtões in vnum codicem redigere. ideoqꝫ.

Maximũ. ſi habes maximũ plana eſt. ſi habes maxime ſic exponenã nõ ſolum iſtos. x. viros elegimꝰ ad ħ opus ſꝫ etiã ad alios libꝛos faciẽdos: ſꝫ maxime ad ħ.

b Reipublice. i. imperij.

c Suſtẽtationẽ. qꝛ ꝑ leges ſuſtentaṫ reſpublica ſicut ⁊ ꝑ arma.

d Reſpiciẽtes. aľs reſpiciẽtes: ⁊ tunc plana aľs reſpiciẽs. ⁊ tunc ſic ꝯſtrue. ideoqꝫ elegimus viros ad hoc maximuꝫ opus efficiẽdũ: opus dico reſpiciẽs ad ſuſtentationem ipſius reipublice. i. imperij.

e Elegimus. ſ. hoĩes qui ibi ponunṫ.

f Faſtigio. i. altitudini vel magnitudini: ⁊ ſcribe ꝑ. g. nõ ꝑ. d. Ac.

g Sufficiẽtes. ſ. viros infraſcriptos.

h Exqueſtoꝛẽ. nomẽ eſt dignitatis ſicut dico in exꝑfecto ⁊ exconſule ſm Jo. vt. j. de aduo. diuer. iudi. l. petitionẽ. §. egredientẽ. ſicut exq̃ſtoꝛ vt. ff. de offi. queſto. l. j. in fi. alij dicũt eũ exqueſtoꝛeꝫ q queſturã dimiſit: ⁊ ſic excõſul q cõſulatum dimiſit.

Exqueſtoꝛ. Expꝛefectus. Exconſul.

i Conſularẽ. conſularis eſt qui inſignia cõſulum beneficio pꝛincipis cõſequiṫ: ſed conſules ſunt in ipſo actu gerendi. vt. j. de conſuli. l. iij. ⁊. iiij. li. xij.

Conſularis.

k Patriciũ. expone. vt inſti. qui. mo. ius pa. po. ſo. §. filiuſfamilias.

l Pꝛetoꝛio. natum vel vocatum.

m Interagentes. interagẽtes dicunṫ qui ſunt inter eos q res impiales adminiſtrãt. Uel q agunt. i. moꝛanṫ circa latus ꝑncipis. vnde habes. j. ti. de pꝛincipibus agentibus in rebus. li. xij.

Interagentes.

n Largitionum. i. donationum que fiebant in aula regia.

o Interagentes. quidam habẽt inter gentes: ſed male. Dic ergo interagentes ⁊ id expone: vt. ſ. Accur.

p Urbe. ſ. conſtantinopolitana.

q Quibus. ſpãliter ⁊c. ſunt ergo. x. ⁊ ſic. x. fuerunt in petẽdis tabulis. vt. ff. de oꝛigi. iur. l. ij. §. exactis. Tres ṽo in inſti. xvj. in cõpilatiõe digeſtoꝝ. vt inſti. in ꝓhemio. §. cumqꝫ hoc deo. ⁊. §. ex omnibus. ⁊. j. de vete. iure enu. l. ij. §. que omnia. Item quinqꝫ in compilatione noui codicis. vt. j. ti. ij.

r Permiſimus. ſ. ꝑcipiendo. Et no. ꝙ decem facit pꝛecepta.

s Quantũ. q. d. ſolide. i. integre leges remaneãt reſecatis ſupfluis.

t Legum. ecce pꝛimum pꝛeceptum.

v Soliditatem. quia medula legis bene eſt ſolida ſine ſuperuacuis

prefationibus.
a ¶ Prefationibus. no. ſupuacuis: al's ꝯ. ff. de orig. iur. l. j.
b ¶ Quam. ecce ſecundum.
c ¶ Similib⁹. Ad hoc eſt cõtra. ff. de diſtra. pigno. l. arbiter. ⁊. l. vlti. ſed fuit vitium ſcriptoris. Item ⁊ al's in multis locis ſunt ſimilia que oia ſolue. vt. j. de vete. iur. enu. l. ij. §. ſi quis.
c ¶ Robore. ꝙ ſint ſine die ⁊ conſule. Accur.
d ¶ Ad certas. ex motu principis.
e ¶ Perſonas. ad hec verba cõcordat. j. in cõſtitutione ꝑxima ſequẽ. §. hunc igitur. ibi nullaq; dubietate. Accur.
f ¶ Preſcripte. hic eſt ꝯ. j. de legi. ⁊ conſti. l. ij. ⁊ inſti. de iure natu. §. ſed qd principi. in fi. ſolu. hic de his que iuris corpore clauſe ſunt. ibi non. Uel hic reſcripſit in aliqua queſtione reſpondendo qd ſit iuris ſed ibi in ꝑuilegijs. Itẽ intellige hoc qd hic dicit: niſi dicaꝰ in. l. expſſum ꝯrium. vt patet. ff. de cen. l. j. ⁊. j. de decu. l. neq; dorotheum. ⁊. j. de his qui ad eccle. confu. l. fi. in prin.

bus[a] q̄[b] ſimilibus[c] ⁊ contrarijs[d] preter q̄[e] ſi iuris alia diuiſione[f] adiuuentur[g]. Illis[h] etiã que[i] in deſuetudinẽ[k] abierunt: certas[l] ⁊ breui[m] ſermone ↄſcriptas ex iiſdẽ tribus codicib⁹ ⁊ nouellis[n] cõſtitutionib⁹ leges[o] componere ⁊ congruis[p] titulis ſubdere[q] adijciẽtes[r] quidẽ ⁊ detrahẽtes[s] immo[t] mutãtes[v] verba eorum: vbi hoc rei commoditas exigeret: colligentes[x] vero in vnam[y] ſanctionẽ: que varijs cõſtitutiõibus diſperſa ſunt ⁊ ſenſum earũ clarionẽ efficientes. ita tñ vt ordo tempoꝝ earũq; conſtitutionũ: nõ ſolum ex adiectis diebus[z] cõſulibuſq;: ſed etiã ex ipſa cõpoſitione[a] earũ clareſcat. primis quidem in primo loco. poſteriorib⁹ vero in ſecũdo ponendis[b]: ⁊ ſi que earum ſine die ⁊ conſule in tribus veteribus codicibus vel in his in quibus nouelle cõſtitutiones recepte ſunt inueniantur. Ita his ponẽdis nullaq; dubietate ſuꝑ generali earum robore[c] ex hoc orienda: ſicut ⁊ illas vim generalis conſtitutionis obtinere palam eſt: que ad certas[d] perſonas[e] preſcripte[f] ſunt: vel per pragmaticam[g] ſanctionem ab initio date eidem nouo codici ꝑpter vtilitatem ſanctionis indulte[h] fuerunt[i].

¶ Imperator ſuperius poſuit ſuam intẽtionem ⁊ operis cõmiſſionẽ in generali. nunc vo ponit formã in ſpeciali. ⁊ ad hoc j. ti. j. ibi dũ dicit: ſub certis finib⁹ magnum laborẽ commiſimus. B. dicit ſꝫ Baldum.

¶ Hec igitur ad veſtrã noticiam[k] ferre ꝑperauim⁹: vt ſciatis quãta nos diuturna ſuper rerum cõmuni vtilitate cura ſollicitet: ſtudẽtes certas ⁊ indubitatas[l]: ⁊ in vnũ codicem collectas eſſe decetero conſtitutiones: vt ex eo tantummodo ſub felici noſtro nomine nuncupando codice: recitatio cõſtitutionum in oĩbus ad citiores[m] litium diuiſiones[n] fiat[o] in iudicijs.

¶ De Juſtiniano codice confirmando[p].

¶ Iſta fuit epl'a directa ad prefectũ ꝑtorio: poſtq̄ viri de quibus in ꝑcedenti dictũ eſt opus eis commiſſum expleuerunt: per quã imperator cõfirmat codicem nouiter factum per illos ⁊ mandat ipm publicari ⁊ ſeruari. h. d. ſm paulũ de caſtro

¶ Imperator Juſtinianus pius: felix inclytus[q]: victor ac triumphator ſemꝑ Auguſtus Menne[r] p. p.

Titu. ij. Lex vnica.

Ex precepto[s] huius alme vrbis[t] Conſtãtini conſulis ac patricij ſumma[v] reipublice tuitio de ſtirpe duarum rerum armorum atq; legũ veniens: vimq; ſuam exinde muniens felix romanorum genus omnibus anteponi nationibus: omnibuſq; gentibus dominari: tam preteritis effecit temporibus q̄ deo propitio in eternum efficiet. iſtorum etenĩ alterum alterius auxilio[x] ſemper eguit ⁊ tam militaris res legibus in tuto collocata eſt: q̄ ipſe leges armorũ preſidio[y] ſeruate[z] ſunt. ¶ Merito[a] igitur[b] ad primam[c] cõmunium[d] rerum ſuſtẽtationem noſtrã ſemitã ⁊ mentẽ laboreſq; noſtros referen-

d ¶ Contrarijs. Ecce tertium.
e ¶ Preterq̄. ſimilib⁹ dico ꝑter. q. d. i. pleniore indagine. vt. j. ti. j. § ſed cũ ſit. ⁊. j. de vete. iure enu. l. ij. §. ſi quid. Item probatur ex duobus. vt. j. de iur. ⁊ fac. igno. l. ſi poſt diuiſionem. ⁊. ff. famil. herciſ. cum putarem. nõ autẽ refertur ad id quod dixerat de cõtrarijs: quia nullum cõtrarium inuenitur. vt. j. de vete. iur. enu. l. ij. §. cõtrarium. Uel etiã ad cõtrariũ põt referri. ⁊ tunc patet exemplum in legibus ſupradictis. l. ſi poſt diuiſionẽ. ⁊. l. cũ putarem.

Cõtrarietas nulla eſt in legibus.

f ¶ Diuiſione. i. additione.
g ¶ Adiuuentur. illa ſ. ſimilia.
h ¶ Illis. ſ. reſecatis.
i ¶ Que. ecce quartũ.
k ¶ In deſuetudinem ſic inſti. in ꝓhemio. §. ⁊ qd poſtea deſuetudine ⁊c. ⁊. j. d vete. iur. enu. l. j. §. ſꝫ ⁊ ſi quid. iij. columna.
l ¶ Certas. i. ſui reſpõſione. vnde in fi. huius legis vocat ĩdubitatas ⁊ hoc fallit vbicũq; eſt diſcuſſio dñorum. ⁊ in ff. ſepe fallit in ſceuola.
m ¶ Breui. hoc fallit in legibus iuſtiniani quãdoq;.
n ¶ Nouellis. q̃ ſunt extrauagantes.
o ¶ Leges. ſic reddit dociles. nam docilẽ facit q ſummã rei breuiter cõprehẽdit. Accur.
p ¶ Congruis. ecce quintum.
q ¶ Subdere. ſubaudi eos ꝑmiſimus. Accur.
r ¶ Adijcientes. ecce ſextum. Accur.
s ¶ Detrahentes. ecce ſeptimum.
t ¶ Immo. ponit ꝑ et. ⁊ ſm quoſdam ſic exponitur. j. de ſacroſanc. eccle. l. iubemus. §. economus. ⁊. §. ſequẽ. nõ correctiue. vt ⁊ al's. ff. de here. inſti. ſi ita ſcriptum. in principio.
v ¶ Mutantes. ecce octauum.
x ¶ Colligentes. ecce nonũ. ⁊ beniuolũ reddit: q: dicit ex pluribus vnũ facturos. vt. j. de iure deli. l. fi. in prin. ⁊. §. fi. Item no. ꝙ ſanctio dicit multis modis: vt no. in ꝓhemio. ff. in prin.
y ¶ In vnam. i. legem imperialem. vel. i. hunc codicem: ita ſequitur decimum preceptum.
z ¶ Diebus. ſi dies ⁊ conſules erant adiecti. Accur.
a ¶ Compoſitione. i. cõpilatione. primo loco: vt prima lex ſit vnius impatoris ⁊ ſequens eiuſdem tituli ſit ſequẽtis imperatoris poſt illũ. ⁊ ſic deinceps. Non aũt intelligas quo ad totũ volumen. nam inuenies legem Juſtiniani etiam circa principiũ voluminis. ⁊ tñ inuenies poſtea in alijs titulis aliorum impatorum. poſtea iterum ⁊ eiuſdẽ Juſtiniani legem inuenies primo factã poni poſtea. ⁊ factam poſtea prius poſitam. vt patet. j. de iudicijs. l. ꝑperandum. ⁊. j. vt infra certum tempus. l. fi. Item nota hic de ordine: vt notatur in auꝫ. de here. ⁊ fal. §. inordinato. colla. j.

Leges q̄ ordĩe ſũt ſituande.

b ¶ Ponẽdis. ſ. ſine die ⁊ cõſule. ⁊ valet: vt ſubijcit. ſed ꝯ. j. de diuer. re. ſi qua. Sol. hic de his que iuris corꝑe claudunꝰ. ibi nõ.

g ¶ Pragmaticã. que ſit conſilio ꝓcerum.
h ¶ Indulte. al's inſerte.
i ¶ Fuerunt. futuri tẽporis: nec enĩ eſt factuſ ſed fieri mandaꝰ ꝑ hãc conſtitutionem.
k ¶ Noticiam. ad ſenatores loquitur.
l ¶ Et indubitatas. ⁊ ponitur pro ideſt.
m ¶ Ad citiores. propria põt intentio Juſtiniani hic notari: ſed et beniuolentia. Accur.
n ¶ Diuiſiones. i. deciſiones.
o ¶ Fiat. ecce propria Juſtiniani intentio.
p ¶ De iuſtiniano codice confirmando. Superior conſtitutio fuit facta nõdum facto codice. hec cũ iam eſſet factus. vt. j. ea. l. §. huiuſdem prudentibus.
q ¶ Inclytus. ideſt bene auguratus. totũ expone: vt in ꝓhemio. ff. in principio.
r ¶ Menne. ſupple miſſa fuit ex ꝑcepto ⁊c. Accurſius.
s Ex precepto. al's ex precepto alme vrbis conditoris conſtãtini ⁊c.
t ¶ Urbis. ſubaudi cõditoris. ⁊ ſic patet ꝙ de noua roma cum eã fecit cõſtantinus: nõ de veteri cũ eam fecerit romulus. ⁊ dic ꝙ conſtantinus precepit hec duo. ſ. ꝙ arma ⁊ leges eſſent ad tuitionem reipublice. ⁊ hoc ſi habes cõſtantini. ſed al's eſt cõſtantino ⁊ patritio: ⁊ tunc dic ex precepto. ſ. diuino ſumma tuitio veniens conſtantino ⁊c. ⁊ ſic ſunt datiui caſus: ⁊ ſemper incipit conſtructio ſumma ⁊c. ⁊ facit inſti. in ꝓhemio. in prin. imperatoriam ⁊c.

Roma ẽ duplex.

v ¶ Summa. al's ſumma tuitio. ⁊ al's ſumma reipublice tuitio. Et nota ꝙ pylius hic ſumma ⁊c. incipit legem. ſed alibi ſic. ex precepto huius alme vrbis conſtantini atq; patricij. ⁊ quod dicit vrbis ſubaudi conditoris.
x ¶ Auxilio. nam ⁊ leges indigẽt armis. vt. ff. de rei ven. q reſtituere. Item ad puniẽdos rebelles: vt. j. de epi. ⁊ cle. ſi qs in hoc ⁊ arma legibus. vt. ff. de re mili. l. iij. §. miles. vſq; in fine legis.

Leges armis egẽt ⁊ ecõtra.

y ¶ Preſidio. ideſt auxilio.
z ¶ Seruate. al's ſeruande.
a ¶ Merito. hic dicit impator qualiter ſe habuit ad arma.
b ¶ Igitur. cum ꝑdicta duo. ſ. arma ⁊ leges fecerint romanum ppl'm oĩbus alijs nationibus dñari: ⁊ ſint duo brachia mundi. merito ergo impator fecit ſi habuit curã circa ea: ⁊ quare habuerit dico. ⁊ ꝑmo circa arma tanq̄ digniora. Accur.

Romani ꝑ quid oĩbus ſunt dominati.

c ¶ Primam. ſ. maximam. ⁊ hoc vt tollas contrarium. j. l. proxi. vbi dicit ꝙ primo ad leges.
d ¶ Communium. armorum.

a ¶ Agmina.i.milites in agminibus.
b ¶ Veteribus.ſ.agminibus.
c ¶ Exquiſitis.ſ.expenſis publicis.
Ouidius d ¶ Poſita.ſ.agmina.iuxta illud Ouidij.Non minor eſt virtus ꝙ querere parta tueri.

y ¶ Digeſtione.i.deliberatione.
z ¶ Cõmunibus.i.ꝓprijs ſingulorũ.⁊ ita expone.ſ.⁊.j.ſemp.nã nõ erant omnia communia communicatione.
a ¶ Nunc igitur.tertia pars.
b ¶ In eternum.ponit pro perpetuo.

e ¶ Firmiſſima.ſcilicꝫ agmina.
f ¶ Sed cum.hic dicit qualiter ſe habuit ad leges.
g ¶ Inſidiantem. nã qñ legem nõ intelligis tibi inſidiatur.
h ¶ Edidimus.i.deputauimus.vel edidimus i.ad hoc dedimus noſmetipſos.
i ¶ Doctrina.quo ad cognitionem.
k ¶ Experientia.quo ad operationem.
Indefenſus ſumitur dupliciter. l ¶ Indefeſſo.i.nõ fatigabili.al's indefenſo ſtudio.i.q2 nullus defendit h ſtudiũ nõ eſſet bene factũ:vt ſichec dictio in exponat.i.nõ vt ⁊ al's.Vel meli⁹ dic in defenſo.i.multũ defenſo ꝑ iſtud op⁹.⁊ ſic ponitur in pro valde.⁊ſic etiãꝫ ponit increſcit a/qua.i.valde creſcit.vt ff.de aqua plu.arcen.l.j.§.j.⁊ indifficilis.i.valde difficilis.ff.de libe.⁊ poſthu.l.gallus.§.ille caſus.al's eſt indefeſſo.⁊ tunc eſt plana:q2 iſti nunꝙ erãt feſſi donec cõplerent:⁊ ſemp erãt recentes:vt colligit ꝙ melius fecerunt.nã in ꝑmis horis diei vl' poſt ſomnium quãdo aliqs eſt recens melius facit vt.ff.de verbo.ſigni.l.ij.in fine.
m ¶ Conferẽtibus.qñ qꝫ eñ cõferunt.vt patꝫ j.de cadu.tol.in prin.õ rei vxo.actio.l.j.in ꝑn.Et de his dic vt diximus in ſuperiori conſtitutione.
n ¶ Similibus.ſcilicet tollendis.
o ¶ Ex qua.ſcilicet diuiſione.
p ¶ Alijs tollẽdis.repete que olim erãt ſcripta.
q ¶ Pertinentibus.ſ.ſi tollantur.
r ¶ Mãdatis.i.electiſ
s ¶ Annuit.i.ſuum ꝑbuit aſſenſum:exhibuit voluntatẽ:preſtitit fauorem:⁊ hoc ꝑ id qđ fecerũt apparet ꝙ ea que cõmiſimus feliciter cõpleuerunt.et hoc dicit ad iſtum enim ⁊c.
t ¶ Electi.verbũ huius noiatiui eſt longe.i.ad ꝓſperũ tulerunt ⁊c.
v ¶ Sedula.i.cõtinua
x ¶ Induſtria.i.valde exorauimus eos:vt de hac compoſitione deliberarent.Azo.Vel dic ꝙ determinat ſequentia.

tes militaria quidẽ agmina[a] multiplicibus ⁊ omnẽ prouidẽtiã cõtinẽtibus modis omnibus correxim⁹ ⁊ tã legibus veteribus[b] ad meliorẽ ſtatutũ breui tempore ductis ꝙꝫ nouis non ſoluꝫ exquiſitis[c]:ſꝫ etiã recta diſpoſitione noſtri nois ſine nouis expẽſis publicis cõſtitutis ꝑmo ſeruãdo poſita[d]:deĩde noua ponẽdo firmiſſima[e] ſubiectis efficimus. ¶ Sed cuꝫ[f] ſit neceſſariuꝫ multitudineꝫ ꝯſtitutionuꝫ tã in tribus veteribus codicibus relataruꝫ ꝙꝫ poſt earum confectionem poſteriorib⁹ temporibus adiectarum:ad breuitatem reducendo:caliginẽ earum rectis indicuꝫ diffinitionibus inſidiantẽ[g] penit⁹ extirpare.ad hoc cõmune preſtãdũ beneficiũ deo preſule prono animo nos edidimus[h] ⁊ electis viris gl'ioſiſſimis tã doctrina[i] leguꝫ ꝙꝫ experiẽtia[k] rerũ:ſtudio qꝫ reipublice indefeſſo[l]:⁊ laudabili propoſito pollentibus:ſub certis finibus magnuꝫ laboreꝫ cõmiſim⁹ per quẽ taꝫ triuꝫ veterũ Gregoriani Hermogeniani atqꝫ Theodoſiani codicum cõſtitutiões ꝙꝫ plurimas al's poſt eoſdẽ codices a Theodoſio diuine mẽorie ceteriſqꝫ poſt eum retro principibus a noſtra etiam clementia poſitas:in vnum codicẽ felici noſtro vocabulo nũcupãdum colligi ꝑcepim⁹. ¶ Tollẽdis quidẽ taꝫ ꝑfationib⁹ nullũ ſuffragiũ ſanctiõibus ꝯferẽtib⁹[m] ꝙꝫ cõtrarijs ꝯſtitutionibus q̃ poſteriore promulgatione vacuate ſũt:ſimilibus[n] etiã preter eas que eadẽ pene ſantiẽdo diuiſionẽ iuris aliquã facere noſcuntur:ex qua[o] diuidendo vetera nouũ aliquid naſci videtur:multis inſuꝑ alijs[p].ad rectã huius codicis cõpoſitionem ꝑtinentibus[q] iiſdem prudẽtiſſimis viris a noſtro nomine mãdatis[r] et noſtro ſtudio pro re publica inſtituto ſuũ ꝑſidiuꝫ deus oipotẽs ãnuit[s]. ¶ Ad iſtum eñ laborẽ et tãti operis ꝯſummationẽ electi[t]:vir excellentiſſimus ex queſtor noſtri palacij conſularis atqꝫ Patricius Johãnes.⁊ vir ſublimiſſim⁹ exꝑfect⁹ ꝑtorio.cõſularis atqꝫ patrici⁹ Leõti⁹ vir quoqꝫ eminẽtiſſim⁹ magiſter militũ ꝯſularis atqꝫ ꝑrici⁹ phocas.etiã vir excelẽtiſſim⁹ exꝑfect⁹ ꝑtorio ꝑ oriẽtẽ ⁊ patrici⁹:⁊ nunc ꝑfectus ꝑtorio ꝑ illiricũ baſilides:⁊ vir gl'ioſiſſim⁹ queſtor ſacri noſtri palacij ⁊ excon

ſul Thomas.immo ⁊ vir magnificus magiſteria dignitate inter agẽtes decorat⁹ Tribunian⁹ ⁊ vir illuſtris comes ſacraꝝ largitionum inter agentes decoratus.⁊ magiſter ſcrinij libelloꝝ ⁊ ſacraꝝ cognitionũ Cõſtãtin⁹.⁊ vir illuſtris ex magiſterio ⁊ iuris doctor in hac alma vrbe theophilus viri etiam diſertiſſimi togati ampliſſimi fori tue ſublimitatis Dioſcorus atqꝫ Preſentinus:oĩa que eis mãdauimus cuꝫ ſedula[v] et peruigili induſtria[x] moderataqꝫ digeſtione[y] cum dei auxilio ad proſperum tulerunt terminuꝫ:⁊ eundem nouuꝫ Juſtiniani codicẽ nobis obtulerunt:ita compoſitũ vt ⁊ rebus profuturus eſſent comunibus[z] et noſtro conueniſſet imperio ¶ Nũc igitur[a] in eternũ[b] valiturũ iudicio tui culminis[c] intimare[d] proſpeximus:vt ſciant omnes tam litigatores ꝙꝫ diſertiſſimi aduocati nullatenus eis licere decetero conſtitutiones ex veteribus tribus codicibus(quoꝝ iaꝫ mentio facta eſt) vel ex his q̃ nouelle conſtitutiones ad preſens tempus vocabantur:in cognitionalib⁹ recitare certaminibus[e] ſed ſoluꝫ eidẽ noſtro codici inſertis ꝯſtitutionib⁹ neceſſe[f] eſſe vti.falſi crimini[g] ſubdẽdis his qui contra hoc facere auſi fuerint:cum ſufficiat earũdeꝫ ꝯſtitutionũ nr̃i codicis recitatio[h] adiectis etiaꝫ veteruꝫ iuris etiaꝫ interpretatoꝝ laborib⁹ ad oẽs dirimẽdas lites. ¶ Nulla qꝫ dubitatione emergenda.vel eo ꝙ ſine die ⁊ cõſule q̃dã compoſite[i] ſunt:vel quod ad certas ꝑſonas reſcripte ſunt.cũ oẽs generaliũ cõſtitutionum vim obtinere ꝓculdubio[k] eſt:ſꝫ etſi que earũdem cõſtitutionũ detractis vl' additis vl' ꝑmutatis certis v̄bis(qđ ⁊ ipm ꝑfatis excellẽtiſſimis viris ſpãliter ꝑmiſimus)cõpoſite ſunt:nll'is cõcedim⁹ ex libris veteꝝ[l] iuris interꝑtatoruꝫ aliter eas hñtibus recitare:ſꝫ ſolaꝫ iuris interꝑtatoꝝ ſniam cõmendare[m] vt tũc[n] teneat cũ minime aduerſetur[o] eiuſdeꝫ noſtri codicis ꝯſtõnibus. ¶ Si que[p] v̄o pragmatice[q] ſanctiões q̃ minime in eodẽ noſtro codice recepte ſunt:ciuitatib⁹ forte vel corꝑibus vl' ſcholis vl' ſcrinijs[r] vel officijs vl' alicui ꝑſone imꝑtite[s] ſunt:eas ſiquidẽ aliqđ priuilegiuꝫ[t] ſpãli bñficio indulget oimõ ratas[u] manere.ſi v̄o pro certis capitulis[x]

c ¶ Culminis.loquitur menne prefec.pretorio.
d ¶ Intimare.i.mittere.vt.j.in fine.ſed ſenatoribus tm̃ ſignificauit vt.ſ̃.conſtitu.proxi.in fine.
e ¶ Certaminibus.i.in iudicijs.
f ¶ Neceſſe.niſi imperatores poſt nos aliqua correxerit ſicut ⁊ nos facim⁹ de legibus aliorum.Nã noue derogãt antiquis.vt.j.de vete.iur.enu.l.tanta.in ꝑn.⁊.ff.de legi.⁊ ſe.con.l.nõ eſt nouũ.Et no.hic nõ eſſe trahendũ argu. ex legibus abrogatis.⁊ j.de lati.lib.tol.l.j.circa prin.
g ¶ Crimini.i.accuſationi.crimini eniꝫ non lex vel imꝑator:ſed ipſi ſe ſubijciunt.⁊ facit.ff.ad le.cor.de fal.l.fi.
h ¶ Recitatio.ideſt in iudicijs.
i ¶ Compoſite.al's cõponite.
k ¶ Proculdubio.i.ſuꝑ hoc.⁊ in ſuperiori dicto potes dicere ꝯ̃ria que diximus.ſ̃.ti.j.in fi.Accur.
l ¶ Veterum.ſ.trium codicum.
m ¶ Commẽdare.nõ allegare.
n ¶ Tunc.quod eſt in tribus codicibus.
o ¶ Aduerſet.i.cõcordat.tunc eñ allegat nõ tanꝙ antiqua:ſꝫ tanꝙ noua niſi velit ſub crimine falſi.
p ¶ Si que.quarta ps.
q ¶ Pragmatice.dictum eſt.ſ̃.de conſtitu.clauſis in cor.iur.hic õ his que ſunt extra ſanctiones:vt ſunt reſcripta.
r ¶ Scrinijs.his.ſ.qui preerant ſcrinijs.i.officijs quorum acta reponuntur in ſcrinijs.
s ¶ Impartite ſunt.a nobis aut ab alijs poſt nos vel ante nos.
t ¶ Priuilegiuꝫ faciẽdi qd vel nõ faciendi.
v ¶ Ratas.ſiue aduerſetur:ſiue nõ ꝯſtõni codicis.⁊ ſic eſt ꝯ̃.j.de ꝑ.impe.offe.l.reſcripta.⁊ de ſacroſan.eccle.priuilegia.ij.reſpon.Solu.hic nullius impetratione fuit conceſſuꝫ.ibi ſic Vel hic non ledebat alium.ibi ſic.
x ¶ Capitulis.nõ pro priuilegio:ſed iure communi.

facte ſunt:tunc tenere (cuȝ nulli noſtri codicis aduerſantur cõſtitutioni) ꝑcipim⁹. Sed ⁊ ſi qua[a] re geſta[b] in tui culminis iudicio vel in alijs iudicijs ciuilibus vel militaribus[c]: vel apud principia numerorum ꝓ publicis expenſis[d]: vel quibuſcunq̃ titulis ad publicũ ꝑtinentib⁹ poſita[e] ſunt. ea etiã (ꝓut cõis rei cõmoditas exigit) firma eſſe cenſemus[f].

¶ Illuſtris[g] igitur ⁊ magnifica auctoritas tua[h] pro innato[i] ſibi circa rem publicam noſtraſq̃ diſpoſitiones explendas ſtudio ad oĩum populorum noticiã eũdem codicẽ edictis ex more ꝓpoſitis[k] ꝑuenire faciat: ipſo etiã textu codicis in ſinglas ꝓuincias noſtro ſubiectas imperio cũ noſtra diuina ſubnotatione[l] mittendo: vt eo modo ad oĩum noticiam eiuſdem noſtri codicis cõſtitutiones valeant ꝑuenire[m]: ⁊ vt extãtibus[n] feſtis diebus[o]. i. ex die ſextodecimo kalẽdas maij ꝑſentis ſeptime[p] indictiõis cõſulatu Decij viri clariſſimi recitatiões[q] cõſtitutionũ ex eodẽ noſtro codice fierent.

¶ De emendatione codicis dñi Juſtiniani ⁊ ſcd̃a eius editione.

¶ Imperator[r] Ceſar Flauius Juſtinianus Alemanicus Goticus. Francus Germanicus Attic⁹ Alanicus Uandalic⁹ Africanus Pi⁹ Felix Inclytus victor ac triũphator ſemꝑ Auguſtus Senatui vrbis cõſtantino. Titulus. iij. lex vnica.

Cordi nobis eſt patres[s] cõſcripti ſemper noſtri animi curas rebus cõibus[t] auidiſſime impẽdere: vt nihil a nobis inceptum impfectum[u] relinquatur Igitur in primordio[x] noſtri imperij ſacratiſſimas cõſtitutiones que in diuerſa volumina fuerant diſperſe ⁊ q̃ plurima diſſimilitudine necnon diuerſitate vacillabant[y]: i vnum corpus colligere: omniq̃ vitio purgare propoſuimus. ⁊ hoc iã per viros excelſos ⁊ facũdiſſimos perfectum eſt. ⁊ a nobis poſtea cõfirmatum quod gemine cõſtitutiones noſtre que ante poſite ſunt oſtẽdunt. ¶ Poſtea vero cum[z] vetus ius conſiderandum recepim⁹ tam quinquaginta deciſiones[a] fecim⁹[b]: q̃ al's ad commodum propoſiti operis pertinentes plurimas conſtitutiones promulgauimus: quibus maximus antiquarum leguȝ[c] articulus emendatus ⁊ coartatus eſt: omneq̃ ius antiquum ſuperuacua prolixitate liberum atq̃ enucleatum noſtris in conſtitutionib⁹ digeſtis reddidimus. ¶ Sed cuȝ nouelle noſtre tam deciſiones q̃ conſtitutiones: que poſt noſtri codicis confectiones late ſunt extra corpus eiuſdem codicis deuagabantur: ⁊ noſtram prouidentiam noſtrumq̃ conſilium exigere videbantur. Quippe cum earum[d] quedam ex emerſis poſtea factis[e] aliquam meliorem conſilio permutationem vel emendationem deſiderabant: neceſſarium nobis viſum eſt[f] per Tribunianum virum excelſum: magiſtruȝ ex queſtorem ⁊ cõſulem legitimum operis[f] noſtri miniſtrum necnõ virum magnificum queſtorẽ ⁊ Berithẽſiũ legũ doctorem Dorotheum Mennam. inſuper ⁊ conſtantinum. ⁊ Johannem viros eloquentiſſimos togatos fori ampliſſime ſedis: eaſdem cõſtitu

a ¶ Si qua. ante hui⁹ codicis cõpoſitionẽ. Accur.
b ¶ Re geſta. ideſt cã actitata.
c ¶ Militaribus. q2 magiſter militum dat ſententias. ſ. de numerarijs. li. xij. per totum. Azo.
d ¶ Expenſis. ſ. publicarum perſonarum: puta iudicum ⁊ aduocatorum ⁊ executoruȝ ⁊ militum.
e ¶ Poſita. i. ſtatuta.
f ¶ Cenſemus. nõ vt vicẽ legum teneant ſm h. ſed tm̃ contra eos: niſi forte ex principis ꝑmiſſu de iure reſponderunt.
g ¶ Illuſtris. quinta pars ⁊ vltima.
h ¶ Tua. o prefecte. Accur.
i ¶ Pro innato. q2 ante natiuitatẽ ⁊ poſt natiuitatẽ fuit ſtudioſus.
k ¶ Propoſitis. i. publice poſitis.
l ¶ Subnotatione. i. ſubſcriptione. Accur.
m ¶ Peruenire. quidam nõ habent h plus
n ¶ Extantibus. i. cuȝ feſtum erit celebre legetur de eo quãtum poterit.
o ¶ Diebus. ſ. feſtiuis paſchalibus extantib⁹. i. aduenientibus.
p ¶ Septime indictionis. immo videt. xij. vt ſ. de vete. iure enu. l. ij. §. leges. que eſt contra. Solu. verbuȝ indictionis diſſimiliter h ⁊ ibi accipitur. nam oliȝ. xv. anni erant conſtituti: ⁊ in ꝑmo quinquennio imperatori pro tributo offerebatur aurum. in ſecundo quinquennio argentum. in tertõ es. ⁊ primi quindecim anni dicebantur ꝑma indictio ſecundi ſecunda. ⁊ ſic de ſingulis. et ſic erat. vij. indictio hic ideſt reuolutis ſeptem vicibus quindecim annis: que reuolutio indicebat ſeptimam indictionem. ⁊ quod ibi dicitur duodecim ideſt duodecim annis ſeptime indictionis que fiebat in ſeptima reuolutione quindecim anni. ⁊ ſic eſt idem tempus hic ⁊ ibi: ſed hoc non placet nam nec idem conſulatus nec eedem kalende aſſignantur hic ⁊ ibi. et ita nõ eſt idem tempus. Dic ergo q hic aſſignatur indictio in qua fuit factus codex ⁊ publcatus. ibi vero aſſignat indictio in qua fuerunt digeſta correcta ⁊ inſtitutiones facte ⁊ publicate: vt ibi aperte dicitur. Sed contra hoc eſſe videtur q in eadem lege dicitur. §. omni igit. naȝ dicitur ibi in tribus annis poſt compoſitioneȝ codicis fuiſſe correcta digeſta ⁊ inſtitutiones factas: ⁊ in ſeptima indictione fuit codex publicatus: vt hic dicit. ergo ibi deberet dici decima indictione. Ad hoc reſpondent q duo anni fuerũt interpoſiti poſt compoſitioneȝ codicis ante inceptionem digeſt. ⁊ in tertio correcta. Uel dic q ſtatim poſt cõpoſitionem codicis fuerunt inchoata: lȝ poſt continuationeȝ ſteterint per duos annos anteq̃ publicarentur. ⁊ in tertio fuerunt publicata. Uel dic melius q de indictione loquit hic que currebat tempore quo factus eſt primus codex in quo nõ erant extrauagãtes conſtitutiones qui fuit poſtea diſſolutus. ⁊ nõ de codice nouo: qui nõ fuit poſtea mutatus. Item nota q tabelliones cum dicunt indictione prima vel ſecunda in inſtrumẽtis intelligitur primus annus indictionis: ⁊ ſic de ſingulis. Item ſi vis inuenire indictionem cuiuſlibet inſtrumenti publici quando factuȝ fuerit: vel que indictio ſit currat vel currebat quolibet anno: accipe annos dñi illius inſtrumenti vel eius anni de quo queris. ⁊ diuide ꝑ quindecim ⁊ adde tres annos: q2 tot erant tꝑe natiuitatis xp̃i ⁊ rejice quindenarium numerũ donec habeas eum cõpletũ ⁊ q remanet tota erit indictio: vel ſi nihil tunc prima.

Indictio quid ſit.

q ¶ Recitationes. in publicis. ⁊ ſic inter plures vices cum nõ poſſet totus legi vna die.

¶ De emendatione Juſtiniani codicis.

r ¶ Imperator Ceſar. hec verba expone: vt i prohemio digeſtorum. in prin.

Cordi. quattuor habȝ ꝑtes hec conſtitutio. primo dicit qualiter curat componere leges ad negocia dirimenda quod patet: q2 iam fecit codicem ⁊ confirmauit eundem. Secundo dicit q poſt predictum codicẽ factuȝ fecit ipſe multas cõſtitutiones corrigẽs: ⁊ immmutans aliquas leges de his que erant in codice: que conſtitutiones cum non eſſent in corpore codicis. mãdauit quibuſdam ſapiẽtibus vt primum codicem diſſoluant ⁊ iſtas interſerant: ⁊ alias immutent: vt eis videbit: ⁊ ſic nouum librum faciant. Tertio dicit hoc eſſe factum. ⁊ ideo mandat eum ſeruari. ⁊ nullam aliam imperatoris legem niſi de nouo faciat que portetur in quodam libro qui nouellarum dicatur. ⁊ hunc librum ſcribenduȝ eſſe ꝑ conſequentiam litteraruȝ. Quarto ⁊ vltimo mittit eum ſenatoribus conſtantinopolitanis. Accur.

Diuiſio.

s ¶ Patres cõſcripti. ſcilicet ſenatores: etate vel ſimilitudine cure: dicit patres: vt in Saluſtio. patres conſcripti: ideo quia eorum vl eius nomina ſcripta erant in dyademate capitis eorum in litteris aureis vt recognoſcerentur ab alijs hominibus.
t ¶ Communibus rebus. omnibus de quibus ſunt faciende leges. l. ceptum. de legibus.
v ¶ Impfectum. nihil videtur eſſe actum ⁊c. vt. ſ. ad ſille. l. cum ſillanianum. in fi.
x ¶ Primordio. immo primo. ſcilicet q̃ ad leges ad agmina militum videtur ſe retuliſſe. vt. ſ. titu. j. in prin. ſed expone vt ibi. primam. i. maximam. Uel dic q nõ dicit hic prius.
y ¶ Uacillabant. q2 multa erant ibi contraria.
z ¶ Cum vetus. quod erat poſitum in voluminibus deſperatis iuris veteris.
a ¶ Deciſiones. deciſio eſt lex imperatoris quam componit ad dirimendam aliquorum diſſenſionem. ⁊ ſic ponitur. ſ. de contrahen. ⁊ cõmitten. ſtipulatio. veteris. Sed conſtitutio dicitur quelibet lex a principe facta. Accur.

Deciſio.

Conſtitutio.

b ¶ Fecimus. i. dedimus ſententias decidendo lites.
c ¶ Legum. i. digeſtorum.
d ¶ Earum quedã. que in codice primo facto de tribus erãt recepta.
e ¶ Eſt. i. fuerat.
f ¶ Operis. digeſtoꝝ ⁊ inſtitutoruȝ ꝯſtitutiones que in codice erant Uel melius loquit de quinquaginta deciſionibus ⁊ de alijs conſtitutionibus quas poſt codicem compoſuerat. dic ergo.

Decerpere.

a Decerpere.ſ. ex alijs vt ſpāles ⁊ meliores ſeu vtiliores colligere.
b Supponere.ꝓpoſuimus.ſ.ꝑ illos ſapientes.
c Freti.ſ. ⁊ ſecuri.
d Obductas.i.ſublatas:q2 nimis difficiles erant ad intelligendum vnde nihil valebant ⁊ ſeipſas auferebant.
e Elimationis. iſti⁹ codicis noui.
f Jubar.i. vigor.
g Nulla. ꝯſtitutione
h Repetita ꝑlectio. iſtud pre nil operaſ: ſicut dicit.ff.de dote ꝑlegata. Azo. Et dicit ordinem ſeruandū:q2 prius hunc codicē fecit et cōfirmauit:vt in prin. huius legis.poſtea digeſta.deinde inſtitutiones.ad vltimū vt paulopoſt in.§. poſtea hūc codicē relegit ⁊ emēdauit.⁊ hic eſt ille qȯ patet ex eo ꝙ.ĩ.de vete. iure enu.l.ij.§.ſed cū oia ⁊.§.nomenq3.⁊.§. omni igitur.⁊.§.legiſ.facit mentionē de cōpoſitione digeſtorum ⁊ inſtitutionum.
i Solū3 ꝗtum. alie eñ diuales conſtitutiones nō ꝓferunſ ꝗtum ideo dicit:q2 nunc nō diualia quedam ꝓferūtur:vt leges digeſtorū. Azo.
k Cōſtitutiones.q.d.non veto allegari leges inſtitutionū ⁊ digeſtorum:ſed leges impatorum.i.diuales conſtitutiones.
l Quarto kalēdas. contra.ĩ. de vete. iure enu.l.ij.§.legis.vbi dicitur tertio kalen. Januarij.Sed illud intellige poſt digeſta correcta inſtitutiones factaſ ⁊ codicē factum nō tñ adhuc diſſolutum ⁊ reemendatum,ſed hoc intellige poſt hoc totum factum.
m Congregationē3 hic ſume arg. ꝙ Juſtinianus fecit librū3 autenticorū quaſi iam tūc venerat in mentē ſuā3 eū3 qñq3 cōponere ſm Jo. Sed Jr.cōtra ⁊ elicit hic arg. in cōtrariū: quare.ſ.liber iſte autenticorum ſit repellēdus nam non noiatur ſicut hic dicif:ſed autēticoꝝ. Item eius ſtilus cū ceteris Juſtiniani cōſtitutiōibus nullo modo concordat:ſed oīmodo inter ſe diſcrepant. Itē eius libri principiū nullum eſt:nec ſtilus: nec ordo. Item nouelle iſte cōſtitutiones de quib⁹ hic loquiſ nō ꝓmittuntur niſi de nouis negocijs. Item ad hoc eſt ar.ĩ.de leg.⁊ cōſti.humanum.in fi. vt ibi notatur.
n Nouellarum. videtur loqui de autenticis.
o Deciſionibus. differt deciſio a conſtitutione.
p Cuius.ſ.codicis preſentis.

tiones noſtras decerpere[a].⁊ in ſingula diſcretas capitula:ad perfectarū3 cōſtitutionum ſoliditatē cōpetētibus ſupponere[b] titulis:⁊ prioribus ꝯſtitutionibus eas aggregare. Supradictis itaq3 magnificis ⁊ prudentiſſimis viris permiſimus hec omnia facere:⁊ ſi qua emēdatione opus fuerit:hanc facerent nō titubante aīo:ſ3 noſtra auctoritate freti[c].conſtitutiones vero ſuꝑfluas vel ex poſterioribus ſanctionibus noſtris iam vacuatas vl'ſi q̄ ſimiles vel ꝯtrarie inuenirenſ circūducere.⁊ ꝓprij codicis cōgregatione ſeparare.⁊tā imperfectas replere:ꝗ3 nocte obſcuritatis obductas[d] noua elimatiōis[e] luce detegere.vt vndiq3 non ſolū3 inſtitutionū ⁊ digeſtoꝝ via dilucida ⁊ apta pateat.ſ3 etiā conſtitutionū3 noſtri codicis plenum iubar[f] oībus clareat. nulla[g] penit⁹ nec ſili nec diuerſa nec īuſitata relicta quū nemini venit in dubiū qȯ repetita[h] prelectio ꝓbabit hoc ſatis validum ſatiſq3 eſſe formoſum. In antiquis etem̄ libris nō ſolum primas editiones: ſ3 etiā ſecundas(quas repetitas ꝑlectiones veteres noīabant)ſubſecutas eſſe īuenim⁹:quod ex libris Ulpiani viri prudētiſſimi. Ad Sabiū ſcriptis promptum erat querentibus reperire. His igitur oībus ex noſtra cōfectis ſnīa: cōmemorat⁹ Juſtiniani codex a ꝑdictis glorioſiſſimis ⁊ facundiſſimis viris purgat⁹ ⁊ candidus factus oībus ex noſtra iuſſione ⁊ circunductis ⁊ additis et repletis:necnō tranſformatis nobis oblatus eſt. iuſſimus in ſecundo eum ex integro conſcribi nō ex priore cōpoſitione: ſed ex repetita ꝑlectione:⁊ eū3 noſtri numinis auctoritate nitentē3.in oībus iudicijs ſolum[i] ꝗtum ad diuales cōſtitutiones[k] ꝑtinet frequētari ex die quarto[l] kalēdas Januarij quarti noſtri feliciſſimi cōſulatus: ⁊ Paulini viri clariſſimi.nulla alia extra corpuſ eiuſdem codicis cōſtitutione legenda:niſi poſtea varia rerum natura aliquod nouū creauerit:qȯ noſtra ſanctione indigeat. hoc etem̄ nemini dubiū eſt ꝙ ſi quid in poſterum melius inueniaſ.⁊ ad cōſtitutionē3 neceſſario ſit redigendū.hoc a nobis ⁊ conſtituaſ: ⁊ in aliam cōgregationem[m] referaſ:que nouellarū[n] nomine cōſtitutionū3 ſignificetur. Repetita itaq3 iuſſione nemini in poſterum cōcedimus.vel ex deciſionibus[o] noſtris vel ex alijs conſtitutiōibus quas antea fecim⁹:vel ex prima Juſtiniani codicis editione aliqd recitare:ſed qȯ in pñti purgato ⁊ renouato codice noſtro ſcriptum inueniaſ. hoc tantūmodo in omnibus rebus ⁊ iudicijs:⁊ obtineat ⁊ recitetur:cuius[p] ſcripturā ad ſimilitudinē[q] noſtrarum inſtitutionū ⁊ digeſtorū[r]:ſine vlla ſignorū3 dubietate cōſcribi iuſſimus: vt oē qȯ a nobis cōpoſitum eſt hic.⁊ in ſcriptura ⁊ in ipſa ſanctione purū atq3 dilucidū clareat:l3 ex hac cā in ampliorem[s] numerū ſumma hui⁹ codicis redacta eſt. Ut igiſ ſanctiſſimi ⁊ florētiſſimi patres noſtri labores vobis manifeſti fiant.⁊ ꝑ omne tp̄s obtineāt.hanc pñtem legē3 ad frequētiſſimum ordinē veſtrū duximus deſtinandam.

Incipit liber primus Juſtiniani de ſumma[t] trinitate ⁊ fide[u] catholica[x] vt nemo publice de ea contendere[y] audeat.

Fides catholica circa trinitatem eſt ſeruanda ſm apoſtolicam doctrinam ⁊ euangelicam diſciplinam. ⁊ eam ſeruantes vocātur xp̄iani: non ſeruātes vocanſ heretici: ⁊ vt dementes ⁊ infames habētur: et a deo ⁊ a principe puniuntur. hoc dicit ſm Bal.⁊ Barto. vel ſic. Subditi romano imperio debent ſeruare fidem xp̄ianam vt credant deū eſſe trinū ⁊ vnū3 ſc3 trinū in pſonis vnū in ſubſtantia ſub pari maieſtate. ⁊ qui hoc faciunt vocantur xp̄iani ⁊ ferui denominātur ab ipſo dño. qui autem faciunt contrarium vocantur heretici ⁊ ſunt infames: ⁊ puniuntur non ſolum a deo in alio ſeculo ſed etiā3 ab hoīe.i.a magiſtratu impiali in hoc ſeculo ⁊ pena temporali. hoc dicit in effectu ſecundum Paul.de caſtro.

Imperatores Gratia. ⁊ Ualē. ⁊ Theodo.aaa.ad popu.vrbis Cōſtantinopoli.

Titulus.iiij.Lex.j.

Cunctos[z] populos quos[a] clementie[b] noſtre regit imperium:in tali volum⁹ religione[c] verſari:quam[d] diui

q Similitudinem.nam ibi precipit non fieri ſigna.vt.ĩ. de vete. iure enu.l.j.§.hoc autem.
r Et digeſtorum.vt.ĩ.de vete.iur.enu.l.ij.in.§.hoc autem.
s Ampliorem.numerum.ſ.chartarum.
t De ſumma trinitate. De iuſticia tractaturus de eius parte: precipua quidem tractat.i.ȯ religione. Religionis aūt eſt principiū3 fides ⁊ hanc ꝑmittit. Uel ſic pōt continuari. Cū omnia ab ipā trinitate procedant: vt dicif in euāgelio Johānis. In ꝑncipio erat verbum ⁊c. ⁊.ĩ.de ve.iure enu.l.j. circa prin. merito igiſ de ſumma trinitate ⁊ fide catholica rubri. ſuꝑponitur ⁊ hec cōtinuatio tangit primam tm̄ ꝑtem rubrice. Uel ſic cōtinua ⁊ tangiſ ſecunda pars rubrice. Cum omne.qȯ non eſt ex fide ſit peccatū3.vt extra de ꝑſcrip.qm̄ omne.xxviij.q.j.c.j.⁊ noſtra reparatio a fide ſumpſit exordium.⁊ nil boni poſſit ſine fide ſuperedificari vbi fidei deeſt fundamentum.vt.j.q.j. cum paulus.ideo imperator Juſtinian⁹ ſui opis poſuit ſummā trinitatem ⁊ fidem catholicā3 fundamentum. — Cōtinuatio rubrice.
u Fide.fides eſt ſperandaꝝ reꝝ credulitas nō tñ cuiuſlibet rei: ſed circa trinitatē,arg.non apparentium. — Fideſ qd eſt.
x Catholica.i. vniuerſali ⁊ vbiq3 porrecta.vnde dicif. In omnem terram exiuit ſon⁹ eorum.
y Contēdere.al's eſt tractare.i.diſputare.
z Cunctos. ꝑma pars ꝑcipit fidem ſeruari quā ſancti patres tradiderunt. Scȯo afficit ꝑmio ſeruātes. Tertio afficit pena triplici nō ſeruātes.
a Quos.arg.ꝙ ſi bononiēſis cōueniaſ mutine nō d3 iudicari ſm ſtatuta mutine: qb⁹ nō ſubeſt:cum dicat:quos noſtre clemētie regit imperium.
Uideſ hic tex.ſupponere ꝙ nō oēs pplōſ regit impator:qȯ an ſit verū.vide h̄ pulchre ꝑ Jo.fa.in ſuo breuiario ⁊ vñ ꝓceſſit impium.et an papa iuriſditionem tpalem habeat. — Additio
b Clemētie.clemētia eſt ps modeſtie.modeſtia em̄ cōuenit ſuperioribus ⁊ inferioribus:ſed ꝓprie eſt a ſuperioribus erga inferiores exercere clementiam.vt.ĩ.fami.her.l.in ipſius. Multa notatu digna ȯ clementia.vide hic ꝑ Jo.fa.in breuiario ſuȯ. — Additio
c Religione.i.fide.
d Quam.i.qualem.⁊ dic ꝙ religio eſt ius cuiuſdā ſuperioris nature q̄

curā cerimoniāq; nobis affert. Item ex eo qḋ dicit volumus ergo eſt lex. vt inſti. de iure natu. §. ſed qḋ principi placuit.

Vſur an poſſint peti ſm ius ciuile

a ¶ Petrum apl'm. Ex hoc qḋ hic legit' ſume arg. q; vſure hodie peti nō poſſint ſm ius ciuile. nam dicit impator q; vult q; ſubditi ſibi ſequā tur fidem ſiue religionē quā Petrus apl's tradidit romanis: ſed iure di uino ꝓhibite ſunt vſu/ re. ergo peti nō poſſunt vſure. Itē iura ciuilia non dedignant' ſacros canones imitari. vt au ten. de eccle. ti. colla. ix. vnde do. Azo. in ſum ma de vſuris cōceſſit q; ſ. nō poſſent peti. verū/ tamen ad iſtam legem poſſet reſpōderi q; dicit ſequi q̄ntum ad fidem. Ad hoc rn̄dent quidā ita: q; ſacre leges nō di/ cunt q; ſint ꝓhibite: ne capiantur vſure in q̄t tuor concilijs: ſed qdā decretiſte dicūt q; ſunt ꝓhibite. Sed diſtingue aut petit quis vt lucrū ⁊ nō pōt: aut q: obſit ſi bi: q: paſſus eſt dānum ⁊ tunc nō vt vſure: ſed vt intereſſe petunt'. ar. ff. ꝓ ſocio. l. ſociū qui in eo. Et ita obſeruat' in curia romana.

b ¶ Religio. circa fi/ dem.

c ¶ Vſq; adhuc. i. ho diernum diem.

d ¶ Ab ipſo. ſ. petro. Accur.

e ¶ Inſinuata. i. docta

f ¶ Damaſū. ſ. papā

g ¶ Apoſtolice. nō di cit ideo q; fuerit apl'us. nam tm̄ vnum Petrū legimus apl'm fuiſſe. ſ; vitā egit apl'orum.

h ¶ Scd'm apl'icam. q: apoſtoli ita predicaue/ runt.

i ¶ Euangelicam. id eſt vt continetur in euangelio

k ¶ Maieſtate. i. potentia.

l ¶ Xp̄ianorū. ecce maximum p̄mium q; ſeruus vocat' noīe dn̄i.

m ¶ Reliquos. vltione plectendos.

n ¶ Dementes. i. ſine mente.

o ¶ Infamiā. ecce vna pena. ⁊ collige hic arg. q; piurus puniēdus ſit l;. j. de re. cre. ⁊ de iureiur. l. ij. dicat' q; nō debeat puniri corpaliter: pu nitur tamē al's vt hic. leges em̄ que piuria puniunt ⁊c. vt. j. de indicta vidui. l. penultima.

p ¶ Suſtinere. iubemus. Accur.

q ¶ Diuina. ſ. eccleſiaſtica: q: ſeparant' a cōione fideliū: ⁊ q; dicit eos infames. ergo nō poſſunt ferre teſtimoniū. vt. ff. de teſti. l. iij. §. legis iul'. de vi. q; lex inter eos in ꝯctibus ⁊ in teſtamentis etiam inter alios cōcedit. vt. j. de hereti. l. qm̄. in prin. ⁊ in fi. Sol. hic loquit' de infamia facti que nō repellit a teſtimonio de qua etiam loquit'. ff. de obſequijs. l. ij. Vel aliter hic loquit' de infamia iuris: ſed loqtur de his hereticis qui nunq̄ teſtificari poſſunt q ⁊ in illa lege aſſignant'. Vl' tertio repel litur eorum teſtimoniū inter orthodoxos: inter ſe nō: ſed exceptis qui buſdā: q: etiā inter ſe repellunt': vt in illa. l. qm̄. Vel dic eos infames nō ipſo iure: ſed ꝑ ſniam ex celeſti arbitrio ꝓferendam: q: cor regis in manu dei eſt. vt. j. eo. inter claras. hodie vo oēs ſunt ipo iure infames vnde repellunt'. vt auſ. gazaros ⁊c.

Infameſ an poſſit eſſe teſtes

Heretici ſunt oēs infames.

r ¶ Vindicta. ecce alia pena.

r ¶ Vindicta. eccl'iaſtica. vel' ꝓprie quam deus dabit in die iudicij.

s ¶ Motus. ecce tertia pena.

t ¶ Sumpſerimus. ſic ergo videtur q; extraordinaria ſit: ſed hodie eſt ordinaria q: certa. vt. j. de hereti. l. ij. ⁊. l. qcunq;. §. ſciētibus. ⁊. §. vni/ uerſis. ⁊. §. nulli; inſuper. Itē contra. j. de rebus credi. l. ij. So. vt. ibi.

Diuiſio.

v Nullus. Primo pceipit q; nullus locus concedatur hereti/ cis ad conueniēdū: vt ibi tractetur ſuper errore eorū firmā do. Scd'o q; nullū priuilegiū ſup hoc vel alio ab eis impetratū valeat. Tertio vnum deum credi ⁊ eius fidem ſeruari vult: ⁊ dicit qualis ſit. Quarto imponit penam tam facientibus contra fidem q̄ conuenien tibus in aliquem locum cum hereticis.

x ¶ Miniſteriorum. vt doceant vel doceantur.

y ¶ Obſtinatioris. i. durioris futuri ob hoc. ſi eis l; ꝯuenire. ⁊ facit. j. e. l. in fi. ⁊. j. de hereti. l. iij. ⁊ in auſ. de interdic. col. here. §. j. col. viij. ſ; ꝯ de iudeis in ſynago/ ga. Sed aliud eſt in iu/ deis q̄ in alijs hereticiſ q: ⁊ ipſi legē acceperūt a dn̄o: ſ; heretici nō.

num Petrum apoſtolum[a] tradi/ diſſe romanis religio[b] vſq; adhuc[c] ab ipſo[d] inſinuata[e] declarat. quāq; pōtificem Damaſum[f] ſequi claret. ⁊ Petrum alexādrie ep̄m virum apl'ice[g] ſanctitatis hoc eſt vt ſm a/ poſtolicam[h] diſciplinā: euāgelicam q;[i] doctrinā. patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſan cti vnam deitatē: ſub pari maieſta te[k] ⁊ ſb pia trinitate credam⁹. Hāc legem ſequētes xp̄ianorum[l] catho licorum nomē iubem⁹ amplecti. re liquos[m] vo demētes[n] veſanoſq; iu dicātes. heretici dogmatis infami am[o] ſuſtinere[p] diuina[q] primū vindi/ cta[r]: poſt etiā motus[s] animi noſtri quem ex celeſti arbitrio ſumpſeri/ mus[t] vltione plectēdos[t].

¶ Hec lex a quodam greco fuit cōpilata ideo ſpm̄ ſctm̄ a ſummo rerum patre dicit ꝓcedere. nos autem q; nedū a patre ſed etiā a filio vt hic in glo. et in hoc diſcrepa/ mus ab eis in articulis fidei. ideo ſigna glo. ⁊ glo. quintā ſuper verbo per fraudem. ⁊ plene ſuper verbo orthodoxi. h. d. ſm Saly cetum. Uel ſic. Prohibet impator locū cō gregatiōis hereticoꝝ. ⁊ tradit fidē ſeruan/ dā ⁊ punit cōtrafacientes: ⁊ repetit ꝓhibi tionē vt penam addat. h. d. ſecundum Bal.

¶ Idem. aaa. Eutropio. p. p.

Lex ſecunda.

Nullus[u] hereticis miniſte/ riorum[x] locus. nulla ad ex ercendā animi obſtinatioris[y] demē tiā pateat occaſio. Sciant oēs etiā ſi quid[a] ſpeciali quolibet reſcripto ꝑ fraudē[b] elicito ab hm̄oi hominū genere impetratum ſit[c] nō valere. Arceantur cunctorum hereticorū ab illicitis cōgregationibus turbe vnius ⁊ ſummi dei nomē vbiq; ce lebretur. Nicene[d] fidei dudū a ma ioribus tradite: ⁊ diuine religionis teſtimonio atq; aſſertione firmate obſeruātia[e] ſemꝑ manſura teneat'[f]. ¶ Is aūt nicene aſſertor fidei ⁊ ca tholice religionis verus cultor ac/ cipiēdus eſt: qui oīpotentem deum ⁊ xp̄m filium dei vno noīe confitet' deum de deo: lumē ex lumine qui[g] ſpm̄ſanctum quem[h] ex ſummo rer parente ſperamus[i] ⁊ accipimus[k] ne gando[l] nō violat. apud[m] quem inte merate fidei ſenſus viget incorru/ pte[n] trinitatis indiuiſa ſubſtantia: q̄ greco vbo homouſion[o]: recte cre/ dentibus dicitur: hec[p] profecto vo bis magis probanda hec veneran da ſunt. ¶ Qui vero nō iiſdem in/ ſeruiunt[q] deſinant affectatis dolis[r] alienū vere religionis nomē[s] aſſu/ mere ⁊ ſuis apertiſ criminib⁹ deno tentur[t]. ab omni ſubmoti eccleſia/ rum limine penitus arceantur[u]: cum[x] omnes hereticos illicitas a/ gere intra oppida[y] congregatio/ nes vetemus: ac ſi quid eruptio[z] fa ctioſa[a] tentauerit ab ipſis etiam vr bium menibus exterminato[b] furo re[c] ꝓpelli iubemus: vt cunctis or/ thodoxis[d] epiſcopis qui Nicenā

a ¶ Si qd. puta vt lice at eis facere iſtas con/ gregationes. Vel dic ſi quid. i. aliqd. nam taleſ pſone nihil pn̄t ipetra/ re nec ipetratū tenere.

b ¶ Per fraudē. qḋ p̄ ſumit' ſemper. al's nihil eſſet cōtra eos ſpeciale: cum ⁊ ab alijs ſic impe trata nō valeant. vt. j. ſi ꝯtra ius vel vt. pub. l. ij. ſic ⁊ al's preſumitur qn̄q;. vt. j. ſi nup. ex re/ ſcrip. pe. l. fi. ⁊ ď reſcin. ven. l. de ꝯctu. ⁊ de ſer. fugi. l. mancipia. in fi. ď epiſ. ⁊ cle. l. quicunq;. ⁊. l. quiſqs.

c ¶ Impetratū ſit. vt li ceat in aliquo loco con uenire.

d ¶ Nicene. i. in illo cō cilio tradite.

e ¶ Obſeruātia. i. ſtatu ta in illo ꝯcilio niceno.

f ¶ Teneat. i. valeat.

g ¶ Qui ſpm̄. ſic con/ ſtrue. qui. i. ſ. catholicus nō violat. ſ. catholicam fidem: negando ſpiritū ſanctum. q. d. nō negat ⁊ ideo nō violat. ſi autē diceres q; ſpiritum ne/ gando nō violaret: fal/ ſum eſſet.

h ¶ Quem. ſ. ſpiritum ſanctum. Et nota q; loquitur ſm grecos q' di/ cunt ſpiritū ſanctum eſſe tm̄ a patre. vnde in euangelio. Spirituſſan/ ctus qui a patre procedit ⁊c. vnde dic q; grecus fecit iſtam legē: vt in fine decretorum nos dicimus ſpiritūſanctum procedere tam a patre q̄ a filio: vt dicitur in credo in vnum deum: quod in miſſa cantat' ibi: qui ex patre filioq; procedit. ⁊ p̄s. Quicunq; vult.

i ¶ Speramus. per fidem. Accur.

k ¶ Accipimus. per gratiam.

l ¶ Negando. quod non negat.

m ¶ Apud quem. ſ. cultorem catholice fidei.

n ¶ Incorrupte. repete ⁊ apud quem.

o ¶ Homouſion. i. indiuiſa ſbaliter. ff. de ꝯben. emp. l. in vēditione.

p ¶ Hec. ſtatuta in concilio niceno.

q ¶ Inſeruiunt. ſ. ſtatutis in dicto cōcilio. vt. j. l. fi. §. ſuſcepimus.

r ¶ Dolis. ſ. cum effectu inuentis.

s ¶ Nomē. ſ. xp̄ianitatis: q: nō hn̄t hoc priuilegiū q; vocent' xp̄iani.

t ¶ Denotent'. i. excōmunicent'. vt in auſ. de interdic. col. hereti. Vel dic. i. accipiunt nomen proprium ſm genus hereſeos. j. ſtatim ſubijci et de excommunicatione. Accur.

v ¶ Arceantur. q: heretici vocabuntur.

x ¶ Cum. redit ad primum.

y ¶ Oppida. ſ. maxime. nam nec extra tria oppida licet eis facere cō gregationes Azo ⁊c.

z ¶ Eruptio. i. operatio in malum. i. conſpiratio.

a ¶ Factioſa. q; faciant locum. vbi exerceānt ſua miniſteria. vel factio ſa. ideſt facinoroſa.

b ¶ Exterminato. i. immoderato.

c ¶ Furore. quia quaſi furioſi eis videantur. Vel dic q; ipſi cenſen/ tur vt furioſi.

d ¶ Orthodoxis. ab orthos quod eſt rectum: ⁊ doxa quod eſt gloria: quaſi recte glorians.

Orthodoxus vnō dicitur.

Catholice.

Diuiſio textualis. a C Catholice. nominatiui caſus.
b N Emo. Primo precipit: ſecundo punit. Accur.
c C Cuiuſlibet. vt ſcholaris.
d C Publice. quid ſi in priuato. videt plus puniri. arg. ff. de ritu nup. l. ſi. Sed dic contra: q2 ibi quandoq3 in priuato eſt cauſa minoris erroris. ⁊ facit. ff. vi bo. rapto. l. ij. §. antepe.
e C Ex hoc. i. ex tali diſputatione.
f C Perfidie. na3 qui eẽnt heretici magis fierent perfidi.
g C Requirens. qḋ quidem ſemp pſumitur: niſi fiat cauſa adijciendi i ſcholis. nam de ſingulis dubitare nõ eſt inutile ſm Ariſtotelem: vl' cauſa conuincendi aliquem hereticum. vt. j. ti. ij. l. quoniam.
Ariſtoteles.
h C Reuoluere. i. i dubium reuocare. ſic ⁊. j. de cri. ſacri. l. ij. ſed arg. cõtra. j. de ap. ⁊ cõ. l. in maioribus. ſed hic non poſſet appellari cum ſit quaſi ius naturale. vt i ſti. de iure natura. §. penulti. Accur.
i C Sacerdotibus. i. epiſcopis.
k C Apoſtolicas. i. ſm qḋ apli docuerunt.
l C Centum. ſ. patrũ.
m C Quinquaginta. repete et iuxta ſtatuta ⁊c. vt inſti. de iure natura. §. reſponſa prudentum.
n C Nam in contẽptores. vere iniuriam faciunt: q2 penas patiunt: ⁊ eſt locus ab effectu.
Phana que dicũtur. Propha na vnde dicunt. o C Prophanãt. ideſt deturpare vident. phana em̃ ſunt ſacra. inde pphana quaſi procul a ſacris.
p C Igitur. q2 pena nõ deerit. igit audi hoc.
q C Remouebitur. i. p uilegijs clericorum nõ vtatur.
r C Ceteri. preter clericos ⁊ milites.
s C Supplicijs. q2 verberabuntur.
Serui grau' puniuntur liberi. t C Seueriſſimis. i. vl timo ſupplicio q mortem interptamur. vt. ff. de penis. l. vltimũ. Et eſt hoc generale: vt pl' ſerui liberi puniant: vt hic. ⁊. ff. de penis in ſeruorum. in prin. ⁊ de incen. rui. l. pedius. ſed oppo. ex eo qḋ eſt. j. de epiſco. ⁊ cle. l. pbyteri. vbi in dignitate poſiti plus puniunt minores. Sed hic dupliciter hi minores delinquũt: ⁊ q2 diſputant: ⁊ q2 immiſcent ſe rei non ad ſe ptinenti: ſicuti ad maiores. vt. ff. dẽ reg. iur. cul pa. S3 quid de ſtatuliberis. Rñ. vt liberi puniant. vt. ff. de penis. moris. §. fi. Sed arg. 3. ff. de ſtatuli. l. ſtatuliberia ceteris. ſed dic vt ibi.
v C Glorioſiſſimo ⁊ clementiſſimo. Nota q papa pmittit impatorem in epiſtola quod hodie nõ faceret. Item no. q primu3 miſerat impator epl'am pape quam habes. j. e. l. textus autem ⁊c. vſq3 illuc. liquet igitur ⁊c. ⁊ iſta que eſt hic eſt remiſſiua: in qua interſerit miſſiuam ⁊ totam ei remittit. ⁊ hec pbatur. j. pxime. ibi pietatis veſtre reuerendiſſimi ⁊c. ⁊ ibi textus autem ⁊c. Accur.

fidem retinent catholice[a] eccleſie toto orbe reddantur.

C Non eſt licitum de fide catholica publice diſputare propter duas rões hic poſitas ⁊ ex varietate ſeu condictione perſonarum varie imponuntur pene. h. d. ſm Bar. concordat. Sali.

C Imperator Marcianus palladio pre. pre. Lex. iij.

N Emo[b] clericus vel militaris vel alterius cuiuſlibet[c] conditionis d fide xpiana publice[d] turbis coadunatis ⁊ audiẽtib' tractare conetur in poſterũ. ex hoc[e] tumultus vel pfidie[f] occaſioñe requirens[g]. na3 ⁊ iniuriã facit iudicio reuerẽdiſſime ſynodi ſi qs ſemel iudicata ac recte diſpoſita reuoluere[h]: ⁊ publice diſputare cõtenderit: cu3 ea que nunc de xpiana fide a ſacerdotibus[i] qui calcedone cõuenerũt p noſtra pcepta ſtatuta ſunt iuxta aplicas[k] expoſitiões ⁊ inſtituta ſanctorum patrum trecentorũ dece3 ⁊ octo: ⁊ centum[l] ⁊ quinquagita[m] in hac regia vrbe diffinita eſſe noſcũtur. nam[n] in contemptores huius legis pena non deerit: quia non ſolum contra fidem vere expoſitam veniunt: ſed etiam iudeis ⁊ paganis ex huius certamine pphanãt[o] veneranda miniſteria. C Igitur[p] ſi clericus erit qui publice tractare de religione auſus fuerit a conſortio clericorum remouebitur[q]. ſi vero militia preditus ſit cingulo ſpoliabitur. ceteri[r] etiam huius criminis rei: ſiquidem liberi ſint de hac ſctiſſima vrbe repellant. p vigore iudiciario ẽt cõpetẽtib' ſupplicijs[s] ſubiugãdi: ſi o ſerui: ſeueriſſimis[t] aiaduerſionibus plectentur.

C Clariſſima eſt lex in qua dñs imperator reſcribit pape de fide quam non tenet quã vide p te ⁊ per iſtam. l. etiam apparet quõ phibite ſunt vſure ſuper iſta epl'a dicit Odo. q ratione peccati papa põt cognoſcere de quocunq3 delicto. ſ3 tu dic vt not. p Ber. extra de pur. can. c. nos inter alios. Bal.

C Glorioſiſſimo[v] ⁊ clementiſſimo filio Juſtiniano Johãnes eps vrbis rome ſalutẽ dicit. Lex. iiij.

I Nter claras ſapientie manſuetudinis veſtre laudes xpianiſſime principum puriore luce tã aliquod ſydus irradiat q amore fidei ⁊ charitatis ſtudio edocti eccleſiaſticis diſciplinis romane ſedis reuerẽtiam cõſeruatis: ⁊ ei cuncta ſubijcitis: ⁊ ad eius[x] deducitis vnitatem. ad cuius auctorem hoc eſt apoſtolorum primum[y] dño loquente pceptum eſt. Paſce oues[z] meas quam[a] eſſe oium vere eccleſiarum caput[b]. ⁊ patrum[c] regule et principum ſtatuta declarant: ⁊ pie tatis veſtre reuerendiſſimi teſtant affatus[d]. Patet igitur in vobis impletum fore qḋ ſcripture loquunt[e] Per me reges regnant ⁊ potentes ſcribũt iuſticiam. nihil eſt enim q lumine clariore prefulgeat recta fides in principe. nihil eſt qḋ ita nequeat occaſui ſubiacere vera religio[f]. nam cum auctore[g] vite vel luminis vtraq3[h] reſpiciant: recte ⁊ tenebras reſpuũt ⁊ neſciũt ſubiacere defectui. C Quaõbrem glorioſiſſime principum: votis oĩbus exorabitur[i] diuina potentia: vt pietatem veſtram in hoc ardore fidei: in hac deuotione mentis. in hoc integre religionis ſtudio ſine defectu ſui in longiora tpa conſeruet. hoc em̃ ⁊ ſanctis credimus eccleſijs expedire. ſcriptum eſt em̃. Labijs[k] regit rex. ⁊ iterum. Cor regis in manu dei eſt: ⁊ vbi voluerit inclinabit illud. hoc eſt enim qḋ veſtrum firmat imperiũ. hoc qḋ veſtra regna conſeruat. nam pax eccleſie religionis vnitas: auctorem[l] facti in ſublime puectum: grata ſibi tranquillitate cuſtodit[m]. neq3 em̃ parua ei[n] viciſſitudo a potentia diuina tribuitur p que3[o] nullis rugis[p] eccleſia diuiſa ſecernit: nullis infectis maculis variatur. ſcriptum eſt em̃. Quia cum rex iuſtus ſederit ſupra ſedem nõ aduerſabit ſibi quicq3 malignũ Proide ſerenitatis veſtre apices[q] per Hypacium atq3 demetriũ ſanctiſſimos viros fratres ⁊ coepiſcopos meos reuerentia cõſueta ſuſcepimus: quorum etia3 relatione cõperimus qḋ fidelibus pplis propoſuiſtis edictũ amore fidei p ſubmouenda hereticorum intentione: ſm apoſtolicam doctrinam fratrũ et coepoꝝ noſtroꝝ interueniẽte cõſenſu qḋ[r]: q2 aplice doctrine conuenit nr̃a auctoritate cõfirmamus.

C Textus aũt epl'e talis eſt.

C Victor[s] Juſtinianus Pius Felix inclytus triũphator ſemp Auguſtus Johanni ſanctiſſimo archiepiſcopo[t] alme vrbis rome ⁊ patriarche.

N Os reddentes[u] honorem

x I Nter claras. ad eius. ſ. romane ſedis.
y C Primum. ſcilicet Petrum. Johan. xxj.
z C Oues. i. fideles.
a C Quam. ſ. romanã ſedem.
b C Caput. nam cõſtãtinopolitana eccl'ia inferior eſt romana. ⁊ ea3 ſequi debet. vt in auẽ. dẽ eccle. tit. §. j. colla. ix. ⁊ q dicit patrum. ſ. Auguſtini ⁊ ceterorum: vt circa principia decretorum in multis locis. Pro uerbio. viij. b.
c C Patrum. ſ. Auguſtini ⁊ ceterorum.
d C Affatus. i. epiſtola qua3 nobis miſiſtis. vt. j. eo. victor ⁊c.
e C Loquunt. i. homo p ſcripturã: vt in libro ſapientie.
f C Vera religio. religio vera nõ patit defectum in genere ſic accepta: ſed religioſus ſic. vnde dictu3 eſt. Septies in die cadit iuſtus. nam ⁊ ſanctus Petr' apl's cecidit: ſicut ⁊ dicimus in iure natura. vt inſti. de iure natura. §. penul. Prouerbio. xxj.
g C Auctorem vite. i. deum.
h C Vtraq3. ſ. fides et religio. Accur.
i C Exorabit. paſſiue ſ. a nobis.
k C Labijs. i. ſentẽtijs.
l C Auctorẽ. i. principem ſi hoc faciat.
m C Cuſtodit. ſ. deus.
n C Ei. ſ. impatori.
o C Quem. i. imperatorem.
p C Rugis. i. ſciſmatibus.
q C Apices. i. litteras
r C Quod. ſ. vt expellantur heretici.
s C Victor. premittit nomen ſuũ impator in epiſtole textu.
t C Archiepiſcopo. i. pape.
Diuiſio textnalis que melius poneretur i pncipio epiſtole. u N Os reddentes. ſcribit imperator pape. pmo reddens honorem dño pape. ſcdo ſignificat ei de quibuſdam q erant infideles in ceteris capitulis fidei: referẽs que ſit fides catholica qua3 ſancti patres ⁊ ipſe imperator ſeruant. tertio petit q papa eum commendare: ⁊ alios epos ſi bene credunt de fide chriſtiana debeat. ⁊ etiam petit orari pro ſe: ⁊ h ibi tex. ⁊c. vſq3 illuc liquet ⁊c. Poſtea reſcribit ei papa. Primo commendans eum de honore que3 ſibi ⁊ eccleſie reddit. ⁊ hoc multis au

ctoritatibus vſq3 ad. §. ꝓinde. Scðo qualiter papa recepit nunciū imꝑatoris predictā epiſtolam portantes. Tertio cōmendat eum de fide quā ſeruat: hortans eum multis rōnibus et variis ad eandē ſeruandam. Quarto refert .ſ. quid fecit ipſe papa de quibuſdā hereticis nouiter inuentis: q2 non pepercit eis: niſi errorē deponerēt. τ de hoc rogat imperatorē q̄ par cat ſi redire voluerint. Ultimo orat ꝓ eo τ cōmēdat legatos ſibi miſſos a principe.

a ¶ Cōmota ſunt. per quoſdā malos monachos de qbus dicit̄ .j.

b ¶ Indubitata. de fide. Accur.

c ¶ Que. romana. eccleſia.

d ¶ Caput. vt τ habuiſti in ſupiori epiſtola.

e ¶ Apoſtatice. apoſtata dicit̄ retrogradus qui fidem quā ſuſcepit derelinquit. vt .j. de apoſta.

f ¶ Denegantes. ecce illud in quo errabant.

g ¶ Filiū dei. τ ſic dicunt nō eſſe filium dei.

h ¶ Unum .ſ. denegātes.

Archimādrita vnde dicitur.

i ¶ Archimādrite. ab archos qđ eſt ꝑnceps: τ mandros qđ eſt ouis inde archimandrita .i. abbas q̄ preeſt ouibus i. monachis q̄ ſunt qͣſi lupi rapaces. ¶ Et monachus grece latine dicitur auriga. τ ſic per ſimilitudinem.

Monachus vñ dicitur.

apoſtolice ſedi τ veſtre ſāctitati: qđ ſemp nobis in voto fuit τ eſt: vt decet ꝑſem: honorātes veſtrā btitudinē. omnia que ad eccleſiarū ſtatū pertinent feſtinauim⁹ ad noticiā deferre veſtre ſanctitatiſ: qm̄ ſemp nobis fuit magnū ſtudium vnitatem veſtre apoſtolice ſedis τ ſtatū ſanctarum dei eccleſiarū cuſtodire q2 hacten⁹ obtinet et incōmote ꝑmanet nulla intercidente cōtrarietate ¶ Ideoq3 omnes ſacerdotes vniuerſi oriētalis tractus τ ſubijcere τ vnire ſedi veſtre ſanctitatis ꝓperauim⁹. in ꝑſenti ergo que cōmota[a] ſunt: q̄uis manifeſta et indubitata[b] ſint: τ ſm̄ apoſtolice vr̄e ſedis doctrinā ab omnib⁹ ſemp ſacerdotibus firme cuſtodita τ predicata: neceſſarium duximus vt ad noticiā vr̄e ſanctitatis ꝑueniant. ¶ Nec enim patimur quicq̄ q̄d ad eccleſiarum ſtatum ꝑtinet: q̄uis manifeſtum τ indubitatum ſit quod mouetur: vt nō etiam veſtre innoteſcat ſanctitati: que[c] caput[d] eſt omniū ſanctarum eccleſiarum: per omnia em̄ (vt dictum eſt) ꝓperauim⁹ honorem τ auctoritatem creſcere veſtre ſedis. ¶ Manifeſtū igitur facimus veſtre ſanctitati q̄ pauci quidem infideles: τ alieni ſancte dei catholice atq3 apoſtolice eccleſie ↄtra dicere iudaice atq3 apoſtatice[e] auſi ſunt aduerſus ea que ab omnib⁹ ſacerdotibus ſm̄ veſtram doctrinā recte tenent̄ τ glorificant̄ atq3 predicantur: denegantes[f] dn̄m noſtrum ieſum xp̄m vnigenitum filium[g] dei deum τ dominū noſtrū incarnatū ex ſancto ſpiritu: τ ſancta atq3 glorioſiſſima ſemp virgine dei genitrice Maria hominem factū atq3 crucifixum: vnum[h] eſſe ſancte τ conſubſtantialis trinitatis τ coadorandū τ glorificandum patri τ ſpiritui ſancto cōſubſtantialem patri ſm̄ diuinitatem: τ conſubſtantialem nobis eūdem ipſum ſm̄ humanitatē paſſibilem carne: eundēq3 ipſū impaſſibilem deitate. Recuſantes em̄ dominum noſtrū ieſum xp̄m vnigenitum filium dei τ dn̄m noſtrum fateri vnum eſſe ſancte τ conſubſtantialis trinitatis: videnſ neſtorij malā ſequi doctrinā ſm̄ Gratiam dicentes vnum filiū dei: τ aliū dicentes deum verbum τ alium chriſtum. ¶ Omnes vero ſacerdotes ſancte catholice atq3 apoſtolice eccl'ie τ reuerēdiſſimi Archimādrite[i] ſanctorum monaſteriorū ſequētes ſanctitatem veſtrā: τ cuſtodientes ſtatum τ vnitatē ſanctarum dei eccleſiarū quā habent ab apl'ica veſtre ſanctitatis ſede: nihil penitus imutantes de eccleſiaſtico ſtatu qui hactenus obtinuit atq3 obtinet vno cōſenſu confitent̄ τ glorificant: ꝑdicantes dn̄m noſtrū ieſum xp̄m vnigenitum filiū τ verbum dei τ dn̄m noſtrū ante ſecula τ ſine tp̄e de patre natum in vltimis diebus[k] deſcēdiſſe de celis τ incarnatū ex ſpū ſancto τ ſancta atq3 glorioſa virgine τ dei genitrice Maria natū: τ hominem factū τ crucifixū vnum eſſe ſancte τ cōſubſtantialis trinitatis τ coadorandū τ glorificandū patri τ ſancto ſpiritui: nec em̄ alium deū verbum: τ alium xp̄m cognoſcim⁹ ſed vnū atq3 eundem ipſum cōſubſtantialem patri ſm̄ diuinitatē: τ cōſubſtantialē nobis eūdē ipſum ſm̄ humanitatē paſſibilem carne: eundem ipſum impaſſibilē deitate: vt em̄ eſt in diuinitate ꝑfectus: ita idē ipſe τ in humanitate ꝑfectus eſt. in vna em̄ ſubſtātia deitatē ſuſcipim⁹ τ cōfitemur qđ dicūt greci homouſion[l]. Et qm̄ vnigenitus fili⁹ τ verbum dei ante ſecula τ ſine tp̄e ō patre natus idem ipſe τ in vltimis diebus deſcendēs de celis incarnatus ex ſpū ſancto τ ſancta atq3 glorioſa ſemper virgine τ dei genitrice maria τ homo factuſ. dn̄s noſter ieſus xp̄s ꝓprie τ vere. deus eſt. ideo et ſanctā atq3 glorioſam virginē maria ꝓprie τ vere dei matrem eſſe dicimus: nō q2 deus verbum principium ex ipſa ſumpſerit[m]: ſed q2 in vltimis diebus deſcendit de celis τ ex ipſa incarnatus τ homo factus τ natus eſt: quem cōfitemur τ credimus (ſicut dictum eſt) cōſubſtantialem patri ſm̄ deitatē: τ conſubſtantialem nobis eundē ipſum ſm̄ humanitatē eiuſdē miracula τ paſſiones quas (ſponte carne ſuſtinuit) agnoſcētes. ¶ Suſcipimus autem ſancta quattuor cōcilia. i. trecētorum decē τ octo ſanctorum patrum qui in Nicena vrbe congregati[n] ſunt τ centūquinquaginta ſanctorum patrū qui in hac regia[o] vrbe[p] conuenerunt[q] ſanctorum patrū qui in Epheſo primo congregati[r] ſunt. τ ſanctorum patrū qui in Calcedone cōuenerunt[s] ſicut veſtra apoſtolica ſedes docet atq3 predicat ¶ Omnes ergo ſacerdotes ſequētes doctrinam apoſtolice ſedis veſtre: ita credunt τ confitent̄ τ predicant: vñ ꝓperauimus hoc ad noticiam deferre veſtre ſcītatis ꝑ Hypacium τ demetrium beatiſſimos ep̄oſ: vt nec veſtrā ſanctitatē lateat q̄ a qbuſdā paucis monachis male τ iudaice ſm̄ Neſtorij ꝑfidiā denegata ſunt. ¶ Petim⁹ ergo veſtrū paternū affectū vt veſtras ad nos deſtinetis litteras: τ ad ſanctiſſimū ep̄m hui⁹ alme vrbis τ patriarchā veſtrum fratrem[t]: qm̄ τ ipſe ꝑ eoſdem ſcripſit ad veſtram ſanctitatē

k ¶ Dieb⁹. poſt quos nō mutabit̄. τ ideo dicitur in vltimis. Et nota q̄ ſex ſunt etates mūdi. Prima eſt ab Adā vſq3 ad Noe. Scða vſq3 ad Abraham. Tertia vſq3 ad Moyſen. Quarta vſq3 ad Dauid. Quinta vſq3 ad aduentum dn̄i. Sexta vſq3 ad finem ſeculi: vt in Huguitione in verbo ſum es eſt.

Etates mundi ſex.

l ¶ Homouſion. i. indiuiſa ſubſtantia.

m ¶ Sumpſerit. q2 et ante fuit.

n ¶ Congregati. ecce vnum.

o ¶ Regia. conſtantinopoli.

p ¶ Urbe. vbi neſtorius fuit condēnatus.

q ¶ Conuenerunt. ecce ſecundum.

r ¶ Congregati. ecce tertiū. Primo cōgregati. hoc iō dicit: q2 fuerunt ibi duo cōcilia extremum quoꝝ fuit maledictū: τ decretū fuit vt nō teneretur niſi primum. Et nota cōcilia que recipiunt̄ eſſe quattuor. Nicenum. Conſtātinopolitanū. Epheſinum. Calcedonenſe. ſic τ .j. de her. τ ma. l. quicunq3.

Concilia quattuor ab ecclia recepta.

s ¶ Conuenerūt. ecce quartum.

t ¶ Fratrem. hic eum parificat.

Sedem

feſtinans in omnibus ſedem[a] ſequi
apl'icam beatitudinis veſtre mani
feſtuȝ nobis faciatis ꝙ omnes qui
predicta recte confitent̃ ſuſcipit ve
ſtra ſanctitas: ⁊ eorum qui iudaice
auſi ſunt rectam denegare fidẽ con
demnat pfidiam. plus em̃ ita ⁊ cir-
ca vos omniũ amor ⁊ veſtre ſedis
creſcit auctoritas: ⁊ que ad vos eſt
vnitas ſanctaꝝ eccleſiaꝝ inturbata
ſeruabit̃ qñ ꝑ vos didicerint om̃es
beatiſſimi ep̃i eorū que ad vos re
lata ſunt ſinceraȝ noſtre ſanctitatis
doctrinam. Petimus aũt veſtraȝ
beatitudinẽ orare ꝓ nobis ⁊ dei no
bis acquirere ꝓuidentiam.

Item ſubſcriptio talis fuit.

Deitas te conſeruet[b] ꝑ multos an-
nos ſancte ac religioſiſſime pater.

Liquet[c] igitur impator glo-
rioſiſſime (vt lectiõis tenor
⁊ legatoruȝ veſtroꝝ relatio patefe
cit) vos apl'icis eruditiõibus ſtude
re: cuȝ de religionibus catholice fi
dei ea ſapitis: ea ſcripſiſtis: ea ꝓtu-
liſtis: ea ppl'is fidelibus publicaſtis
que (ſicut diximus) ⁊ ſedis apoſtoli
ce doctrina ⁊ ſanctoꝝ patruȝ vene
randa decernit auctoritas: et nos
cõfirmauimus in oĩbus. Oportu-
num eſt ergo voce ꝓclamare ꝓphe
tica tibi abundet[d] celum[e] deſuꝑ ⁊ ef
fundant montes[f] iocunditatem: et
colles[g] leticia letabunt̃. Hec igit̃ in
tabulis cordis fidelis ſcribere. hec
vt pupillas oculorũ cõuenit obſer
uare. Neq; em̃ quiſq; eſt ĩ quo xp̃i
charitas feruet qui tam recte: tam
vere cõfeſſionis veſtre fidei refra-
gator exiſtat: cum impietatẽ euidẽ-
ter Neſtorij Euticetiſq; vel oĩum
hereticorum dãnantes vnam ve-
ram catholicaȝ fidem dñi ⁊ dei no-
ſtri ſaluatoris ieſu xp̃i magiſterio
inſtitutam: ⁊ ꝓpheticis apl'iciſq; p̄
dicationibus vbiq; diffuſam: ⁊ ſan
ctorum ꝑ totum orbem cõfeſſioni-
bus roboratã. patrum atq; docto
rum ſententijs adunatam: ⁊ noſtre
doctrine cõſentaneã inconcuſſe at-
q; inuiolabiliter deuota deo ⁊ pia
mente ſeruatis. Soli etem̃ ꝓfeſſio-
nibus noſtris aduerſant̃: de quibuſ
diuina ſcriptura loquit̃ dicẽs. Po
ſuerunt mendacium[h] ſpem ſuam et
mendaciũ operiri ſperauerũt. ⁊ ite
rum. Qui ſm̃ ꝓphetam dicũt dño
Recede[i] a nobis: vias tuas ſcire no
lumus: ꝓpter qđ Salomon dicit.
Per ſemitas ꝓprie culture erra-
uerunt. colligũt aũt manibus infru
ctuoſa. Hec eſt igitur vera ve-
ſtra fideſ. hec certa religio: hoc bea
te recordationis (vt diximus) pa-
tres oẽs preſuleſq; romane eccl'ie:
quos in omnibus ſequimur. hoc ſe
des aplica predicauit hactenus et
incõcuſſe cuſtodiuit. huic confeſſio-
ni huic fidei quiſquis contradictor
extiterit: alienuȝ ſane a cõione: alie
num ſeipſum[k] ab eccleſia iudicabit
eẽ catholica. Nos em̃ in roma
na Cyrum[l] cum ſequacibus ſuis in
uenimus ciuitate: qui de cumitenſi
monaſterio fuit: quos apoſtolicis
ſuaſionibus ad rectam fidem velut
oues que perierãt errãtes: ad oui-
le contendimus reuocare domini
cum vt agnoſcant ſm̃ ꝓphetam lin
gue balbucientes loqui que ad pa-
cem ſunt: ad nõ credentes autem ꝑ
nos primus apoſtolorum. Eſaie ꝓ
phete verbum dicit. Ambulate in
lumine ignis veſtri: et in flammis
quas ſuccendiſtis[m]. Sed obduratũ
eſt cor eorum (vt ſcriptuȝ eſt) vt nõ
intelligerent paſtoris[n] voceȝ: oues
q̃ mee nõ erant audire minime va
luerant: in quibus obſeruantes ea
que ab ipſorum ſunt ſtatuta ponti-
fice eos minime ĩ noſtra cõione re-
cipimus: ⁊ ab omni eccleſia catho-
lica eſſe iuſſimus alienos: niſi erro-
re dãnato doctrinam noſtram q̃;
totius ſequi habita regulari ꝓfeſ-
ſione ſignauerint. Equuȝ quip
pe eſt vt qui noſtris minime obedi
entiam accõmodant ſtatutis: ab ec
cleſijs habeant̃ extorres. Sȝ quia
gremium[o] ſuum nunq̃; redeuntibꝰ
claudit eccleſia: obſecro clementiã
veſtram vt ſi ꝓprio depoſito erro
re ⁊ praua intentione depulſa: ad
vnitatem eccleſie reuerti voluerit
in veſtra cõmunione receptis[p] indi
gnationis veſtre remoueatis acu-
leos: ⁊ nobis intercedentibus beni
gni animi gratiã cõdonate. De
um autem ⁊ ſaluatorẽ noſtrũ ieſuȝ
xp̃m exoramus quatenus lõgeuis
⁊ pacificis vos digneẗ cuſtodire tẽ
poribus in hac vera religiõe ⁊ vni
tate[q] ⁊ veneratione apoſtolice ſediſ
cuius principatum vt chriſtianiſſi-
mi ⁊ pij conſeruatis in omnibus.
Preterea sereniſſime principum
laudamus legatorum veſtrorum
ꝑſonas Hypacij Demetrij fratruȝ
noſtrorum ⁊ coepiſcoporuȝ noſtro
rum: quos clemẽtie veſtre gratos
fore ipſa manifeſtauit electio. nam
tante cauſe pondus nõ niſi ꝑfectis
in xp̃o potuiſſet iniungi. tante vo
pietatis: tante reuerẽtie plenos af-
fatus: niſi ꝑ amãtes minime digna
remini deſtinare. Gratia dñi
noſtri ieſu xp̃i ⁊ charitas dei patriſ
⁊ cõicatio ſancti ſpũs ſit ſemꝑ vo-
biſcum. Amen pijſſime fili.

Itez ſubſcriptio. Omnipotẽs
deus regnum veſtrum ⁊ ſalutẽ ve
ſtram ꝑpetua ꝓtectione cuſtodiat
glorioſiſſime ⁊ clementiſſime fili im
perator Auguſte.

De ſacroſanctis eccleſijs[r]: ⁊ de rebus ⁊ priuilegijs earum.

a Sedem ſequi. mi-
nor itaq; eſt.

b Reſeruet. al's con
ſeruet.

c Liquet igitur.
finita epiſtola
imperatoris quam in-
terpoſuit redit ad ſuam
dominus papa.

d Abundet. al's iu-
cundet.

e Celum. i. celeſtis
magnitudo imperij.
Uel per celum ſignifi-
cantur hi qui ſue vite
ſublimitate ceteros ſuꝑ
grediuntur.

f Montes. ideſt hi
qui non tam alte vite
ſunt.

g Colles. hi qui infe
rioris vite ſunt.

h Mendacium. hoc
eſt in Eſaia. xxviij. c.

i Recede. hait Job
xxj.

k Seipſum. nota ꝙ
quis ſeipſum condem-
nat. ſic ⁊. ff. de confeſ.
l. j.

l Cyrum. propriuȝ
nomen Azo.

m Succendiſtis. in
terpoſitio eſt.

n Paſtoris. huc uſ-
q;. Accur.

o Gremium. contra
j. de apoſta. l. iij. Solu.
vt ibi.

p Receptis. preſti-
to. ante ſacramento. vt
xxiij. q. ſi. c. peſſimam.

q Et vnitate. dicit
papa impatori.

r De ſacroſanctis
eccleſijs. Dictuȝ eſt. ſ.
de ſumma trinitate ⁊ fi
de catho. ſȝ q: mater fi-
dei ⁊ religiõis eſt eccl'ia
vt. j. e. iubemus. in fi. j.
rñ. ideo ſupponit de ſa
croſan. eccle. Et q: res
ſunt neceſſarie his qui
in eccleſijs obſecundãt
diuinis miniſterijſ. Si
quidẽ qui altari ſeruit: d
altari dȝ viuere. c. cum
ſcõm. extra de p̃ben. in
prin. ideo ſubiungit de
rebus. In qbus qm̃ ec-
cleſie multis gaudẽt pri
uilegijs adijcit de ꝑuile
gijs earum. Azo. Uel
ſic ſm̃ Accur. Eccl'ia
Teſſalonicẽſis excuſat̃
a tributis vt cũ res alia
rum nõ dicat ſuas: vt
ſic fraudet fiſcũ. ⁊ hoc ẽ
qđ dicit ſacroſan. ⁊c. vl'
ſic. Cum fides de q̃ di-
ctum eſt. ſ. ⁊ religio ſit
deo debita ⁊ eccleſia ſit
mater fidei ⁊ religionis
vt. j. e. ti. l. iubemꝰ. ij. §.
verũ. in fi. §. cui eccl'ie
opus eſt rebus tam di-
uino cultui q̃ ꝑſonaruȝ
ibideȝ ſeruientium vſui
ſuppeditãtibus: ⁊ cum
alie quoq; domus reli-
gioni dicant̃. i. dedican
tur: necnõ ⁊ ſine loco:
vt qñ relinquitur capti
uis pia actio eſt: ex qui-
bus. ſ. rebꝰ opus eſt vt
neceſſitatẽ habẽtibꝰ ex-
hibeant̃ qbus oĩbus in
rebus ſuis ⁊ rerũ acqui
ſitione ius impartit̃ ſin
gulare. ideo de his di-
cit.

Cõtinua tio Azonis.

Cõtinua tio Accur.

a Habeat vnuſquiſq̃. habilis ad teſtandum.
b ¶ Concilio. ſiue monachorũ: ſiue clericorũ: ⁊ idem cuicũq̃ corpori licito tamen. vt. ff. ad trebel. l. oĩbus. ⁊ de leg. j. l. ſi heres. §. vicis. ⁊. ĩ. ad trebel. l. iij. Additio. Quid ſi relinquatur vni de collegio. quid ſi prelato: qd ſi eccleſie. vide hic p Jo. fa. in ſuo breuiario.

Additio

c ¶ Non ſint caſſa. ob hoc ipſum qđ relictum eſt eccl'ie vel ſil'i collegio. ſi modo alia rõne ſit vallatũ teſtm̃. vt. ĩ. e. l. generali. ⁊. ĩ. titu. j. l. ſi qs pſbyter. ⁊ in auſ. de ſan. epiſ. §. ſi qua mulier. colla. ix. ⁊. ĩ. de inof. teſta. ſi qñ. in prin. al's vero ſi alia rõne deſinit nõ valeat. vt. ff. de leg. j. nemo põt. ⁊ de adi. le. l. quidam decedens. in prin. ⁊ de cõdi. inſti. l. q daʒ in ſuo. in prin. ⁊. ĩ. vt in poſ. le. ſcire. in fi. ⁊. ff. ad trebel. l. ſed ſciẽdum. ⁊. ff. de inoffi. teſta. ticia.
d ¶ Nihil em̃ eſt. faueamus relicto gratia eius cui qd relinquiť: vt dictum eſt: qm̃ ⁊ teſtãtis gratia fauorabile eſt relictum vt ſequitur.
e ¶ Quam. ſ. voluntatem.
f ¶ Non poſſunt. morte ſupueniente.
g ¶ Stilus. i. diſpoſitio in ſcriptis.
h ¶ Arbitrium. ſine ſcriptis. Sed ꝯ eſt huic legi. ĩ. de iudeis. l. j. ⁊ de heredi. inſti. l. collegiuʒ Sed illud in licitis quibus nõ põt relinqui: lʒ poſſit cuilibet ſingulariter de collegio qñ nõ erat ꝓhibitum rõne ſecte. vt. ff. de rebus du. l. cum ſenatus.
i Nemo apl'oruʒ vel aliorũ ſanctorum eccl'as vel reliquias. Quid ergo ſi cõtra factũ fuerit. Rñ. extra ordineʒ punienť. vt ff. de penis. l. ſanctio legum. Item nihil valet qđ agitur. ĩ. de leg. ⁊ cõſti. l. nõ dubium.

¶ Collegium catholicũ iuridice põt inſtitui ⁊ ei relinqui ⁊ vltimis voluntatibus defunctoruʒ eſt fauendum. h. d. ſm Saly. vel ſic. Collegia eccleſiaſtica ſunt appellata licita ⁊ põt eis in teſtamento relinqui ⁊ valet relictum ſi aliquis defectus non ſubeſt. h. d. ſm Pau. de caſt. vel ſic. Quilibet in ſua vltima voluntate libere põt de bonis ſuis catholico collegio relinquere pro libito voluntatis. hoc dicit Bal.

¶ Imperator Conſtantinus Auguſtus ad ppl'm. Ti. v. Lex. j.

Habeat vnuſquiſq̃[a] licentiam ſanctiſſimo catholico venerabiliq̃ cõcilio[b] decedẽs bonoruʒ qđ optauerit relinquere: ⁊ non ſint caſſa[c] iudicia eius. nihil[d] em̃ eſt qđ magis hominibus debeať q̃[e] vt ſupreme voluntatis poſtq̃ iam aliud velle nõ poſſunt[f] liber ſit ſtilus[g] ⁊ licitum qđ iterum nõ redit arbitrium[h].

¶ Humana corpora non debent ſepeliri cum corporibus ſanctorum matryrum. vel ſic. Humana corpora non debent ſepeliri in eccleſijs. vl' ſic. Laici non debent ſedere cuʒ clericis in choro. h. d. ſm Salyce. vel ſic. Contractus non debʒ fieri in eccleſia. h. d. ſm veriorẽm lec. Bal.

¶ Imperatores Gratianus ⁊ Valentinian⁹ ⁊ Theodoſius. aaa. Pãcratio prefec. vrbis Lex. ij.

Nemo apl'orum[i] vel[k] martyrum ſedẽ humanis corporibus extimet eſſe conceſſam[m].

¶ Martyruʒ corpora ⁊ eccleſie non ſũt in commertio hominum. h. d. ſm Bal.

¶ Imperatores Honorius et Theodoſius. aa. prefecto vrbis. Lex. iij.

Nemo martyres[n] diſtrahat[o]: nemo mercetur[p].

¶ In eccleſia non dʒ eſſe maior numerus q̃ patiantur facultates ipſius. Et ſi ſint aliqui vltra numerum debet expectari q̃ moriantur ⁊ in loco eorũ debent ſubſtitui. Itẽ recepti vltra numerum etiaʒ per ſuffragia potentum non gaudent priuilegijs eorũ q ſunt intra numerum que priuilegia videnť in fauoreʒ eccleſie conceſſa. h. d. ſm Pau. de caſtro. Vel ſic. Numerus taxatus in eccleſijs pſumiť taxatus ſm facultateʒ eccleſie ideo non eſt excercendus. vnde recepti ſupra numerum non habent iura nec priuilegia aliorũ canonicorum. h. d. ſm Bal.

¶ Idem. aa. Niceno prefec. pre. Lex. iiij.

Non plures q̃ nongenti[q] qnquaginta decani[r] ſacroſancte ampliſſime[s] vrbis deputenť eccleſie[t]: nulliq̃ his[u] addendi vel mutandi vl' in defũcti[x] locũ ſubſtituẽdi pateat[y] copia nulli alij[a] corporatorũ preter dictum numerũ p patrocinia[b] immunitate[c] cõceſſa: negataq̃ oĩ nouatiõis[d] facultate ſilia[e] vẽdicãdi his[f] q̃ in honorem vel neceſſaria obſequia ſacroſancte eccleſie indulta[g] ſunt.

¶ A ſordidis muneribus ⁊ ſuperindictis etiam ab extraordinarijs eccleſie ſunt immunes ⁊ pena excõicationis ⁊ perpetui exilij contrafacientibus imminente. h. d. ſm ſali. Vel ſic. Eccleſia nulluʒ onus agnoſcit niſi ordinarium: ⁊ ꝓpter ſubitum aduentuʒ principis. h. d. ſm. Ja. bu.

¶ Idem. aa. Melicio. p̃. p̃. Lex. v.

Placet rationabilis conſilij tenore perpenſo[i] diſtricta moderatione preſcribere: a quibuſ ſpecialiter neceſſitatibus[k] vrbium[l] eccleſie ſingularum habentur immunes. Prima[m] quippe illi⁹ vſurpationis[n] contumelia depellẽda eſt ne predia[o] vſibus celeſtium ſecretorum dedicata[p] ſordidorum[q] munerum fece vexẽtur: nil extraordinarium[r] ab hinc[s] ſupindictũ[t] vt flagitetur nulla tranſlationuʒ[u] ſollicitudo

uoca. diuer. iudi. petitiones.
a ¶ Nulli alij. q. d. ſi q vltra p̃dictuʒ numerũ in predicta eccl'a fuerint incorporati. id eſt in eo corpore aſſignati nõ habeant immunitatem. i. priuilegium.
b ¶ Per patrocinia. i. auxilia aliquorũ que priuilegia habent alij infra numerũ conſtituti. Vel dic ſi quis fuit incorporatus p patrocinium alicuius nõ gaudet imunitate qua gaudent alij infra numerũ conſtituti ⁊ patrocinia vel p̃cedentia vl' ſequẽtia determinat. ⁊ dic p patrocinium. i. adiutoria aliorum.
c ¶ Immunitate. i. priuilegio.
d ¶ Nouatiõis. quidã habẽt nouationis. ſ. introducendo nouitateʒ aliam quã hec lex dicat ad vendicanda ſil'ia. ⁊ alij habent nouationi. i. eis qui d nouo admittuntur vltra predictuʒ numerum.
e ¶ Similia. ſ. ꝓuilegia
f ¶ His. ſ. priuilegijs. Accur.
g ¶ Indulta ſunt. ſic ergo priuilegiũ clerico cõceſſum preſumiť eccleſie cõceſſum: qđ ⁊ ad al's acquiſitiones trahi põt. vt. ĩ. titu. j. auť. licẽtiam.
h ¶ Placet. ſeptẽ dicit Primo polliceť q̃ munera ſubeat eccl'a vl' nõ Scđo excuſat eaʒ a ſordibus. Tertio ab extraordinarijs. Quarto a ſupindictis. Quinto a trãſlatiõe p̃dij in fiſcuʒ Sexto general'r. a quo libet p̃ter duo. Vltimo punit.
i ¶ Perpẽſo. vt neq̃ reſpublica nimis oneretur: ⁊ q̃ honor eccleſijs exhibeatur.
k ¶ Neceſſitatib⁹. pſonarum vel rerum.
l ¶ Vrbium. extra italiam. nam in italia omnes ſunt priuilegiati. vt. ĩ. ti. j. de his.
m ¶ Prima. a ſordib⁹. ab ex̃ordinarijs. a ſupindictis. a trãſactiõe eſt eccl'a imunis. ⁊ dic vſurpatiõis quo ad eccl'am: nõ quo ad alios.
n ¶ Vſurpationis. i. iniuſte actiõis. vt. ĩ. ti. j. l. ij. in prin.
o ¶ Predia. i. eccleſiarum.
p ¶ Dedicata. i. ex quorũ fructibus fit eucariſtia. ſi aũt ad hoc nõ ſint deſignata: aliud eſt: vt. ĩ. de exac. tribu. l. fi. que eſt ꝯ. Vel dic q̃ ibi erãt diuina predia. i. patrimonium dñi impatoris: nõ aũt eccl'ie. illa quideʒ poſſunt fieri fiſcalia. vel ibi nõ de ſordibus.
q ¶ Sordidorũ. calcis coquẽde vel arene fodiẽde: cuſtodia aque duct⁹ calefactio balnei. vt. ff. de mune. ⁊ ho. l. munerum. §. inter alia.
r ¶ Extraordinariũ. q: natus eſt filius principi vel vxorem duxit.
s ¶ Ab hinc. i. ab hoc tp̃e in antea. vel dic extraordinariũ. i. extra legitimum canonẽ: vt q: principi ſit natus filius vnde collectã facit.
t ¶ Supindictũ. i. ſupipoſitũ ab ĩpatore tp̃e fertilitatis. Sed cuiuſmõi eſt eccl'e priuilegiũ cui a nullo ſit exigendũ. vt. ĩ. li. x. de ſupindictis. l. j. rñ. a nullo exigiť ſine auctoritate p̃ncipis. ab eccl'a aũt ⁊ cũ p̃ncipis auctoritate non licet exigere: ⁊ eſt ordinariuʒ. vt in dicta. l. de ſuperindictis dicitur. Acurſius.
v ¶ Tranſlationum. i. nõ timeat eccleſia: nec ſit ſollicita quod tranſferat in fiſcum predium ob ceſſationem tributorum etiam debitorum nedum indebitorum. Sed contra. ĩ. titu. j. l. de his. Sol. ibi de predijs clericorum. hic eccleſie. Alij dicunt q̃ de his predijs dicit ex quibus peruenit corpus chriſti.

k ¶ Vel martyrum. vel confeſſorum. vt. ĩ. l. pxi. nemo.
l ¶ Sedem. i. ſepulturam.
l ¶ Sedem. ſedes apl'orum eſt eccl'ia: q: reliquie eorũ ſunt in eccl'ia.
m ¶ Conceſſam. i. ipſam eccl'iam ad ſepeliendũ. Vel dic ad morãduʒ laicis in choro cũ clericis dũ faciunt officiũ. vt extra de vi. ⁊ ho. cle. c. j. Vel habitare in his ꝓhibet: vel contractum in his habere. vt ⁊. ĩ. ad legem pxi. nemo.
n Nemo martyres. i. eccleſias martyrum. vel dic. i. reliquias.
o ¶ Diſtrahat. i. vẽdat vl' aliorũ ſanctorũ eccl'as vel reliquias. qd ergo ſi ꝯ factũ fuerit. Rñ. extra ordinẽ punienť. vt. ff. de penis. l. ſanctio legum. Item nihil valet qđ agiť. vt extra de leg. ⁊ cõſti. l. nõ dubium.
p ¶ Mercetur. i. emat.
q ¶ Nongẽti. cũ forte ibi eſſet maior numerus ⁊ vltra faculates eccl'e.
r ¶ Decani. decanus dictus a decẽ: q: decẽ preeſt: ſed detracta appellatione ſignificat eos qui dicunť canonici.

Decanuſ vnde dictus.

s ¶ Ampliſſime. ſ. conſtantinopolitane.
t ¶ Eccl'ie. ſ. cõſtantinopolitane. ⁊ ſic eſt hec lex localis. ſed idem eſt hodie ⁊ in alijs eccleſijs: vt p facultatibus eccl'ie cõſtituanť. vt. ĩ. ti. j. l. in eccleſijs. ⁊ in auſ. de mẽſura or. cle. ⁊ in auſ. qũo opor. epi. §. neq̃. ⁊ extra de vi. ⁊ ho. cle. c. qm̃. vt ait ſcriptura.
v ¶ His. nongentis quinquaginta. Accur.
x ¶ Defuncti. q erant vltra numerũ. l. donec pueniať ad numerum.
y ¶ Pateat copia. donec perueniat ad huuc numerum. ſic ⁊. ĩ. de ad

Signetur.

Canon. Canonica.

a ¶ Signetur. ideſt deputetur.

b ¶ Canonicam. canon. i. regula. inde canonica. i. regularis: vt q2 naſcitur filius principi. vel facit filium militẽ: vel facit nuptias. Sed. ſ. ti. j. l. j. Sol. ibi. Item hec corrigit. ſ. ti. j. l. j. in auẽ. item nulla.

c ¶ Illationem. i. ordinarium tributum.

d ¶ Quas aduenticie. repete ꝛ preter. ſimilis lectio eſt. ff. de adop. ſi arrogator. §. j. Si autem iſtud quam referẽ ad canonicam illationẽ falſum eſſet: q2 qꝺ hec ſarcina poſcit nõ eſt canonicum: ſed extraordinarium.

e ¶ Neceſſitatis. i. niſi imperatorem ad eas partes venire cõtigerit: et ei aliqđ neceſſarium fuerit. vt. ſ. e. l. neminem.

f ¶ Functionibus. i. pſtationibus vl' ſolutionibus. vt. ff. ſi certuꝫ petatur. l. ij. §. j.

g ¶ Contrauenerit. q2 exegerit qꝺ nõ debuit.

Acrimonia vnde dicitur.

h ¶ Acrimoniã. i. excõmunicationẽ q ſic dicta eſt: q2 a gremio matris eccleſie eijciunẽ excõmunicati. Acrimoniam ſic dictam: quia eos arcet.

i ¶ Deportatiõis. ſ. ti. j. ſi eccl'ie. ꝫ. Sol. vt ibi Et potes hic diſtingue re vt in ſumma.

k Omni innouatione. q2 forte erat facta ab aliquo tyranno.

l ¶ Vetuſtatem. i. ꝓuilegia.

m ¶ Canones. qui deſierunt eſſe in vſu: ꝛ innouati ſunt p priuilegium.

n ¶ Emerſerit. ſuper his antiqs canonibus.

o ¶ Non abſq3. iterpoſitio eſt.

p ¶ Antiſtitis. i. patriarche.

q ¶ Que. ſ. vrbs.

r ¶ Prerogatiua. arg. ↄtra. s. ti. j. l. victor. ꝛc. in me. ij. col. vbi dicit i oibus ſequi ſe. apo. beatitudinis veſtre. Sꝫ ibi in eccleſia qꝺ ſubſit. h in ciuitate qꝺ nõ ſubſit ꝛ facit ad hãc legẽ. ſ. de leg. ꝛ cõ. l. humanuꝫ. ꝛ ff. de fideicõ. liber. itaqꝫ ꝛ. ff. de preto. ſtip. l. imperatoris. ꝛ. ff. de ap. ab executione. in prin. ꝛ. ſ. de priuil. v2. cõ. l. j.

ſignetur[a]. poſtremo nihil preter canonicaꝫ[b] illationeꝫ[c] quã[d] aduenticie neceſſitatis[e] ſarcina repẽtina popoſcerit eius functionib[9f] aſcribatur. Si quis cõtrauenerit[g] poſt õbitevl tionis acrimoniã[h] que erga ſacrilegas iure promẽda eſt exilio deportationis[i] perpetuo inuratur.

¶ Interpretatio canonis vel ſtatuti de cuius mente dubitatur pertinet ad cõditorẽ ꝛ canones ſunt in ſeculari foro ſeruandi. h. d. ẽm Bal. Uel ſic. Innouata contra canones hic inualidãtur. ꝛ eius eſt interpretari cuius eſt condere vel condite rei auctoritatem impartiri. h. d. Ibi antiſtis qui p dictos canones fecerat vna cuꝫ imperatore vel de eius licentia ẽm Ja. bu.

¶ Idẽ phili. pre. p. Illiri. Lex. vj.

Omni innouatõe[k] ceſſante. ꝛ vetuſtatẽ[l] ꝛ canones[m] priſtinos eccleſiaſticos qui vſq3 nunc tenuerunt etiã per oẽs illirici ꝓuincias ſeruari precipim[9]. vt ſi quid dubietatis emerſerit[n] id oportea t(non abſq3[o] ſcientia viri reuerẽdiſſimi ſacroſancte legis ãtiſtitis[p] eccleſie vrbis conſtantinopolitane que[q] rome veteris prerogatiua[r] letatur) cõuẽtui ſacerdotali[s] ſanctoq3 iudicio[t] reſeruari[u].

¶ Eccleſia tenetur conferre ꝛ contribuere ad refectionem pontium ꝛ viarum. hoc dicit ẽm Bal.

¶ Idẽ. aa. aſclepia. Lex. vij.

Ad inſtructiones[x] itinerũ põtiumq3[y] etiam diuinas[z] domos ꝛ venerabiles eccl'as tã laudabili titulo[a] libẽter aſcribim[9b] q2 nõ ẽ inter ſordida munera numeratũ.

¶ Eccleſia ſub ptextu priuilegij ſibi cõceſſi non dꝫ priuatos a muneribus defenſare. h. d. ẽm Saly. Uel ſic Munus capitationis theſſalonicenſis eccleſia non cognoſcit ſub pretextu tamen ſui priuilegij non debet cõmittere fraudem hoc dicit ẽm Bal.

¶ Impator Car[9] Preſidio o ꝑfec. preto. Lex. viij.

Sacroſãcta[c] theſſalonicẽſis ciuitatis eccleſia apte ſciat proprie[d] tantũmodo capitationis[e] modum beneficio noſtri numinis ſubleuandum[f]. Nec extraneorũ[g] grauamine[h] tributorum[i] rempublicaꝫ eccleſiaſtici nominis abuſione[k] ledendam.

¶ Implens diuinum officium ſolo nomine non debet gaudere priuilegio clericis cõceſſo immo alius dꝫ ſubrogari loco eius de voluntate tamen primatis illius. h. d. Saly. vel ſic. Qui non ſeruit eccleſie vel fingit ſe eſſe clericũm ꝛ non eſt non dꝫ priuilegio clericorum gaudere ſed eius loco eſt alius ſurrogandus. hoc dicit ẽm Jac. butri.

¶ Impator Theo. ꝛ Ualen. Auguſti Cyro prefecto vrbis. Lex. ix.

Qui ſub pretextu[l] decanorũ ſeu collegiatorũ cum id munus nõ impleãt alijs ſe muneribus conanẽ ſubtrahere[m] eorum fraudibus credimus eſſe obuiandum[n] ne quis ſub ſpecie muneris[o] quod minus[p] exequiẽ alterius muneris oneribus releueẽ: ne argentariorũ vel nũmulariorꝫ munera declinenẽ ab his q dici tantũmodo[q] collegiati vl' decani[r] feſtinant. Ideoq3 ſi quis eorum ſub nude appellationis velamine collegiatũ ſeu decanum ſe appellat: ſciat ꝓ ſe alium ſubrogandũ qui predicto muneri[s] ſufficiens approbetur ſubrogatione[t]: videlicet loco memoratorum vel eoruꝫ[u] qui morunt primatum[x] eius qui ſubrogatiẽ admiſſo[y] iudicio[z] ab hac diſpoſitione[a] nemine excuſante ſacroſanctarum eccl'arum reuerentia.

¶ Negligentia prelati nocet eccleſie ꝛ reſcriptum contra publicam vtilitatem impetratum eſt ipſo iure nullum. h. d. ẽm bal. vel ſic. Nauis eccleſie nõ excuſatur ab onere ferendarum rerum vel perſonarum ex re publica ꝛ illa que ſubtrahiẽ publicatur. h. d. ẽm Bar. vel ſic. Nauis eccleſie non excuſatur ab onere ferendarum rerum vel perſonarum pro re publica ꝛ illa que ſubtrahitur publicatur. h. d. ẽm Pau. de caſt. Primo prohibet. Secundo ponit quandã extenſionem. Tertio penam addit. ſcꝺa ibi qꝺ etiam. tertia ibi quicquid. bal.

¶ Idem. aa. Flo. pre. pre. Lex. x.

Habemus nullã nauẽ vltra[b] duorũ miliũ modiorꝫ capacem ante[c] felicẽ embolã[d] vl' publicarum ſperum[e] traſuectiõe: aut priuilegio dignitatis[f] aut religionis[g] intuitu: aut ꝓrogatiua pſone[h] publiciſ vtilitatib[9] excuſari poſſe ſbtractã[i]:

g ¶ Extraneorũ. ideſt aliorum.

h ¶ Grauamine. quia grauamẽ eſſet reipub. ſi nõ haberẽ ab alijs extraneis.

i ¶ Tributorum. que extra ordinem debent impendere.

k ¶ Abuſione. q2 dicit eccl'ia hec pdia mea ſunt: cum nõ ſint.

l Qui ſub ptextu i. velamine cũ id qꝺ ad decanos ſpectat non impleant cuꝫ neſciant officium.

m ¶ Subtrahere. qꝺ faciunt laici.

n ¶ Obuiandũ. nõ ẽm pretextu liciti debet peruenire ad illicituꝫ: vt h. ꝛ ff. de via pub. re. l. j. §. ſi quis. ꝛ de offi. pꝛeſi. in l. illicitas. ꝛ. §. illicita. ꝛ in auẽ. vt iudi. ſine quo quo ſuffra. §. qꝺ aũt in prĩnis. colla. ij.

o ¶ Muneris. vt muneris laicorum.

p ¶ Minus. i. non.

q ¶ Tantummodo. ꝛ non ſunt.

r ¶ Decani. ꝛ nõ ſunt quia illud officium nõ faciunt.

s ¶ Muneri. quod ad decanos vl' ad collegiatos ſpectat.

t ¶ Subrogatione. ſ. facienda in locum memoratum.

v ¶ Eorum. repete in loco.

x ¶ Primatũ. genitiui caſus pluralis numeri

y ¶ Admiſſo. ſi eñ monachũ ſancti pculi monachi ſancti felicis volunt eligere vel in monachum vel in decanũ debebit iudiciũ abbatiſ ſancti proculi interuenire ꝛ cõſenſus eius q eſt primas ſubrogandi Si vo diſtrictiorẽ habitum vellet eligere poſſet etiã ſine cõſenſu primat. Itẽ no. q p legem iſtaꝫ excludiẽ a pfeſſione quicunq3 munus refugit occaſione religionis. ꝛ facit ad hanc legẽ in auẽ. de ſan. epiſ. §. nullum aũt. col. ix. ꝛ. ſ. de collegiatis. l. vnica. lib. xj. ꝛ. ſ. de anno. ꝛ tribu. l. ſi. li. x.

tributa. in alijs contra. vt. ſ. de exac. tri. l. ſi. li. x. ꝛ. s. eo. l. placet. ꝛ facit ſ. de anno. ꝛ tribu. l. ſi.

e ¶ Capitationis hoim vel animalium: q2 forte ꝓ quolibet capite aialis vel hominis ſoluebatur aliquid.

f ¶ Subleuandum. ab ea.

s ¶ Sacerdotali. epiſcoporum.

t ¶ Judicio. ſ. interpretaturo nõ abſq3 ꝛc.

v ¶ Reſeruari. in prima pte huius. l. cõfirmat canones datos eccleſijs orietalibus qui erant ante decretũ. ſcꝺa plana eſt.

x Ad inſtructiones itinerum. an ꝓ quolibet itinere faciẽdo. Rñ. nõ: ſed p illo. ſ. publico p quod publice tranſitur.

y ¶ Pontium. de nouo faciendorꝫ: vel etiã reficiendorum.

z ¶ Diuinas noſtras. ſimiliter ꝛ imperatricis. ꝛ facit. ſ. de priuile. do. aug. l. abſit. li. xj.

a ¶ Titulo. an ad muros ciuitatis. Rñ. nõ. vt. ſ. a quibus mune. ne. lic. ſe excuſa. l. ſi. lib. x.

b ¶ Aſcribimus. ſ. nos de anno. ꝛ tri. l. j.

c Sacroſancta. hec lex localis eſt.

d ¶ Proprie. tantũmodo ergo in ea ſpeciale eſt q2 non preſtat

z ¶ Judicio. i. habita licentia.

a ¶ Diſpoſitione. i. lege.

b ¶ Ultra. ſ. quantitatem.

c ¶ Ante. ideſt contra.

d ¶ Embolam. i. militũ ſupabundantiam. nam tot naſcebanẽ in vrbe romana q2 ꝓpter nimietatem oportebat aliquos alibi tranſmitti. ſic ꝛ dicitẽ annus emboliſmus. ſ. annus ſupercreſcens. Annus emboliſmus.

e ¶ Specierum. vt annona vel arma.

f ¶ Dignitatis. q2 ſit epiſcopi.

g ¶ Religionis. q2 ſit eccleſie. Accur.

h ¶ Perſone. q2 ſit marchionis. Accur.

i ¶ Subtractam. de facto ꝛ nõ de iure. Accur.

Celeſtis. a ¶ Celeſte.i.principis qui eſt quaſi deus. celeſtis enim deus in celis eſt: ita princeps in terris.
b ¶ Contra.i.in contrarium dic.
c ¶ Oraculum.i.reſcriptum.
d ¶ Annotatio.reſcripta oia poſſunt dici oracula.al's annotatio vt q̄ fit paucis adhibitis.al's pragmatica vt que aduocatis patricijs ⁊ palaticijs in modū cauſe facta examinatiōe cōceditur. ⁊ hec oia poſſunt dici oracula.
e ¶ Excuſare. al's expurgare.i. excludere.
f ¶ Hmōi.ſ. annotationibus: vl' pragmaticis ſanctionibus.
g ¶ Non valeat. vt.j. ſi ꝯ ius vel vti.pub.l.fina.⁊.j.de preci.imper.offe.l. nec damnoſa. Accur.

Eccleſia an debeat dānū pati p factum prelati.

h ¶ Corrigimus.iſtud delictū corrigim⁹. no. eccl'iam in hoc caſu pati dānum p factum plati ſicut ⁊ al's.vt in auē. vt cuȝ de ap.co.§. ſi qs col. viij.⁊ in auē.de ſanctiſ.epi.§.ſi quis rapuerit.col.ix. Vl' dic ꝙ ad miniſtratores ab eccl'ia couenient: q2 delictum eſt pſone nec debet redundare in dānum eccleſie.xvj.q.vj.c.ſi epiſcopum.⁊ arg.j.e.l.iubemus.§. economus. ſic ⁊ in tutore.vt.j.ď iudi. pperandū.§. fi.⁊.j. vnde vi.l.meminerint ⁊.ff.de eo p quē fac.eſt l.fi. Vel dic tertio ꝙ delinquendo pōt eccleſia cōditionem ſuam facere deteriorē nō ꝯhendo ſup alienationib⁹ mobilium vel quaſi immobiliuȝ: vt in minore.xxv. an.patet. Sed nō dānificat eccl'iam vnius clerici pctm̄ vel delictum vt dictum eſt in tutore ſed oīm delictum. ⁊ ſic loquitur hec lex.
i ¶ Angarijs. que ſūt in operis pſonaruȝ.y.
k ¶ Perangarijs.in q̄bus vtrūqꝫ vertitur.ſ. opa pſonarum ⁊ reruȝ impendia. Sed ꝯ.j.ti.j.l.ij.ſed ibi ſolue. Item excipe ab hac.l.milites ⁊ veteranos.vt.ff.ď mune.⁊ ho.l.fi.§.pe.⁊ facit.j.de curſu pu.nullus.li.xij.⁊.j.de qui.mu.⁊ preſta.l.j.lib.x. An ergo qď accipit gualdana.i.exercitus impatoris iuſte alienet ab ea: qď videt vt hic.arg.ff. ad.l.rho.de iac.l.ij.§.ij. vbi dicit̄ cōicandum tpe neceſſitatis. Item ꝙ filij iſrael accipiebant ſpicas alienas.vj.q.iij.ſcriptuȝ.de conſe.di.v.c.diſcipulos. Item et oīa ſunt principis.in auē.qūo.opoꝛ.e.c.illud.col.j.⁊.j.de quadri.pre.l.fi.⁊.ff. de iudi.l.nō al's.§.fi.⁊.ff.de verbo.ob.ſi ſtipulatus fuero p te. Sed cōtradicit̄.s.q2 nō valet alienatio: q2 debent illi de exercitu ſe pmunire: ⁊ ſi quid deeſt a cōmunitatibus terrarum debent exigere. nec eni inde iniuriant̄ ⁊c. vt.j. vnde vi.l.meminerint.
l ¶ Plauſtris.in rebus tm̄ ſiue pſonis: ſed impendio ſuo.
m ¶ Riuilegia.cōſtitutionibus.noſtris et alioꝛum poſita.
n ¶ Retro.ante nos.
o ¶ Principes.catholici.
p ¶ Cuſtodiri.priuilegia eccleſijs conceſſa confirmat.vt.j.ti.j.l.omnia.⁊.j.de legi.⁊ conſti.l.ij. Accur.
q ¶ Pragmaticas.factas a quodā infido vel tyranno principe.
r ¶ Ambitionis.vt q2 princeps ambit aliqd reuerētie vel honoris.

nec ſi celeſte[a] contra[b] pferatur oraculum[c]: ſiue annotatio[d] ſit: ſiue diuina pragmatica ſanctio puidentiſſime legis regulas excuſare[e] debebit Quod etiā in oibus cauſis cupim⁹ obſeruari: vt generaliter ſi qui huiuſmodi[f] ꝯ ius vel vtilitatem publicam in quolibet negocio pferatur nō valeat[g]. Quicqd eni in fraudem iſtius legis quolibet modo fuerit attentatū: id namqꝫ qď excuſat̄ publicatione corrigimus[h].

¶ Ante felicē embolā nullus ab angarijs ⁊ pangarijs etiaȝ ſi ſit eccleſia excuſatur.h.d.ſm Bal. vel ſic. A muneribus incumbentibus pter principis aduentum res eccleſie non ſunt immunes.h.d.ſm Pau.de caſtro

¶ Idē.aa.ad Ratum.p̄.p̄. Lex.xj.

Neminem ab angarijs[i] vel perangarijs[k] vl' plauſtris[l] vel quolibet munere excuſari p̄cipimus cuȝ ad feliciſſimā expeditionem noſtri nois oium puincialiuȝ p loca qua iter arripimus debeant ſolita nobis miniſteria exhiberi: lȝ ad ſacroſanctas eccleſias poſſeſſiones pertineant.

¶ Priuilegia cōceſſa clericis confirmātur. leges contra ipſos tollunt̄. elemoſyne debentur. h.d. Uel ſic. Priuilegia eccleſiaꝝ confirmantur. inducta in cōtrariuȝ tolluntur: ⁊ elemoſyne cōſuete dari iubentur.h.d. ſm Pau.de ca. Tres hȝ partes. In prima confirmat. in ſecunda reprobat. in tertia puidet circa alimenta pauperuȝ ſecunda ibi omnes. tertia ibi. quia et. Bal.

¶ Imperator Ualen.⁊ Marcus aa. Palladio.pre. pre. Lex.xij.

Priuilegia que generalibus cōſtitutionibus[m] vniuerſis ſacroſanctis eccleſijs orthodoxe religionis retro[n] principes[o] p̄ſtiterūt firma ⁊ illibata: ⁊ in ppetuuȝ decernimus cuſtodiri[p] ¶ Oēs ſane pragmaticas[q] ſanctiōes que circa canones eccl'iaſticos interuētu gratie vl' ambitiōis[r] elicite ſunt robore ſuo ⁊ firmitate vacuatas ceſſare precipimus. Quia ⁊ humanitatis noſtre eſt egenis pſpicere ac dare operaȝ vt pauperibus alimenta nō deſint. Salaria etiā que ſacroſanctis eccleſijs in diuerſis ſpeciebus[s] de publico hactenus miniſtrata ſunt: iubemus nunc quoqꝫ incōcuſſa: ⁊ a nullo proꝛſus imminuta preſtari[t] liberalitatiqꝫ huic prōptiſſime[u] ppetuā tribuimus firmitatem.

¶ Statuta cōtra libertatē eccl'ie vel eccleſiaſticarum pſonarū ipſo iure ſunt nulla ⁊ debēt abradi de volumine ſtatutoꝝ. ⁊ puniunt̄ cōtrafaciētes.h.d. et iſta autētica nō ponit ius nouū niſi in additiōe penaꝝ. Bal.

¶ Noua conſtitutio Federici imperatoris. Conſti.

Caſſa[x] ⁊ irrita eſſe denunciari p totaȝ italiam[y] p̄cipit oia ſtatuta ⁊ cōſuetudines ꝯ libertates eccl'ie: earūqꝫ perſonas iductas aduerſus canonicas vel impiales ſanctiones: ⁊ ea de capitularibus[z] penitus aboleri mandat noua conſtitutio[a]: ⁊ decetero ſil'ia attentata ipſo iure nulla eſſe decernit. ſi quid ꝯ fiat pene que ſtatute[b] ſunt iminebūt. Sed ſi p annum[c] hmōi nouelle conſtitutiōis aliqui inuenti fuerint contēptores bona eoꝝ ptotū noſtrū imperiū impune ab oibus occupent̄.

¶ Iure iſto quelibet perſona q̄tūcūqꝫ dedicata de bonis ſuis poterat in vltima volūtate diſpōere.h.d.ſm Salyce. vel ſic. Omnes pſone etiā deo dedicate poſſunt teſtari ⁊ relinquere tam clericis q̄ in quaſcunqꝫ perſonas. hoc dicit ſecundum Iaco. butri.

¶ Idē.aa. Palladio pre.pre.

Lex.xiij.

Generali[d] lege ſancimus: ſiue vidua[e]: ſiue dyaconiſſa[f] vel virgo deo dicata[g] vl' ſanctimonialis mulier: ſiue quocūqꝫ alio nomine religioſi[h] honoris vl' dignitatis[i] femia nūcupata: vl' teſtimonio vel codicillo[k] ſuo: qď[l] tn̄ alia[m] oi iuris rōne munitū[n] ſit: eccleſie vl' martyrio[o] vel clero[p] vel monachis[q] vel paupibus[s] aliquid vel ex integro[t]:

r ¶ Ambitionis.qď eſt p̄ſumenduȝ.vt in auē.hic poſita. Succūbit ergo lex canoni vbi eſt ei cōtraria vt hic.⁊ in auē.vt cle.apud pro.epi.§.fi.col.vj.⁊ in auē.vt deter.ſit nu.cle.§.fi.col.j.⁊ in auē.hic poſita q̄ ſic incipit caſſa ⁊ irrita ⁊c. que eadem cōfirmat ⁊ penas imponit.
s ¶ Diuerſis ſpēbus. vt pane vino ⁊ ſimilibus.
t ¶ Preſtari.licet certam quātitatem nō adijciat imperator. in concedendo tamen valet ſicut in annuo legato. ff.de annu.lega. ſi cui annuum.⁊ in legato ad viam reficiendam. vt ff.de lega.ij.ita ſcripſit. Sed aliud in alio legato ⁊ in alijs contractibus inter viuos factis vt.ff.de verbo. obliga. ita ſtipulatus.in principio.⁊ de iure doti.cum poſt.§.gener.lȝ quidaȝ idem.
v ¶ Promptiſſime.i. q̄ ſponte damus.
x Caſſa.hec cōſtitutio irritat ipſo iure.
y ¶ Per italiam. vbi maxime fiebant. ſi tamen et alibi in romano imperio hec fiant. eadem eſt equitas. ergo idem ius.vt.ff. de verboꝛuȝ obliga.l.ticia. in fi.⁊.ff.ad legem aquil.l. illud.
z ¶ Capitularibus.i.libris ſtatutoꝛum.
a ¶ Conſtitutio. ſcilicȝ hec.
b ¶ Statute.in corpore: vnde ſumitur iſtud parum.
c ¶ Annum.in quo fuit facta hec conſtitutio.
d Generali. dicitur lex generalis que vbiqꝫ eſt ſeruanda.vt.j.de tempo.reſtitu.l.vltima. Vel dic eā generalem. vt dicitur.j.de legibus. ⁊ conſtitu.l.iij.
e ¶ Vidua. quia virū amiſit.ff. de verboꝛum ſigni. malum.§. viduam. Et dic ꝙ deo ſe dedicauit.
f ¶ Dyaconiſſa.q̄ miniſtrabat olim ſacerdoti: ſed hodie nō eſt in eccleſia romana.
g ¶ Deo dicata. vt puella que nondum velum ſuſcepit.
h ¶ Religioſi. vt conuerſa.
i ¶ Dignitatis. vt abbatiſſa.
k ¶ Vel codicillo. qui ⁊ ſine ſcriptura fit. vt.j. de bo.liber.l. vlti. in prin.⁊ in fine huius legis. ibi ſiue nō ſcripta ⁊c. Nota hic in ſingulari numero codicillus. frequēter tamen in plurali profertur. vt.ff.de ver. ſigni.l.non eſt ſine liberis.
l ¶ Quod.ſ. teſtamentum.
m ¶ Alia.q.d. de hac nō curo an ſit monacha.
n ¶ Munitum. teſtium ⁊ aliarum ſolēnitatum. vt.ſ.e.l.j.
o ¶ Eccleſie. generale nomē eſt. que vero ſequunt̄ ſpālia ſunt. Sic ⁊ econtra.ff.ad le.aquil. ſi ſeruus ſeruum.§. rupiſſe.
p ¶ Martyrio.i. eccleſie vbi ſunt reliquie martyrum.
q ¶ Clero. vbi eſt multitudo clericoꝛum.
r ¶ Monachis. vbi eſt multitudo monachoꝛum.
s ¶ Pauperibus. ſimul habitantibus vel non.
t ¶ Ex integro. ideſt exceptis his facultatibus que dicuntur.j. titulo j. ſi quis preſbyter.

vel ex parte in quacũq; re[a] vel ſpē crediderit[b] relinquenduʒ id modis oībus ratũ firmũq; cōſiſtat ſiue h' iſtōne ſiue ſubſtōne: ſeu legato: aut fideicōmiſſo[c] p vniuerſitatē: ſeu ſpāli[d]: ſiue ſcripta ſiue nō ſcripta volũtate fuit derelictũ: oī in poſterum[e] in huiuſmodi negocijs ambiguitate ſubmota[f].

IN auten. de monachis.§. illud idem.colla.j. Conſtitu.v.

¶ Caſus. dedicatiuus ingreſſuſ monaſterij aufert dedicanti poteſtatem de bonis diſponendi.h.d.ſm Salyce. ⁊ eſt canonizata.xix.q.iij.c.quia ingredientibus.Paul.de caſtro Primo ponit antecedens. Scōo ſeqnitur conſequens. Tertio conſequentiaʒ probat.h.d.Bar.

INgreſſi[g] monaſteria ipō ingreſſu ſe ⁊ ſua dedicant[h] deo nec ergo de his teſtantur: vtpote[i] nec domini rerum.

IN auten. de ſanctiſſimis epiſcopis.§.ſi qua. colla.ix. Cōſti.xij.

¶ Hec auten.eſt canonizata.xix.q.vlt.c.ſi qua mulier. Et diuiditur principaliter in duas partes. Quia prima in liberos non habente. Scōa in liberos habente ibi ſed ſi perſona Hec ſcōa ſubdiuiditur in tres: quia in primo ingreſſu vult relinquere filijs q̄tuʒ minus pōt. In ſecunda q̄tum plus pōt In tertia prouidet vbi nihil eis relinquitur ſecunda ibi. ſed ſi poſt.h.d.vel ſic.

¶ Caſus. dedicatiuus ingreſſus monaſterij non aufert poteſtatem diſponendi liberos habenti quibus legitimam nō pōt minuere plus aũt pōt ſibi dare virili ſibi retēta ⁊ eo non diſponente. lex prouidet vt legitima detur cuilibet liberorum. hoc dicit ſecundum Saly.

SI qua mulier vel vir liberis nō extantibus monaſticam vitam elegerit: ⁊ monaſterium intrauerit[k] monaſterio quod itrauit res eius cōpetere[l] iubem⁹[m]. ¶ Sʒ ſi pſona liberos[n] habēs anteq̄ʒ de rebus ſuis inter eos diſponat monaſterium intret: licet ei poſtea[o] inter eos diuidere[p] legitima diminuta[q]: ⁊ q eis non dederit monaſterio cōpetet. ¶ Sed ſi oēm[r] ſubſtātiaʒ inter eos filios diuidere voluerit ſua pſona filijs cōnumerata[s] pteʒ ſibi retineat q̄ monaſterio cōpetere dʒ. ¶ Sʒ ſi poſt ingreſſuʒ monaſteriũ moriaſ[t] anteq̄ʒ iter eos diuidat: filij legitimā pcipiēt[v] reliqua ſubſtātia monaſterio competente.

¶ Res eccleſie conſtātinopolitane immobiles vel que cenſentur immobiles vt aſcri

a ¶ Re.i.in q̄titate.nam rei nomen generale eſt.vt ff.de reb.cred.⁊ ſi certum petatur.l.j.

b ¶ Crediderit relinquendum.i.voluerit relinquere omnibus etiam ſi extraneo relinquat.ſcʒ collegio.

c ¶ Fideicommiſſo.vt quando eſt de tota hereditate reſtituēda.

d ¶ Speciali.ſcʒ fideicommiſſo.

e ¶ In poſterum.ideſt poſt hanc legem.

f ¶ Submota.permittit igitur hec lex teſtari talib⁹ perſonis.ſʒ cōſtitutio ingreſſi ⁊c. prohibet in monachis.at illa aut.ſi qua diſtinguit. ⁊ ideo ſic per ordinem lege ingreſſi ⁊c.quia prior eſt in ordine aut.

Secl'o renunciaſ duplici/ter.

g ¶ INgreſſi mōaſteria.vt ſeculo renuncient tacite vel expreſſe.tacite vt ſi dedicent ſe: ſed expreſſe ſi renunciēt ibiq; remaneant: qđ eſt eoipſo q fit monachus: nō cā orandi tm̄ vel amicũ viſitandi: vt in cor.aut.de mona.§.illud idem. col.j. ergo ideʒ ſi quālibet eccleſiam etiā ſecularē renunciēt tacite vel expſſe.⁊ ſic generaliter appellant vltramōtani.ſecus ſi nō renuncient ſeculo ingrediētes capellam vel eccleſiā ſecularem: q: habent ppria. vt in aut.de ſan.epi.§.pſbyteros.col.ix.⁊.j.titu.j.l.ſacroſancte.

Monaſterio dāſ ſe et ſua quid dat.

h ¶ Dedicant.i.transferũt.pprie em̄ quo ad ſe.vt.j.ti.j.l.quiſq; emēſis.ſed improprie quo ad bona.vt.ff.de offi.pcon.⁊ leg.l.ij. Item qd ſi ex pacto aliqua retinuerit. Rñ.nō valet pactum: ſed ingreſſus nō vitiatur.vt.ff.de here.inſti.l.ſi ita quis heres.in vlti.charta.⁊ q: cum eſt alterius iuris nō pōt ipſe aliqd habere ⁊ arg.ff.de vſu.l.placuit.⁊.ff.de acqui.re.do.homo liber.in fi.⁊ de reg.iur.qui in ſeruitute.vñ cum cōuerſus etiā eccleſie ſeculari ſe dedicat nō poteſt habere bona rōne predicta. Item ſi dedi me ⁊ mea nōne ſupfluo dicif mea.cum em̄ deditione mei bona ſunt monaſterij facta nō plus fieri eius poſſunt. vt.ff. de acqui.poſ.l.iij.§.ex pluribus. Rñ.diſtinguiſ q precedat vt ſi me precedat ſupfluo dicaſ mea: ſi mea eccleſia habebit bona expreſſa cōceſſione nō tacita.vt argu.j.de pac.cũ.ſup do.l.fi. Vel dic q etiam ſi precedat me.ſi tñ ſtatim ſequaſ mea: habeat eccl'ia bona ex conceſſione expreſſa.vt ar.ff.de no.cũ em̄. Item quid ſi ingreſſus nō tenet ⁊ in alijs ꝯctibus inter viuos factis. Rñ.nec obligatio bonoꝝ tenet: q: vbi expreſſum nō valet: nec tacituʒ.vt.ff.de ſerui.vr.pre.inter.in fi. Itē ſi tenebatur ex ꝯctu vl' delicto ingreſſus an p eo monaſteriũ teneaſ. Rñ. ſic ad inſtar capite minuti.vt.ff.de ca.di.l.ij.in prin.⁊.l.tutelas.§.ſi libertate. Item quid ſi ingreſſus habeat pcariam. Precaria dicif quando quis emit ab eo qui habebat in emphiteoſim. Libellus qñ qs emit ab eo q habet pcariam.ſed tñ iſti oēs tales habēt vnum q̄uis oīa talia ſunt vulgaria vel libellũ vel vſufru.in rebus alienis: an duret ⁊ poſt ingreſſum ſaltē in vita illius. Rñ.ſic.arg.ff.de leg.ij.peto.§.j.⁊ de dona.inter vi.⁊ vxo.ſed ſi mors.§.ij.in fi. Item eſt arg.ꝯ.in aut.vt nul.iudi.§.q: vero.colla.ix.vbi bona ingrediētis monaſteriũ nō ſunt oīa ſtatim dedicata. Sed dic q ibi inuitus fuit ingreſſus hic ſpontaneus. Additio. Vaſallus vel emphiteota ſi intret religionē: an gaudebit priuilegio q̄diu vixerit.vide hoc in breuiario.Jo.fa.

Precaria. Libellus. Additio.

i ¶ Utpote nec.hec eſt pbabilis rō nō neceſſaria: nō eſt dñs.ergo nō teſtatur.nam ⁊ nō dñs teſtatur quādoq; de rebus alienis. vt notabis in aut.ſi qua.ſed hoc regulare.vt.ff.de codi.l.conficiunſ.§.ſi poſt.in fi.§.⁊ ideo dicit ſi qua.

k ¶ Intrauerit.aīo ibi manēdi nō cā orandi: vt dixi in aut.ingreſſi.

l ¶ Competere.ſaluo pacto dotis ⁊ donatiōis ppter nuptias ſicut ex morte naturali.vt.j.ti.j.deo nobis.§.j.⁊ in aut.de mona.§.ſi aũt vxorem.col.j. Item quid ſi ante ingreſſum inſtituat extraneum. Dic idem indiſtincte: vt hic: vt omnia competant monaſterio. Sed dic q ſi aliquid dimiſerit monaſterio iure inſtitutionis quod modo ingreditur nō rumpitur teſtamentum. alioquin ſic cum eccleſia exequatur filio naſcituro.vt in aut.de ſancti.epiſco.§.ſed hoc preſenti.col.ix.⁊.ff.de iniuſto rupto.teſta.l.ſi quis.⁊.l.antepenul.⁊ de libe.⁊ poſthu.l.filio.§.fi.ibi nam agnoſcendo ⁊c. Preterea cum habens filios omnia eis donare nō poteſt.multominus extraneis: vt hic dicitur. Item alia ratione nil remanet extraneo heredi.nam dominium rerum quod remāſit penes teſtantem in eccleſiam eſt collatum vñ iam nil hʒ tpe mortis. Item ppter capitis diminutionē teſtatoris q deceſſit nō fit ſui iuris vñ eſt irritatũ.vt inſti.q.mo.teſta.infir.§.nō tñ.⁊.ff.de iniuſ.rup.te.l.ſi qs exheredato.§.irritũ. Ecōtra vr tenere teſtm̄: q: p mortuo hr. ergo teſtm̄ ſicut morte ꝯfirmaſ: ſʒ nō eſt q habeaſ p mortuo quo ad oīa.ergo ſto prime opinioni. Item qd ſi inter filios teſtat⁹ eſt añ igreſſuʒ ⁊ nil relinq̄t monaſterio. Videſ hic a ꝯrio ſenſu.ſ.anteq̄ diſponatur q nō rũpiſ. Iteʒ an iure hereditario vel ex donatiōe cōpetunt hec bona eccl'ie: qđ pdeſt ppter actiōes q̄ dabunſ ꝯ ingreſſum. Rñ. iure ſucceſſorio q̄ſi ſemimortui.arg.inſti.p q̄s pſo.nobis acq.§.fi.⁊.j.ad le.iul.de vi.l.ij.

Teſtamētuʒ an rũpatur per ingreſſuʒ monaſterij.

m ¶ Jubem⁹.⁊ ſic idē dicit q aut.ingreſſi.

n ¶ Liberos.qd ſi parētes.q.d.nō filios habeat tm̄. Rñ.⁊ hi ſm Py.habēt legitimā.vt in aut.e.§.pſbros.⁊.j.ti.j.ſi qs pſbr.⁊ ar.ff.de inoffi.teſ.l.nam ⁊ ſi parētibus.⁊ in aut.vt nul.iudi.§.adulteram. ſm Azo. Contra cũ monaſteriũ reputeſ p filio: vt in.d.aut.de ſan.epi.§.ſed hoc pñti.col.ix.⁊ hoc vbi qs ſeculo renunciat.ſec⁹ ſi cleric⁹ ſcl'aris fiat vt dicto.§.pſbyteros.⁊.d.l.ſi qs pſbr. Item.d.aut.vt nul.iudi. inuite intrauit.vel hic corrigiſ. Vel expone ibi monachā.i. monaſticaʒ vitam gerentē: nō q pro veritate ſit monacha.

Monaſterium p filio reputatur.

o ¶ Poſtea.⁊ in hoc caſu corrigitur.aut.ingreſſi.

p ¶ Diuidere.nunqd eſt hec diuiſio teſtium.hoc em̄ pōt pdeſſe ſi de actione queraſ vel de numero teſtium.p.Jo.G.⁊.M. Rñ.nō: q: arbiter ⁊ iudex diuidit nō tñ teſtaſ: q: nō eſt dñs. vt in aut.ingreſſi.⁊.ff.de iure codi.conficiunſ.§.ſi poſt.ſed quicqd dicaſ numerus duorum ſufficit.vt in filijs dicif.j.famil'.hercif.l.fi.ſʒ Azo.dicit eſſe teſtm̄.⁊ ſic nō dñs teſtatur: vt ⁊ al's.j.de ſecũ.nup.femine.§.fi.⁊ inſti.de pup.ſubſti.§.nō ſolum.⁊.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cũ hic ſtatus.§.ſi miles vxori.⁊ de iniuſto teſta.l.ſi qs exheredato.§.q per ſeruum. ⁊ poterit etiā ſeruo hec lex cōcedere teſtandi licētiam ſi velis primam tueri q nō ſit teſtamētum. Dic q in lege femine dña erat mater: lʒ haberet neceſſitatem filio relinquere. Itē illa de pupil.ſubſti.pmittit.q: ibi filij nō poterant teſtari ſibi ppter etatem. Item videſ q nec etiam diuidere poſſit pater poſt ingreſſum.vt.j.titu.j.aut.nunc autem ſup.l.ſi quis preſbyter.que eſt contra. Solu.vt ibi. Item nō obſtat: vt apparet ſuperiori aut.ingreſſi.

q ¶ Diminuta.ergo volebat dare minus q̄ poterat.

r ¶ Omnem.ecce vbi vult dare aliqd plus q̄ poteſt.

s ¶ Connumerata.vt tm̄ ſibi retineat q̄tum: neceſſe hʒ dare al's vnicuiq; filioꝝ ſm Joā.⁊ nos. Alij ſic vt q̄tum dat alicui filioꝝ cui plus conferſ.arg.j.de ſe.nup.hac edictali.circa prin.⁊ hoc qñ ſunt ptes inequales. Si aũt ſunt equales ptes reſeruat ſibi virilem. ⁊ ad h' in aut.eo.§.dyaconiſſam.col.ix.⁊.ff.de col.bo.l.j.§.portiones.

t ¶ Moriatur.innuit hanc portionem.ſ.legitimā.demum poſt mortē naturalē debere pſtari ſm Al.vt arg.in aut.vt li.ma.⁊ a.§.q: vero ex cōſenſu.col.ix.⁊.j.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.res. Sed pōt dici q̄tum ad alimenta ſaltē debere ante agi.ar.ff.de an.leg.l.ſeruus.⁊ vt in poſ.le.l.pe.⁊ de libe.agno.ſi qs a liberis. Vel ſi velis dicere q ſtatim poſt ingreſſum petatur hec portio.habes argu.in aut.de mo.§.illud.col.j.⁊.j.de epiſ.⁊ cle.deo nobis.§.j.⁊ in aut.vt nul.iudi.§.adulteraʒ.⁊.§.ſi vero preter.⁊ q: p mortuo ⁊c.

v ¶ Percipient.hec diſpoſitio eſt legis nō teſtatoris.

Diuiſio textualis a **L**Abemus. Primo ꝓhibet vſq3 ad. §. ſane. vbi ſcḋo punit cõtrafacientes. tertio ꝑmittit in. §. ſane ne omnis. Accur.
b ¶ Poſt hanc. i. poſt hanc legem. al's poſthac. i. deinceps.
c ¶ Archiepiſcopo. i. patriarche.
d ¶ Urbe. i. conſtãtinopolitana. ꝛ ſic eſt hec lex localis: ſed hodie eſt ius generale. vt in auẜ. hoc ius.

t ¶ Conſeruentur. economi ſiue clerici.
v ¶ Beneficiũ. vt q2 dicũt aliquẽ ſeruiuiſſe eccleſie qui nõ ſeruiuit
x ¶ Referende. vt q2 dicaẜ extitiſſe gratioſius eccleſie.
y ¶ Permiſſam. an ergo bñ merentẽ põt bene remunerare. dic ꝙ ſic. nam ſi colorati bñficiꝫ remuneratio impediẜ. ergo vera ꝑmittiẜ etiã de immobilibus: vt videẜ hic innui. argu. ꝯ. ĩ. e. l. §. fi.

e ¶ Cui. diffinitio economi.
f ¶ Gubernanda. ab epiſcopo.
g ¶ Mandaẜ. quaſi ꝓcuratori ad agendũ forte ꝛ defendendum. Et no. ꝙ hec eſt diffinitio economi aliquo addito vt. ĩ. ti. j. l. oẽs. §. hoc nihilominꝰ. qui ꝛ al's dicitur cymiliarcha quaſi cuſtos ſacroꝝ vaſoꝝ ꝛ aliarum rerum eccleſie. vt. ĩ. de bo. auct. iu. poſ. l. fi. in fi.

Economus ꝛ cymiliarcha idem

h ¶ Fundos. nomen fundi generale eſt ad ſequẽtia. ꝛ ꝓprie vniuerſitatem fundoꝝ ſignificat. vt. ff. de ver. ſigni. l. queſtio eſt. ꝛ ḋ rebus dub. l. ĩj.
i ¶ Poſtremo. vt breuiter dicam.
k ¶ Colonos. ſ. conſtitutos.
l ¶ Mancipia que inter ĩmobilia ſunt. vt ħ. ꝛ. ff. de diuer. ꝛ tẽpo. ꝓſcrip. l. iiij.
m ¶ Annonas. i. prebendas de publico. vt ŝ. eo. priuilegia. Uel ḋ cuiuſq3 ꝑuato patrimonio ſoluẽdas: vt ſtatim ſubiungit que inter immobilia cõputantur vt in auẜ. de nõ alie. §. hoc ergo. colla. ij.
n ¶ Diuidere. vt vna ps ſemineẜ vno anno: alia alio anno diuiſiõe facta ꝑ ſepes ꝛ foſſata ꝛ ſulcos. vt. ff. de lega. ij. cayus ſeyus. §. ticiꝰ. ẜm Jo. Alij dicũt diuidere põt ſi ꝓuocetur nõ ſi ꝓuocet illum cũ quo cõmunionem h3 ſicut minor. vt arg. ĩ. de fun. do. l. ij. ꝛ de pre. mi. l. inter oẽs. ꝛ de re. eo. qui ſub tu. vel cu. l. ſi pupillorum. Tertiũ vt ꝑin. ꝙ aliam eccl'am põt ꝓuocare nõ priuatũ: ſicut ꝛ cum ea permutat. vt in auẜ. item ſibi inuicem. Quarti vt Pe. ꝛ Al. ꝙ etia3 priuatum ꝓuocat cũ ſibi expedit: ſicut alienat inutile ꝑdiu3 ꝓpter fiſcaliũ onus. vt in auten. item prediũ. ꝛ arg. ff. de iur. do. l. fi. Uel diuidiẜ ẜm. M. vt accipiẽdo partem quo ad vſum: ꝛ nõ quo ad ꝓprietate3 locando: cum ſocius nolit ſuam partem locare.
o ¶ Augere. i. quo ad ꝗtitatem.
p ¶ Et ampliare. quo ad precium quod fit diligenti cultura. vt. ff. de iure fiſci. l. nõ intelligitur. §. diui fratres.
p ¶ Ampliare. impinguando.
q ¶ Ulli. patriarche vel economo.
r ¶ Cedere. i. cõcedere. ſ. ſeruitutẽ aliquã. nam q alienare ꝓhibeẜ ſeruitutem cõſtituere nõ põt. vt. ĩ. de re. alie. l. fi. ꝛ. ff. de re. eo. l. iiij. §. fi. Uel dic ꝙ viriliter debent reſiſtere ne qs poſſeſſionẽ taliu3 ꝑdiorum intret vt in auẜ. de nõ alie. §. economũ. colla. ij.
s ¶ Uerum. iſtud idem dicit qḋ. ŝ. verũtamen.

ptitꝫ vł annone ciuiles nullo titulo debent alienari. debent tamen colli ꝛ pro poſſe augmentari ꝛ conſeruari. Bal. Uel ſic. Prelatus cum toto capitulo non põt immobilia eccleſie alienare. h. d. barto. Uel ſic Res immobiles ꝛ eccleſie cõſtantinopolitane nullo titulo poſſunt alienari etiam ſub colore officꝫ colorati diuidi tamen poſſunt colli ꝛ augeri vt patrimoniũ eccleſie matris fidei ſerueẜ illeſu3. h. d. ẜm Saly. vſq3 ad. §. ſane.

¶ Imperator Leo. ꝛ An. aa. Armaſio. **Lex. xiiij.**

LUbemus[a] nulli poſt hãc[b] archiepõ[c] in hac vrbe[d] regia ſacroſctẽ orthodoxe eccl'ie preſidenti nulli economo cui[e] res eccleſiaſtica gubernanda[f] mandatur[g] eſſe facultatẽ fundos[h] vł predia vrbana ſiue ruſtica res poſtremo immobiles aut in his predijs colonos[k] vel mancipia[l] cõſtituta: aut ãnonas[m] ciuiles cuiuſcunq3 ſuꝑma vel ſuꝑſtitis voluntate ad religioſas eccleſias deuoluta ſub cuiuſcunq3 alienationis ſpecie ad quãcunq3 transferre perſona3: ſ3 ea etiam predia diuidere[n] quidem colere: augere[o] ꝛ ãpliare[p]: nec vlli[q] iiſde3 predijs audere cedere[r]. ¶ Uerum[s] ſiue teſtamento quocunq3 facto iure: ſeu codicillo: vel ſola nũcupatione legato ſeu fideicõmiſſo: aut mortis cã donatione: aut alio quocunq3 vltimo arbitrio aut certe inter viuẽtes habita largitate: ſiue contractu vẽditionis: ſiue donationis: aut alio quocunq3 titulo quiſq3 ad prefatã venerabilẽ eccleſiam patrimoniũ ſuũ partem vt certã patrimonij in fundis: predijs: ſiue domibus: vel annonis: mancipijs ꝛ colonis: eorũq3 peculijs voluerit ꝑtinere incõcuſſa ea oĩa ſine vlla penitus immutatione cõſeruenẜ[t]. ¶ Scientes ſibi igitur nulla occaſione vł tꝑe ad viciſſitudinem beneficij[u] colorati: aut gr̃e referẽde[x] donandi: vł certe hominibus volentibus emere: alienãdi aliquam facultatẽ ꝑmiſſam[y]: nec ſi omnes cum religioſo epõ ꝛ economo clerici in earũ poſſeſſionum alienationem conſentiant[z]. ea enim que ad beatiſſime eccleſie iura pertinent: vel poſthac forte ꝑuenerint tanꝗ ipſam ſacroſanctã eccl'iam ꝛ religioſam intacta cõuenit venerabiliter cuſtodiri: vt ſicut ipſa religionis ꝛ fidei[a] mater[b] perpetua eſt: ita eius patrimonium iugiter ſeruetur illeſum[c].

¶ Punitur emptor in amiſſione precij ꝛ titulus non excuſat eum a percipiendis. Puniendus eſt economus in priuatione officij ꝛ reſartione damni ad quod etiam heres tenetur. Punitur tabellio pena exilij. Puniuntur iudices ꝛ tabelliones qui ſubſcribunt acta ꝛ inſinuationes iſtiꝰ donationis prohibite in priuatiõe dignitatis ꝛ amiſſione bonorum. h. d. ẜm Bal. Uel ſic. Si alienatio fuerit facta contra hanc legem punitur accipiens ꝛ concedens ꝛ notarius ſcribens. Bar. Uel ſic. Emens rem eccleſiaſticã contra legem rem cum fructibus reſtituit ꝛ precium non repetit hoc dicit ẜm Salycetum vſq3 ad. §. ſane ne omnis

¶ Sane ſi hec noſtre[d] perhennitatis ſtatuta audaci ſpiritu ꝛ mẽte ſacrilega[e] quiſq3 economorũ vł hoĩ3 temeranda crediderit: ipẽ quidem qui ꝓteruo auſu eccleſiaſtica predia donatiõis vł emptiõis ſeu cõmutationis titulo: vel cuiuſcunq3 ꝯtractus alterius noĩe (niſi eo modo quo nunc ſtatuimꝰ[f]) acquirere vel habere tẽptauerit. oẽm hmõi fructum[g] ꝓprie temeritatis[h] amittet: ꝛ precia[i] quidẽ ꝛ munera[k] q̃ eius gratia data fuerint: economo ſiue alijs qbuſcũq3 ꝑſonis eccl'ie lucris ꝛ cõmodis acquiranẜ[l]. ¶ Predia autem ꝛ in his oĩa conſtituta[m] ab ipis clericis ꝛ tꝑalibus economis[n] cum fructibus ſeu penſionibus vel acceſſionibus[o] totius medij tꝑis vendicentur: vt tanꝗ penitus a nullo empta vel vendita teneantur[p]: q2 ea que cõtra leges fiunt ꝓ infectis habenda ſunt[q].

¶ Economus vendẽs rem eccleſiaſticam contra legem priuari debet officio: ꝛ nihilominus omne damnum illatum eccleſie tenetur reſtituere tam ipſe ꝗ eius heres hoc dicit Salyce.

¶ Economus autem qui hoc fe-

z ¶ Cõſentiãt. ꝛ renũciãt. ꝛ ſic eſt ſpãle ꝙ nõ põt renũciare: q2 eccl'ie eſt nõ eoꝝ fauor: ſicut ſunt ꝛ alia multa q̃ notanẜ. ĩ. de pac. l. pe.
a ¶ Fidei. ſequunẜ aũt que ſiſr ꝓhibent. ſ. hoc ius porrectũ. ꝛ ſequẽs.
b ¶ Mater. vt. ŝ. ti. j. victor. §. ꝛ in pñti. ꝛ. ĩ. eo. decernimus.
c ¶ Illeſu3. vt nec epſ poſſit alienare: vt in decre. ij. q. ij.
d ¶ Noſtre. i. nos q ſumus ꝑhennes in ſeruãda hac volũtate.
e ¶ Sacrilega. i. quaſi vt eñi improprie diciẜ dedicatio rei cum cõfertur eccleſie: ita ſi clericꝰ alien et deſecratio quedã vt ita dixerim. ꝛ ita diciẜ quaſi ſacrilegiu3.
f ¶ Statuimus. in vltimo. §.
g ¶ Fructum. i. commodum.
h ¶ Temeritatis. i. huius ꝯtus facti ꝑ temeritatem.
i ¶ Precia. qñ emit.
k ¶ Munera. quãdo dona accipiet.
l ¶ Acquiranẜ. ſic ergo eccleſia locupletaẜ: cum aliena iactura. vñ equum eſt ꝙ reddat. vt ff. de cõdi. inde. nã hoc natura. ꝛ. ĩ. q̃ vi metu ſ. ve cã. l. ſiue vel metu. nõ dico ꝙ actione aliq̃ cõpellatur eccleſia ciuili: ſed an ſi nõ fuerit ſolutum ꝑcium poſſe peti. Rñ. nõ ẜm. P. q2 q̃dam honeſte accipiuntur. nõ tamen honeſte petunẜ. vt. ff. de var. et extraor. cog. l. j. §. j. ſecꝰ in emphiteota. vt in auten. qui res iam. Alij contradicunt odio emptoris poſſe peti: et nõ reddi ſi eſt ſolutum: et fauore eccleſie per dictam auẜ. qui res. ꝛ. ff. de dam. infec. l. fi. ꝛ ſic etia3 ſi bonefidei emptor fuit: l3 tunc habeat actionem cõtra economum. vt. ĩ. §. ꝓxi.
m ¶ Conſtituta. vt mancipia ꝛ inſtrumenta fundi.
n ¶ Economis. ꝛ per iſtos primo loco vendicantur: ſed in ſubſidiu3 cuilibet permittitur quaſi publicum factum: vt parrochianis vel patronis: vt in curiali qui retrahitur per quoſlibet. vt. ĩ. de decurio. ſi qs Sed nunquid idem qui vendidit. queſtio eſt ſabbatina. et videtur ꝙ idem. vt. ĩ. de libe. cau. l. fi. ꝛ. ff. de bo. liber. ſi filius. circa principium ꝛ in decre. xij. q. ij. nõ licet. Econtra ꝙ nõ idem. et. ff. de accuſa. ſi cui. §. hiſdem. ꝛ in decre. xij. q. ij. monemus. vt. ff. de adop. poſt mortem. ꝛ ibi de hoc inuenies ſolutionem.
o ¶ Uel acceſſionibꝰ. ſ. naturalibꝰ: ſed nõ ciuilibus. q2 ſic eſſet vſura.
p ¶ Teneantur. i. habeantur.
q ¶ Habẽda ſunt. vt. ĩ. de legi. ꝛ cõſti. nõ dubiũ. ꝛ hoc quo ad eccl'am nõ quo ad economum qui tenetur emptori eccleſie.

Fecerit. i.

a Fecerit.ideſt alienauerit.
b Immo.p vel.z no.q agens z conſentiens pari tenent pena:q pariter delinquunt:vt hic.z.ff.de his qui no.infa.liberorum.in fi.z de iure patro.adigere.in prin.z.j.ti.j.ſi quenq.in fi.z ibi etiã de hoc habes multas concordan.

b Proprietate.i.poſſeſſione eius predij cuius vſufructus confert frequẽter eccle.nam ppꝛietas nunq ab eccla ſeparat.ſic.ff.de verbo.ſig.interdũ.z de iudi.l.ſi de vi.z.j.de rei ven.l.quotieſ.z.j.de pba.l.ij.alij ponũt pprietatẽ poſſeſſionis que in eccleſiam cõfertur.
c Prediorum.ſic.ſ.de nouo dandorum.

c Paſſus.p quedã de ſubditis.
d Preſenti.in vltimo.§.
e Priuetur.p ſentẽtiam non ipſo iure.alioquin nõ habet locũ q ipſe poſſit vendicare. Item dicit priuet z nõ priuatus ſit.ſed videtur illa pena imponi non hec.z.j.ti.j.ſi eccleſie.§ que eſt contra ſolutionem.vt ibi. Accur.
f Ac poſteri.i.ſucceſſorum ſucceſſores.
g Actione.mãdati vel nego.geſ.vel cõdi.ex.l.iſta.
h Pulſentur.i.conueniant.iudicibus qui ſunt tm iudices.
i Ius geſtorũ.i.ſcripturarũ.nam idẽ erãt iudices z notarij. Uel dicit de officialibus curie qui ſcribunt acta.
k Confecerint.i.cõfici mãdauerint.vt.ff.de hi qui no.infa.furti.§.mandati.vel pprie quã do habẽt ius geſtorum.ſed put ad iudices tm impropꝛie.
l Bonoꝝ oium.ſed cui applicabunt.rñ.eccleſie forte quam ledere voluit.vt arg.ſ.e.l.§.j.tu dic fiſco.vt.j.õ modo mulc.l.multarum z.ff.de inoffi.teſta.l.papinianus.§.meminiſſe
m Dãnandis.ſequitur auf.qui res iam dictas que ſiſr punit.
n Plerũq.vt in ſ.ctu qui ſequitur.
o Concedimus.no.ſic.inſtitu.de aucto.tuto.§.neq.
p Si qñ.deſiderabat quidã ab eccl'ia tpalem vſufructũ alicuius predij vrbani vl' ruſtici vſq ad.v.vl'.x.annos vl' diebus vite ſue.z finito tpe dicit ſe redditurum hoc pdium.z aliud qd totidẽ fructus reddat queritur an economus hoc facere poſſit.z dicitur q ſic:z faciat hec conſcribi.
q Petitione.ex hoc vbo ſumpſit Ir.qd poſuit i formulario tabellionum in contractibus emphiteoſis.dicunt enĩ ſic emphiteoticarijs ſcilicet petitionibus zc.

cerit (immo fieri paſſus fuerit) vl' in quacunq prorſus huius venditione ſeu donatione vl' cõmutatione:niſi ea que preſenti lege cõcedimus.poſtremo in quacũq alienatione cõſenſerit:cõmiſſa ſibi economat' adminiſtratiõe priuet:deq ei' bonis qcunq exinde incõmodum eccl'ia cõtigerit reformetur: heredeſq eius z ſucceſſores ac poſteri ſup hoc facto ſine cõſenſu cõpetẽti ab eccleſiaſticis pſonis actione pulſentur.

Tabelliones inſtrumenta conficientes de cõtractibus vetitis debent relegari.h.d. Salycetus.

His tabellionib' qui hmõi cõtractuũ vetitoꝝ auſi fuerint inſtrumenta cõſcribere:irreuocabilis exilij aiad uerſione plectendis.

Iudices contractibus illicitis auctorãtes puniũtur bonoꝝ publicatiõe z dignitatis amiſſione.h.d.Saly.

His quoq iudicibus vl' ius geſtorum habẽtibus qui hmõi donationum vel pctuum geſta confecerint dignitatis ppꝛie z bonorum oium ſpoliatione dãnandis.

Hic icipit tertia pars pncipalis legis.z h.d.Uſufructus rei eccleſiaſtice ad certũ tẽpus vl' ad vitã recipiẽtis poteſt cõcedi:h' acto q vſufructu finito reddatur res vl' tãtũdem reddatur.h.d.z3 Barto.vl' ſic.res imobilis eccleſie põt in aliuz transferri quo ad vſufructũ dũtamen p pactũ ſit cõuẽtũ q ip ſam rẽ reſtituat tẽpoꝛe cõuẽto finito vl' aliã tanti valoris z fructus eccleſie reliquet z õ eis conficiẽda eſt ſcriptura al's non valet.h' dicit Salicetus.

Sane ne oĩs religionis economis cõmode via puiſionis z occaſio venerandis eccleſijs profutura videatur excluſa id quod vtile plerũq iudicat:ſub cautele obſeruatione neceſſario procedere concedimus:ſi quando igitur vir religioſus economus huius regie vrbis eccleſie proſpexerit expedire: vt deſideranti cuiq certarum poſſeſſionum atq prediorum vrbanorum ſcilicet ſiue ruſticorum ad ius eccleſiaſticum ptinentium temporalis vſufructus poſſeſſio p ipſius petitione preſtetur:tunc eius tẽpoꝛis qd inter vtroſq conuenerit ſiue in diem vite ſue ab eo qui deſiderat poſtuletur:pacta cum eo qui hoc elegerit ineat economus:atq

conſcribat per que ztps intra q h' preſtari placuerit ſtatuat: z manifeſtum ſit q quiſq acceperit adinuicem huius beneficij gratia: preſtando quidem eccleſiaſtici predij p tempoꝛe vſufructũ.poſt ſtatutũ aũt tempus z placitum tẽporũ reditum ppꝛietate ad dñum z ius eccleſiaſticum currẽte firmiter:ita ſcilicet vt ſiue cõpleto ſpacio qd fuerit inter eos conſtitutũ ſiue moꝛtis ſue tpe ſi hoc quoq cõuenerit his qui poſſeſſionẽ eccleſiaſticã z certorum reddituũ vſufructũ habendi gratia interueniẽte pacto ſuſceperit nõ minus q alterius tante qtitatis quãte accepat redditus cum ipſoꝝ prediorũ dñio z rebus immobilibus eorũq colonis z mancipijs ecclie derelinquat:niſi enĩ hac conditione pacta inita fuerint:ea quoq decernimus nõ valere:ſed poſſeſſionem eccl'iaſticam tanq nullo iure tranſcriptã in iure ipſius atq dñio pmanere:z ab eccl'aſticis ſiue economis decernimus vendicari.

I Auten.

de nõ alienãdis aut pmutandis.colla.ij.§.nos igit.z in auf.de alie.z emphi.colla.ix.§.hoc etiã ſuper ipſis.z.§.hoc vero iubemus. Conſtitu.j.

Diuiditur i ſeptẽ partes.Naz pmo legẽ codicis extẽdit.Secũdo phibet alienationẽ in quodã caſu ſimplicit.Tertio pmittit pignorari in caſu neceſſitatis.Quarto pmittit vẽditiões ſi creditor nõ reperit.Quinto permittit dationem in ſolutũ ſi emptor nõ reperiatur.Sexto declarat que res debent vendi.Septimo dicit quis intelligatur creditor.ſecunda ibi:z perpetuo.tertia ibi:i ceteris.quarta ibi quod ſi nolit.quinta ibi em ptoꝛe.ſexta ibi ſit tamen.ſeptima ibi:z his. Bartolus.z.Baldus.

Caſus.Res imobiles cuiuſcũq eccleſie ab imperatore z.puẽte nõ alienant vl' pignorãtur indiſtincte.Aliũde vero qſite pignorantur vl' alienãtur debito vrgẽte:cũ ſolẽnitatetamen hic ſubiecta.h.d.Salyce.

Hoc ius porrectum eſt ad omnem venerabilem locũ omneq collegium quod actio pia conſtituit:vt nec res eorum pignorentur z perpetuo ſeruetur in his immobilibus rebus:que ab imperiali domo predictis locis applicãtur in certis eatenus excipitur ſi de

d Derelinquat.i vltima volũtate vt inuit verbũ relinquat.vt.ff.de tabul'.exhi.l.j.§.fi.ſ hodie ab initio z moꝛ.vt in auf.de nõ alie.§.ſi quis aũt voluerit.collatõ.ij.lege ſic lecta.Sequũtur autẽtice igitur.z pꝛimo lege phibẽtes. Secundo punientes. Tertio permittentes. vt in hac.l.in textu facit Leo.ſic ergo lege pmo Hoc ius porrectũ z ſicut alienatio z multomagis z quibuſcũq modis.ſecundo q res iã dictas.tertio ſi quas ruinas z perpetua quq.z ſed z permutare. z item ſibi inuicem.et item predium.z q rem huiuſmodi.z hec hui' preſtatio.ſed alij ponũt illam qui rem inter punientes:ſed non eſt in hoc vis.
e Hoc ius.impe rator leo reb' cõſtãtinopolitane eccleſie puderat p legem iſtam iubemus.ſed per hanc autẽticam extenditur puiſio z priuilegium ad omnez locum venerabilem.Sic ergo dic hoc ius porrectum z ſumitur hec pars vſq illuc z ppetuo z cetera.ex auf.de non alienan.§.nos igitur.collatio.ij.
f Porrectum.i.pductum.Et diuidit in ſeptem partes.
g Actio pia.i.pius actus.z ſic ponitur.ff.de dona.inter virum z vxo.l.iij.§.ſi.al's nõ factum:vt hic.ſed ius deſignat:vt inſtitu.de actio.§.j.
h Nec pignorentur ſ.res eccleſiaſtice ſpecialiter:ſed generaliter z hoc per auten.de nõ alienan.§.ſi vero creditor.in fi.§.colla.ij.ſed per aliam de alie.z emphi.quilibet pmittitur ſi debitum vrgeat vt h' dicit
i Perpetuo.i.incõmutabiliter ſine exceptione.No.ergo ſex caſus vbi eccleſia nullo modo alienat.Primus vt hic quando res imobilis a pncipe dat:qd ſumit ex auf.de alie.z emphi.§.ea vero.coll'.ix. Scds qñ ipſam eccliam alienaret.vt in auf.multomagis.Tertius qñ ipſemet emeret vel cognato vẽderet.vt auf.quibuſcũq modis.Quartus qñ eſt data res eccleſie ſub hac conditione ne alienet.vt in auf.de alie.z emphi.§.ſanctiſſimas.colla.ix.Quintus eſt qd heretico nõ alienet.vt in auf.de eccle.ti.§.iubemus.Sext' õ annno relicto ppinquo preſtando.vt in auf.de eccle.ti.§.fi.autem.colla.ix.
k Rebus.preter q donatis ab imperatore.
l Excipitur.a ſupradicto.

r Utroſq.i.economum z ſecum contrahentem.
s Uite.accipientis ad plus.
t Conſcribat.ſic ergo ſcriptura exigit.al's nõ valet:vt.j.dicam.
v Per que.ſcilicet pacta.
x Manifeſtum.ſcilicet per pacta.
y Acceperit.ab economo.
z Beneficij gratia.quod cõfert in eccleſia de ſuo.
⁊ Preſtando deſideranti. Accur.

bitum vrget qȯ ex mobilibus ſolui nõ poſſit[a]. ¶ Primo res imobiles ſpecialiter[b] dētur pignori: cuiꝰ fructus creditor ſibi reputet[c] tam in ſortem q̃ȝ in vſuras[d] vſqȝ ad q̈rtaȝ centeſime[e] qȯ ſi noluit[f] creditor ita accipere: tunc ordinator[g] domꝰ apud euȝ[h] a quo ordinatur[i] habitis abſqȝ diſpendio geſtis[k] iuret[l] maiori[m] parte ibidem ſeruientium conſentiente[n]: et debitum exiſtere[o]: nec ex mobilibus ſolui[p] poſſe[q] quo ſubſecuto per viginti dies rem eccleſie eſſe venalem publice ſit notum: vt plus offerenti detur modis omnibus: ꝛ pretio pro debito[r] dando: aliter[s] eniȝ res emptori non conceditur: ꝛ hoc inſcribatur[t] nihil eſſe factum in ea re ad damnũ diuine domus. emptore vero non inuento: res eſtimata diſtricte creditori detur inſolutum: addita in precio vniuerſe extimationis[u] decima[x] parte: ꝛ acedente coſenſu ordinatoris[y] et maioris partis ibidem ſeruientium. ſit tamen res mediocris[z] inter ceteras: inſpecta ipſius qualitate ꝛ quantitate ꝛ onere[a]. Et is creditor hic intelligatur: qui qȯ credit probat[b] in vtilitatem diuine domus proceſſiſſe.

In autem. de nõ alienandis aut pmutandis. §. ſicut autem. collatio ſecunda. Conſti. j.

¶ Alienare vel acqrere damnoſa eccl'ie pariter ſunt ꝓhibita. hoc dicit ſm Salyce.

Sicut alienatio rerum eccleſie interdicitur: ita prohibetur ne qua ſterilis[c] ei det poſſeſſio: aut oneroſa veluti fiſcalium[d] nomine vel onere.

In autem. de nõ alienandis. §. quia vero. collatione ſecunda. ꝛ in autentic. de alienationi. ꝛ emphiteo. §. ꝛ quoniam. collatione. ix.

Conſtitutio. j.

¶ Propter qȯ vnumquodqȝ tale et illud magis. vel ſic Potentior eſt ꝓhibitio in cauſa q̃ȝ in cauſato. hoc dicit ſm Jaco. butri.

Multomagis[e] prohibetur ipius mõaſterij[f] alienatõ qua[g] redeat in antiquum ſtatum ꝛ ſecularem vſum.

In autem. de alienatione ꝛ emphiteoſi. §. economis. collatio. ix.

Conſtitutio. iij.

¶ Alienatio rei eccleſiaſtice vel permiſſa incommutabiliter ꝓhibetur in economuȝ vel ſibi coniunctum. hoc dicit Salyce.

Quibuſcũqȝ modis hoc ius alijs permittitur[b]: interdicitur certis perſonis res huiuſmodi accipere: vt economo eiuſqȝ cognatis[i]: alioquin bona eorũ et economorum ꝛ ordinariorum quibus coniuncti ſunt: poſt mortem eoruȝ peruenient ad eccleſiaȝ de qua reȝ accipiunt.

In autem. de nõ alienandis aut pmutandis. §. qꝛ vero leonis. collatione ſcða. Conſti. prima. ꝛ colla. ix. conſti. iij. ꝛ de aliena. ꝛ emphiteo. §. ſi vero preter hoc.

¶ Accipiens rem eccleſiaſticaȝ titulo nõ lucratiuo preter legis formam rem reſti/

a ¶ Non poſſit. ſ. cõmode. vt. ff. de verbo. ſig. l. nepos proculo.

b ¶ Spāliter detur. hoc eſt ex aut. de alie. ꝛ emphi. §. hic inſup. colla. ix. nam per aut. de nõ alie. §. ſi autem creditor. col. ij. nõ permittebatur ſpecialis hypotheca: ſed generalis.

c ¶ Reputet. qȯ eſt cõe ius in oī creditore: niſi ſit pactus vt fructꝰ vice vſurarũ cedāt. vt. j. de pigno. ac. l. j. ꝛ. ij. ꝛ ð vſu. ſi ea pactione.

d ¶ In vſuras. primo in vſura. ſcðo in ſorteȝ vt. j. de ſolu. l. j. nec ob. ħ ordo ſcripture. vt. ff. de ſolu. l. nec em̃. ꝛ de lega. ij. cũ paſ. §. fidei tue que. ꝛ ea. l. cuȝ pater. §. pe. hoc ſpeciale eſt fauore eccleſie vt primo in ſortem.

e ¶ Centeſime. hoc eſt vt in fine āni. xl. tm̃ habeat ꝓ vſuris q̃ȝtum eſt quarta pars ſortis. ſors em̃ centeſima dicitur. i. quoddā principale vel pfectuȝ: qꝛ centeſimus numerꝰ eſt pfectus vt ponaṫ in vim ſubſtātiui. Centeſima eſt ergo pars que equiparaṫ ſorti in anno: vt patet. j. ð vſu. l. eos. §. j.

f ¶ Nolit. ſ. creditor.

g ¶ Ordiator. i. abbas.

h ¶ Eum. ſ. epm̃.

i ¶ Ordinaṫ. vt apud epiſcopum: ꝛ eps apud archiepm̃: ſed cuȝ archieps vendit duo epiſcopi debēt intereſſe. vt in aut. vt nullꝰ fa. or. do. §. finali.

k ¶ Geſtis. qꝛ pro ſcriptura nil dabiṫ tabellioni. ſic. j. de epiſco. audi. l. tam dementis.

l ¶ Juret. ꝫ. j. ti. j. cuȝ clericis. §. qȯ ſuis. So. hoc ſpeciale ſup alienatione.

m ¶ Maiori. que attēditur primo in numero ſcðo in dignitate. vt. ff. de pac. l. maiorē. nõ cõnumeratis ſeruiētibus: ſed ordinatis in eccleſia. Si vo quidam abſint oportet duas partes ordinatorũ eſſe preſentes: ſed ſufficit maiorē partem duarũ partium cõſentire. vt. ff. de decre. ab or. fa. l. j. ꝛ. l. iij. ꝛ. ff. qȯ cuiuſqȝ vniuer. l. nulli. ꝛ. l. plane. ꝛ. j. de predijs cu. l. ij. ꝛ de decu. l. nominationum. lib. x.

n ¶ Conſentiēte. ſcilicet iuramento: vt ſuper ſuam animaȝ iuret. vt auten. perpetua.

o ¶ Exiſtere. i. ſolutũ nõ eſſe nõ autē iurare dȝ cum effectu. ħ creditor ꝓbabit. vt in fine huius aut. ꝛ hoc etiā ita demuȝ ſi ſcit. al's nõ cogiṫ ꝓcurare: ſed iurabunt alij qui ſciunt. vt in aut. perpetua.

o ¶ Exiſtere. ecce vnum.

p ¶ Solui. ecce ſecundum.

q ¶ Poſſe. ſ. commode.

r ¶ Pro debito. emptor em̃ ſoluet creditori. vt in aut. de eccle. re. immo. alie. §. ementibus quidē in fiſcum. colla. v. ſic ꝛ. ff. de in rem verſo l. iij. §. pe. ꝛ. ff. de rebus eoꝝ. l. magis. §. ne tamen.

s ¶ Aliter em̃. i. niſi predicta ſolēnitas ſerueṫ. vel niſi precium cedat in vtilitatem eccleſie. Accur.

t ¶ Inſcribatur in iuramento. ſic ergo debet fieri ſcriptura. al's non valet ꝯctus. vt ꝛ in. l. iubemus. §. ſi. poteſt ergo predicto caſu alienare res eccleſie cuȝ debitum vrget. Item ſecundo in perpetua emphiteoſi. vt in aut. ꝑpetua. Tertio cum alia eccleſia permutando. vt in aut. iteȝ ſibi. Quarto cũ principe. vt in aut. ſed ꝛ pmutare. Quinto vt in redēptione captiuorum. vt in aut. de alie. ꝛ emphi. §. ſanctiſſimas. colla. ix. Item ſexto vt ſupflua vaſa. vt in aut. preterea.

v ¶ Extimationis. ſ. rei date in ſolutum.

x ¶ Decima. vt ſi res valeat nouem detur pro decem: ſed certe tunc nõ adderetur decima: ſed nona. Alij vt ſi res valeat decem accipiat ꝓ vndecim ſm Azo. ꝛ ſm hoc eccleſie fit additio alij vt ſi res valeat vndecim accipiat pro decem. ꝛ quod dicit addita ſcilicet emptori: vt quia grauaṫ. immo qȯ ſcilicet inuitus accipiat aliud ꝓ alio releuetur in hoc vt. ff. de iureiurā. l. eum qui. Item eſt hic ſpeciale q̈ aliud pro alio recipiat inuitus. vt. j. de ſolu. aut. hoc niſi debitor. ſed regulariter contra. vt. ff. ſi certum petatur l. ij. §. j.

y ¶ Ordinatoris. ideſt abbatis.

z ¶ Mediocris. ſ. in autenti. de fideiuſſoribus. §. quod autē. collatio. j. contra vbi quam meliorem habet debitor dare debet in ſolutũ Solutio hic ſpeciale fauore eccl'ie hoc placet: vel ibi precioſius metallum debebat vt aurum. ꝛ ideo precioſior res ſolui debet quaȝ debitor habeat. Accur.

a ¶ Onere. ſcilicet debiti pro quo venditur: vt res magni precij pro debito paruo non vendatur. vt. ff. ð rebus eorum. l. magis. §. iteȝ requirit. vel dic onere tributorum. vt in auten. ſicut.

b ¶ Probat in vtilitatem. ſpeciale eſt ſic. ꝛ. j. ſi aduer. credito. l. j. ꝛ. ff. ſi certum petatur. ciuitas. regulariter contra. vt. j. ſi certum petatur. l. incendium. ꝓbabit ergo forte per pſumptionem: vt quia prelatus eſt diligens ꝛ eccleſia tunc indigebat. non autem vt quilibet nummus ſit datus. vt. ff. de exercito. l. finali. vel qꝛ omnibus de eccleſia ſimul dedit per quos poteſt deterior eccleſie fieri conditio. vt. ſ. eodeȝ l. iubemus. §. ſi quando. Quid ſi conſuetudo in cõtrarium ſit ſm Azo. valet. vt inſti. de iure naturali gentium ꝛ ciuili. §. ex non ſcripto.

c Sicut. ſterilis. i. non fructuoſa vel ſenea. vt in cor. vnde hec ſumitur de nõ alie. §. penul. colla. ij.

d ¶ Fiſcalium. Sed quomodo poteſt eſſe onus tributorum fiſcalium cum ſm qualitatem fructuum dentur. vt. j. de allu. ꝛ pa. l. j. ꝛ. ij. Reſpon. pro preteritis anteq̃ȝ ad eccl'iam deueniret fundus. vt. ff. de publi. imperatores. Item poteſt eſſe onus tributorum ꝛ in hoc maioreȝ partem fructuum oporteret dari pro tributis.

e Multomagis. ſcilicet q̃ȝ aliarum rerum eſt verbum. Jr. non legis.

f ¶ Monaſterij. i. eccleſie vel loci conſecrati.

g ¶ Qua. ſ. alienatione: ꝛ hoc eſt in cor. de alie. ꝛ emphi. §. ꝛ quoniaȝ colla. ix. ꝛ in aut. de nõ alie. §. qꝛ vero. colla. ij.

h Quibuſcunqȝ. permittitur quod eſt in ſeptem caſibus: vt diximus in aut. hoc ius porrectum.

i ¶ Cognatis. vel affinibus: vt in corpore vnde hec ſumitur. ideſt in auten. de aliena. ꝛ emphi. §. economus. colla. ij. ꝛ eſt ratio: quia ex officio quod adminiſtrat non licet emere per ſe vel per alium. vt. ff. de contrahen. emp. l. non licet. ꝛ. l. qui officij. in fine. Et ſic nota generale qȯ nõ admittitur aliquis vt quilibet. vt. j. de dolo. l. i. vbi de hoc dixi Sed contra in aut. de ſanc. epiſco. §. ſi aũt eccleſia. colla. ix. vbi diſpenſatoribus permittiṫ accipere. Solu. ibi permittit conducere vel temporalem emphiteoſim accipere. hic autem prohibet perpetuam alienationem. Item hic economo ꝓhibet: ibi diſpenſatori permittit: puta prelato nõ adminiſtranti. ꝛ ſpecialiter hic excipiṫ economus in fine illiꝰ §. ſi autem. vbi expreſſe economo idem prohibetur.

Qui res

Qui res iam dictas[a] nõn gratuito[b] alienationis titulo citra formã legis[c] accipit: rem quidẽ cum oĩ incremento medij tp̃is reſtituat. eius aũt quod dedit: nullaʒ actionem habet cõtra venerabileʒ locum: ſed aduerſus eum[d] qui alienauit habet. ¶ Donatarius autẽ ⁊ reʒ cum omni[e] cauſa ⁊ fructus reſtituat ⁊ aliud tantundem. ¶ Creditor[f] quoqʒ reſtituta re pignorata crediti actionẽ contra ſoluʒ pignoris datorem[g] habeat. ¶ Emphiteoſis acceptor: ⁊ ab ea cadat[h]: nec qd̃ dedit repetet: immo ſtatim ſoluet qd̃ ſoluturus eſſet in vnoquoqʒ anno ſi iure cõtraxiſſet[i]: ſed melius[k] dicit oĩmodo denegãdas[l] eſſe actiones hm̃oĩ acceptori.

In auten. de alie. et emphi. §. ſi vero. colla. ix. conſti. iij.

¶ Res eccleſie ruinoſa penſione inchoãda in initio cõtractus dari põt in emphiteoſiʒ reficienda pro tertia p̃te penſionis que colligebatur ante diruitionem. penſione vero inchoãda ede demum refecta dari põt pro dimidia pluri penſionis que pro ea refecta poteſt haberi. h. d. ſ̃ʒ Saly.

Si quas ruinas[m] hñt memotate diuine domus quas reedificare nõ valent[n]: ⁊ he in emphiteoſim dẽtur[o] ppetuam: emphiteota vſuro materia habitatiõis depoſite[p] domus vt penſio[q] diminuat[r] in tertiam[s] partem[t] ab ea que ſtantibus adhuc edificijs colligebat: aut priꝰ eo reedificãte[v] ex additis[x] illis p extimatione[y] penſionibus medietas det religioſe domui. nam priore caſu ab initio emphiteoſis[z] p̃ſtãda eſt penſio.

In auten. de nõ ali. §. qr vero col. ij. ⁊ in auẗ. de alie. ⁊ emphi. §. h aũt. colla. ix. conſti. iij.

¶ Res immobilis eccleſie cuius penſio non eſt diminuta põt in emphiteoſim dari diminuta ad plus illius penſionis ſexta parte: vbi vero penſio reſpectu eius qd̃ pcipiebatur quando ad eccleſiam puenit ſit diminuta: dari põt in emphiteoſiʒ pro penſione nũc ſtante ac res precioſa modici tamen fructus dari põt pro penſione iuſta p architectos extimãda. h. d. ſ̃ʒ Saly.

Perpetua[a] quoqʒ emphiteoſis in his[b] pmittitur rebus: ſi res in eoꝝ gerat p̃ſentia qbus h aſſignat lege[c] iurãtibus[d] his quorũ intereſt ex eo ꝯctu nil ad leſionẽ diuine domꝰ effici: ſolito redditu ipſius rei q fuit cũ diuino iuri dedicaretur[e] nõ minuẽdo niſi in ſextã p̃tẽ[f] aut ſi ob cladẽ[g] diminuta[h] fuerit: tũc cõſtante[i] nũc poſſeſſi pẽſione in emphiteoſim det. ¶ Nõ ſi res p̃cioſa[k] quidẽ eſt: tñ parũ aut nihil p̃ſtet pẽſionũ: res ſubtilr̃ extimãda ẽ vt ex hac pẽſio iuſta[l] ꝯſtituat. ea tñ ſola dẽtur i ẽphiteoſiʒ q̃ ad h ꝯgrua vident economo ⁊ alijs gubnatoribꝰ.

In auten. d nõ alie. aut pmutan. §. ſicut aut em. col. ij. conſti. j.

¶ Cum principe vel alia eccleſia pmutatio eſt pmiſſa. h. d. cum ſe. Saly.

Sed ⁊ permutare principi[m] licet[n] pro re maiori[o] meliori vel equali: ſi reſpublica[p] hoc expo-

a ¶ Qui res iam dictas. ſ. locorum venerabilium.

b ¶ Non gratuito. vt emptione: pmutatione: ⁊ ſimilibus.

c ¶ Legis. vel qr nõ erat de caſibus pmiſſis: ⁊ ſm̃ hoc expone citra p contra. Vel ſi erat nõ fiebat cum ſolẽnitate qua debebat. vt in auẗ. hoc ius diximus. ⁊ tunc dic citra. i. preter: qr alienauit: lʒ non valet cõtractus in preiudicium eccleſie.

tuit ⁊ quod dedit perdit. Accipiens vo titulo lucratiuo reddit qd̃ accipit ⁊ tãtũdẽ de ſuo. hoc dicit Salycetus.

d ¶ Eum. ſ. economũ. Item preponderat doſum economi ppter officium dolo emptoris. Quid ſi nõ eſt ſoluẽdo vel nil habet cũ ſit vnꝰ de monachis. Rñ. tenetur eccleſia ſi locupletior eſt per conditionẽ ſine cauſa. vt. ff. de condi. ob tur. cau. l. ppetuo ſm̃ quoſdam. ⁊ de eo p quem fac. l. ſi. in prin.

e ¶ Cum omni cauſa. qualiter intelligat. habes. ff. de rei vendi. l. p̃cepta.

f ¶ Creditor. qui accepit reʒ pignori: ⁊ in cauſam nõ conceſſam.

g ¶ Datorem. nõ autẽ contra eccleſiam.

h ¶ Cadat. iure exceptionis.

i ¶ Contraxiſſet. et ſic eſſet futuri tp̃is non ſoluʒ preteriti. ⁊ hoc ideo qr deliquit in cõtrahendo. ſi aũt deliquit tm̃ nõ ſoluendo canonẽ poſt ea nõ ſoluit pro futuro tp̃e: vt in auẗ. qui rem. ⁊ eſt ratio: qr hic ab initio caruit titulo ⁊ iuſto initio: cum fieret cõtractus emphiteoticus cõtra legem. vnde magis deliquit cum contraxit lege phibente. Sed ibi ab initio valuit contractus emphiteoticus: ſʒ ceſſauit ſoluere canonẽ debitum p biennium. ⁊ ſic minus deliquit: ⁊ iõ preteriti tp̃is nõ futuri.

k ¶ Sed melius. hec verba referuntur ad id quod dicitur cadat. nam videbatur cadere iure exceptionis: ſed meliꝰ eſt vt cadat ipſo iure. Vel melius hec verba ſunt Jr. nec multum important vtilitatis: poſſunt tamen ita continuari. Ex predictis videbatur emphiteota repellendus exceptione: ſed melius eſt vt ipſo iure actio denegetur. ⁊ eſt ſic. ff. de arbi. ſi cum dies. §. ſi qui ex. azo. ⁊ ſumit hec tota ex cor. in auẗ. de nõ alie. §. qr vero leonis. colla. ij. ⁊ ex ſequentibus. ⁊ idem in auẗ. de alie. ⁊ emphi. §. ſi vere preter hoc. ⁊ ſequentibus. §. col. ix.

l ¶ Denegandas. ſubaudi ipſo iure.

m Si quas ruinas. i. ruinoſas domos.

n ¶ Non valent. ſ. cõmode. vt. ff. de verbo. ſig. l. nepos.

o ¶ Dentur. i. dari poſſunt. reſpondet em̃ ⁊ qp dicit ppetuam: dic in infinitum q̃diu penſio ſoluit. inſtit. loca. §. adeo. ⁊ ſm̃ hoc debet fieri renouatio: vt quis nõ dicat ſe preſcripſiſſe ſm̃ cõſuetudinem. Alij vſqʒ ad. xxx. an. vt inſti. de perpe. ⁊ tempo. ac. in prin. Alij vſqʒ ad tertiam generationem. vt in auẗ. de non alienã. §. emphiteo. colla. ij. ⁊ ſm̃ hos nõ fit renouatio in tertia: ſed in quarta. prima verior. ſ. donec ſoluatur penſio: ⁊ corrigatur illa de nõ alie. §. alienationis. que non permittebat perpetuam.

p ¶ Depoſite. i. dirute.

q ¶ Vt penſio. antiqua.

r ¶ Diminuatur. ad plus.

s ¶ Tertiam partẽ. i. tertia minuat ⁊ due preſtent alij: vt. R. ⁊. B. et P. ⁊ due remittant ⁊ tertia preſtet: ⁊ hec eſt verior: vt in corpe pbat. Sed quicqd dicat eſt ꝯ illã auẗ. ppetua. vbi dicit diminuendã penſionem in ſextã partẽ: ſed illud in nõ ruinoſis. Sed adhuc aliud ꝯ in eadẽ auẗ. ppetua. dum dicit ſi ob cladẽ diminuta ſit pẽſio: tunc cõſtante nũc penſione in emphiteoſim datur. Sed dic determinari p iſtam vtrum ſoluat ſtatim ⁊ p̃ſens p̃tium minuat in tertiam partẽ an nõ ⁊ tunc tm̃ preſtet q̃tum põt nunc haberi: dum tñ detur medietas penſionũ adiectaꝝ p reedificationẽ. Et dic conſtante nunc penſione diminuta tñ in tertiã partẽ ab ea que anteq̃ clades ſuperuenerat colligebat. nam hec auẗ eſt poſt illã in cor. aut eſt cum hec ſit de alie. ⁊ emphi. §. ſi vero q̃dam. ⁊ illa de nõ alie. § qr vero leonis. Nec dicas hanc habere locuʒ tm̃ in eccl'ia cõſtantinopoli: vt quidam dicunt immo in oĩbus. vt in auẗ. de alie. ⁊ emphi. §. quicunqʒ vero. col. ix.

t ¶ Partem. ſ. ſoluendam.

v ¶ Reedificãte. i. edificare volẽte anteq̃ aliquid nomĩe penſionis ſoluat.

x ¶ Ex additis. i. ex pẽſionibus que nunc edificio reedificato vltra ſolitas penſiones accipi poſſunt medietas detur. ⁊ poſtea ſimilit detur pẽſio que primo ex ruinoſis ſtantibus edificijs colligebatur.

y ¶ Per extimationẽ. i. reedificationem. nam p eam maior extimatio penſionis preſtat.

z ¶ Emphiteoſis. ſ. cõtractus.

a Perpetua. hoc verbum eſt ex auẗ. de ali. ⁊ emphi. nã ⁊ in illa de nõ alie. non erat hoc verbũ. ⁊ expone illud vt modo dixi i illa auẗ.. ſi quas ruinas

b ¶ In his. eccleſiaſticis nõ ruinoſis: vel in his. ſ. ruinoſis.

c ¶ Lege. vt i auẗ. hoc ius porrectum.

d ¶ Jurantibus. ſ. clericis.

e ¶ Dedicaret. i. eſſet applicata.

f ¶ Sextam partem. ſ. ad plus. al's magis retineret eccleſia q̃ vendat Sed nõne eccl'ia eſt deterioris cõditionis q̃ʒ alius. Rñ. nõ: qr diminutio fit ppter ſterilitates que qñ erunt priuatus remitteret totum. vt. ff. loca. ⁊ cõduc. l. quero. §. j. Vel dic qp hic erat res deterior q̃ tunc quãdo fuit eccleſie data. prima verior: ⁊ hoc cum nõ eſt ruinoſa. al's ſecus. vt in auẗ. ſi quas. que eſt cõtra. Item videt in nihilum diminui: vt in auẗ. de alie. ⁊ emphi. §. j. ſed ibi ſpeciale in paſcuis ⁊ in agris primarũ villarum maioris eccleſie conſtantinopolitane.

g ¶ Aut ſi ob cladẽ. nunc loquit eo caſu quo auẗ. ſi quas ruinas.

h ¶ Diminuta fuerit. vl' eius fructus aut vilis facta.

i ¶ Conſtante. nunc. i. vt tm̃ preſtent quãtum percipi poſſet nunc. ſi nunc eſt locata ⁊ addent medietatem penſionum adiectarum per reedificationem rei ruinoſe: ⁊ re refecta ſoluatur penſio. Vel ſi ante refectionem ſit ſolutum fit diminutio in tertiam partem. Vel ſi ſtatim dic vt ibi: ⁊ addatur tertia illius que poterat percipi conſtante edificio vt in auẗ. ſi quas ruinas. que eſt contra. Vel hic quando aliqs habet redditus: ibi nullos. Vel hic eſt ruinoſa clade: ibi vetuſtate. prima verior: vt ibi dixi: qr hec determinat p illam.

k ¶ Precioſa vt turris aliqua.

l ¶ Juſta. ſ. detur talis penſio que collecta in. xx. annis cõtineat rei extimationem. vt in auẗ. de nõ alie. §. ſi vero alicuius eccl'aſtici. ſed ſi eſt hieroſolymitane ⁊ oporteat vendi: tunc in quinquaginta annis: vt in auẗ. de alie. ⁊ emphi. §. ſanctiſſimas. colla. ix.

m Sed ⁊ pmutare principi. i. cum principe.

n ¶ Licet. ſ. eccleſie.

o ¶ Maiori. danda a principe.

p ¶ Si reſpublica. i. ceſar.

a ¶ Hoc expoſcit. bene dico maiori ſi res ꝛc.
b ¶ Pragmatica .i. conſilio procerum: ꝛ ſumitur hec auſ. de non alie nan. §. ſi minus. colla. ij.
c ¶ Item ſibijnuicem. vna. ſ. eccleſia cum altera: vt decetero cō mu. colla. v. in fine.

ſcit[a]: pragmatica[b] forma ſuper hoc precedente.

I Auten. cōſtō q̄ ex aſcriptitō §. q̄ vero collatio. v. Conſti. vij.

Item[c] ſibijnuicem recte per mutant cū vtriuſq̄ indem nitate[d] eoꝝ ſcilicet conſenſu interue niente qui ſupra referuntur[e].

I Auten. de alie. ꝛ ē phi. §. ſi qs vero. col. ix. Conſti. iij.

¶ Inutile predium ꝑpter onus fiſcaliū pōt eccleſia alienare ſeruata debita ſolen nitate. hoc dicit ſm Saly.

Item p̄dium ꝑpter onus fiſ cale[f] inutile alienet: ꝛ geſtis vt ſupra[g] conficiendis eodem iuramē to preſtito .i. q̄ō alia de cā nō aliene tur: niſi vt immunitas[h] eiuſdē vene rande domus ſeruetur.

I Auten. de aliena. et ēpi. §. ſi vero quis. colla. ij. Conſti. j. ō non alie. §. ſcire.

¶ Non ſoluens eccleſie canonem per bi ennium vel rem deteriorem efficiens re pelli poteſt ab emphiteotico iure. h. d. ſm Bal. Uel ſic. Emphiteota deteriorans vł nō ſoluens canonē per biennium quattu or penis hic contentis punitur quia pōt expelli ꝛ ſic pditvtile dominiū. Itē nihil ominus ſoluit q̄ō ſoluere debebat ꝑ tem pore pterito. Itē damnum ſeu itereſſe re fundit. Itē melioramenta nō repetit. hoc dicit Pau. de caſtro.

Qui rē huiuſmodi cōductā vł in emphiteoſim acceptā fecerit deteriorem[k] aut emphiteoti cum canonem per bienniū[l] nō ſol uerit hac lege repelli[m] poteſt: vt ta men ſoluat totius tēporis[n] penſio nem: ꝛ id in quo rē leſit reſartiat nō repetiturus ſi quid impendit nomi ne meliorationis[o].

I Auten. de alie. et emph. §. ſi vero qs voluerit. Colł. ix. Cōſti. iij.

¶ Alienatio permiſſa eccleſie conſtanti nopolitane. ō. e. l. iubemus. extenditur ad oēm locum. piū. h. d. Saly.

Hec vſus[p] pſtatio locū h̄z in oī domo religioſa: quo fini to res vtraq̄ pleno iure perueniet in domū iam dictā: nec tributis gdē grauata maioribus ſit ea res q̄ daꝫ inuicē: ꝛ eiuſdem redditus ſit.

¶ Caſſatis omnibus factis tpe tyranni dis priuilegia eccleſiarum in oib⁹ in ſuo robore pſeuerent. h. d. ſm Bal. Uel ſic. Oia que facta ſunt tpe tyrannidis ſuper ueniente iuſto dn̄o debent reſcindi. h. d. pau. de caſtro.

¶ Idem. aa. Sebaſtia. prefecto pretorio. Lex. xv.

Decernim⁹[q] vt antiquatis[r] ac[s] infirmatis funditus[t] q̄[u] cōtra ipſum orthodoxe religionis

d ¶ Indēnitate. alio quin vna ꝯ aliam reſti tueref. vt. ff. ex qui. cau. maio. l. ſi.
e ¶ Referuntur. vt in auſ. hoc ius porrectū. ꝛ hec eſt in auſ. cōſtitu tio que ex aſcrip. ꝛ lib. na. §. ſi. col. v.
f Item p̄dium. onus fiſcale. h̄ expone. vt. ſ. in auſ. illa ſicut alienatio.
g ¶ Supra. in auſ. hoc ius porrectū. ꝛ eſt hec de alie. ꝛ emphi. §. ſi ve ro quis. colla. ix.
h ¶ Immunitas .i. in demnitas.
i Qui rem hmōi .i. talem que p mittit in emphiteoſim dari. vt auſ. ppetua.
k ¶ Deteriorē. pōt eīn q̄libet ꝯductor repelli ſi rem deteriorē facit. vt ꝫ. loca. l. iij. in fi.
l ¶ Per biennium. ꝛ emphiteota puati trien nium. vt. ꝫ. de iure em phi. l. ij. in colono ſim plici biēnium ſeruatur: vt. ff. loca. quero. §. inē
m ¶ Repelli pōt. Ec cleſia dedit in emphi teoſi p̄ ꝗnquaginta cū valeat parū plus iſta tuta penſione vni⁹ nū mi. An habeat locū pe na huius auſ. Uidef q̄ ſic cū nō ſit mutatū. vt ꝫ. de teſta. ſancim⁹. Itē oē pactum factū in eo ꝯ ctu valet: ꝛ ſic dicta for ma. vt iſti. loca. §. adeo in fi. Econtra q̄ non: tum q̄ ille ꝯctus eſt ꝯ legem iſtā: ꝛ ita ei⁹ for ma nō ſeruanda eſt. vt in auſ. de nō alie. §. lex itaq̄. col. ij. tū q̄ graue eſſet nimis ꝑpter ceſſa tionē vnius nūmi totū p̄cium ꝛ rē pdere. vbi aūt ꝯbitur h̄z auſ. ſi q̄s ꝛ ſm illam ppetua. nō eſt graue dānum vltra modū. Item nō eſt ve riſimile imponi penā in caſu quo nō pōt con tingere. argu. in auſ. de fili. an̄ dota. inſtru. na. in fine. col. iij. Quid ſi vna eccl'a habet ab alia ꝛ nō ſoluit. Rn̄. idē. vt arg. ꝫ. de fruc. ꝛ lit. ex pen. l. ſi.
n ¶ Tpis. pn̄tis ꝛ pte riti nō futuri. vt dixi in auſ. qui res.
o ¶ Meliorationis. lo cupletaf igitur eccl'a cū aliena iactura. rn̄. hoc fieri culpa huius q dā num ſentit quare ſibi i

putet. vt. ff. de reg. iur. q̄ō quis. Et ſumit hec auſ. ex illa de non alie. §. ſcire aūt. ꝛ ex illa de ali. ꝛ emphi. §. ſi vero quis. colla. ix.
p ¶ Ec vſus pſtatio. quā facit eccl'a alicui priuato. vt in ſi. l. iu bemus. ꝛ ſumif in auſ. de alie. ꝛ emphi. §. ſi vero qs. col. ix.
q ¶ Decernimus. impator Leo verſus oriētē pfect⁹ erat. ꝛ ideo

deū quodāmodo facta ſunt in inte grum reſtituant vniuerſa: ꝛ ad ſuū ordinē reuocent q̄ ante ꝑfectionē nr̄e māſuetudinis ō orthodoxe re ligionis fide ꝛ ſanctiſſimaꝝ eccl'iaꝝ ꝛ martyrioꝝ ſtatu firmit' obtine nebant. ¶ His que ꝯ tpe tyrāni dis inouata ſunt: tā ꝯ venerabiles eccl'as quaꝝ[x] ſacerdotiū[y] gerit btiſ ſimus ac[z] religioſiſſim⁹ ēps patriar cha nr̄e pietatis pat' Acbati⁹: quā[a] ꝯ ceteras[b] que p diuerſas ꝓuincias collocate ſunt: necnō ꝛ reuerēdiſſi mos earū antiſtites ſeu de iure ſa cerdotaliū creationū[c]: ſeu de expul ſione cuiuſq̄ epi a quolibet illis tpi bus facta ſeu ō ꝓrogatiua in epoꝝ cōcilio vel extra cōciliū ante alios preſidēdi[d]: vł de priuilegio metro politano vł patriarchico ſub iiſdē ipiis tpibus penit⁹ antiquandiſ: vt caſſatis ꝛ reſciſſis que p hmōi ſcele rataſ iuſſiōes: aut pragmaticas ſan ctiōes: aut ꝯſtōes impias ſiue for mas ſubſecuta ſunt. ¶ Que aūt a diuine recordationis retro princi pibus ante noſtrū imperiū: ꝛ dein ceps a noſtra māſuetudine indul ta vel cōſtituta ſunt ſup ſanctis ec cleſijs ꝛ martyrijs ꝛ religioſis ēpis ꝛ clericis aut monachis inuiolata ſeruenſ. ¶ Sacroſanctam quoq̄ huius religioſiſſime ciuitatis eccle ſiam ꝛ matrē[e] noſtre pietatis ꝛ xp̄ia norum orthodoxe religionis oīm ꝛ eiuſdē regie vrbis ſanctiſſimā ſe dem priuilegia ꝛ honores oēs ſup epoꝝ creationib⁹ ꝛ iure ante a lios reſidendi ꝛ cetera oīa que āte noſtrū imperiū vł nobis imperan tibus habuiſſe dinoſcif: habere in p petuum firmiter regie vrbis intui tu iudicamus ꝛ ſancimus.

¶ Ualet donatio facta pijs locis ꝛ pau peribus vſq̄ ad quingētos aureos vel ſo lidos ſine aliqua īſinuatiōe. h. d. bal. vł ſic

¶ Donatio priuato collata nō valet vltra ducentos ſolidos niſi inſinuata. In ec cleſia vero collata valet vſq̄ ad quingen tos: etiam non inſinuata. principis tamē eſt priuilegiū vt ab eo valeat ſine inſinu atione donatum. h. d. Saly.

¶ Imperator Iuſti. a. menne p̄ fecto pretorio. Lex. xvj.

Illud[f] quod ex veterib⁹ le gib⁹: licet obſcure poſitis a quibuſdam attentabatur: vt dona tiones ſuper pijs cauſis facte: licet minus[g] in actis[h] intimate[i] ſint: tamē valeant: certo ꝛ dilucido iure taxa mus: vt in alijs[k] quidem caſibus iura vetera ſuper intimandis[l] do nationibus intacta[m] maneant.

¶ Si quis[n] vero donationes vſ q̄ ad quingentos ſolidos in gbuſ

quidam tyrānus eccle ſias inuaſerat. ſ. Odoa cus. ꝛ multas leges et ſtatuta contra eccleſias ꝛ earum priuilegia ſta tuerat: q̄ oīa caſſat leo p hanc legē: ꝛ ad priſtinā formā reducit. Accur.
r ¶ Antiquatis .i. vt frequentari nō debeāt
s ¶ Ac. p idē eſt.
t ¶ Funditus. ipſo iu re.
v ¶ Que. ſubaudi his Accur.
x ¶ Quarum .i. eccle ſiarum.
y ¶ Sacerdotiū .ſ. pa triarchatum.
z ¶ Ac. ponif. p idē eſt.
a ¶ Quā. ſubaudi con tra.
b ¶ Ceteras. ſ. eccl'ias.
c ¶ Creationū. quis ꝛ a quo ordinef ēps.
d ¶ Preſidendi. quis a dextris: ꝛ quis a ſini ſtris patriarche debeat ſedere vt fuit contentio inter archiepīm Raue natem ꝛ mediolaneñ.
e ¶ Matrem. ſ. ſcdam poſt ro. ſedē. vt. ſ. e. l. iu bemus. §. ſcientes. ꝛ in auſ. de eccle. ti. §. j. col. ix. ꝛ. ſ. de ſum. tri. l. vi ctor. Accur.
f Illud. q̄ō ex ve teribus legib⁹ Dicebaſ q̄ donatio fa cta in priuatū valeat vſ q̄ ad. cc. ſolidos. ſed ſi in eccl'ia fieret in plus: ſed nō determinabatur per eas. vnde dicit il lud ꝛc.
g ¶ Minus .i. non.
h ¶ Actis .i. chartis.
i ¶ Intimate. ideſt re citate.
k ¶ In aliōs .i. cū do natio cōfertur in aliū.
l ¶ Intimandis .i. in ſcriptis deducendis.
m ¶ Intacta. vt debe ant inſinuari ſi ſunt vł tra. cc. ſolidos. vt. ꝫ. de do. ſancimus.
n ¶ Si quis. in gbuſ cūq̄ mobilibus vel i mobilibus.

Fecerit.

a ¶ Fecerit.i.facere voluerit.
b ¶ Xenodochium.locus in quo peregrini aluntur.
c ¶ Noſochomium.locus in quo egroti curantur.
d ¶ Orphanotrophiū.in quo pueri orbati parentibus aluntur.
e ¶ Ptochotrophium.in quo parentes aluntur.
f ¶ Geronchotomiū. in quo paupes ppter ſenectutē ꝛ ppter īfirmitatem curantur.
g ¶ Catotrophiuꝫ.vbi glibet diuertebat.
h ¶ Bephotrophium. in quo infantes ꝛ imbecilles alunt̄ vt pbātur he expoſitiones in nouellis ſup illa cōſti. de ali.ꝛ emphi.
i ¶ Ciuitatē.ſic ergo in hoc ꝛ al's parificat̄ ciuitas cū eccl'a.vt ꝛ.j.e.vt inter diuinum.
k ¶ Actoruꝫ.i.ſcriptu rarum factarum coraꝫ iudice.
l ¶ Quātitatis.ꝙ qngentorum ſolidorum.
m ¶ Donatiōe. impiali.nam impator pōt pl' dare pijs locis vltra qngentos ſoli. ſine actis. vt in auſ.de nō alie.§.ſi minus.col.ij.
n ¶ Valeat.ſ.donatio in eo qđ excedit. vt.j.ð do.ſi gs argentū.§.ſꝫ i omnibus. Accur.
o ¶ Intimata.i.ſcripta in actis.
p ¶ Alia cā.abſil'i predictis.nam in locis ſil'ibus pdictis idem iuris eſt:ſed ibi eſt ſecus:vbi gs vellet dicere.donaui amico meo vl' cōſanguineo ꝛ cauſa pietatis tunc eñ non poſſet niſi ſm vetera iura:vt h' dicitur vſqꝫ ad.cc.ſolidoſ vt.j.de do.l.ſancimus in prin.ꝛ p hoc.ff.de legi. ꝛ ſenatuſcon.l.qđ ꝯ rōnem.hodie vo eſt cōmune ius oim donationum vt vſqꝫ ad qngentos ſolidos valeant ſine ſcriptura.vt.j.de do.l.pe.Unde dicūt qdam hodie valere in eccl'a romana vſqꝫ ad octingentos ſine ſcriptura:vt ſicut olim in.ccc.vltra donationes alias fiebat:ſic hodie qđ ſatis dici pōt:ſed ſm auſ. videt̄ in immēſum:vt in auſ.de nō alie.§.ſi minus.col.ij.ſed certe ibi dicit ð imperatore donāte.illud aūt conſtat ſiue impator priuato ſiue priuatus ei donec nō eſt neceſſaria ſcriptura.vt in auſ.vt nō fiant pig.§.ſi.col.v. Sed qd ſi dicam dono talē rem paupibus corā quibuſdā:videt̄ ꝙ valeat.vt.ff.de leg.ij.l.cū pater.§.donatiōis.ꝛ.j.ti.j.ſi gs ad declinandā §.vbi aūt.Sed dico aliud in legato vbi nō exigit̄ legatarij pſona. ꝛ aliud in hmōi cōtractibus vbi exigitur p ſe vel p alium: ꝛ ſic intellige in pauperes preſentes p ſe vel p alium.

cunqꝫ rebus fecerit[a]:vel in ſanctaꝫ eccl'am:vel in xenodochiū[b]: vel in noſochomiuꝫ[c]:vel in orphanotrophium[d]:vl' in ptochotrophiū[e]: vel in geronchotomiū[f]:vl' in catotrophium[g]:vl' in bephotrophiū[h]:vl' in ipſos paupes:vl' in quācunqꝫ ciuitatem[i] iſte donatiōes(etiaꝫ citra actorum[k] cōfectiones) cōualeſcant. ¶ Sin uero amplioris quātitatis[l] donatio ſit excepta(ſcꝫ impiali donatione[m])nō alit̄ valeat[n]: niſi actis intimata[o] fuerit:nulli dāda licentia quacunqꝫ alia cauſa[p] quaſi pietatis iure ſbnixa pter eas[q] quas ſpāliter expoſuimus introducēda veterū[r] ſcita[s] ſup intimandis donationibuſ permutare.

¶ Uaſa ſacra ꝛ veſtes ſacre non poſſunt pignorari vel alienari preterꝙ in redemptionem captiuoꝝ.al's a recipiente vendicantur oi exceptione rēota.h.d.Bal.Uel ſic.Res mobiles etiam ſacre non pñt alienari vel pignorari niſi in redēptionē captiuoꝝ:vel ſi debitū vrget qđ aliunde ſolui non valet ꝛ alteri eccleſie tm̄:al's vendicantur extantes. ꝛ conſumptaruꝫ extimatio concedit̄.h.d.ſm.Saly.

¶ Idem .a. Demoſthe. prefecto pretorio. Lex.xvij.

Sancimus[t] nemini licere ſacratiſſima atqꝫ archana vaſa vel veſtē ceteraqꝫ donaria[u] q̄ ad diuinā religionē neceſſaria ſunt:cū etiā veteres leges ea q̄ iuris diuini ſunt humanis nexibus nō alligari ſanxerunt[x]:vl' ad venditionē vl' hypothecā vl' pignus trahere:ſed ab his qui hec ſuſcipe auſi fuerint modis oibus vēdicari tam p religioſiſſimos epos[y] ꝙ economos[z]: necnō ſanctoꝝ vaſoꝝ cuſtodes nulla eis[a] actione relinquenda[b] ſup recipiendo precio[c] vl' fenore[d] exigendo p q̄ res pignorate ſunt:ſꝫ oibus hmōi actiōibus reſpuendis ad reſtōnem eoꝝ[e] oibus modis coartari.Sin autem vel cōflata[f] ſunt[g] vl' fuerint[h]: vl' alio modo īmutata vl' diſperſa nihilominus vel ad ipſa corpa[i] vl' ad ipſa precia[k] eoꝝ actionē cōpetere:ſiue p in rem[l]:ſiue p cōdictionē[m]:ſiue p in factū[n] actioneꝫ:cuius[o] tenor in multis ꝛ varijs iuris articulis[p] ſepe eſt admiſſus. ¶ Excepta videlicet cauſa captiuitatis ꝛ famis in locis his:in qbus hoc qđ abominamur cōtigerit.Nā ſi neceſſitas fuerit in redēptione captiuoꝝ[q]: tunc ꝛ venditionē pfatarum[r] rerū diuinarum ꝛ hypothecā ꝛ pignorationes fieri cōcedim'[s] cū nō abſurdū eſt animas[s] hoīm qbuſcūqꝫ cauſis vl' vaſis vl' veſtimētis pferri hoc obtinēte:nō ſolū in futuris negocijs:ſꝫ etiam in iudicijs pendētibus[t].

In auten. de alie.et emphi.§. vlti.colla.vj. conſti.iij.

¶ Iſta autentica addit alium caſum in quo vaſa ſacra pñt alienari.Bal.

Preterea[u] ſi hēat eccl'ia ſuperflua vaſa cū debitrix ſit:nec aliūde ſoluere poſſit:ne qd imobile alienet̄ vl' diſtrahat̄ integra ea[x] geſtis habitiſ corā eo cui' eſt loci ordinatio vl' alijs locis venerabilibus[y] oblata dent̄:vl' cōflata[z] cuilibet alij vendant̄:q̄ magis debitū pſoluat̄. ¶ Qui aūt hoc accepit ꝯ hanc obſeruationē hiſdē penis ſbiacet que in rebus imobilibus ſunt pdite.

z ¶ Economos.quando alius obligauit non economus.
a ¶ Eis.ſ.emptoribus.
b ¶ Relinquēda.ſ.ꝯ eccl'am:ſꝫ ꝯ economū ſic. vt in auſ.de alie. ꝛ emphi.§.ſi vero qs.col.ix.ꝛ in auſ.de nō alie.§.ſi aūt creditor i pignore.
c ¶ Precio.quando emit.
d ¶ Fenore.i.fenerata pecūia qñ.ſ.mutuauit.
e ¶ Eorū.ſ. vaſorum.
f ¶ Cōflata.i.ꝯfracta ꝛ in maſſam redacta.
g ¶ Sunt.ſ.vaſa a tpe huius legis.
h ¶ Uel fuerint.ſ. deinceps. Accur.
i ¶ Corpa.ſi extant.
k ¶ Ad ipſa precia.i. eſtimationeꝫ.ſ.ſi corpa nō extant.
l ¶ Per in rem.ſ.ſi extat in eadem forma.
m ¶ Siue p ꝯdictionē i.ex lege iſta vel ſine cā quādo mutata ſunt vel nō extant.
n ¶ Per in factū. cuꝫ cōſumpta ſunt ꝛ nō extant.vel.i.cū extant vl' non extant.
o ¶ Cuius.ſ.actiōis in factum.
p ¶ Articulis. naꝫ in loco cuiuſlibet edicti ꝛ interdicti datur.vt inſti.de interdic.in fi.ꝛ i ſubſidiuꝫ legis aquilie. vt inſti.ad.l.aquil.in fine.ꝛ in ꝯctibus innoiatis tribus.do vt des.facio vt facias.do vt facias.in quarto.ſ.facio vt des:datur de dolo actō vt.ff.ð pſcrip. ver.l.naturalis.ꝛ in alijs mltis caſibus in ſubſidiuꝫ.vt hic.ꝛ.ff.de pſcrip. ver. l.quotiēs.ꝛ ð hac actione dic vt no .ff.de preſcrip.ver.l.j.in fi.ſꝫ ad id qđ dixi dari rei ven. eſt ꝯ.ff.de rei ven.in rē §.loca.Sol.ꝙ ibi dixit rem ſacrā rei ven. peti nō poſſe verū eſt a priuato ꝛ laico:ſed ab eccl'iaſticis pōt.vel dic adiecta cauſa eccl'e:q2 vendidit tanꝙ eccl'ie:non tanꝙ ſuā.ſicut ꝛ arg.ff.de rei ven.l.j.§.j.vl' hec corrigit:vl' hec eſt diſiunctiua cuius altera ps eſt vera in reꝫ.ſ.vl' in factū dari:q2 in factū dat̄ vl' ponit̄ vl' p et:ſiue correctiue pma verior.

q ¶ Preter eas.ſ. cauſas.
r ¶ Veterum.ſ.legum.
s ¶ Scita.i.ſtatuta.
t Sancimus.ſicut lex iubemus: phibet:punit: ꝛ pmittit:ita hec: ſed illa in mobilibus:hec in immobilibus.ꝛ ſic iſta imitat̄ illam ſancimus.lꝫ cetere leges huius tituli dicant de his que ſunt vſui deo miniſtrantiū.hic tñ de rebus diuino cultui cōſecratis dicit.
v ¶ Donaria. vt thuribula ꝛ ſimilia.iſta enim quodammodo donata ſunt deo.
x ¶ Sanxerūt.vt ꝛ.j.de reli.locū.ꝛ.ff.de ꝯhen.emp.l.ꝛ liberi.ꝛ.l.ſed celſus.ꝛ de vſucap.in.l.vſucapionē.ꝛ de re.diui.l.intantū.§.ſacre.
y ¶ Epō.cū forte res erant epālis eccl'ie:immo certe ꝛ ſi alicuius capelle vel monaſterij ſibi ſubditi.vt in auſ.de alie ꝛ emphi.§. quoniaꝫ cognouimus.colla.ix.

q ¶ Captiuorum.ſ.vendi talia vaſa.
r ¶ Prefataꝝ.ſ.mobiliū hodie ꝛ immobiliū:niſi hac ꝯditione vt nō alienent̄ ad eccl'am venerint.vt in auſ.ð alie.ꝛ emphi.§.ſanctiſſimas col.ix.quā quidam hic habent que incipit.Res mobiles.
s ¶ Alias hoim.i.aiata corpa.vt ꝛ arg.ff.de penis.l.in ſeruoꝝ.§.ſi.et inſti.de eo cui libe.cā bona adi.§.ꝛ ne hmōi.ꝛ.ff.de ven.in poſ.mit.l. j.§.ꝛ general'r.ꝛ illud.Mihi res nō me reb' ſubijcere conor.hac etiā rōne dicas p alimētis pauperū fieri alienationē:Or aīe hoim ꝛc.ꝛ q2 ſil'i modo ſine inſinuatione in vtraqꝫ cauſa donat̄.vt.ſ.e.illuc.ꝛ.j.de do.ſi quis p redēptione.in prin.ꝛ p hoc in decre.xij.q.ij.c.aurum habet eccl'ia.lꝫ auſ.de nō alie.§.hiſdem.col.ij.ꝛ de alie.ꝛ emphi.§. ſacris colla.ix.de his nō dicant.
t ¶ Pendētibus.dūmodo nō pendeāt ex appellationis cā.vt in auſ. vt cū de ap.cog.in prin.col.viij.Sequit̄ auſ.pterea vt ſi hactenus fuerint facte tales venditiones ꝛ modo reuocantur.
u Preterea.Lex codicis in caſu permiſerat alienari :hic in alio preterea ꝛc.
x ¶ Ea.ſ. vaſa.
y ¶ Venerabilibus. ſubaudi ſicuti ſunt.ſ.integra.
z ¶ Conflata.i.cōfracta ꝛ liquidata.ſed tñ ꝛ adhuc vident̄ ſacra.arg. inſti.de re.di.§.ſacre res.ꝛ.ff.de re.di.l.intantū.§. ſemel.lꝫ decretiſte diſtinguāt.Sꝫ bene pōt rñderi ꝙ calix fractus nō ſit ſacer:cū nihil cali

Xenodochium. Noſochomium. Orphanotrobiū Ptochotrophiuꝫ Geronchotomium. Catotrophium. Bephotrophiuꝫ

Donatio facta eccleſie vltra qngētos aureos ſine ſcriptura an valeat

Rei vendicatio: an p re ſacra poſſit vēdicari.

Verſus.

Calix fractus non remanet ſacer.

Nõ liber qñqȝ vendi põt.

citatis remanſit eo fracto: ſed domo diruta remanet area que eſt eius maxima ps. Item qũo vẽdenť cũ eſtimari nõ pñt. vt. ff. de re. diui. l. ſacra. §. fi. ⁊ de ɔ̃hen. emp. ſed celſus. Rñ. fiet vt poterit eſtimatio: vt et in libero hoie cuius venditio quandoqȝ valet: vt. j. de pa. qui fili. di. l. ij. ⁊. ff. de his qui deiecerunt vel eff. l. fi.

venerabilia loca. vt. s̃. eo. illud. Accur.

s ¶ Relictorum. hoc refertur ad hereditatem ⁊ legatum.

t ¶ Coartanda. ſ. exactione.

v ¶ Relicte. idem in hereditate relicta eis: idem eſt in emptione facta nomine captiuorum.

a ¶ Sancimus. conſuetudo ſiue lex erat que dicebat ꝙ ſi qs decurionũ vel curialiũ vellet ſuã ſbãm totã dare quoquo modo alicui ſiue in vltima voluntate: ſiue inter viuos: certa ps puta quarta dabatur curie. hodie võ excipiunť p hanc legeȝ oĩa loca venerabilia vt eis decuriões bona oĩa dare poſſint: ⁊ curia nil ɔ̃trahat: ⁊ in alijs oĩbus remaneat dicta conſuetudo: vt hic. ⁊. j. qñ ⁊ q. quar. pars. l. j. ⁊. ij. ⁊. j. de impo. lu. de. l. j. li. x. ſed ſi curialis fit cleric⁹ tunc tres ptes ſue ſubſtantie remanent apud curiã. vt. j. ti. j. ⁊ in auť. ſȝ neqȝ. q̃ eſt ɔ̃. ſec⁹ ſi aliter donet ipſo in curia exiſtente: vt hic.

Xenones

b ¶ Xenones. vbi pegrini alunť. ⁊ oĩa que ſequunť ſunt noĩa venerabiliũ locoꝝ. que expone. vt. s̃. eo. illud.

c ¶ Curiali. i. alicuius curialis. nam ex bonis curialiũ tñ dabať quarta ipſe curie.

d ¶ Viuos. ſcilicet donationis.

e ¶ Inſcriptiõibus. inſcriptio erat quarta portio ei⁹ rei quã aliqs dabat venerabili loco. vt j. qñ ⁊ qui. quar. pars. de. l. ij. ⁊. j. de impo. lu. l. j. li. x.

f ¶ In alijs qdem pſonis. ſ. priuatis.

g ¶ Humanas. q. d. bene debemus facere diſcrimen.

h ¶ Cõſerueť. q. d. bene debet cõſeruari.

i ¶ Ut inter diuinum. duobus modis diciť ius diuinũ ⁊ a deo cõſtitutum: vt euãgelia. ⁊ ſcđo deo cõſtitutum. ⁊ ſup rebus eccl'aſticis factũ. ⁊ hoc ſcđo modo accipiť hic. Item publicũ duobus modis diciť: vt a qualibet ciuitate factũ qđ dicitur ius ciuile. vt inſti. de iure na. §. ius aũt ciuile. ⁊ ciuitati factũ. i. ſup rebus ciuitatis. ⁊ ſic hic accipiť. Accur.

¶ Eccleſie lucratiuam deſcriptioneȝ nõ ſoluunt. Bal. Uel ſic. Eccleſia hȝ immunitatẽ a lucratiuoruȝ inſcriptione. h. d. bar. Uel ſic. Fauore eccleſie permittitur aſcripto curie totã ſuaȝ ſubſtantiam in eccleſiã vel locũ piũ transferre nulla fienda diminutione. hoc dicit ſm Saly.

¶ Idẽ. a. Demoſthe. p̃fecto p̃torio. Lex. xviij.

Sancimus[a] res ad venerabiles eccleſias vel xenones[b] vľ monaſteria: vel orphanotrophia: vľ gerõthocõia: vľ in phtotrophia vľ i noſochomia vľ hephotrophia vľ ſi quid ad aliud tale conſortium deſcẽdẽtes ex qualicũqȝ curiali[c] liberalitate ſiue inť viuos[d] ſiue mortis cã: ſiue in vltis volũtatib⁹ habita lucratiuoꝝ ĩſcriptionib⁹ liberas ĩmuneſqȝ eſſe: lege. ſ. q̃ ſup hmõi inſcriptionib⁹[e] poſita ẽ: in alijs[f] qdẽ pſonis ſuuȝ robur obtinente. ¶ In parte autem eccleſiaſtica vľ aliarũ domuuȝ que in hmõi pijs ɔ̃ſortijs deputate ſunt ſuũ vigorẽ pietatis ĩtuitu mitigãte. ¶ Cur em̃ nõ facim⁹ diſcrimẽ inter res diuinas ⁊ humanas[g]. ⁊ quare nõ cõpetens p̃rogatiua celeſti fauori cõſerueť[h]. que opȝ nõ ſoluȝ in caſib⁹ quos futurũ tp̃s creauerit: ſȝ etiã in adhuc pẽdẽtibus ⁊ iudiciali termino: vel amicabili compoſitione: necdum ſopitis obtinere.

¶ Eccleſia ⁊ ciuitas in rebus relictis iure hereditario legatis donationibus ⁊ venditionibus habet priuilegia circa preſcriptionem centuȝ annorum ⁊ circa dñij acquiſitionẽ ſine traditione poſſeſſionis: ⁊ hñt perſonaleȝ hypothecaȝ ⁊ etiã in reȝ actionẽ. h. d. ſm bar. Iſta lex eſt valde no. premiſſo ꝓhemio hui⁹ lecture triplex ſubdit ſtatutum vt patet ex ſummario.

¶ Idem. a. Iuliano prefecto pretorio. Lex. xix.

Ut inter diuinuȝ[i] publicũqȝ[k] ius ⁊ priuata[l] cõmoda competẽs[m] diſcretio[n] ſit ſancimus: ſi quis aliquam reliquerit hereditatem[o]: vel legatum: vel fideicommiſſum: vel donationis titulo aliquid dederit[p] vel vendiderit[q]: ſiue ſacroſanctis eccleſijs: ſiue venerabilibus xenonibus[r] vel pthochijs: vel monaſterijs maſculorum: vel virginum: vel orphanotrophijs: vel hephotrochijs: vel geronthocomijs: nec non iuri ciuitatum: vel donatoruȝ vel venditorum: vel relictorum[s] eis ſit longeua exactio nulla temporum ſolita preſcriptione coartãda[t]. ¶ Sed ⁊ ſi in redemptionem captiuorum quedam pecunie vel res relicte[v]: vel legitimo modo donate ſunt: ⁊ earum exactioneȝ longiſſimam[x] eſſe cenſemus. ¶ Et nobis quidem cordi erat nullis tẽporum metis hmõi actiones circũcludi. Sed ne videamur in infinitum[y] hanc[z] extendere longiſſimũ vite hominũ tp̃s elegimus: ⁊ nõ aliter eaȝ actionem finiri concedimus: niſi cẽtum annorũ[a] curricula exceſſerint tunc[b] em̃ tantũmodo huiuſmodi exactionẽ euaneſcere ſinimus. Siue itaqȝ[c] memoratis religioſiſſimis locis vel ciuitatibus hereditas: ſiue legatum vel fideicommiſſum fuerit relictum: vel donatio vel venditio proceſſerit in quibuſcunqȝ rebus mobilibus vel ĩmobilib⁹: vľ ſe mouẽtib⁹: ſiue ꝓ redẽptione captiuoruȝ[d]: quedã fuerint derelicta vľ donata[e] ſit eorũ[f] pene ppetua vendicatio: ⁊ ad annos centum (ſm qđ iam dictum eſt) extendãtur: nulla alia exceptione tp̃is inhibenda[g]: ſiue cõtra primas[h] pſonas: ſiue contra heredes vel ſucceſſores eorum

x ¶ Longiſſimã. i. centum annorum.

y ¶ In infinitũ. no. infinitatẽ vitari. vt. ff. de leg. iij. fideicõmiſſa. §. ſi qs decẽ. ⁊ de dã. infec. q bona. in fi. vt in auť. vt deter. ſit nu. cle. i pn. arg. ɔ̃ in auť. de nõ alie. §. ſi minus. ⁊. ff. de iure iurã. videam⁹. §. iurare ⁊. ff. đ fideiuſ. l. ſi ita ſtipulatus a ſeio.

z ¶ Hanc. exactionẽ.

a ¶ Centũ annoꝝ. hec em̃ eſt lõgiſſima hoĩs vita: vt h. ⁊. ff. de vſufru. l. an vſufruct⁹. ⁊ tanto tp̃e durãt actiões eccleſijs et ciuitatib⁹ ⁊ captiuis vt h. Sȝ vr̃ ɔ̃rium ĩ iure ciuitatuȝ ſm. M. Nam vr̃ ꝙ. xx. tm̃ an. duret. vt. ff. de di. ⁊ tẽp. pſcrip. l. in oĩbus. q̃ eſt ɔ̃. Sol. ibi ſpãliter in rebus fiſcalib⁹ romanoꝝ loquiť q̃ multis alijs p̃uilegijs gaudent: quare mirari nõ debes ſi hic graueť: cũ ⁊ idem in libertate ſit. ſ. ꝙ qñqȝ eſt deterioris cõditiõis q̃ res alie: q2 ⁊ alia multa hȝ priuilegia. vt. ff. de libe. cã. l. liberiſ. §. ſi duo ⁊. l. duob⁹. ⁊ đ manu. teſta. l. cũ ex plurib⁹. Uel dic ſm. P. ꝙ illa corrigitur p. l. j. de preſcrip. xxx. an. oẽs. ⁊. j. de fun. pa. l. fi. que ſũt ſilr huic ɔ̃. nam ſtatuerũt. xl. annos ⁊ ille due corrigũť p iſtã ⁊ iſta pauť. quas actiões. vel dic ille tres loquunť de retinẽdis: hec loquiť de acquirendis: ſed hoc non placet q2 maior pſcriptio deberet ſtatui in amittẽdo q̃ in acquirẽdo ſiue recuperãdo. Uel dic ſm Io. ꝙ hec in quattuor tm̃ caſibus loquiť: illa in alijs: hec placet. Uel dic ꝙ oẽs ille actiões que plixi⁹ durabãt artant: hec aũt ecõtra q̃ minus durabant ꝓrogat. Item ɔ̃. j. de fun. rei pub. l. eũ qui. li. xj. vbi. xxx. an. pſcribitur ſeruus publicus. ſed ibi de ſeruo principis dicit. p̃terea ⁊ eſt ibi fauor curie pſcribẽtis qui facit etiã naturales filios legitimos. vt in auť. qui. mo. na. effi. ſui. §. qđ ſi nõ eſt. col. vij. ⁊ inſti. de nup. in fi. Iteȝ ɔ̃. j. de ope. pub. pſcriptio. ſed ibi ſpeciale vt nulla pſcriptio currat in locis publicis. ff. de via pub. l. viam.

Actiões eccl'arum q̃to tp̃e durant.

k ¶ Publicum. ex vna parte: ⁊ priuatum ex alia parte.

l ¶ Priuata cõmoda. dicit. i. iura ſup cõmodis priuatorũ facta inter duo. prima. ſ. ius diuinũ ⁊ publicum ex vna parte. ⁊ hoc tertiũ. ex alia eſt differẽtia vt hic. ⁊. s̃. l. ꝓxi. in fi. Et ſic no. ꝙ idẽ ius datur rebus ciuitatũ qđ rebus eccl'arum: vt hic. ⁊. s̃. e. illud. ⁊ arg. in auť. de nõ alie. §. ſi minus. col. ij. ſed arg. ɔ̃. ff. de ver. ſig. eũ qui vectigal. in fi. Iteȝ no. hic ꝙ ius publicũ ciuitatũ aliarũ appellať preter romanoꝝ ſm quoſdã vt. j. de ſer. fugi. l. mãcipia. alibi ꝓ romanoꝝ ⁊ aliarum ciuitatuȝ: vt. ff. de pub. l. ſed ⁊ hi. §. p̃terea. alibi ꝓ romanorũ tm̃. vt. d. l. eũ qui vectigal ⁊. j. de offi. eius qui vi. alte. ge. l. j. Accur.

m ¶ Competens. i. idonea.

n ¶ Diſcretio. i. differentia.

o ¶ Hereditatem. inſtituendo eccl'iam vel ciuitatem.

p ¶ Dederit. i. dare conſueuit.

q ¶ Uendiderit. quattuor no. ſm Io. in qbus hec lex locum habet in hereditate in legato: in donato: in vendito.

Xenon.

r ¶ Xenonibus. locus in quo peregrini ſuſcipiunť. ⁊ expone hmõi

b ¶ Tunc. ſ. elapſo illo tp̃e nulla petitione vľ exactiõe facta. Accur.

c ¶ Siue itaqȝ. repete vt addat: q2 iam dedimus priuilegiũ circa pſcriptionem: innuit itaqȝ ⁊ aliud demus: vt ei cõpetat in rem etiã ſi nõ tradiderit. ⁊ repetit tñ prius quod dixerat.

d ¶ Captiuoꝝ. vel ſimili cã vt paupibus. vt. j. ti. j. l. nulli. ⁊. l. ſi qs ad ⁊ ep̃o his caſibus datur vendicatio p leges illas.

e ¶ Donata. ita ꝙ non tradita.

f ¶ Eorum. ſ. relictorum vel donatorum.

g ¶ Inhibenda. ſ. actione. Accur.

h ¶ Primas perſonas. relinquentium. ſ. heredes primos vel contrahentium. Hoc quod dicit relinquentium referas ad heredes ⁊ ſucceſſores. Hoc quod dicit contrahentium referas ad primas perſonas ⁊ heredes ⁊ ſucceſſores. cõtra primas em̃ perſonas relinquentium non poſſit moueri actio cum nõ ſint.

Moueatur.

a ¶ Moueatur. actio. ſ. ſic ergo ſi ꝯtra alios agat pōt repelli minor pre ſcriptione quod in petitione hereditatis poteſt aptari ⁊ in rei vēdicatione ⁊ non in alijs.

b ¶ Perſonales actiones. ex empto vel cōditione ex lege vt ex teſtō actione vł hereditatis petitiōe: ꝙ in petitiōe hereditatis pōt adaptari.

h ¶ Ꝟſucapione. ſ. triennij. Accur.

i ¶ Preſcriptione. vt ſi fiſcus rem eccleſie venderet tanq̄ ſuam. vt ȷ. de quadrien. preſcriptio. l. ij. in fi.

k ¶ Durantibus. vt currant cōtra eccleſiam cum effectu. ⁊ idem in qualibet p̄ſcriptiōe minore decēnio. vt in red hibitoria: vł q̄to minoris: q: in. x. ⁊. xx. ⁊ tricē nali tm̄ innouat hec cō ſtitutio: vt in cor. auc. vn̄ hec ſumit. Hec con ſtitutio innouat ꝯſtitu tionem priorē. vt in au ten. de ec. titu. §. ꝑ tem poralibus. colla. ix. ſec⁹ in minore ꝯ quem ipſo iure nō currit. vt. ȷ. in q bus cau. in integ. reſti. nō ſit neceſſaria. l. fi.

c ¶ In rem. ſ. vtilē. ſed quid ſi precium non fu it ſolutum. idez forte vt ff. de pub. de p̄cio. nam ⁊ hic ō vtili dicit. vt ibi Sed tu dic ꝙ in eodez caſu vēdicat ſine tradi tione quo ⁊ p̄uatus fa cta traditiōe. ſ. ſoluto p̄ cio: vł al's ſatiſfacto. vt inſti. de re. di. §. vendi te. Item nunq̄d poſſeſ ſio ſine traditiōe trāſfer tur. rn̄. nō: q: plurimuz facti hz poſſeſſio. vt. ff. ex qui. cau. ma. l. deni q3. ⁊. ff. de acqui. poſ. l. ⁊ heredes. in prin. Itez q̄d ſi vni eccl'ie prius vē didit ⁊ ſolutū fuit p̄ciuz non tn̄ tradidit: deinde alij eccl'ie vēdidit ⁊ tra didit: q̄ erit potior. Rn̄. p̄ma p̄lata vtili actione directe. vt. ff. de ꝑcu. in cauſe. in fi. l3 ſit ar. ꝯ. ȷ. de rei ven. l. quotiens. ſed illa in priuato loqui tur ⁊ extraordinaria eſt.

Actō vti lis q̄n̄q3 prefertur directe.

d ¶ Hypothecariam. hoc referṫ ſm̄ Azo. et H. ad ſola legata ⁊ fi deicōmiſſa ⁊ in alijs bo nis relinquētiṫ. ⁊ nō eſt ſpāle in hypothe. q: et ꝑ aliā legē cōpetit vt ſ̄b ijcit ſm̄ ⁊c. quaz habes ȷ. cōia de le. l. j. Alij etiā ad donata trahunt ⁊ empta ⁊ vendita vt ⁊ ibi cōpetat tacita hypotheca ſicut in alijs bonis vendentis vel donātis. ⁊ ſm̄ eos tria priuilegia ꝯcedit hec lex circa p̄ſcriptionē que alijs ſilis nō reperiṫ niſi vt in. d. l. ō vſufru. le. l. an vſufruct⁹. ⁊. ȷ. ne rei do vel te. l. j. ij. ⁊. iij. Item ⁊ in rei vendicatiōe que datur nō tradita poſſeſſione qō nō eſt al's. vt. ff. de rei vendi. l. ſi ager. ⁊. ȷ. de pac. l. traditionibus. que ſunt contra. Item in tacita hypotheca: vt dixi.

moueaṫ[a]. In his aūt oībus caſibus nō ſoluz p̄ſonales[b] actiōes dam⁹ ſ̄ etiā i rez[c] ⁊ hypothecariā ſm̄ nr̄e cō ſtitutiōis tenorē: q̄ legatarijs ⁊ fidei cōmiſſarijs ⁊ hypothecariā[d] dona uit ⁊ ſupradictis oībus vnū tātum modo terminū ſue vite imponim⁹ id eſt cētū metas annorum. Ḣ autez omnia obſeruari ſancimus: ⁊ i his caſib⁹ qui vł poſtea fuerūt nati vel iam in iudiciū deducti[e] ſunt.

IN autem. ō eccle. ti. §. ꝑ tēpo ralibus autem. colla. ix.

Conſtitu. v.

¶ Hodie vbi ꝯtra priuatum haberet lo cum preſcriptio. x. xx. vel. xxx. annorum gaudet eccleſia ſpacio. xl. annoꝝ: ſublato ſpacio centū annoꝝ qō ſoli eccleſie romane reſeruaṫ in priuilegiū hoc dicit Saly.

QUas[f] actōes al's decennalis al's vicēnalis: al's tricēnalis preſcriptio excludit: he ſi loco religioſo cōpetant quadraginta annis excludūtur[g] vſucapiōe[h] triēnij vel quadriēnij p̄ſcriptione[i] in ſuo robore durantib⁹[k] ſola[l] romana eccleſia gaudēte centuz annorum ſpacio vł priuilegio.

¶ De epis et clericis[m] orphanotrophijs ⁊ xēodochijs ⁊ brephotrophijs prothochijs ⁊ aſſiſterijs ⁊ monachis: ⁊ de p̄uilegijs eorū ⁊ caſtrē ſi peculio: ⁊ de redimēdis captiuis ⁊ de nuptijs clericorum vetitis ſeu p̄miſſis.

¶ Clerici extraordinaria munera non ſubeunt ⁊ hoſpitem recipe non tenentur. hoc dicit ſm̄ Bal.

¶ Imperator Conſtan. a. clericis ſalutem dicit. Titu. vj. Lex. j.

IUxta ſāctionē[n] quā dudū meruiſtis[o] et vos ⁊ mācipia[p] veſtra nullus[q] nouis collatiōib⁹[r] obligauit: ſ̄ vacatiōe[s] gaudebitis: preterea neq3 hoſpites[t] ſuſcipietis.

¶ Clerici non vocantur ad munera ſordida: q: ꝯuenienti⁹ eſt ꝙ bona inter pauperes diſtribuantur q̄ in ſordidis muneribus vel al's illicite cōſumātur ⁊ hoc priuilegiū datur clericis ⁊ eoꝝ ſeruitorib⁹ ⁊ vxorib⁹ ⁊ filijs. hoc dicit ſm̄ Jaco. butri.

¶ Idem Auguſtinus Felici epiſcopo. Lex. ij.

OMnis[u] a clericis indebite[x] conuentionis[y] iniuria et inique exactionis[z] repellatur improbitas. ¶ Nulla q3[a] cōuentio ſit circa eos munerum ſordidorū[b] ⁊ cum

l ¶ Sola romana eccleſia. hec clauſula ſum pta eſt ab Irnerio ex il lo titulo. vt eccl'a roma na ⁊c. qui dicebat aliaz cōſtitutionē. ſ. hec cōſti tutio ⁊c. loq in alijs eccleſijs tm̄. Sz tu dic ſ3 H. ꝙ in oīb⁹ dicit: et ſic corrigit illam: vt eccle ſia romana: cum etiam ſpecialiter de ea mentio nez faciat in rubrica ſic dicens. hec conſtitutio innouat ⁊c. eſt ergo hic adiectio falſa iure legū: ſed iure canonum va let quod dixit Ir. xij. q. ij. §. j.

m ¶ De epiſcopis et clericis. ¶ De rebus eccl'iarum dixit nunc ō miniſtris.

Cōtinuatio.

e ¶ Deducti ſunt. i. exiſtunt ⁊ nondum defuncti.

f ¶ QUas actiones. ſi competant priuato.

g ¶ Excluduṅṫ. hoc fallit in duobus caſibus in qbus priuatus audireṫ vſq3 ad. xxx. an. vt ⁊ al's tricēnalis eſt p̄ſcriptio. ⁊ ſic eccl'e eſt annalis: vt in hereditate heretici: vt in auc. vt cū de ap. cog. §. ſi vero liberi. col. vj. ⁊ in bonis rapiētis monachā. vt in auc. de ſan. epi. §. antepe. col. ix. Sed q̄d ſi eccl'a ꝯ eccl'iam ſe vellet tueri. Rn̄. quadraginta annis tueri pōt ſm̄ Al. ar. ff. ex qui. cau. ma. l. fi. l3 quidā dicāt. xxx. annis. Item q̄d ſi eccl'ia ꝯ priuatum velit ſe tueri. nunq̄d priuatus poterit vti eadē exceptione. Rn̄. eodē modo quo ⁊ aliquis p̄uatus ꝯ aliuz priuatum. nec ob. ff. qō quiſq3 iur. l. j. q: hoc priuilegiuz ex liberalitate principis fuit indultū nullo petēte. ibi ad alterius petitionē. vt. ȷ. eo. ti. l. iij. in prin. Item ad idē. in ciuitate qō in eccl'a cui p̄ſcriptio. c. an. fuit largita. Rn̄ nō idē ſm̄ Pi. ⁊ Jo. q: in ea nō inueniṫ correctū. vt. ȷ. de ap. p̄cipimus. in fi. ⁊ de teſta. ſancim⁹. ſ3 Pla. dixit idem. q: eadē eſt rō vel maior. ergo idē ius. vt. ff. ad. l. aquil. illud. ⁊. ȷ. de di. reſcrip. l. j. Itez nunq̄d poterit hodie cōcedi: vt tm̄. c. annis ꝯ aliquā eccl'am p̄ſcribaṫ. Rn̄. ſic. vt fuit nouātulane eccl'e: tum q: ſunt odioſe p̄ſcriptiones: ſic q3 artande: tum q: antiq̄ forme reddiṫ. vt ar. ff. de pac. ſi vnus. §. qō in ſpē. ⁊. ȷ. de ſpon. l. fi. Item in hoc poterit cōcedi vt nulla p̄ſcriptio obijciaṫ. rn̄. nō. vt ar. ff. ſi qs cau. ſ3 ⁊ ſi. §. queſitū. Item nunq̄d ꝯ has p̄ſcriptiones vł minores q̄ currūt vt ſtatim dices poterit reſtitui in integrū eccl'a vł ciuitas. Quidā vt Pi. ſic vſq3 ad quadriennium a tp̄e leſionis ſ. cōplete p̄ſcriptōis. vt. ȷ. ō iure. reipu. l. rēpublicā. ⁊. ȷ. ex qui. cau. ma. l. reſpublica. nam ḣ parificat rēpublicā eccl'e. ſ3 reſpublica reſtituiṫ. ergo ⁊ eccl'ia. ⁊ hoc dicunt fere oēs. Alij ꝙ nō. ⁊ eq̄paratio fit minori in ꝯctibus. nō aūt in p̄ſcriptionib⁹. Itez q̄d ſi p̄ſcriptio. x. vel. xx. vł. xxx. annis ceperat currere ꝯ eum cui eccleſia ſucceſſit. Dicunt quidaz ſm̄ Pi. ⁊ Ja. fieri quadragina annis. vt. ff. de vſu. l. cū q̄daz. §. fiſcus. ⁊. §. ſi debitores. Sed poteſt dici eam debere vti iure priuati. vt. ff. de iure fiſci. ſi fiſcus. ⁊ de fun. do. ſi fundus.

Eccleſia an poſſit reſtitui ꝯ p̄ſcriptionem.

n IUxta ſanctionem. i. legem.

o ¶ Meruiſtis. o epi ⁊ clerici. ⁊ facit mentionez de. l. placet. ſ̄. ti. p̄xi. ⁊ loquiṫ hic Cōſtantinus qui fuit imperator p̄mus xp̄ianus. ȷ. de natu. lib. l. diui cōſtātini. ⁊. l. illā placet. fecit vel ipſe vel alius eius anteceſſor.

p ¶ Mancipia. i. familia veſtra.

q ¶ Nullus. ſ. exactor.

r ¶ Collationibus. ſ. ſordidoꝝ numerū vel extraordinariorum.

s ¶ Vacatione. ſ. ſordidoꝝ munerū vł extraordinariorum.

t ¶ Hoſpites. Hoſpites hic intellige milites armatos: quorū hoſpitalitas eis quaſi munus incūbebat. Hoſpites aūt. i. paupes ſuſcipe debent. vn̄ Paulus. Hoſpitalitate inuicē p̄uenientes. vt. ȷ. l. p̄xi. Sz opponitur. hoſpitis receptio eſt patrimoniale munus. vt. ȷ. de mu. pa. l. iij. ⁊. l. etiā. li. x. ⁊. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. ſiue aūt. ⁊. l. ⁊ qui originē. §. munus hoſpitis. ergo clerici debent ſubire. vt. ȷ. eo. l. de his que eſt ꝯtra Rn̄. ſubeunt clerici munera patrimonialia: ſed nō oīa: q: tributorum tm̄. Vel aliter hoſpitis ſuſceptio: alia rei ꝑprie coheret: alia nō: ſed q̄ ſi ex inopinato ſuſcipiṫ. primo caſu clerici nō excuſanṫ: q: nec milites nec mulieres: nec ip̄uberes: nec veterani: imo nec ipſe p̄nceps. vt. ȷ. ō mu. pa. ꝑ totū. li. x. ⁊ vt in emp. ſpe. ne. lice. ſe ex. li. x. ⁊. ff. de va. mu. l. ſunt munera. in ſecundo ⁊ clerici ⁊ milites excuſantur. vt hic. ff. de va. mune. his. §. angariarum. Vel melius l3 patrimoniale ſit munus ſuſcipere hoſpites. tamen ꝑpter beneficium ſpeciale huius legis ſe excuſant. Illi em̄ ſoli ſe excuſant qui de hoc habent ſpeciale priuilegiuz vt. ff. de va. mu. l. ſunt munera: vt philoſophi ⁊ artiū ꝑfeſſores ⁊ milites ⁊ veterani. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. fi. §. penul. ⁊ fi.

Hoſpites ſunt recipiendi.

u OMnis. tria dicunṫ in lege iſta. ſ. ꝙ clerici relaxenṫ vel excuſentur ab extraordinarijs muneribus. Secūdo ꝙ ſi quid honeſte queſierint qō erogetur in vſus pauperum. Tertio hoc cōcedit tam clericis q̄ ſuis familiaribus.

x ¶ Indebite. quo ad eos: ⁊ ſi exiganṫ iniuria eſt eis: ſed ſi exigaṫ a laicis nō eſt iniuria: vt ſtatim dicet. Et dic ꝙ de extraordinarijs exactionibus dicit. nec obſtat. ȷ. l. proxi.

y ¶ Conuentionis. ſ. extraordinarie collecte.

z ¶ Exactionis. ſ. ſordidorum munerum.

a ¶ Nullaq3. idem dicit melius declarando.

b ¶ Sordidorum. i. operum.

a ¶ Negociatores.ſ.laici.
b ¶ Preſtationē.cōpetentē.vt collectā extraordinariā.
c ¶ Vniuerſis.ſ.clericis non habita relatione ad ſingulos clericos. i.ad ſingula generum:quia nō ad vagabūdos.vt.j.e.generaliter.ſ3 ad ſingulos gradus.i.ad genera ſingulorum.
d ¶ Strepitꝰ. vocatio.
e ¶ Parſimōia.i.parce viuēdo queſiuit.
f ¶ Prouiſiōe.i.ex ſcientia vl' ſcriptura. ſimile verbum.ff.de pecul. l.peculium ex eo.
g ¶ Conſcia.vt ex ſcriptura.
h ¶ Cōgeſſerit.i.cōgregauerint. Accur.
i ¶ Oporteat.i.oportunū eſt vel decēs. ſic ff.de iuſti.⁊ iur.l.j.nec eñ eſt neceſſe vt.j.eo.l. ſacroſancta. que eſt cōtra. vel hic in queſitis de rebus eccleſie:ibi de ſuo patrimonio.
k ¶ Ergaſterijs.ab erga quod eſt opera:⁊ ſteron quod eſt ſtatio. in de ergaſterium.i.operarum ſtatio. Ergaſterium.
l ¶ Tabernis.pro eodē accipe.i. ſtationibꝰ vel propriē.S3 h quomodo cū etiā tabernas intrare nō debeāt.xliiij. diſt. c.nulli.Rñ.locabunt.vt.ff.de peti.here di.l.ancillarum.
m ¶ Religionis.ſcilʒ pauperum.
n ¶ Verūetiā.nō ſolū clericis damus hoc priuilegiū3 verū etiā ⁊c.
o ¶ Hominibus.ſ.familiaribus.
p ¶ Eorundem.clericorum.
q ¶ In mercimonijs.ſ. vendendis.
r ¶ Cauerunt.ideſt prouiderunt.
s ¶ Redundarent.i. abundarēt tam in ſe ꝙ in ſuis.
t ¶ Congeſcat.niſi ſint ea q̄ad expeditionē noſtri nominis accepimꝰ vt.s.ti.j.l. neminem.q̄ eſt contra.
v ¶ Clericis.i.hoībus clericorum.
x ¶ Coniugia.licita tñ q: anteꝙ erant clerici.
y ¶ Liberi.habiti ante ſacros ordines.

negociatoresᵃ ad aliquā3 preſtationē3ᵇ competētē vocātur ab his vniuerſisᶜ iſtius modi ſtrepitusᵈ cōgeſcat. ¶ Si quid eñ vel pſimōiaᵉ vl' puiſiōeᶠ vl' mercatura: hōeſtati tñ cōſciaᵍ cōgeſſeritʰ id i vſum pauperū atq3 egētiū miniſtrari oporteatⁱ aut id quod ex eorūdē ergaſterijsᵏ vl' tabernisˡ cōqueri potuerit ⁊ colligi:collectum id religiōisᵐ eſtimēt lucrū. ¶ Verumetiā3ⁿ hominibꝰᵒ eorūdē3ᵖ q operā in mercimonijsᵍ habēt diui pncipis:(ideſt mei genitoris) ſtatuta mltimoda obſuatione cauerūtʳ.vt ijdē clerici puilegijs pluribꝰ redūdarētˢ:itaq3 extraordinarior munerū a pdictis neceſſitas atq3 omis moleſtia qͥeſcatᵗ. ¶ Ad perangariā quoq3 pſtationē3 nō vocētur nec eorundē3 facultates atq3 ſubſtātie omnibꝰ clericisᵛ huiuſmodi prerogatiua ſuccurrat:vt ⁊ coniugiaˣ clericorū ac liberiʸ:eorū3 quoq3 miniſteriaᶻ.i. mares pariter ac femine eorumq3 ēt filijᵃ ⁊ filie immunes ſemp ab hmōiᵇ muneribꝰ perſeuerēt.

¶ Nullus laicus pōt imponere collectas vel onera clericis eccleſijs vel pijs locis: nec inuadere bona eccleſiarum vel clericorū3.⁊ ſi requiſiti negligunt emendare ſub iacent bāno imperiali: de quo nō eximantur niſi debita ſatiſfactione premiſſa hoc dicit Baldus.

¶ Noua cōſtitu. Federici imperato.col.ix.§.itē nulla.

Item nullaᶜ cōmunitas vl' pſona publica vl' puata collectas vel exactiōes āgariasᵉ vl' pāgarias eccl'ijs vl' alijs pijs locis aut eccleſiaſticis pſonis imponant:aut inuadere eccleſiaſtica bōa pſumātᶠ quod ſi feceritᵍ ⁊ requiſiti ab eccleſiaʰ vl' imperio emendare contēpſerit triplumⁱ refundāt:⁊ nihilominꝰ bāno imperiali ſubiaccāt:qō abſq3 ſatiſfactione debita nullatenꝰ remittatur.

¶ Clerici p predijs pprijs tenent ad fiſcalia ⁊ ab ſolutione iuſtica

ſcalia q̄ patiunt tranſlatione. h.d. Saly.

¶ Idē3 Auguſtus ad tau⁊ pfectū ptorio. Lex.iij.

De his clericis q pdia poſſidēt ſublimis auctoritasᵏ tua nō ſolū3 eos aliena iuga nequaꝙ ſtatuet excuſariˡ ſ3 etiā p his pdijs q ab ipſis poſſidētur eoſdē3 ad penſitandaᵐ fiſcaliaⁿ perurgere. vniuerſos nāq3ᵒ clericos poſſeſſores duntaxatᵖ puinciales pēſitationes fiſcaliumᵍ traſlationeſq3ʳ faciendas recognoſcere cenſemus.

¶ Officiales publice nō redditis adminiſtratiōis rōnibꝰ nō pnt clericari:ſed redditis poſſunt.⁊ ſi clam fecerint ſe ad ordines pmoueri puniunt pena hic ſtatuta. Bal. Vl' ſic. Officiales publici ad rōcinia obligati nō poſſunt ſe iugo clericali aſtringere:ſecus ſi nō ſint obligati: q: poſſunt palā.i. pſentientibus his qui pſunt publicis rōcinijs ⁊ ſine pena nō clam qui patiant tranſlatione duarum partiū bono⁊ ſm formā hic traditā.h.d. Saly.

¶ Imperatores Conſtan. ⁊ Cōſtan.aa.ad Tau.p.p. Lex.iiij.

Officiales rōnalesᵗ ſi exhibitione curſusᵘ ſeu primipiliˣ neceſſitateʸ neglecta interuerſaᶻ ēt ratione fiſcali ad clericatus honorem putauerint tranſeundumᵃ:ad priorem conditionem retrahanturᵇ. Si vero obnoxij ratiocinijs: vel neceſſitatibus nō ſint ſub notioneᶜ iudicumᵈ officijsᵉ conſentientibusᶠ(ſi probabilis vite ſtudium id poſtulauerit)transferāturᵍ:nec ceſſionemʰ metuant facultatum. Qō ſi clandeſtinisⁱ artibus putauerint irrependumᵏ duas partes ſuarum rerum concedant liberis:aut ſi p'les defuerit ppinquis ex propria ſubſtantia ⁊ portionem tertiam ſibimet retēturi. Sin vero ppinquorū neceſſitudo defuerit gemie portiones officijs in quibus militantˡ relinquātur:portione tantūmodo ſibi tertia retenta.

In auten. de ſancti. epiſ.§.ſed

n ¶ Fiſcalia.ſ.tributa.
o ¶ Nam q3.bene dico pfectum ptorio poſſe conſtringere clericos vt ſoluant tributa p predijs.nam bene volumus ꝙ ſoluant al's amittant predia:⁊ hec vera ſunt in puincialibus predijs tantum.
p ¶ Duntaxat.hec dictio duntaxat reſpicit puinciales qō ſequit.na3 ad primiorē ſcripturā3 referendu3 eſt.vt.ff.de poſtu.l.j.in.§.deniq3. ⁊.§.ſeq.quedā tñ puincie hodie euaſerunt. vt ff.de cen.l.pe.⁊ fi.Sed videtur etiā italicorum predia eſſe granāda tributis:vt.j.fine cen.l. omnes.que eſt 5. Sol. vt ibi. Item ſimiliter 5 inſti.de re.di.§.p traditionem.Solu.nulla eſt differētia quo ad tranſlationem dñij:ſed q̄ad tributa ſic.Item eode3 modo eſt 5.vt.j.de vſuca.transfor.l.j.ſed ⁊ ibi equatū eſt ius oīum pdiorum in vſucapione nō in tributis
q ¶ Fiſcaliū.i. tributorum ſolutiones.
r ¶ Tranſlationeſq3. ſi eñ nō ſoluant eis auferetur fundus ⁊ in alios trāſferet. ſed 5.s.ti. j.l.placet. in illo verſi. nulla ⁊c. Sol.vt ibi:ſ3 hodie videtur correcta iſta lex p auf.item nullam quā prime legimꝰ
s ¶ Officiales.ſ.iudices fiſci.generale nomē eſt.
t ¶ Rōnales.qui rōcinia gerunt. Accur.
v ¶ Curſus.i.actꝰ relicta ratione.
v ¶ Curſus.i.officiū ſibi impoſiti.vt.j.de curſu pub.l.xij.Accur.
x ¶ Primipili.hoc expone.j.e.l.quiſq3 emēſis vel primipili.i.prime ⁊ maxime admiſtrationis quam gerebant.
y ¶ Neceſſitate.i.finito tempore vel reddita ratione.
3 ¶ Interuerſa.q: obnoxij ſunt ⁊ nō reddūt rationem.
a ¶ Tranſeundum.i. tranſierint.Accur.
b ¶ Retrahantur.ſic: q3 perſonaliter plectūtur ⁊ in facultatibꝰ puniuntur:vt in fine huius legis.

3 ¶ Miniſteria.i. miniſtri.
a ¶ Filij.ante cōcepti.nā poſt ſacros ordines eſſent inceſti.Itē ſi ſint in ſeruitio parentū ⁊ viuūt pēs clerici:nō al's.⁊ facit.s.ti.j.placet.
b ¶ Ab huiuſmodi.nō extraordinarijs.
c ¶ Noua cōſtitutio Federici impatoris.col.ix.
d Item nulla.conſtitutio Federici.
e ¶ Angarias.hoc expone.vt dixi.s.ti.j.nemiuem.
f ¶ Preſumāt.ex pdicta cauſa:q: nō ſoluerūt collectas:vl' etiā ex alia vt h tanꝙ fauor extendaf.vt.ff.de libe.⁊ poſthu.cum quidam.
g ¶ Quod ſi fecerint.aliqui officiales.
h ¶ Ab eccl'ia.rōne ergo delicti erit laicus in foro eccl'ie:qō eſt notandum:ſicut fit de loco publico p auf.qua in puincia.
i ¶ Triplum.ſic inſti.de actio.§.tripli.
k De ¶ His.auctoritas.loquitur prefecto pretorio.
l ¶ Excuſare.qō quādo q3 faciebat.vt.s.ti.j.ſacroſanc.⁊.l.ij.
m ¶ Ad penſitanda.i.ſoluenda.

c ¶ Sub notione.i.examinatione.
d ¶ Iudicum.ſ.eorum qui curialibus preſunt.
e ¶ Officijs.i. officialibus.
f ¶ Conſentientibus.ſ.officialibus.
g ¶ Transferantur.in clerum.ſcilicet palam exceptis primipilarijs. vt.j.eodem titu.quiſquis emēſis.que eſt contra.ſic ergo ad alios ſe hic refert.vel ſolue vt ibi.
h ¶ Nec ceſſionem.pter quam timebant olim.nam olim ſi clericus fiebat curialis reddere debebat bona curie.
i ¶ Clandeſtinis.nota plus puniri clandeſtinum delictum ꝙ publicum.ſic.ff.de adminiſtra.tuto.l.non exiſtimo.⁊ retento caſu quando nō ſunt obnoxij.patet ergo p hanc legem ꝙ poteſt curialis effici clericus.ſed hodie p auf.ſed neq3 ⁊c.non pōt niſi ſm formā ibi datā.⁊ hoc dicit auf.ſed neq3 curialem.quam hic lege. Delictū3 occultū3 qñq3 pluſ punit ꝙ manifeſtum.
k ¶ Irrependū.i.eundum ad ordinem clericatus.vel.i.intrandum.
l ¶ Militant.i.militarunt vſq3 huc.

Sed neq3

neqʒ curialē. coll. ix. Cōſti. ſi.

Officialis publicus vel curie aſcript⁹ non pōt clīcari niſi forma hic ſubiecta. ⁊ clericus poſtea repert⁹ vxorem ducere vl̄ concubinā tenere a clero dʒ expelli ⁊ curiali fortune ſubijci. h. d. Saly.

S Ed neqʒ curialē[a]: aut officialē clericuʒ fieri pmittim⁹[b]: ne ex hoc venerabili clero fiat iniuria. Si vō tales pſone in clero[a] conſtituanť[b], tanqʒ nec ad ordinē pducte ꝓprie fortune reſtituanť: niſi mōaſticam[c] forſitā vitā aliquis eoꝝ non minus. xv. annis impleuerit. tales enī ordinari pcipim⁹: quarta[d] ꝓpe ſubſtātie ſibi retēta: reliquis partibus curie ⁊ fiſco vēdicandis ſi in clero ꝯſtitui monaſticā ⁊ decēteʒ vitā impleuerint: ſʒ ſi poſt clericatus[e] honorē aliquis eoꝝ vxorē aut cōcubinaʒ acceperit ꝓprie fortune[f] reddatur: licet tali eccleſiaſtico[g] gradu teneba͏ť in quo qs cōſtitutus vxoreʒ ducere nō ꝓhibeť[h]. ideʒ[i] eſt ⁊ in omnib⁹ alijs monachis licet[k] nulli fortune[l] prius ſubiecti fuerint: ⁊ generaliter quicunqʒ[m] in quolibet eccleſiaſtico gradu cōſtitutus ad ſecularem vitaʒ redierit[n] honore nudat⁹ curiali[o] fortune ꝓprie ciuitatis reddatur[p].

Punitur affectus lʒ non ſequatur effect⁹. h. d. ſm Bar. Uel ſic. In atrociſſimis delictis punitur delictuʒ attentatū etiā ſi non ſit ſecutus effectus. Bal.

Imperator Joui. a. Secundo pfec. pto. Lex. v.

S Iquis[q] nō dicā rapere[r]: ſʒ attētare[s] tātuʒ iungēdi cā matrimonij[t] ſacratiſſimas virgines auſus fuerit capitali[u] pena feriať.

Clerici ꝯſtituti in minorib⁹ ordinib⁹ ſunt imunes a tutelis ⁊ muneribus perſonalibus. Et eſt multū notandū ꝙ habētes minores ordines nō ſuſcipiūt tutelas nec aliqđ officiū ſclare ſeu onus pſonale ſm Bal.

Imper. Ualen. Grati. et Ualē. ad Cataformium. Lex. vj.

P Reſbyteros dyaconos ſubdiaconos atqʒ exorciſtas et lectores ⁊ hoſtiarios ⁊ acolitos ēt perſonaliū[x] muneruʒ expertes eſſe precipimus.

Epus nō cōpellitur teſtimoniū dicere nec admittitur. h. d. Bal. vel ſic. Epi non ſunt citandi vt teſtimoniū ferāt nec veniētes decet in ciuili foro recipe: ſed iudex vl̄ miniſter ad eoꝝ domū dʒ accedere. Et ppoſitis non tactis ſanctis euangelijs debet deponere. h. d. cuʒ ſequenti. Saly

Impe. Theodo. dixit. Lex. vij.

N Ec honore[y] nec legib⁹[z] epiſcop⁹ ad teſtimoniū dicēdū flagiteť[a]. Iteʒ[b] dixit. Epiſcopuʒ ad teſtimoniuʒ dicēduʒ[c] admitti[d] non decet: nam ⁊ pſona onerať[e]: ⁊ dignitas ſacerdotij[f] exempta[g] cōfundiť[h].

IN auten. đ ſan. epiſ. §. nulli vero iudicū. coll. ix Conſti. ſi.

S Ed iudex mittat ad eos qſdā de ſuis miſtris[i]: vt ꝓpoſitis[k] ſacroſanctis euāgelijs (ſʒ ꝙ decet ſacerdotes[l]) dicāt ea que nouerint[m]: nō tamen iurent.

Preſbyteri ſunt priuilegiati vt occaſione teſtimonij nō torqueātur: ſʒ i alijs clericis ſeruetur ius cōe: ſi tñ falſuʒ dixerit puniuntur. h. d. Bal. Uel ſic. Preſbyteri lʒ vacillent in teſtimonio non ſunt torquēdi. qđ alijs clericis nō ꝯcediť. đ falſo tñ pſbyteri nō ꝓhibenť accuſari. h. d. Saly.

Ideʒ. a. Paulio. p. p. Lex. viij.

P Reſbyteri citra iniuriā[n] qōnis[o] teſtimoniū dicant ita tñ vt falſa non ſimulēt[p]. Ceteri vō clerici qui eundē graduʒ vl̄ ordinē ſequūtur:[q] ſi ad teſtimoniū dicendū petiti fuerint: ꝓut leges[r] precipiūt[s] audiantur. Salua[t] tamē ſit litigatoribus falſi actio[u]. Si forte pbři

a Sed neqʒ clero. vnde. ſ. abſtrahitur.
b Conſtituantur. de facto.
c Monaſticā. nō tñ fiet monachus: cū ꝓpriam ſubſtantiā hře dici nō poſſit: vt. s. ti. j. auť. ingreſſi. qđ tñ ſtatiʒ dicet. Sʒ qđo h cuʒ. j. dicat idē eſt in alijs monachis. ergo idē eſt in iſtiſ. Rñ. nō poniť ibi reſpectiue. vt in auť. de ſun. ſeu fu. in prin. col. v. quare ergo vxoreʒ ducere nō pōt. Rñ. qꝛ habituʒ habet: ⁊ qꝛ ſatis eſt clericari curialem.
d Quarta. hec pticula eſt in. §. curialē: ſʒ tota alia eſt in. §. ſed neqʒ curialē. ⁊ in auť. de ſan. epi. col. ix.
e Clericatus. referť ad id quod dixi. s. tales enim ⁊c.
f Fortune. i. curie
g Eccleſiaſtico gradu. vt vſqʒ ad duoſ gradus.
h Non ꝓhibeť. vt in minoribus ordibus: qđ eſt generale in quolibʒ monacho: vt in auť. de mona. §. antepe. col. j. ⁊ h ſubijcit. ⁊ generaľr ⁊c. Accur.
i Idem eſt. vt tradať curie.
k Licet. q. d. lʒ non eſſent officiales.
l Fortune. ſeru⁹ vō dño dʒ reddi. vt. j. e. auten. ſi ſeruus. que eſt ꝯ. Itē ꝯ. j. đ decu. l. ne qs Sol. diciť h redire in pſtinam ꝯditionē qntum ad onus ſuſtinendum: nō qntum ad honores. vt. ff. de interdi. ⁊ rele. l. relegatoruʒ. §. ſi.
m Quicūqʒ. ſ. curialis.
n Redierit. habēdo vxorē vel cōcubinam.
o Curiali. imo in aliud monaſterium. vt in auť. de ſan. epi. §. ſi monachus. coll. ix. Sʒ dic ꝙ h bis fugerat. ſec⁹ ſi ſemel: vt ibi diſtinguiť
p Reddať. al's eſt in tex. tradatur.

Ordo textus.

q S I qs. ita lege. ſi qs fuerit auſus nō dicam rapere matrimonij cā: ſed attētare tm̄. ſ. eius pudicitiā. ſic accipiť. ff. de iniur. l. attētari. vel ita. Si qs auſus fuerit nō dicā rapere: ſʒ attentare tm̄ mřimonij cōiungēdi cā. ⁊ ſm hoc eſt ꝯ. ff. de penis. l. cogitationis. ⁊. ff. ad. l. cor. de fal. l. q falſam. Ad quoꝝ ꝯriorum ſolutionem ſic diſtingue. aut qs cogitauit im̄ delinquere: ⁊ ad actū nō pceſſit ⁊ tunc nō puniť ita loquiť. ff. de pe. l. cogitationis. nam primi mot⁹ nō ſunt in ptāte noſtra: aut ad actū pceſſit: ⁊ tunc aut pduxit ad effectū ⁊ indubitāter puniť: ſiue vtatur ſiue nō. vt. ff. qđ quiſqʒ iuris. l. iij. in pn. aut nō pduxit: ⁊ tūc aut qꝛ noluit ⁊ hoc caſu ei parciť. ⁊ ſic loquiť. ff. ad l. cor. de fal. l. q falſam. ⁊. ff. ad turpil. queſitū. aut qꝛ nō potuit. ⁊ tunc aut erāt atrociora: ⁊ hoc caſu puniť ac ſi ad effectū pduxiſſet. vt h. ⁊. j. ſi quacūqʒ. p. po. l. j. in prin. ⁊. ff. de extraor. cri. l. ij. aut nō erant atrociora: ⁊ hoc caſu nō puniť. vt. ff. qđ quiſqʒ iuris. l. j. §. ſi. ⁊ hoc caſu aut nō deſiderāt iuris efficatiam: aut deſiderant ex hoc caſu quis nō punitur j. ſi manci. ita fue. ali. ea quidem.
r Rapere. quod maius eſt.
s Sed attētare. ſ. ſi cogitatiōe qđ eſt minus. ⁊ h ſi ad aliquē actum pceſſerit. al's nullā patiť penā. vt. ff. de pe. l. cogitatiōis. Item no. puniri delictū: lʒ nō ſequať effectus: vt h. ⁊. j. đ fur. ſi qs ſeruo. ⁊. j. ad. l. iul. maie. l. quiſqs. ⁊. ff. de extraor. cri. l. j. in ſi. ⁊. j. ſi quacunqʒ p. po. l. vnica. ⁊ hec ſunt ſpālia regľariter ꝯ. vt. ff. qđ quiſqʒ iuris. l. j. in ſi. ⁊ ad le. cor. de fal. qui falſam. ⁊ de hoc dic vt no. ff. de fur. l. qui ea mente. ⁊. ff. de penis. l. cogitationis.

Delictū ſolus affectus qñqʒ puniť.

t Matrimonij. ⁊ nedum ſtupri. multomagis ergo ſi vt concubinā eam habuerit vel habere attentauerit. Accur.
v Capitali. vel capite puniť vel vt ciuitatē amittat. ⁊ facit. j. de rapto. vir. l. j.
x P Reſbřos. pſonaliuʒ. vt tutele vl̄ cure: vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. j. ⁊. l. munex. §. j. ⁊. j. eo. generaľr. ⁊ in auť. ibi poſita.
y N Ec honore. i. iure ptorio. q. d. aliqs honor eſt ei ſi veritatem aperiat. Uel dic honore. ſ. iudiciſ vocantis qui reputat ſibi honorem.
z Legibus. i. iure ciuili quaſi ius ciuile cogat hoies ad teſtimonium ꝓhibenduʒ. vt. j. de teſti. l. ſi quando.
a Flagiteť. i. voceť i uitus. ſ. ſed nec volens eſt admittēdus ſm. M. vt ſubijcit hic. Accur.
b Item dixit. ſ. theodoſius.
c Dicēdum. coram iudice.
d Admitti. ſpōte volentem teſtificari.
e Honorať. i. honoranda eſt in hoc ⁊ in alijs. ſi vō habes onera tur plana eſt.
f Sacerdotij. i. epi.
g Exempta. i. puilegiata a tali honore.
h Confundiť. ſ. ſi adducať vel cōfundiť cuʒ alijs clericis. ſ. qꝛ iā nō eſſet differētia iter epm ⁊ alios clericos.
i S Ed iudex. miniſtris. ſi ipe iudex ipediať ire. al's ipſemet dʒ recipe teſteſ. vt in auten. vt defun. ſeu fu. §. illud. colla. v. ⁊ hoc eſt ſpāle vt eatur ad domū teſtis. ſic ⁊. ff. đ iureiur. l. ad pſonas.
k Propoſitis. ⁊ tactis ſm Pi. vt. j. de teſti. l. iuriſiurandi. Tu dic nō tactis: qꝛ ſubijcit ſm. M. ꝙ decet ⁊c. qꝛ ſacroſancte ſcripture ꝓponunť ante eum ⁊ non tanguť. ſic ⁊. j. de iudi. l. rem nō nouā ⁊c.
l Sacerdotes. hic mutat pſonas. naʒ. s. dixit ad eum: hic dicit ſacerdotes ⁊ dicant que nouerint. Accur.
m Que nouerint. ⁊ hoc ſi velint dicere dictum ſuū: al's nō coguť vt in ſumma hui⁹ ti. §. priuilegiū. ſic ergo ꝓ vtraqʒ pte vt h. ⁊. j. e. l. xxi. pſbři. ⁊ in auť. de teſti. §. ⁊ qm̄. col. vij. ⁊ eſt hec generalis cōſtitutio.
n P Reſbyteri. citra iniuriam. i. ſine iniuria.
o Queſtionis. i. tormentatiōis. vl̄ ita vt nō fiat eis poſtea qſtio poſtea dixerint teſtimoniū vtrum bene vel male dixerint.
p Simulent. i. dicant: qꝛ de falſo accuſantur. vt. j. ſubijcit: ſed non torquebuntur.
q Sequuntur. non tamen habent.
r Leges. de laicis.
s Precipiunt. vt poſſint ſubijci queſtionibus ſicut ceteri liberi homines ſi in teſtimonio vacillant ⁊ dicant ſe interfuiſſe facto: vt. ff. de queſtio. l. ex libero. ⁊. l. minus. §. teſtes. ⁊. j. de aboli. fallaciter. §. quod ſi ingenuorum.
t Salua. nunc redit ad primum caſum.
v Actio. i. accuſatio. ſic ponitur. vt in auť. eo. §. ſi quis autem. ⁊. ff. de iureiurā. pretor. §. j. Itē ⁊ actio pecuniaria pōt dari in falſarium. vt ff. ad. l. cor. de fal. qui noie. nō tñ torquetur: vt hic dicit.

a ¶ Suo noie. hic dicunt quidam ſpāle in ſacerdotibus ꝙ poſſint in in cauſa ꝓpria teſtificari: ſed eſt falſum. vt. ı̄. de teſti. l. oībus. Tu expone ſuo noie. i. ꝓpter ſuū nomē: qꝛ obtinet locum ſuperiorem.
b ¶ Superioris. ſ. clericali noie. nam ſacerdotes ſunt in ſuperiori gradu inter ceteros clericos.

r ¶ Proruperit. i. inciderit.
s ¶ Ipſo cultu. quando dicitur officium.
t ¶ Locoqꝫ. quando non dicitur.
v ¶ Quod geritur. i. quod factum eſt.
x ¶ Animaduertatur. i. puniatur.

Exigunt plura ab eo cui pl'a comittuntur.

c ¶ Precepti. i. accuſati.
d ¶ Metuant. de tormentis.
e ¶ Suppreſſerint. i. occultauerint.
f ¶ Honoriſ. ab eo cui plura cōmittunt̄ plura exigunt̄: vt ħ. ꝛ. ff. ď penis. quedā. ꝛ in aut̄. vt defunc. ſeu fu. §. j. coll'. v. Sed arg. ꝯ. ff. de incen. rui. nau. pedius. et ı̄. vt nemo. pri. l. ne qs ꝛ. ff. de pe. l. capitalium §. fi. ꝛ. s̈. ti. j. l. nemo. §. fi. Item notat̄ cōmittere falſum: q tacet veruꝫ vt ꝛ argu. ı̄. ſi ꝯ ius. vel vtili. publi. l. ij. ꝛ. ff. ad le. cor. de fal. l. j. §. j.
g Preſbyteri ſeu dyaconi. dixerunt falſum: qđ fit etiā tacendo veruꝫ. vt in. l. preſbyteri.
h ¶ Miniſterio. i. officio ꝛ beneficio.
i ¶ Legitimis. laicorū que ſunt ad legem cor. de fal. l. j.
k ¶ Ceteri. a p̄ſbytero vel dyacono.
l ¶ Sine delectu. ſine diſtinctione illa vtruꝫ fuerit pecuniaria cā criminalis. vt. s̈. licet. ꝛ ħ aliter ꝛ mitius puniat̄ in pecuniaria ꝙ̄ criminali.
m ¶ Verberib⁹. i. tormentis.
n Nulla. transferatur. vt i. auten. quō opor. epiſ. §. ꝙ̄ ta: ſꝫ Paulus ad Thimoteum dixit de. lx. iteꝫ aut̄. hic poſita dyaconiſſā ꝛc. corrigit hāc legem. ꝛ dicit de. xl. ſic ꝙ minus tp̄us putauit ſufficere impator ꝙ̄ apoſtolus vel impator antiquus.
¶ Sequit̄ aut̄. dyaconiſſam: et aut̄. preſbyterum. que ſunt de ſanctiſ. epi. §. dyaconiſſaꝫ ꝛ. §. p̄ſbyterū. Accur.
o Preſbyterum dyaconū. ſ. vl' ſubdyaconū: vt in cor. aut̄. vnde hec ſumit̄ de ſanc. epiſco. §. preſbyteri. colla. ix.
p Si quis. In hoc tres ſpecialitates notantur hac lege. Prima ꝙ crimen iniuriarum eſt publicū crimen. Secunda ꝙ ex eo infligit̄ pena capitalis. Tertia ꝙ quis ſine accuſatore punit̄. Vel dic ꝙ nullū ſit hic ſpāle: qꝛ non loquitur de crimine iniuriarū: ſꝫ de crimine ſacrilegij: qđ eſt publicuꝫ ꝛ pena capitalis imponitur: vt. ff. ad le. iul. pec. l. ſacrilegij.
q ¶ Hoc genus. nam hoc eſt vnum inter cetera.

qui ſuo[a] noie ſupioris[b] loci teſtimonium dicere citra aliquā corporalem iniuriā ſint p̄cepti[c]: hoc ipſo ꝙ nihil metuāt[d] vera ſupp̄ſſerit[e]: multomagis etem̄ pena digni ſunt: qui h⁹cū plurimū honoris[f] ꝑ nr̄am iuſſionē delatū eſt: ſi in occulto inueniantur crimie.

In auten. de ſanctiſ. epiſ. §. reuerēdiſſimis. col'. ix. Conſti. fi.

¶ Preſbyteri ꝑ falſo teſtimonio in cā ciuili lato per triennium ſuſpenduntur ab officio: ꝓlato in cā criminali puniūtur pena falſi qua in quacunqꝫ cā punirētur ceteri clerici. h. d. Saly.

Preſbyteri[g] ſeu dyaconi ſi falſuꝫ teſtimoniū ꝓhibuiſſe ꝯuicant̄: ſiquidē in cā pecuniaria diuino miſterio[h] dūtaxat ꝑ tres ānos ſepati: monaſterijs ꝛ verberib⁹ tradant̄. ¶ Sed ſi in criminali clericatus honore nudati: legitimis[i] ꝑēis afficiēdi ſunt. ¶ Ceteri[k] vero clerici cōi iure officio eccleſiaſtico depulſi ſine delectu[l] cāe verberibus[m] coerceant̄.

¶ Imperator Valen ꝛ Theo. aa. Ticiano prefecto. pre. Lex. ix.

Nulla niſi emēſis quiquaginta vl'. lx. annis ſ̄m p̄ceptum apoſtoli ad dyaconiſſaꝝ cōſortium transferatur[n].

In auten. de ſancti. epi. §. preſbyteruꝫ. coll'. ix Cōſti. fi.

¶ Clerici in maioribus ordinibus cōſtituti debēt eſſe etatis hic ſcripte. h. d. cum aut̄. ſequenti. hodie ſeruatur de. de eta. ꝛ qualita. ordi. Saly.

Preſbyteruꝫ minorē. xxv. annis fieri nō ꝑmittim⁹: ſ̄ neqꝫ diaconuꝫ[o] vl' ſ̄bdyaconū minorem. xxv. annis neqꝫ lectorem miorem xviij. Iteꝫ ep̄m minorē ānis. xxxv. ordinari prohibemus.

In auten. ď ſan. epi. §. dyacōiſſam vero collatione. ix. Cōſti. fi.

Dyaconiſſaꝫ in ſancta eccl'ia nō ordiari p̄cipimus q̄ minor ſit ānis quadraginta aut ſi ad ſecūdas ꝑuenerit nuptias.

¶ Irruens in eccleſiaꝫ ꝛ miniſtros ďbet capitaliter puniri etiam per inquiſitionē ꝛ vbicunqꝫ ſit debet capi. ꝛ ſi ſit in arce vl' loco ex quo nō poſſit faciliter extrahi debēt ad hoc milites conuocari ꝛ indici bellum. h. d. Bal. vel ſic. Iniuriaꝫ ſacerdotib⁹ vel miniſtris illatam intra eccleſiam tempore cultus diuini ante vel poſtea debet preſes vendicare capitali pena in ꝯuictuꝫ ꝛ confeſſum inferenda. Et quilibet ad accuſandū vel denunciandum admittitur. Et vbi p̄ſidis poteſtas nō ſufficiat auxiliū militare debet implorare. h. d. Sali.

¶ Impera. Archadius ꝛ Honori. aa. Theodoro. pre. pre. Lex. x.

Si quis[p] in hoc genus[q] ſacrilegij proruperit[r] vt i eccleſias catholicas irruens ſacerdotib⁹ et miniſtris vl' in ip̄o cultu[s] locoqꝫ[t] aliqd iportet iniurie qđ gerit̄[v] a ꝓuincie rectoribus aīaduertat̄[x]. atqꝫ ita ꝓuicie moderator ſacerdotuꝫ ꝛ catholice eccleſie miniſtroꝝ loci q̊qꝫ ipſius ꝛ diuini cultus[y] iniuriā capitali in conuictos[z] ſeu cōfeſſos reos ſententia nouerit[a] vendicādam nec expectet[b] vt epiſcop⁹ iniure prop̄e vltionem depoſcat: cui ſanctitas[c] ignoſcēdi gl'iam dereliquit. ¶ Sit qꝫ cunctis laudabile[d] factas atroces ſacerdotibus aut miniſtris iniurias: veluti crimē publicū perſequi ac de talibus reis[e] vltionē mereri. ¶ Quod[f] ſi multitudo[g] violēta a ciuilis apparitoris[h] executione: ꝛ adminiculo ordinum[i] vel ordinatorum poſſeſſorūue non poterit flagitari[k] ꝙ[l] ſe armis aut locorum difficultate tueat̄. p̄ſides ꝓuinciaꝝ etiam militari auxilio ꝑ p̄ntes lr̄as appetito[m] cōpetenteꝫ vindictā tali exceſſui imponere nō morentur.

In auten. de ſancti. epi. §. ſi qſ cum ſacra. col. ix. Conſti. fi.

Sed nouo iure ꝓ tali iniuria verberat̄: aut[n] in exiliū mittitur[o]. ¶ Sꝫ ſi ſacra miniſteria[p] turbauerit vel celebrare ꝓhibuerit capite puniat̄. ¶ Ideꝫ eſt in letanijs naꝫ ꝓ iniuria[q] verberat⁹[r] exilio tradatur ſi eas[s] cōcuſſit capite plectet̄.

¶ Laicis facere letanias interdicimus ſine clericis[t] que ſine orationibus ꝛ cruce fieri nō debent.

¶ Ad eccl'iaꝫ ſunt ꝓmouēdi illi qui ſunt de illa ciuitate vel oppido. h. d. Bal. numerus iudicio ep̄i dꝫ taxari. h. d. Saly.

¶ Idem. aa. eutichia. prefecto p̄torio. Lex. xj.

In eccleſijs que in poſſeſſionibus (vt fieri ſolet) diuerſorum vicis[v]: vl' etiam quibuſlibet locis ſunt conſtitute clerici nō ex alia poſſeſſione vel vico[x]: ſed ex eo vbi eccl'am eſſe conſtiterit ordinentur.

y ¶ Cultus. ac ſi dicat cuilibet ibi exiſtenti.
z ¶ Cōuictos. i. cōprobatos per teſtes.
a ¶ Nouerit. ſic ğ poſt offenſionem datur ſententia: vt dixim⁹. ff. ad le. aquil. ꝓinde. §. notādum. ꝛ dic ſponte confeſſum. vt. ij. q. j. nos in quenqꝫ. al's cōtra. vt. ff. de queſti. l. j. §. diuus. ꝛ §. delinquentibus.
b ¶ Nec ſpectet. ſ. preſes vel moderator.
c ¶ Sanctas. al's ſanctitas.
d ¶ Laudabile. ſine accuſatore. punitur ergo vt dixi. ı̄. de teſti. nullū.
e ¶ Reis. ideſt delinquentibus.
f ¶ Quod. pro et.
g ¶ Multitudo. ſ. delinquentium.
h ¶ Apparitoris. i. nūcij cōmunis.
i ¶ Ordinum. i. militū iuſticie illius caſtri vel loci.
k ¶ Flagitari. i. iudici preſentari.
l ¶ Quod. i. quia.
m ¶ Appetito. ſic ꝛ. ı̄. de his qui latro. vel alijs crimi. l. ij.
n Sed nouo. aut ꝑ et. vt patet ex eo qđ dicit de letanijs ſic ꝛ. ff. de verbo. ſig. ſepe. ꝛ eſt hec aut̄. ď ſan. epi. §. ſi quis cuꝫ ſacra. col. ix.
o ¶ Mittitur. quādo officium nō celebrat̄.
p ¶ Miniſteria. tp̄e q̊ celebrat̄ miniſterium.
q ¶ Pro iniuria. illata clericis: ita tamen vt nō turbet̄ officium letanie: vt patet ex eo quod dicit de letanijs. ſic. ff. de ver. ſig. ſepe.
r ¶ Verberatus ħ qn̄ ſunt facte. al's punit̄ aliter. vt ſequitur.
s ¶ Eas. ita ꝙ ſacra nō fuerint facta ſic.
t ¶ Clericis. ita tn̄ vt nō turbet̄ officium.
v In eccleſijs. vicis. nō accipias hic vicū niſi de aſcriptitijs tm̄ alterius poſſeſſionis. naꝫ ex eadem poſſeſſione clerici ordidinant̄ volente demuꝫ dn̄o cōſtitutione noua ꝛ p̄ter voluntatem.
x ¶ Vel vico. ſi idonei ſint. ibi. al's ſecus: qꝛ de alijs terris. vt arg. ff. de mu. ꝛ hono. vt gradatim. §. ꝛ ſi lege. ꝛ quod cuiuſqꝫ vniuer. l. j. §. penul. Ir. tamen dicit hāc legem loqui in aſcriptitijs tm̄. ꝛ ꝓ eo. ı̄. e. quiſqs. vnde ꝛ inuito domino: vt in aut̄. eo. §. aſcriptitios. Sꝫ ꝛ in alijs loqui p̄ōt qui rōne poſſeſſionum ad aliqua tenent̄ p̄ſtanda. vt ꝛ arg. ı̄. de offi. preſi. l. tres.

Vt proprie.

a Et proprie.i.tributo quod tenebantur preſtare.
b Capitationis.i.penſitationis vel tributi animalium.
c Sarcinam.quantum ad corpus.
d Recognoſcant.quantum ad patrimonium.ſ.in eo vico.
e Judicio.cõſentiente patrono:vt in auf.eo.ſi quis oratoriũ domuz vel ibi ad collationẽ vacantium.hic ad certum numerũ clericorum. et facit.ſ.ti.j.l.nõ plures ⁊ in decre.lxj.di.c.nullus.

f Si quis curialis obnoxius rõnibus curie.
g Conuentione.i.citatione.
h Reddaf.a plato.
i Et ſolertia.i.ſollicitudine.
k Judicãtiũ.forte ab his qbus ſeruiebat ſi pfidis deſit copia.vt.j.d decu.l.generali.
l Ueluti.exemplificatiuum eſt.
m Manu.militari.i.ſocietate:⁊ tunc dic.
n Jniecta.i.imiſſa.vel pprie dic q manus inijciatur in eum capiẽdo ipſum.
o Reuocetur.ſed an clericus eẽ deſinat.rñ.nõ.ſed priuilegijs clericoruz nõ vtetur:q nec decurio qui qõni mancipatur.i.daf decurio eſſe deſinit.vt.j.ad legẽ cor.de fal.ſi qs.ſed ar.ↄ in auf.qũo opor.epiſ.§.neq3 aũt.col.ix.⁊ facit ad hãc legẽ de agri.⁊ cenſi.l.fi.li.xj.⁊ in auten.vt iud.ſine quo.ſuffra.§.neceſſitatẽ.⁊ i decre.diſtin.lj.c.ij.⁊.iij.⁊ xxxij.di.c.pcipimus.⁊ j.e.l.quiſqs.⁊ poſſet h legi auf.ſed neq3.qeſt ſ.e.l.officiales.
p Legem.quã nõ habemus que dicebat hoc qd ſequif.Erat em̃ lex que patiebaf fieri decuriones clericos ſi vellẽt cedere bonis ⁊ dari curie.
q Si ecclie.cõmiſſum.i.pctm̃ ſiue delictum.
r Condẽnatione.ſed ↄ.ſ.titu.j.placet.ſed h imponitur pena ciuiliter.ibi criminaliter.vl ibi de priuilegijs circa tributa:de quibus dicit ibi.hic de alijs.Uel hic de priuilegijs ſpecialiter alicui quo ad pecuniam indultis.ibi de generalibus.Uel ibi vindicta.hic mulcta.Jtem contra.ſ.ti.j.l.iubemus nulli.§.ſane.Solu.ibi vindicta.hic mulcta.Uel ibi quãdo circa alienationem violanf priuilegia.Jtem contra.j.de leg.⁊ conſt.l.ij.ſed ibi ſoluas vel intelligas legem iſtam loqui de eo qui volebat priuilegium eccleſie impugnare.Priuilegia tamen intellige non incluſa in corpore iuris.Jtem eſt hic autentica noua.Jtem quecunq3 propter libertatem.nam violauerat priuilegia eccleſie conceſſa ⁊c.
s Quicunq3 reſidentibus.in conſilio.
t Sacerdotibus.i.epiſcopis.
v Detruſus.i.incluſus p electionem.⁊ quod dicit.j.expulſus.ſ.ipſo iure per talia commiſſa.Uel verius dic.detruſus.i.depoſitus ⁊ expulſus.⁊ proprie ponitur ⁊ probatur hec expoſitio in aut.e.§.ſi quis eps.quam autenticam habent hic quidam.
x Si.pro quia.
y Rurſus.i.iterum.

vt pprie[a] capitationis[b] onus ac ſarcinam[c] recognoſcant[d]:ita vt p magnitudine vl celebritate vniuſcuiuſq3 vici eccleſijs cert⁹ (iudicio[e] epi) clericorum numerus ordinetur.

Prohibitus clericari dz reuocari ad priſtinũ ſtatũ per manus iniectionez ⁊ nõ pdeſt ei cedere bonis.

Jdem.aa.Eutichiano prefecto pretorio. Lex.xij.

Si quis curialis[f] clericus fuerit ordinat⁹:nec ſtatim ↄuentione[g] pmiſſa priſtine cõditioni reddatur[h]:is vigore ⁊ ſolertia[i] iudicantiuz[k] ad pſtinã ſortẽ:veluti[l] manu[m] iiecta[n] mox reuocetur[o].clericis em̃ vlteri⁹ legez[p] pdeſſe nõ patimur:q ceſſione patrimonij ſubſecuta decuriones clericos eſſe nõ vetabat.

Uiolãs priuilegia eccleſie punitur in qnq3 libris auri.⁊ loquitur hec lex in priuilegijs que ↄcedunf ſingularibus eccleſijs.h.d.bal.⁊ Saly.⁊ eſt canonizata.xv.q.ij.ver.ſi eccleſie.Pau.de ca.

Jdem.aa.Fidia.vica. Lex.xiij.

Si eccleſie venerabilis priuilegia cuiuſq3 fuerint vel temeritate violata:vl diſſimulatiõe neglecta.cõmiſſum[q] hoc qnq3 librarum auri cõdẽnatione[r] plectetur.

Hec auf.venit augumentatiue ad.l.codicis.nam auget penã violatoribus priuilegiorũ eccleſie.Saly.

Noua conſtitutio Federici.

Jtem quecũq3 cõitas vel pſona p annũ in excõicatione ppter libertatẽ eccleſie fractã ⁊ violataz pſeuerauerit:ipſo iure impiali banno ſubiaceat:a quo nullaten⁹ extrahaf niſi prius ab eccleſia beneficio abſolutiõis obtento.

Repulſus ab epatu ppter delictum cõmiſſum in rem publicam non eſt reuocandus ad epatum.

Jdem.aa.fidia.vica. Lex.xiiij.

Quicunq3 reſidẽtibus[s] ſacerdotibus[t] fuit epali loco ⁊ nomine detruſus[v] ſi[x] aliquid cõtra cuſtodiam vel cõtra quietẽ publicaz moliri fuerit deprehenſus rurſuſq3[y] petere ſacerdotiũ[z] a quo videtur[a] expulſus pcul ab ea vrbe quã ↄturbauerat centũ milibus[b] vitaz agat:nec noſtra adeat ſecreta:nec impetrare reſcripta ſperet:ſz etiã impetratis[c] careat ⁊ defenſoribus[d] etiam eorum[e] noſtrã indignationem[f] ſubituris.

Jn auten. de ſan.epiſco.§.ſi qs aũt eps.col.ix. Conſti.fi.

Si qs eps ſacerdotio pulſus pſumpſerit ingredi ciuitatẽ ex qua pulſus eſt relinquẽs locũ in quo degere iuſſus eſt. Jubem⁹ hunc monaſterio in alia religione ↄſtituto tradi:vt q i ſacerdotio deliquit in mõaſterio degẽs corrigat

Uerbũ qd nõ reſpicit finalem cãm nõ inducit argumentuz a ↄtrario ſenſu.h.d.ſm Ja.but.veruz eſt quod dicit hec gl.ſed non tex.niſi iunctus cum gl.bal.vel ſic.Conuenticula illicite eſt phibita.Et dom⁹ in qua celebratur eſt publicanda.Sali.

Jdẽ.aa.Stadio.p.vrbis.L.xv.

Conuenticulã illicitã[g] etiã extra eccliam[h] in priuatis edibus celebrari phibemus pſcriptionis[i] domuſ piculo imminẽte ſi dñs eius in ea clericos[k] nouã ac tumultuoſam[l] cõuenticulam extra ecclaz celebrantes ſuſceperit.

Ruſticus aſcriptitius alicuius dñi pmotus ad clericatũ pot deſeruire in ruralibus obſequijs p ſubſtitutũ.p cui⁹ ſeruitiuz repſentaf eadẽ utilitas ⁊ affect⁹.Bal.

Jmpa.Honorius ⁊ Theodo.aa.Antẽnio.pre.pre. Lex.xvj.

Quiſquis[m] cẽſibus fuerit[n] annotatus[o] inuito agri dño tẽperet ab oi clericatu:adeo vt etiaz ſi in eo vico in quo noſcif manſitare clericus fuerit[p] ſub[q] hac lege religioſum aſſumat ſacerdotiũ:vt ⁊ capitationis[r] ſarcinã p ipſum dñm agnoſcere compellatur[s].⁊ in ruralibus obſequijs[t] quo maluit ſurrogato[v] vtatur ea.ſ.immunitate[x] indulta[y] que certe capitationis[z] venerãdis[a] eccleſijs relaxatur. Nullo contra hanc legem vnq3 valituro reſcripto.

Clerici nõ poſſunt eſſe aduocati vel pcuratores i cauſis ſecularib⁹ niſi i cauſis proprijs aut p collegio ſuo.h.d.bal.

Jdem.aa.Maximo prefecto pretorio. Lex.xvij.

Placet[b] noſtre clementie:vt nihil commune clerici cum

z Sacerdotiuz.ideſt epiſcopatum petere velit.
a Uidetur.⁊ etiã ⁊c.
b Milibus.i.miliaribus.
c Jmpetratis.reſcriptis.Accur.
d Defenſoribus.q vellent eos defendere.
e Eorum.expulſorum.
f Jndignationez.ſ.noſtram.
g Conuẽticulam illicitam.vt aliquorum hereticorum.
h Extra ecclam.i.ex eccliaſticaz religionẽ.⁊ ſic expone in fi.hui⁹.l.alij habent ibi etiã.⁊ ſic ẽ plana lex.Uel dic tertio q licet ex ecclam phibeat:nõ ideo in eccleſia pmittit.nõ em̃ ſemp valet.arg.a ↄrio ſenſu.vt.j.de iuriſ.om.iudi.l.nemo.
i Proſcriptionis.i.publicatiõis.ſic ⁊.j.de fal.mone.l.j.§.domus
k Clericos.ſ.hẽticoſ
l Tumultuoſam.ſic ⁊.j.de his q ad ec.conſu.l.denũciamus.⁊.j.de here.l.iij.⁊.j.d pag.⁊ tem.⁊ ſa.l.j.
m Quiſquis.ſ.illigatus.
n Fuerit.ideſt eſſe voluerit.
o Annotat⁹.i.glebe ſeruus effect⁹:vt de ea cenſuz ſolueret annuũ.
o Annotatus.i.alligatus.
p Fuerit.ideſt eẽ voluerit.
q Sub hac lege.i.domino pmittẽte:ſz hodie etiã iuito.vt in auf.d aſcripticijs.que eſt.j.eo.iubemus.
r Capitationis.i.tributi.
s Compellaf.ſ.talis clericus.vt.ſ.eo.in eccleſijs.
t Obſequijs.ſ.colendi fundum.
v Surrogato.i.huiuſmodi loco dato.ar.q vaſallus poſſet ſeruire feudo p ſubſtitutum Jtem arg.q heres aduocati nõ iuriſperitus poſſit ſeruire p aliũ ⁊ retinere feudũ.vt.j.e.l.ad ſilitudinem.⁊.l.iubemus.ſed arg.ↄ.ff.p ſocio.de illo.⁊.j.de pcu.l.fi.⁊ eſt hic arg.p nobis ad qõnem quam no.j.de vſufruc.l.antiquitas.in glo.illa.ar.q liber homo ⁊c.

Uaſall⁹ an poſſit p aliũ ſeruire.

x Jmmunitate.que fit cum dñi voluntate.
y Jndulta.ſ.huic clerico.Accur.
z Capitatiõis.ſ.extraordinarie:ſed ordinariã preſtat.vt.ſ.e.de his vel dic q dicit de predijs eccleſie.Accur.
a Uenerãdis.ſ.alijs clericis occaſione venerandarum ecclarum.
b Placet noſtre clemẽtie.i.nobis qui ſum⁹ clementes.ſic habes ſ.de ſumma.tri.l.j.

a ¶ Publicis.i.cum publicis muneribus.
b ¶ Actiõibus.publice ideo dicunt͛:qꝛ iure publico.i. ciuili inducte ſunt.vt ⁊.ff.de orig.iur.l.ij.§.deinde ex his.al's dic actiõibus.i.muneribus.vt ſit iudex. Accur.
c ¶ Uel.i.actibus ſiue officijs ꝑtinentibus ad ſingulos de pplo. vt.j.e.l.repetita. ſiſis expoſitio eſt in aut.h ius porrectum.in ꝑn. Accur.

nus eſt conuerſorum.
a ¶ Sthemate.i.ordine vel figura.
b ¶ Ad tabulas.etiã gratis argumẽto eiꝰ qḋ dicit de ſpectaculo qḋ fit gratis.Sed qd ſi ad ſcacos. Rñ.forte ſecꝰ:qꝛ in ingenio naturali cõſiſtit:nec cõmittit͛ virib' fortune:⁊ eſt hec aut.de ſan.epi.§.interdicimꝰ col.ix.

d ¶ Annexi.ergo ĩ curia epi:qꝛ eius curie corpori ſunt annexi: habere poſſunt aliquid cõmune. Accur.
e ¶ Habeãt.ſ; quã penaʒ habebũt ſi imiſceãt ſe de facto rñdetur ex ordinẽ arbitrio iudicis puniunt͛.vt.ff.de pe.l.ſanctio.vel dic ꝙ illam penã patient͛:que eſt.j.eo.repetita.in fi.l.

Parabolani q dicuntur.
f ¶ Parabolani.i.medici ſic dicti: qꝛ multas habent parabolas q et circuitores vocant͛. vt ff.de excu.tu.ſi quis duas.§.j.
g ¶ Spectaculum.i.ludum.
h ¶ Syndico.i. defenſore ipſius corꝑis medicorum q ſexcẽti erant. vt.j.e.l.pxi.⁊ eoꝝ noĩa ſcripta erãt in breue in quaterno quodaʒ:vt h ſubijcit. Et no. ꝙ aliq̃ põt facere qs ꝓ ſe vl' ꝓ ſuo corꝑe que ꝓ alio nõ põt.vt.j.de ꝓcu.l.q ſtipendia. ⁊.ff. de ꝓcu.l.qui filius.§.milites.

Facere ꝓ ſe qs põt aliq̃ que nõ ꝓ alio

i ¶ Sub ea diffinitiõe. hoc eſt iubeo ꝓdicta ſb certa pena diffinita ſiue ſtatuta ꝯ eum q venit contra.
k ¶ Breuibꝰ.i.ſcriptiſ vel quaternis ⁊c.
l ¶ Competẽti.ſ.quod videtur iudici.ff.de pe.l.ſanctio legum.
¶ Sequit͛ aut͛.iterdicimus.quam inuenies j.eo.poſt.l.parabolani Accur.
m P Arabolani.i.medici.⁊ regit͛ a verbo ꝓcipimus.qḋ eſt.j.⁊ſic indeclinabile.
n ¶ Arbitriũ.i. volũtatem.
o ¶ Fuerãt.ſ.ante electionẽ faciendã de tanto numero.
p ¶ Honoratis.i. officialibus q eligi nõ pñt: nec debẽt:ſicut nec ſurrogari: vt ſubijciet ſtati
q ¶ Ex his.ſ.medicis.
r ¶ Sacerdotis.i. epi.
s ¶ Exceptis.qꝛ nõ dʒ quis eligi de illis.
t ¶ Religs.ſ.ꝓceptis.
v ¶ Legis.ſ. ſupioris.
x ¶ Forma.vt.ſ.l.pꝛ.
y I Nterdicimus ſctiſſimis epis q̃les oẽs eſſe debent.
z ¶ Collegio.i.in ꝯuerſis. Uel collegium ge-

publicis[a] actionibus[b] vel[c] ad curiaʒ pertinentibꝰ cuius corpori nõ ſunt ãnexi[d] habeãt[e]. ¶ Preterea his q parabolani[f] vocant͛: neqʒ ad quodlibʒ publicũ ſpectaculũ[g] neqʒ ad curie locũ:neqʒ ad iudicium accedendi licentiã permittimꝰ:niſi forte ſinguli ob cãs ꝓprias et neceſſitates iudiceʒ adierint aliquẽ pulſantes lite:vl' ab alio ipſi pulſati:vl' ĩ cõmunes totiꝰ corporis cãs ſyndico[h] ordinato. ¶ Sub ea[i] diffõne vt ſi qs eorum h violauerit:⁊ breuibꝰ[k] parabolanis eximat͛:⁊ cõpetẽti[l] ſupplicio ſubiuget͛:nec vnq̃ʒ ad eãdẽ ſollicitudinẽ reuertat͛.

¶ Hec lex eſt localis. ⁊ breuiter dicit ꝙ ſexcenti medici in alexandrina ciuitate debent iudicio antiſtitis ſtatui.h.d. Saly.

¶ Idẽ.aa. Maximo. Lex.xviij.

P Arabolani[m] qui ad curanda debiliũ egra corpora deputant͛ ſexcẽtos ꝯſtitui precipimꝰ:ita vt per arbitriũ[n] viri reuerẽdiſſimi antiſtitis alexãdrie vrbis de his q ante fuerãt[o] ⁊ qui ꝓ ꝯſuetudine curandi:gerunt experiẽtiã ſexcẽti parabolani ad hmõi ſollicitudinẽ eligant͛:exceptis videlʒ honoratis[p] et curialibꝰ. ¶ Si qs aũt ex his[q] naturali forte fuerit aſſumptus alter in eiꝰ locũ volũtate eiuſdẽ ſacerdotis[r] (exceptis[s] honoratis ⁊ curialibus) ſurroget͛:ita vt hi ſexcẽti viri reuerendiſſimi ſacerdotis ꝓceptis ac diſpoſitionibꝰ obſecũdent:⁊ ſub eiꝰ cura cõſiſtant:religs[t] que dudũ late legis[v] forma[x] cõplectitur ſuꝑ his parabolanis:vl' de ſpectaculis:vl' de iudicijs ceteriſqʒ (ſicut iam ſtatutũ eſt)cuſtodiendis.

I N auten. de ſancti. epi.§.interdicimus.coll.ix. Conſti.ſi.

¶ Clerici per ſe vel per alium nõ poſſunt ludere ad ludum ſubiectum fortune: quimmo nec inſpicere ſub pena hic ſubiecta.h.d.Saly.

I Nterdicimus[y] ſanctiſſimis ep̃is ⁊ p̃ſbyteris ⁊ dyaconibus ⁊ ſubdyaconibꝰ ⁊ lectoribus:⁊ oĩbus alijs cuiuſlibet ordinis venerabili collegio[z]:aut ſthemate[a] cõſtitutiſ ad tabulas[b] ludere:aut alijs ludentibus ꝑticipes eſſe aut inſpectores fieri:aut ad quodlibet ſpectaculum ſpectãdi gratia venire. ¶ Si quis aũt ex his in hoc deliquerit iubemus hunc tribus annis a venerabili miniſterio ꝓhiberi ⁊ in monaſterio redigi[c]:ſed ⁊ in medio tempore ſi ſe penitentẽ oñderit liceat ſacerdoti ſub quo conſtitutus eſt tp̃s minuere[d]:⁊ hunc priori rurſus:vel ꝓprio miniſterio reddere.

¶ Cũ clericis non debent habitare mulieres eoꝝ caſtitatẽ infamantes.h.d. ſali.

¶ Idem.aa. Paladio. Lex.xix.

E Um[e] qui ꝓbabilẽ ſeculo diſciplinaʒ agit[f] decolorari[g] cõſortio ſororie[h] appellatiõis non decet:qcũqʒ igitur cuiuſcũqʒ gradus ſacerdotio fulciunt͛: vel clericatus honore cenſent͛ extranearũ ſibi mulierum interdicta cõſortia cognoſcant[i] hac tm̃ eis facultate conceſſa. vt matres: filias[k]: atqʒ germanas intra domoꝝ ſuarum ſepta[l] contineãt. In his em̃ nihil ſeui criminis exiſtimari fedus[m] naturale ꝑmittit Illas em̃ nõ relinqui[n] caſtitatis hortatur affectio q̃ ante ſacerdotiũ maritorũ legitimũ meruere cõiugiuʒ[o] neqʒ em̃ clericis incõpetẽter adiuncte ſunt que dignos ſacerdotio viros ſui cõuerſatione[p] fecerunt.

I N auten. d nuptijs §.ſʒ ⁊ ſi qs inter.col.viij. Conſti.j.

¶ Ad noua ꝯiugia nõ poſſunt clerici aſpirare. Solis em̃ cãtoribus ⁊ lectoribus permittitur dũ tñ tertias non contrahãt nuptias.h.d. cum gloſa. Saly.

M Ultomagis[q] ergo ceſſãt eoꝝ ꝯiugia[r].ſoli.n.cãtores lectoreſqʒ nuptias ꝯhere ꝑmittunt͛: alijſ aũt oibꝰ pen itꝰ interdicimus. verũ tñ ſi ad ſc̃das ꝑuenerint[s] nuptias nequaq̃ʒ ad ſacerdotij culmẽ aſcẽdãt[t]

I N auten. qũo opʒ epiſ.§. q̃ʒta.colla.j. Conſti.ſi.

¶ Illud qḋ nõ ꝑmittitur ad tẽpus multominus permitteretur in ꝑpetuũ: qꝛ fortior ratio prohibitionis eſt in ꝑpetuo ꝙ in tꝑali.h.d.bal. Uel ſic. Cum epiſcopo vl' monacho nulla femina etiã non ſuſpecta põt habitare.h.d.cum glo. ſali.

E Piſcopo[v] nullam[x] mulierez ſecũ habere ꝑmittit͛:ſed ſi habere probetur ab epiſcopatu deijciatur quo ſe fecit indignum.

¶ Bona clericorum ⁊ religioſorũ ab inteſtato decedentium poſt liberos ⁊ ꝯiunctos ⁊ vxoreʒ ad eccleſiã deferuntur ſaluo ſemper iure curie ſi erat curialis: ⁊ iure p̃onatꝰ ſi erat libertus ⁊ iure dñi ſi erat aſcriptitius. Itẽ heres cuiuſcunqʒ adminiſtratoris rerum eccleſiarũ tenetur reddere rationẽ.h.d. Bal.

¶ Imperatores Theodo. ⁊ Ualenti.aa.ad Taurum prefectũ pretorio. Lex.xx.

S I quis preſbyter aut dyaconus aut dyaconiſſa: ſeu ſubdyaconus vl' cuiuſlibet alterius loci[y] clericus aut monachus[z] aut mulier que ſolitarie[a] vite dedita eſt nullo condito teſtamento deceſſerit: nec ei parentes vtriuſqʒ ſexus: vel

c ¶ Redigi.ſʒ qs h faciet. rñ. ep̃s ſi clericꝰ ſibi ſubditꝰ ſit delinquẽs.vt in aut.de ſan.epi.§.iterdicimꝰ.in fi.§.vl' ſi ep̃s deliquerit tũc archiep̃s vt ĩ aut. vt nul.fa.ora.do.§.fi.Sʒ qd ſi ep̃s vl' archiep̃s nõ vult ĩponere iſtã penã.rñ.a deo penaʒ expectẽt.vt in aut. d ſan.epi.in fi.§.ꝓdicti
d ¶ Minuer͛.ſ. triẽniũ
e E Um.vt ep̃um. vel clericum.
f ¶ Agit.i. agere debʒ caſte viuendo.
g ¶ Decolorari.i. diffamari
h ¶ Sororie.vt retineat aliquam quã dicat ſororem.
i ¶ Cognoſcãt.ſic.ff.d vſu.⁊ ha.l. nõ aliter.
k ¶ Filias q̃s habuerunt ante clericatum.
l ¶ Septa.i. clauſa.
m ¶ Fedus.i. vinculum:vel ꝓximitas conſanguinitatis.
n ¶ Relinqui.i.hñ poterit retinere ſecum.
o ¶ Coniugium.ſ. maritorum.
p ¶ Cõuerſatione. fuit em̃ talis ꝯuerſatõis hec vxor ꝙ vouit ſecũ caſtitatẽ. Uel ſic.ſuaſit ei vt eſſet ſacerdos.
q M Ultomagis.i. cũ ꝓhibent͛ clerici ne retineãt aliquaʒ extraneaʒ in cõcubinã multomagis.
r ¶ Coniugia.q̃ de nouo facerẽt vt ſtatiʒ ſubijcit:⁊ ſic non corrigit͛. l.ij.
s ¶ Peuenerint. cãtores ⁊ lectores.
t ¶ Aſcẽdãt.ſ. cãtores ⁊ lectores.tertias nullo mõ ꝯhant:vt in cor. aut͛.⁊ hec eſt de mona. §.ſi qs aũt.⁊ de nup.§.ſʒ ⁊ ſi qs.⁊ qũo opor.e.§.neqʒ aũt.col.ix.
v E Piſcopo.h eſt ĩ aut͛.qũo.opʒ.e.§.q̃ta.⁊ in aut͛.eo.§.p̃ſbyteros.
x ¶ Nullã.idem in monacho:vt ĩ aut͛.qũo opʒ mo.viuere.§.egrediuntur.p̃ſbyteri vo ⁊ ĩferiores pñt hr̃e ſecuʒ illas q̃ oẽm effugiũt ſuſpitionẽ vt ĩ aut͛.eo.§.preſbros.
y S I quis p̃ſbyter. loci.i.gradus.
z ¶ Monachus.ſm h tp̃a monachi habebant propria.
a ¶ Solitarie vite.i.ſo

le vt ſit in vna cella ſola.cenſibus aſcripti vt ſerui glebe.
a ¶ Subiecti.i.liberti facti clerici.
b ¶ Bona.libertorum.
c ¶ Peculia.aſcriptitioꝝ que improprie dicunt̃ peculia cū ſint libe/ri:ſ3 que a tpe hāꝝ legū3 nō erant niſi caſtrēſia vl' quaſi:vt.j.de inoffi. teſt.l.fi. vñ pro puſillo patrimoniū ponit̃.ad trebel.cogi.
d ¶ Legimus.oli3 alia q: quarta ⁊ hodie ter/tia:vt inſti.de ſuc.lib. §.ſed noſtra.
e ¶ Cui.ſ.domino.
f ¶ Eoru3.ſ.clericoꝝ.
g ¶ Conſtōnis.vt.j.ꝺ here.decu.l.iiij.⁊ argu. ſ̃.eo.officialis.
h ¶ Forma.ita vt ſine herede decedant.
i ¶ Cōpetentibus.ad/uerſus dñm vel patrē.
k ¶ Reſeruatis.ſ̃ eoꝝ bona vel patronum vl' dñm vel curiam.
l ¶ Predictis cenſib⁹ vel patrono.
m ¶ Obnoxius.i.obligatus.
n ¶ Geſtiſ.ab eis.ſ.negocijs eccleſie.
o ¶ Actiōibus.i.obli/gationibus ex quib⁹ ꝓueniunt actiōes.vel.i.actibus.
p Nunc aūt.ceſ/ſante.ſ.teſta/mētario.diuiſoriu3 aūt nō ceſſat.vt.ſ̃.ti.j.auf. ſi qua.que eſt ſ̃.vel ſm Joā.i.ſi ceſſauerit.pōt em̄ teſtari p.l.illam.⁊ h placet.vel hec p illā corrigitur:cū hec ſit de monachis:illa de ſan.epi. §.illud.coll'.ix.vel dic hec vba eē Jr.nō legis.
q ¶ Eaten⁹.i.vſq3 ad ſupplementum quarte
r ¶ Detrahat̃.etia3 in vita patriſ.vt.j.e.l.deo nobis.j.rñ.⁊ in auf.vt nulli iudi.§.ſi vero p/ter.ſed ar.ſ̃.j.de dona. inter vi.⁊ vxo.l.res.
s Ad ſiſitudinem.nā ſi curialis ſi at eps vl' pſbr pōt clam ſeruire curie p ſubſtitutum.
t ¶ Honorario.vt q: prius erat curialis vel decurio.⁊ ex eode3 titulo electus eſt ad illuſtrē dignitatem:ſeruet quidem p ſubſtitutū.ſecus ſi dictus decurio vel curialis eſſet in epm vl' pſbyterum vel dyaconū electus.Sed hoc videt̃ falſum:q: curialis vendicat̃ a curia ſi fiat cle/ricus.vt.ſ̃.e.l.ſi quis curialis cleric⁹.que eſt ſ̃.So.hec in alijs curie alligatis illa in decurionibus vel curialib⁹ ſm quoſdā.hoc nō placet al's illa de clericis qui ſunt infra dyaconē:hec de illis qui ſunt ſupra in eo qō dicit de clerico hodie tñ hec corrigunt̃ p auf.ſ̃.eo.ſ3 neq3 curialem.vel ibi clam:hic

Curialis an poſſit eſſe cleri/cus.

liberi:vel ſi qui agnationis cogna/tioniſue iure iungunt̃:vl' nec vxor extiterit:bona que ad eū vel ad ea3 ptinuerūt ſacroſctē eccl'e vl' monaſterio(cui forte fuerat deſtinat⁹ aut deſtinata)oīfariam ſocient̃. ¶ Exceptis his facultatib⁹ quas forte cē ſenus aſcripti vl' iuripatronat⁹ ſb iecti[a]:vel curiali cōditioni obnoxij clerici vel monachi vl' cuiuſcunq3 ſint ſexus relinquūt. ¶ Neq3 eni3 iuſtū eſt bona[b] ſeu peculia[c] q̄ aut patrono legib⁹[d] debent̃:aut dño poſ/ſeſſioniſ cui[e] qs eoꝝ[f] fuerat aſcript⁹ aut ad curias p tenore dudu3 late ꝯſtōnis[g] ſb certa forma[h] ptinere noſcunt̃:ab eccl'ijs aut mōaſterijs detineri:actiōibus videl3 cōpetētib⁹[i] ſacroſctis eccl'ijs vl' mōaſterijs reſeruatis[k]:ſi qs forte p̄dictis[l] ꝯditionibuſ obnoxi⁹[m] aut ex geſtis[n] negocijs:aut ex qbuſlib3 alijs eccl'aſticis actionibus[o] obligatus obierit.

In auten. de monachis.§.illō quoq3.colla.j. Conſti.v.

¶ Hec autēticavenit ad legē codicis corrective i eo ꝙ ꝓmittebat monachis habere ꝓpriū:⁊ i eis ſolū corrigit.ſ3 autētica i/greſſi.ſ̃.t.primo generali⁹ locuta ē iqlibet igredicte monaſteriū. Jn p̃ſ b'ris aūt hec autentica nihil innouat.Sali.

Nunc aūt cū monachus fa/ctus eſt hoc ipſo ſuas res oēs obtuliſſe monaſterio videt̃:ſi p̄us teſtat⁹ nō ſit:⁊ exinde de iudicio ei⁹ ceſſante[p] lege diſponit̃: vt ſi liberos hēat in quoſaut min⁹ legitima portiōe quoq̄ donādi titulo cōtulerint:eatenus[q] ſubſtātie monaſterio deſtinate detrahat̃[r] ne qd cōtingat circa liberos iniquu3.ſaluo tñ iure vxoris ⁊ aliorum creditorum.

¶ Dignitas ſuperuenien s facit ꝙ quis pōt ſeruire p ſubſtitutū.h.d.bal. Uel ſic. Curialis legitime clericus vel epus fact⁹ ſeu illuſtralē dignitatē adeptus poteſt curie per ſubſtitutum ſeruire.h.d.Sali.

¶ Idē.aa.Thome.prefecto pre/torio. Lex.xxj.

Ad ſiſitudinem[s] tam epoꝝ orthodoxe fidei q̄3 p̄ſbyte/rorum ⁊ dyaconoꝝ g honorario[t] titulo illuſtrē[u] dignitatē cōſecuti ſunt p ſubſtitutos[x] periculo ſuarum[y] fa/cultatum curie muneribus ſatiſfa/cere non vetentur.

¶ Trahens in criminali cauſa epm ad iudice3 per calūniam punitur pena trigi/ta ponderū auri.Itē omnia priuilegia clericorū ſunt firma.Itē clerici peregrini nō habentur p clericis niſi habeāt litteras teſtioniales ſuoꝝ dioceſanoꝝ.h.d.Bal.

palam ⁊ non erat obnoxius:vt.ſ̃.e.l.officiales.
v ¶ Illuſtrem.i.vt haberent eum honorem quem habent illuſtres:ſed tamen ſine adminiſtratione.
x ¶ Per ſubſtitutos.dic vt.ſ̃.e.quiſquis.⁊ ſub.idoneos.
y ¶ Suarum.vt ſi ſubſtitutus male adminiſtret.

Uel ſic.Accuſans epm calumnioſe ꝺ aliq̄ crimine vltra penā calūnie patit̃ penā pe/cuniariā p temeraia vocatiōe ꝺ q̄ h.h pri mo.Et priuilegia cōceſſa eccleſijs quātu3 ad h:vt cōfugiētes ad eas ſunt ſecuri fir/ma pmanēt.h ſecūdo.⁊ clerici pegrini nō habēt p clericis niſi habeāt litteras teſtimoniales ſuorum epiſcoporum.hoc.d. Paulus de caſtro.

¶ Idem.aa.florenti.prefecto pre/torio. Lex.xxij.

Si qua p calūniam[z] poſtula/tio[a] ſup criminalib⁹ cauſis a/pud cōpetentē iudicē depoſita exhibitionis[b] cā fuerit ſacroſctē eccl'e religionis antiſtitis.xxx.pōdo au/ri[c] condēnatiōe publicis calculis[d] inferenda vt pcellatur[e] precipimus. ¶ Quinetiā[f] oīa priuilegia que ſacroſanctis eccleſijs ꝯfugarum[g] aut cl'icoꝝ decanoꝝ[h]:aut alioꝝ eccl'aſticoꝝ cā legibus ſunt p̄ſtita[i] intacta[k] atq3 illibata[l] ſeruari[m]. Preterea iubemus vt oēs clerici atq3 mōachi qui de ſuis ciuitatib⁹ ad hanc almā vrbē eccl'aſtici negocij vl' relatiōis cauſa proficiſcuntur litteris epi cui vnuſquiſq3 eoꝝ iter facientes obſequitur muniti adueniāt[n]:ſcituri ꝙ ſi citra hanc fiduciā acceſſerint ſibimet imputabunt:qō non clerici vl' monachi eſſe putabuntur[o].

In auten. de ſancti. epi.§.ſ3 neq3 p qualibet.colla.ij. Conſti.fi.

¶ Eps nō trahit̃ iuit⁹ ad iudiciū ſecular̃ pe a iminēte iudici mādanti et executori exequenti.Salice.

Nullus epus inuitus ad ci/uilem vel militarē iudice3 in qualibet cā pducatur vel exhi/beat̃:niſi princeps iubeat.iudex aūt q duci vl' exhiberi impauerit poſt cinguli priuationē.xx.li.auri eccl'e illi cui⁹ eps eſt perſoluat:executore poſt cinguli priuationem verberi/ribus ſubdendo:⁊ in exilium de/portando.

¶ In memoria etna erit iuſt⁹ ⁊ ab audi/tiōe mala nō timebit.h.d.⁊ ad h allegatur Bal.Uel ſic.Memoria iuſti deb3 ex/tolli:memoria iniuſti aboleri.h.d.Salyce.

¶ Imperatores Ualentinianus ⁊ Mar.aa.Palladio prefecto pre/torio. Lex.xxiij.

Quoniam venerabilis recordationis fabianus huius almevrbis eps cū venerabilis ſyno/di:innumerabiliū pene ſacerdotū qui calcedone conuenerunt tanto ⁊ tali decoratus eſt teſtimonio: vt euthices qui contra ſenſerat[p] cū ſceleratis dictis ſuis ab omnib⁹[q] vno

z Si qua.p calūniā vere cognitam ſm quoſdā.tu dic pre/ſumptā calūnia3:vl' q: nō pbauit:q: deſtitit:⁊ eſt ſimilis p̄ſumpta ca/lūnia.j.eo.l.oēs q vbi/q3.j.rñ.in fi.⁊.ff.de off. prefe.p̃to.l.j.his cuna/bulis.⁊.ff.de trāſac.cū hi.§.in pſona.
a ¶ Poſtulatio.i.accuſatio.
b ¶ Exhibitionis.i.exhibeatur.i.p̃ſentetur a/pud iudicem vt reſpondeat accuſationi.
c ¶ Auri.hoc ſi ciuili/ter agatur.ſi criminali/ter tunc ſiſitudo ſupplicij vel extraordinarie. arg.vt.ff.ad tur.⁊ in p̄uatis.⁊.l.ſi quis.§.fi.j. de accu.l.fi.
d ¶ Calculis.i.rōnib⁹ fiſci
e ¶ Percellat̃.i.vt puniatur ille qui p calūniam poſtulauit eum ex/hiberi.
f ¶ Quinetiam.ſ.pre/cipimus.
g ¶ Confugarū.vt cōfugiētes ad eam ſecuri ſint.vt.j.de his qui ad eccle.cōfu.l.preſenti.
h ¶ Decanoru3.vt.ſ̃. ti.j.decernimus.
i ¶ Preſtita ſunt.vt ſ̃.ti.j.priuilegia.
k ¶ Intacta.in totum
l ¶ Illibata.in ptem.
m ¶ Seruari.i.precipimus.
n ¶ Adueniant.forte nec diſcedent de roma anteq̄ inſinuato iudici deſiderio diſcedendi licentiam cōſequantur a dño papa.alioquin in/dignatiōe cōpetente3 ſortient̃.vt.j.de decur. ſi quis decurio.
o ¶ Putabuntur.⁊ ſi quā eis fuerit iniuria facta nō vidicabit̃ vt clericorum.⁊ ſic eſt arg.ꝙ ſi quis verberauerit clericum intōſum nō incidit in canonē.⁊ ſic arg. ff.de iniur.itē apud.§.ſi qs virginē.⁊.ff.loca.ſi qs ignorās.⁊ ad hoc ꝙ h de l'ris dicit eſt ſile.j. de his qui latro.l.ij.§. tribuni.⁊.j.de mā.pn. l.j.⁊ in auf.de ſan.epi. §.interdicim⁹ col.ix.⁊ qūo opor.epiſ.§.nō aliter.coll'.ix.⁊ vt dif.iu/di.§.neq3 autem.⁊.j.ꝺ offi.rec.pun.l.nullus Accur.

Clericu3 intonſu3 pcutiens an liget̃ excōica/tione.

p ¶ Senſerat.circa fidem catholicam.
q ¶ Ab omnibus.ſ.epiſcopis.

a C Uno ore. crucifige crucifige. patet ergo q̄ de fide catholica licet publice diſputare ad reprobandum prauam opinionem hereticorum vt hic. ⁊ no. ſ. de ſum. tri. ⁊ fide catho. l. ij.
b C Damnaretur. vt. j. de here. l. quicunq̄. Accur.
c C Releuetur. i. memorie habeatur.

g C Memoratam. ſ. in. l. lib. auri. ⁊ noīe ſumme etiam ſpecies cōprehendas. vt. ff. de leg. iij. l. quiſquis. in fi. ti.
h C Cautionē. i. nudam ꝓmiſſionem: vt. j. de verbo. ſig. l. ſancimus.
i C Inſertum. i. nulli preſtabitur iuſiurandum.
k C Prohibet. i. iudicio ſiſti ⁊ iudicatū ſolui: ſ; de calūnia ſic. ⁊ ſic nō ob. j. de iureiurā. ꝑpter ca. l. ij. vbi dicit quēlibꝫ iurare debere. vt ex̄ de iureiur. c. pe. ⁊ fi. Itē vt famā ſuā purget. vt. j. ō bis q ad ec. cōfu. l. ꝑniti §. ſicubi. Itē ꝑ teſtimonio. vt. j. de teſti. l. iuriſiurādi. Itē in alienatione rei eccl'iaſtice. vt. ſ. ti. j. auf. hoc ius porrectum. ⁊ auf. ſed iudex.

d C Id qd̄ pauperibꝰ oibus gn̄aliter
e C Euaneſcat. al's deficiat.
f C Ratum. de iure.
g C Firmūq;. d facto.
h C Conſiſtat. fauore pietatis. vt. j. eo. ſi qs. ⁊ l. nulli. ⁊. ſ. ti. j. l. j. ⁊ l. generali. al's aūt in laicis incertis pſonis relictum nō valet. vt inſti. de leg. §. incertis. ⁊ de vſufruc. leg. l. q plures ſed incerto de certis. ſ. hoibꝰ valet. vt. ff. de re. dub. quidam. ⁊. d. §. in certis. niſi in libertate. vt. ff. de manu. teſt. cuꝫ ex pluribus.
i C Cum clericis. vel cauſatiue: vel ꝓ q̄uis lege cum. ⁊ ⁊ eſt hec lex localis cōſtantinopolitane ciuitatis.
k C Epalis. i. archiepalis vt ſtatim innuit. nā ois archieps eſt eps.
l C Uolētibus. nō inuitis: vt hic. ⁊. j. ti. j. de cernimus. ſ; hodie etiā inuitis actoribus. vt. j. eo. auf. clericus quoq;. ⁊ auf. cauſa que fit.
m C Actoribus. ſubaudi pateat.
n C Archiepi. quē vocauit epm.
o C Examen. loquit̄ ꝑ fecto ꝑtorio.
p C Suis. ſ. economis ⁊ aliorum clericorum.
q C Nouerit. ſ. actor.
r C Expetendum. i. agendum.
s C Qui. ſ. actor.
t C Iudicem. niſi apō archiepm vel pfectum vt dictum eſt.
v C Innectere. i. expiri
x C Orthodoxarū. i. catholicarum.
y C Uiro: quē. ō. vocauit epm ⁊ archiepm.
z C Sententiar. ſ. cōnentionaliū ſeu citationum. eſt eñ ſnia interlocutoria cum pcipit iudex vel eius executor eum peruenire ad cauſam.

Snia interlocutoria.

Id qd̄ pauperibꝰ oibus gn̄aliter ore dānaret. aboleat quidē euthicetis dānoſa mēoria. Fabiani aūt laudabilis recordatio releuetur.

C Relictum pauperibus in genere valet non obſtante q̄ nulla perſona ſit ſpecificata. Bal.

C Idē. aa. Palladio prefecto. ꝑtorio. Lex. xxiiij.

I D qd̄ pauperibꝰ teſtamēto vl' codicillis relinquit̄ nō vt incertis pſonis relictū euaneſcat ſed omnibus modis ratum firmuꝫ q̄ conſiſtat.

C Clerici conſtantinopolitani debēt conueniri coram patriarcha conſtantinopolitano vel prefecto: ⁊ nullus alius iudex pōt cognoſcere de cauſis ipſorum. h. d. primo. Scd̄o dicit q̄ iſti clerici ſatiſdant ⁊ q̄ eoꝝ fideiuſſor eſt economꝰ vſq; ad quinquaginta libras auri ab inde ſupra non ſatiſdāt nec iurant. Item economus non ſatiſdat ꝑ ſe. Itē dicit q̄ ꝑ executoribus iſti clerici nō debent dare niſi duos ſolidos: ⁊ cū clericis mitius q̄ cum laicis eſt agendum.

C Imperator Mar. Auguſt. Cōſtan. prefec. preto. Lex. xxv.

C Um clericis in iudiciū vocatis pateat epalis audientia: volentibus tñ actoribus ſi actor diſceptationem ſanctiſſimi archiepiſcopi noluerit experiri eminentiſſime tue ſedis examē ꝯtra catholicos ſub viro reuerēdiſſimo archiepiſcopo huiꝰ vrbis clericos conſtitutos: vel ꝯtra reuerēdiſſimum economuꝫ tā de ſuis q̄ de eccleſiaſticis negocijs ſibimet nouerit expetendū: qui in nullo alio foro: vl' apud quē q̄ alteꝝ iudicē eoſdē clericos litibꝰ irretire: ⁊ ciuilibus vel criminalibꝰ negocijs tēptet innectere. Memorati aūt reuerendiſſimi clerici orthodoxaꝝ ecclaꝝ q̄ ſub viro religioſiſſimo antiſtite huius inclyte vrbis ſunt in cā in qua vl' ipi vel ꝓcuratores quos ꝑ ſe dederit ſnīarum tuaꝝ auctoritate pulſant Executoribus ꝑ qd̄ ceperint cōueniri fideiuſſorē ſacratiſſime huiꝰ vrbis eccl'e economū vel defenſoreꝫ pbeāt vſq; ad quinquaginta libras auri fideiuſſor exiſtat. Ipſe vō reuerēdiſſimus economꝰ alme huius vrbis eccl'e lite pulſatꝰ fideiuſſorē ꝑ ſe nō pbeat: vtpote q ⁊ alioꝝ clericorum fideiuſſor futurꝰ eſt: ſed fidei ſue cōmittat. Qd̄ ſi lis diuerſorum (excepto reuerēdiſſimo economo clericoꝝ) q̄ agitāda ſit memorata ſummā videt̄ excedere: clericꝰ lite pulſatꝰ: det executori ꝑ reſidua q̄titate cautionē ſuā cui nullū tñ iſertum erit iuſiurandū: q2 eccl'iaſticis regulis ⁊ canone a beatiſſimis epis antiquus inſtituto clerici iurare ꝓhibetur. Statuimꝰ aūt vt executoribus idem reuerēdiſſimus economus vel alij diuerſi clerici ſub btiſſimo archiepo huiꝰ ſplendidiſſime ciuitatis ſniaruꝫ tuaꝝ auctoritate cōmoniti duos ſolidos tantūmodo dent pro cōmonitiōe ſua: ⁊ ꝑ inſtōne ꝓcuratoris ſi p euꝫ volueꝛint litigare. C Qd̄ circa alios q̄ diuerſos apparitores eminētie tue in his q̄ ex cōſuetudine pbent officio: obſeruari in cauſis ꝑdictoꝝ clericoꝝ iubemꝰ: vt litis ſumptus vel expēſe a clericis pauciores humanioresve preſtentur.

I Autten. de ſancti. epiſco. §. ſportularum. colla. ix. Conſtitu. ſi.

C Hodie clerici ſoluunt ſportulas ſm modū hic ꝑetaxatum. hoc dicit Salycetus.

S Ed hodie nulla perſona in eccleſiaſtico officio cōſtituta in qualibet cauſa criminali vl' pecuniaria cuiuſcunq; quātitatis: neq; dyaconiſſa monachus vel aſſiſteria: vel monacha amplius quattuor ſiliquis ꝑmittantur dare: niſi cū ex iuſſione principis ad alias ꝓuincias vocantur vbi nō vltra vnuꝫ ſolidum accipiet executor. C Eps ꝑ rebus eccl'e ſue nihil preſtat noīe ſportulaꝝ. C Actiōes ꝯ eccl'as ꝑpoſitas: economis ſuſcipientibus: vel illis q in ea cauſa ſunt ordinati.

l C Executoribꝰ. q detulerint ſnias ꝯuentionales. vt nūc̄. nā oliꝫ ſoluebat litigator nunc ꝓ tota cauſa.
m C Economꝰ. ꝯuētꝰ.
n C Btiſſimo. ſ. exīte.
o C Sniarum. ſ. ꝯuentionaliū ſeu citationuꝫ.
p C Dent. ſ. illis executoribꝰ. ⁊ accipe ſolidū ꝑ aureo. vt. ⁊. ff. de in ius voc. l. pe. ⁊ inſti. de pe. te. litigi. §. fi. Sed vꝫ q̄ minꝰ. vt. j. e. l. oēs q. §. executoribꝰ. qeſt̄ ꝫ. Solu. ibi de minoribꝰ iudicibus: hic de maioribꝰ. Item h̄ de cōſtantinopolitatis clericis: ibi de alijs: ſ; hodie ſerua auf. ſed hodie nulla ⁊c. quā h̄ legas. primo ⁊ poſtea lege aliam generaliter autem ⁊c.
q C Pro cōmonitiōe. al's cōuentiōe. i. citatione. ſ. ad iudicium.
r C Pro inſtōne. ſ. faciendo inſtrumento ꝓcurationis.
s C Procuratoris. id eſt pro inſtituto ꝓcuratore i iudicio. hoc eſt dicere: ſiue p ſe agant: ſiue per ꝓcuratorem.
t C Eum. ſ. ꝓcuratorē.
v C Circa alios quoq; q res obſeruāt in iudicio vl' inſtruūt. Accur.
x C Cōſuetudine. vt in eſculēto ⁊ poculēto.
y C Officio. i. procuratoribus.
z C Clericorum. forte reorum.

a C Pulſantur. i. citantur.
b C Executoribus. i. notarijs.
c C Fideiuſſorē. i. iudicio ſiſti vel iudicatū ſolui: qd̄ cōtinet tria. vt. ff. iudi. ſol. l. iudicatū. Et no. qd̄ dic dicit̄ dupl'r corrigit̄: tuꝫ q2 clerici nō dant fideiuſſorem iudicio ſiſti. vt in auf. eo. §. ſi quis aūt ꝑ pecuniaria tum q2 economꝰ vel defenſor nō dꝫ fideiubere. vt in auf. eo. §. nullum Item q2 nemo ſuo noīe ꝯuentus hodie ſatiſdat iudicatū ſolui. vt inſti. de ſatiſ. §. ſed hodie. ꝑterea ſm has leges eſt ꝯ. j. e. oēs. §. in hac. So. vt ibi. Item notant quidā aliū hic eſſe economū: ⁊ aliū defenſorē. ſ. ſyndicum. vt. ff. de mu. ⁊ ho. l. munerum. §. defenſores.

Clerici ñ dant fideiuſſorē iudicio ſiſti vl' iudicatum ſolui

d C Defenſorem. iudi. ſol. vel iudicio ſiſti.
e C Utpote. q̄ q alios informat vel inſtruit nō dꝫ ab alio inſtrui ⁊ informari: vt h̄ ⁊ in auf. eo. §. j. vbi dicit q̄ qui dꝫ alios docere non debet ab alijs doceri. vt. ⁊. ff. de eden. l. ſi quis. ex. §. ꝓhibet.
f C Fideiuſſor. ſ. idoneus multomagis pro ſe.

a C Pauciores. vt minores ſportule preſtentur apparitoribus a clericis q̄ a laicis.
b S Ed hodie nulla. q̄titas cuiuſcunq;.
c C Siliq̄s. ſiliq̄ eſt q̄rta ps vncie. vt. ff. de an. leg. l. liberto. §. filiū. vnciē dico auri: nō libre auri vt qdaꝫ aliꝫ dicūt: q2 ſic et excederet ſtatutuꝫ modū. S; qdaꝫ hñt: vt. M. in. l. liberto. ſiliū ⁊ nō ſiliquā. Tu dic ſm Jo. q̄ genus eſt monete ſiliqua qua ꝓuinciales vtunt̄. al's vocat̄ medalea ſancte Helene. ⁊ ſic accipit̄. j. de vſu. auf. ad hec.

Siliqua quid eſt.

d C Ultra vnum ſolidū. qd̄ erit plus: q2 iudex modo vocat̄ ad diuerſam ꝓuinciā. Uel ſic: q2 executor plus laborat cū vocat pſonam eccl'aſticam ad diuerſam ꝓuinciam: vt in corpe auf. vnde hec ſumitur. ſ. in auf. eo. §. ſportularum. circa finem.
e C Economis. qd̄ ſi ꝯ epm actio ꝓponat̄ noīe rei epalis: cū in illa eccleſia nō ſit economus. Rñ. actorē ordinet cū auctoritate epi. vt ar. in ſti. o cur. §. fi. nō ſyndicū vꝫ economū: q2 nō eſt vniuerſuꝫ ſeu vniuerſitas: ſ; Aldricꝰ ipm epm debere ꝯueniri ⁊ de calūnia iurare dicebat.

In duplum.

¶ Qui ꝯtra h̄ exegerit in dupluꝫ[a] qđ exactuꝫ eſt reddet: nudatus cingulo ſi miles ē: ſi cleric⁹ a cōſortio clericorum remoueatur.

IN auten. de litigio. §. ad excludendas. coll. viij. Conſt. vij.

¶ Non auditur actor volens offerre libellum reo niſi caueat de lite proſequenda vſqꝫ ad finem ⁊ de expenſa litis reſtituenda: ſi appareat eum iniuſte mouiſſe litem. iudicibus ⁊ officialibus contra facientibus imponit penam. excipit tn̄ vnū caſum qn̄ conſenſu partiuꝫ omiſſa cautione ꝓceditur ſm̄ vnuꝫ intellectum. vel qn̄ ex compromiſſo ꝓcedit ſm̄ aliuꝫ intellectū. h. d. bal. Uel ſic. Iudex ad citationem rei non dꝫ ꝓcedere niſi actor prius ſatiſdet đ ꝓſequēdo ⁊ de expenſis reficiendis. h. d. Saly. Iſta aut̄. nō ē hodie ivſu: q᷑ actores nō p̄ſtāt iſtā ſatiſdationē đ q̈ hic: nec illā đ qua i aut̄. ſꝫ libellū. j. đ lit. ꝯteſta. vt no. glo. iſti. de ſatiſda. §. ſed hodie. Pau. de caſtro.

GEneraliter[b] aūt iudex ꝓuideat libelluꝫ pulſato nō porrigi: ſportulaſue ab eo nō exigi: niſi pri⁹ in libello per[c] ſe actor aut per[d] tabularios conſcribat[e] ⁊ in actis[f] interueniētibus fideiuſſorē ꝑiculo cōpetentis officij[g] p̄ſtet: qđ vſqꝫ ad fineꝫ litis permaneat: eāqꝫ vl' ꝑ ſe vel per ꝓcuratorem exerceat. ¶ Etſi ꝯuict[h]⁹ fuerit iniuſte[i] mouiſſe litē expenſarum[k] ſumptuūqꝫ noīe decimaꝫ partem[l] quantitatis in libello cōp̄hēſe pulſato[m] reſtituat. ¶ Aut ſi fideiuſſorē dare nō valet: ſuꝑ[n] hiſdem iuratoriaꝫ exponat cautioneꝫ. Et tactis ſacroſanctis euāgelijs affirmabit ſe fideiuſſoreꝫ dare nō poſſe: pena iudici ⁊ eius officio imminēte: ſi aliter verſati fuerint in[o] denis libris auri. ¶ Executoris aūt bōa publicabuntur ⁊ dannabitur in exilium: niſi cā[p] moueat ex ꝯſenſu vtriuſqꝫ[q] partis.

¶ Reliquie ſanctoruꝫ iudicio ep̄i debēt in eccleſijs collocari: nec debent a clericis in locis publicis voluptatibus deputatis apportari. ⁊ vnuſquiſqꝫ dꝫ id qđ eſt ꝯſeq̄ns nomi dignitatis ſue exercere. h. d. Saly.

¶ Imperator Leo. a. Iuliano p̄fecto pretorio. Lex. xxvj.

DEcernimus vt poſthac[r] neqꝫ monachi aut qcunqꝫ alij cuiuſcūqꝫ ſtat⁹ atqꝫ fortune i edes publicas vel in quecunqꝫ loca populi voluptatib⁹ fabricata: venerabilē crucem ⁊ ſanctorum martyrū reliquias inferre conētur illicite: vl' occupare audeant ea que vl' ad publicas cauſas vl ad ppl'i oblectamēta ꝯſtructa ſunt. ¶ Cuꝫ eīn religioſe edes non deſunt[s]: poſſunt[t] ibi cōſultis prius (vt opꝫ) religioſiſſimis epiſcopis reliquias ſanctorū martyrum: nō quorundam vſurpatione: ſed arbitrio reuerendiſſimoruꝫ antiſtituꝫ collocare. ¶ Iđ patientiaꝫ ⁊ modeſtiaꝫ ſuam quam leges noſtre ⁊ publica diſciplina ⁊ ipſorū monachorū nomē[v] expoſcit ſtudio ſe vnuſquiſqꝫ taꝫ monachus q̄ꝫ cuiuſlibet alterius ꝓfeſſionis retineat ⁊ perpetuo obſeruare procuret.

¶ Officiales finito officio pn̄t clericari etiam ſi ex admiſtratione ſunt obnoxi niſi ſint primipilares. Saly.

¶ Idem. a. Euthicio prefecto pretorio. Lex. xxvij.

QUiſquis[x] emēſis militie ſue ſtipēdijs[y] expletiſqꝫ officijs[z] ſiue muneribus que cuicunqꝫ ꝯditione[a] aut ꝯſuetudine vl' lege debeant ad ꝯſortiū ſe ꝯtulerit clericorū ⁊ inter miniſtros vere orthodoxe fidei maluerit ⁊ elegerit numerari: nulli⁹ ꝓrſus ſnīe acerbitate ꝛuocet nec a dei tēplis qbus ſe ꝯſecrauit[b] iportunis intētionib⁹ abſtrahat: ſꝫ in hiſdē beatiſſimis miniſterijs ſecurus ꝑmaneat: ⁊ getus ad[c] q̄ poſt lōgi laboris laſſitudinē ob reliqué vite requiē cōſilio meliore ꝓtract⁹ eſt. ¶ His actōibus ſi que ꝯ eū eiuſqꝫ patrimoniū legitima intentione cōpetunt: pro iuris ordine rn̄ſurus[d]. ¶ Exceptis primipilarib⁹[e] quos p̄ceptis tui culmis ⁊ publicis vtilitatibus in ꝑpetuū eſſe ſubiectos: ſacratiſſime ꝯſtōnis ſtatuta ſanxerūt.

¶ Legatum relictuꝫ in redēptionem captiuorū valet nō obſtante incertitudine ꝑſonarū. hoc primo. Eius diſtributio pertinet ad cōmiſſariū per teſtatorem electuꝫ. h. ſecundo. Sed vbi non eſt executor teſtamentarius diſtribuit ep̄us. hoc tertio. Et dꝫ facere inuentarium ⁊ infra annum dꝫ fieri executio: ⁊ vbi non ꝯſtat de origine vel domicilio teſtatoris ille ep̄us exequit vbi teſtator moritur. h. d. hec lex in partibus magis ſubſtantialibus. Bal.

a ¶ In duplū. ſ. eius qđ iniuſte eſt exactū: nō qđ iuſte. vt. j. de do. l. ſancimus. §. ſi qs aūt. Item eſt ꝯ in aut̄. vt lit. iur. §. ſed hoc. vbi ſimplum dānum paſſo ⁊ triplū fiſco dat̄. So. ⁊ h̄ dicit dari triplū fiſco ⁊ dānuꝫ paſſo: h̄ duplū fauore eccl'e: lꝫ ibi in alijs p̄ſtetur ſimplū: ⁊ q᷑ de ſportulis clericorū eſt dictū: general'r ſubijcit de oībus ſportulis in aut̄. generaliter autē ⁊c. Uel poteſt legi ſup. §. memorati.: q᷑ ibi tractat̄ de ſatiſdatione rei: nunc generaliter dicit đ ſatiſdatione actoris.

b GEneral'r autē. hec aut̄. loquit̄ de ſatiſda. actoris. ſꝫ. l. C. de ſatiſ. rei cle. ſed q᷑ alibi cōmodi⁹ poni nō poterat: ponit̄ hic. Sed nunqd clerico agēti remittit̄ hodie ſicut ⁊ fugienti. vt in aut̄. eo. §. ſi qs aūt ꝓ pecūiaria. col. viij. Rn̄. nō. vt. j. de appel. l. p̄cipimus. in fine Item nōne hec aut̄. eſt ſuꝑflua ꝑ illaꝫ que eſt. j. de li. cō. aut̄. libellū ⁊c. Rn̄. nō. illa eīn ante libellū datū iudici ⁊ de inchoanda lite p̄ſtat̄. hec poſt datū iudici libellū ⁊ de finienda cauſa dat̄ ſicqꝫ illa prius q̄ꝫ iſta p̄ſtatur.

c ¶ Per ſe. ſi ſciat ſcribere. Accur.

d ¶ Per tabularios. cum neſcit.

e ¶ Conſcribat. i. circūſcribi faciat. nunqd ex hac ſcriptura oritur actio: vel ad qd fit. Rn̄. vt iudicis officiū in exigenda decima interueniat: lꝫ poſtulatio non fuerit ſbiecta. Uel dic q̄ cōditio ex. l. oritur ex hac ſcriptura. vt. ff. de cōdi. ex lege. l. j.

f ¶ Et in actis. i. ſcriptura inde facta actore iudice.

g ¶ Officiū. i. officialiū ⁊ eſt ꝑiculum in hoc q̄ ſi nō recipiūt fideiuſſorem vel minus idoneū ſit eorū ꝑiculo qui ad h̄ deputati ſunt. ⁊ preſtat̄ hic cautio cōuento vel executorib⁹: ex quorum pacto hꝫ reus vtilem actionem. vt. ff. rem pu. ſal. fo. l. nō quaſi. ⁊ eſt forma cautiōis que ſequit̄ qđ vſqꝫ ⁊c. Sed ꝯ. j. de appel. l. eos. in fine vbi nō ſatiſdat̄ de finiēda lite. Sol. ſpāle eſt in cauſa appellatiōis: vel hic corrigit illam.

h ¶ Si cōuictus. ecce ſecundum punctū cautionis.

i ¶ Iniuſte. qđ ſemp preſumit̄ qn̄ ꝑdit. vt. j. de iudi. l. ꝓperanduꝫ. §. ſin aūt reus ſm̄ quoſdam. tu dic eū iuſta ignorātia excuſari: vt in aut̄. đ iudi. §. oportet. col. vj. vel dic vt ibi.

k ¶ Expenſarum. factarum a reo.

l ¶ Partem. etiā amplius ſi reus plus expendit q̄ꝫ ſit decima pars litis ne ſit ꝯ̄ria alijs legibus q̄ dicunt omne dānum reſartiendum. vt. j. de lit. cōte. aut̄. libellū. ⁊. j. de dila. aut̄. qđ fieri. ⁊. j. de fruc. ⁊ lit. expen. l. terminato. ⁊ in aut̄. de litig. §. oēm. col. viij. Item qđ ſubijcit q̄ꝫtitatis etiā ꝓ qualibet ſpē: vel reponas. vt. ff. de leg. iij. l. quiſquis. in fi. ti. ⁊ de verbo. ſig. l. cū ſtipulamur. ⁊. l. ꝓprie. ⁊. l. pecunie.

Quātitaſ capit̄ generaliter

m ¶ Pulſato. ad decimā ſoluendā ſi ſuccūbat. ⁊ al's pulſator.

n ¶ Sup hiſdē. ſ. duobus. ſ. q̄ ꝑmaneat vſqꝫ ad terminū litis: ⁊ q̄ det decimam partē ſi ſuccūbat. Item q̄ nō pōt fideiuſſorē dare: vt ſubijcit quod intellige cōmode. vt. ff. de verbo. ſig. l. nepos ꝓculo. ⁊ eſt ſimile ad hoc. j. de aſſer. tol. l. j. §. oēs. ⁊. ff. qui ſatiſ. cog. l. de die. §. fi.

o ¶ In decem. al's in denis.

p ¶ Cauſa. facienda ſine fideiuſſore.

q ¶ Ex vtriuſqꝫ. i. apđ arbitrū apud quem dicta cautio nō preſtatur Sed contra puto: q᷑ iudicium ordinariuꝫ imitatur. vt. ff. de arbi. l. j. ⁊. j. de iudi. l. reꝫ nō nouā Dic ergo niſi cauſa ⁊c. i. niſi remittat̄ predicta cautio cōſenſu partium vt argumen. ff. de ferijs. l. j.

r DEcernimus. poſthac. ideſt poſt hanc legem.

s ¶ Non deſunt. cum multe ſint.

t ¶ Poſſunt. ſ. monachi.

v ¶ Nomē. dꝛ eīn monachus a monos qđ ē vnus ⁊ achos qđ ē triſtis: q᷑ ſol⁹ ⁊ triſtis ſtare debet nō in tumultu ſic eſt arg. ex vi noīs. vt. j. de offi. p̄fec. vrb. l. ſtudentibus. ⁊. ff. ad. l. aql. ita vulnerat⁹. in prin. ⁊ inſti. đ do. §. eſt ⁊ aliud ff. de verbo. ſig. l. tugurij. ſed arg. ꝯ. j. eo. ti. l. taberne. ⁊ dicit canon. Si cupis eſſe quod diceris quid facis in vrbe.

Monachus vn̄ dicitur.

x QUiſqs emēſis i. euacuatis ſiue finitis.

y ¶ Stipendijs. vt miles.

z ¶ Officijs. i. officialibus vel curialibus.

a ¶ Conditione. hominum.

b ¶ Cōſecrauit. i. dedit ſic. s̄. titulo. j. auten. ingreſſi.

c ¶ Ad q̄. ſ. miniſteria

d ¶ Reſponſurus ergo officialis rationibuſ ſubiectus ſit cleric⁹. et ſic eſt contra. s̄. eo. l. officiales. in princi. Sol. hic quādo tempus ſue militie ſiue officij eſt finituꝫ: ibi non: vt patet ex principio huius legis. ⁊ in his ita diſtingue: vt officiales ceteri finito officio clericari poſſint teneātur: vl' nō vt hic: ſed nōdum finito officio poſſunt publice clericari: ſi non tenentur: ſed clandeſtine ſi tranſeant puniuntur. Si vero teneantur pro ratiocinijs non poſſunt pendēte officio vt ibi. primipilarij vero: ſit vel non ſit finitum officium: nō poſſunt clericari ſi teneant̄: vt hic ſubijcit. alioquin ſic: vt ibi.

e ¶ Primipilaribus. qui ſi non teneātur poſſunt clericari: etiam finito officio. al's vero poſſunt: vt modo diximus per legem. s̄. eodem officiales. Alij dicunt q̄ hic dicit de his qui primum in bello gerunt pilum: ibi de his qui primi ſunt adminiſtratores ⁊ rationales principis. Sed. B. ecōtra: vt ſcilicet hic in primis adminiſtrantibus vel caſtaldis: ibi de his qui ferunt primum pilum. Accur.

¶ Idez impator Leo Nicoſtrato ꝑfecto ꝑtorio. Lex.xxviij.

Nulli licere decernimꝰ ſiue teſtamēto heres ſit īſtitutꝰ[a] ſeu ab inteſtato[b] ſuccedat[c] ſeu fideicōmiſſarius[d] vl' legatarius inueniatur diſpoſitionē precū teſtatoris infringere vel improba mēte violare aſſerendo incertū[e] eſſe legatū vl' fideicōmiſſum qd̄ redēptioni captiuorum relinquit: ſed modis oībus exactum[f] ꝓ volūtate teſtatoris pie rei negocio ꝓficere. ¶ Et ſiquidē teſtator ſignificauerit ꝑ quem[g] deſiderat redēptionem fieri captiuorū is qui ſpāliter deſignatꝰ[h] eſt legati vel fideicōmiſſi habeat exigēdi[i] licētiam[k][l]: ⁊ ꝓ ꝯſcia[m] ſua votū adimpleat teſtatoris. ¶ Si aūt ꝑſona nō deſignata teſtator abſolute tantūmodo ſummā legati vl' fideicōmiſſi taxauerit q̄ debeat mēorate cauſe ꝓficere vir reuerēdiſſimus ep̄s illius ciuitatis ex qua teſtator orit̄[n] habeat facultatē exigendi: qd̄ huiꝰ rei gratia fuerit derelictū pium defuncti ꝓpoſitū ſine vlla cunctatiōe[o] (vt cōuenit[p]) impleturus[q]. ¶ Cū aūt vir religioſiſſimꝰ ep̄s hmōi pecunias (pio relictas arbitrio) fuerit cōſecutus ſtatim geſtis[r] interuenientibus[s] earum q̄ntitatem et tp̄s quo eas ſuſceperit apud rectorem prouincie publicare debebit[t].

¶ Poſt[v] vnius vero anni[x] ſpaciū ⁊ numerū captiuorū[y]: ⁊ data ꝓ his ꝑcia eum manifeſtare ꝑcipimus: vt ꝑ oīa impleant̄ tam pie deficientium voluntates. Ita tn̄ vt religioſiſſimi antiſtites gratis: et ſine vllo diſpendio[z] predicta geſta conficiāt[a] ne humanitatis[b] obtentu relicte pecunie iudiciorū diſpendijs erogent̄.

¶ Qd̄ ſi teſtator qui hmōi legatū vel fideicōmiſſum nō deſignata ꝑſona reliquit: barbare[c] ſit nationis: ⁊ de eiꝰ patria[d] aliqua emerſerit ambiguitas. vir reuerendiſſimus ep̄s ciuitatis eius in qua idē teſtator defunctus eſt eiuſdē habeat legati ſeu fideicōmiſſi petitionem defuncti ꝓpoſitū modis oībus impleturus[e]. ¶ Qd̄[f] ſi in vico vel in territorio teſtator mortē obierit: illius ciuitatis vir reuerēdiſſimus ep̄s exactionem habebit: ſub[g] qua vicꝰ vel[h] territorium eſſe dinoſcit̄. ¶ Et ne pium defunctorū ꝓpoſitū improba fraudatorū[i] calliditate celaret̄: quicquid ꝓ hmōi cā a teſtatore relictū fuerit vniuerſi qui id quocūq3 modo cognouerint: vel in viri clariſſimi rectoris ꝓuincie: vel in vrbis ep̄i noticiam deferēdi liberā habeāt facultatem. Nec[k] delatoris nomē ſuſpitionēq3 formident: cum fides atq3 induſtria eorū tam laude q̄3 honeſtate non careat ac pariter pietate: cum veritatem in publicas[l] aures in lucēq3 deduxerint[m].

In autem. de eccl. ti. §. ſi qs autem ꝓ redēptione. colla. ix.

Conſti. vj.

¶ Etiam teſtatore inuito ep̄s ſe intromittit ꝓ eius voluntate exequenda: ⁊ negligentes moniti priuantur commodo a defuncto percepto: ⁊ ad ep̄m deuoluitur executio. h. d. Saly.

Licet teſtator vel donator interdixerit ei aliquid ad hoc participium in hac re habere idem eſt in economo. ¶ Sed ſi hi qui facere iuſſi ſunt neglexerint ſemel vel bis: ab epiſcopo vel economo admoniti: per publicas ꝑſonas amittant lucrum quod eis contin-

a ¶ Nulli licere. inſtitutus. qui grauatus eſt dare tale legatum in redemptionem captiuorum.
b ¶ Ab inteſtato. codicillos tamen fecit.
c ¶ Succedat. qui in codicillis grauatus eſt dare tale legatum.
d ¶ Fideicōmiſſarius. a quibus ſit tale legatū relictum. nam ⁊ ab iſtis poteſt relinqui.
e ¶ Incertum. ꝑ qd̄ videbatur non valere. vt inſti. de lega. §. incertiſ. Sed contra eſt: vt hic. ⁊. j. eo. l. ſi quis ad declinandam. ⁊. s. eo. id qd̄.
f ¶ Exactū. ſ. legatū.
g ¶ Per quez. ſcilicet aliquem.
h ¶ Deſignatus eſt. ſ. executor.
i ¶ Exigendi. ab herede vel legatario.
k ¶ Licentiā. vt argu. ff. de reli. l. ſi qs ſe. §. funus vero. Quid autē ſi nō faciat. Rn̄. cogi pōt cauſatiue. vt in aut. de eccle. ti. §. ſinaūt. qui hoc facere. col. ix. Itez qua actione aget deſignata ꝑſona vel ep̄s. Rn̄. cōdictiōe ex hac. l. ſi ē certus ille cui ē derelictū alſ quilibet de ppl'o. arg. j. in fi. iſtius. l. vt. j. ꝑxi. §. vl' officiū iudicis ⁊ idem auxilium hꝫ ille cui eſt relictū vt zenodochium ꝯ ep̄m vel deſignatam ꝑſonam. ⁊ facit ad hoc. ff. de leg. ij. ſi quis a titio. ⁊ qd̄ ibi no. ff. ad trebel. l. lucius. §. meuia. ⁊. ff. de ali. leg. l. alio herede. ⁊ de leg. j. ſi a pluribuſ. in prin. ff. de leg. iij. ſi legatarius. ⁊. l. qdem. §. ſi ſcriptus ſed arg. ꝯ. ff. ad trebel. l. lutius. §. meuia. ſed hic ſpeciale.
l ¶ Licentiaz. ſed ꝯ. ff. ad trebel. l. luciꝰ. §. meuia. vbi cōmiſſarij non habent ptātem exigēdi id ad qd̄ cōmiſſarij ſunt cōſtituti. Sol. cū cōmittitur cōmiſſarijs alicuius relicti diſtributio: aut eius qd̄ relictum eſt ad pias cauſas. ⁊ tunc cōmiſſarij poſſunt petere ⁊ exigere etiam ſi lucrum nō percipiant: ⁊ ſic loquitur hic. ⁊ ad hoc concordat. ff. de relig. ⁊ ſump. fu. l. ſi quis ſepulchrum. §. funus. Aut eius quod relictum eſt ad alias cauſas non pias: ⁊ tunc aut fideicō. lucrum habet aut nō. ſi habet lucrum tunc actionē habet. vt. ff. de leg. ij. ſi quis ticio decem ⁊c. ⁊ de leg. iij. l. ſi legatarius. in prin. Sed ſi nō habet lucrum ⁊ ſit ſimplex miniſter: tunc nō habet actionem. vt. ff. ad trebel. l. lucius. §. meuia. ⁊ de adi. leg. l. filio. §. matri ſue. ſed ſolutum poterat ſibi irrogare. Sed fallit ſi ad pias cauſas relictum eſt. vt in caſu noſtre legis. ⁊ de leg. iij. l. pater. §. tuſculanus. ⁊ niſi in cauſa alimētorum vt. ff. de ali. leg. l. alio herede. Item fallit ſi ſpecialiter dixit teſtator vt illud legatum petat ⁊ exigat. vt. ff. de lega. j. l. a pluribus. ſm̄ iſtam diſtinctionem intelligunt̄ decretales dicentes ꝙ fideicōmiſſarij vt executores poſſunt ab inuitis heredibus exigere. Sed nunquid iſti cōmiſſarij qui debent expendere ad pias cauſas debent cauere heredibus de expendenda pecunia. Reſpon. nō. vt inſtitu. de ſatiſda. tuto. in prin. ⁊ argu. ad hoc. ff. ad legem fal. l. diui. vel poteſt dici ꝙ debeant cauere vt ⁊. ff. de condi. ⁊ demonſtra. l. quibus diebus. §. fina. Vel diſtingue aut perſona eſt ſuſpecta vita ⁊ moribus: ⁊ quia nō poſſidet immobilia ⁊ tunc teneatur ſatiſdare: aut nō eſt ſuſpecta ⁊ nō teneatur. argu. ff. de peti. here. cum idem eandem. in fi. ⁊. ff. qui ſatiſda. cogan. ſi fideiuſſor. §. fi. Sed an de expenſis creditur ſacramento cōmiſſariorum. videtur ꝙ ſic. vt. j. de donatio. l. ſi quis pro redemptione. in principio. Vel poteſt dici contra. vt hac. l. §. cum autem. Vel verius: aut eſt modica ſtetur aſſertioni ſue: ſi magna: teſtibus vel inſtrumentis debeat probare expenſam factam. ar. ff. de pigno. actio. ſi quis in pignore. ⁊. ff. de ven. inſpi. l. j. in fine.
m ¶ Pro ſua cōſciētia. ſicut ſcit teſtatorem voluiſſe. Accur.
n ¶ Oritur. i. ortus eſt ⁊ ſic tp̄s ꝓ tp̄e ponit̄. vt ff. de neg. ge. l. iij. §. hec verba. ⁊. ff. de reg. iur. l. nec ex ſolenni. Alibi ponitur p̄ns ꝓ futuro. vt. ff. de vſufru. l. ſi fur ibi qui ſubmittitur ⁊c. Item quid ſi in vna eſt ortus ⁊ in alia hꝫ domicilium. Rn̄. ep̄s vtriuſq3 ciuitatis agere pōt: vt. ff. ad muni. l. eiꝰ. §. celſus. ⁊ l. aſſumptio. §. iuris. ⁊. j. de adop. l. in adoptionē quidez. in fi. arg. ꝯ. ff. de ver. ſig. l. ꝓuinciales. Sed ꝯ. j. §. ij. ibi ꝙ ſi teſtator ⁊c. vbi dicit ep̄m illiꝰ ciuitatis in qua fuit defunctus. So. ibi qn̄ erat barbare ⁊ dubie nationis: hꝫ qn̄ ſciebat̄: vel pōt dici oritur. i. moritur q̄ntum ad nos. ſꝫ oritur. i. incipit eſſe in alio mūdo: vt in natiuitate dicit̄ ſanctorum in kalendario.
o ¶ Cunctatione. i. ſine vlla dubitatione. vl' dic. i. ſine vlla mora.
p ¶ Conuenit. i. cōueniens eſt.
q ¶ Impleturus. alioquin ſuccedit archiep̄s in eo faciendo: vt in auten. de eccle. ti. §. ſi aūt qui hoc facere. col. ix. ⁊ in aut. lꝫ teſtator ⁊c. ⁊ q̄ ſic lege hꝫ aut. lꝫ teſtator ⁊c. eſt ꝺ eccle. ti. §. ſi qs aūt. ⁊ qd̄ dicit idem eſt in economo. i. cum ep̄s deeſt. ⁊ tunc archiep̄us cum eo ſtatim ⁊ non ex interuallo.
r ¶ Geſtis. i. ſcriptis.
s ¶ Interuenientibus apud principem.
t ¶ Debebit. quaſi faciendo inuentarium.
v ¶ Poſt vniꝰ. i. poſt redēptionē captiuorū. ⁊ eſt hꝫ q̄ſi redditio rōnū
x ¶ Anni ſpacium. ſ. a tp̄e accepte pecunie numerandum.
y ¶ Captiuorum. ſ. redemptorum.
z ¶ Diſpendio. ſic. j. ti. j. l. tam dementis. Accur.
a ¶ Conficiant. i. confici faciant.
b ¶ Humanitatis. ſ. in redemptione captiuorum.
c ¶ Barbare. i. ignote.
d ¶ Patria. q2 neſcit̄ vnde fuit ortus: vel vbi habuit domicilium.
e ¶ Impleturus. ſ. epiſcopus.
f ¶ Quod ſi in vico. facit. ff. ad muni. qui ex vico.
g ¶ Sub qua. ſ. ciuitate.
h ¶ Vel territorium. quid ſit territoriū habemus. ff. de verbo. ſigni. l. pupillus. §. territorium.
i ¶ Fraudatorum. ideſt fraudantium. puta heredum vel grauatorū. alſ legatariorum.
k ¶ Nec delatoris. delator dicit̄ qui aliena bona defert fiſco ⁊ nō probat ⁊ infamat̄. vt. ff. de iure fiſ. l. ij. ſed hꝫ nō erat delator. ſic in aut. ꝺ nō alie. §. fi. col. ij. ⁊. s. e. l. ſi quis in hoc. Delator quis dicatur.
l ¶ Publicas. ſ. epiſcopi ⁊ preſidis.
m ¶ Deduxerint. i. deducere voluerint.

Sequitur

Diuiſio. a ¶ Sequitur auꝫ. l3 teſtatoꝛ que nō habet glo.

SI quenq̄. duo dicit lex iſta. Primo q eps nō eligaꝫ p pecuniā Scdo punit dantem τ accipientem pena infamie: ſi contra factum fuerit: τ hoc eſt in eius coꝛpoꝛe.

b ¶ Nuda. a muneribus.

c ¶ Conſcia. τ illi qui eligunt ſciant quis qualis ſit qui eligitur.

d ¶ Proferaꝫ. i. eligaꝫ

e ¶ Graduꝫ. vel quāli bet eccl'aſticā admiſtrationē. vt in auꝫ. e. §. ſed neq3 clerici. τ. §. ſ3 neq3 xenodochium. col. ix.

f ¶ Precij. a quocunq3 dati. vt. ff. de calum. τ generaliter.

g ¶ Quātum. h eſt vt eligendus eius ſit meriti cuius ſit bonitatis.

h ¶ Mereaꝫ. rōne ſciētie τ honeſtatis.

i ¶ Locus. i. in oꝛdinibus τ honoꝛibus.

k ¶ Excuſata. i. q non poterat excuſari firma manens.

l ¶ Templa. i. epātus

m ¶ Expugnentur. i. euincantur.

n ¶ Quē murū. i. que3 defenſionē. al's hoiem.

o ¶ Sacra. i. ſacrabilis fames: q2 vt famelicus panē: ſic ipſi aurum deſiderant.

p ¶ Fames. i. cupiditas auri.

q ¶ Penetralia. i. ſacra venerāda que facta ſunt penetralia.

r ¶ Proſerpit. i. latenter ſubintrat vl' inuadit

s ¶ Si ſanctitas. i. hi q debēt eſſe ſancti. aliogn 3. s. de ſum. tri. τ fi. ca. l. inter claras. ibi nihil eſt enim.

t ¶ Piaculare. i. purgabile. vl'. i. pījs reb⁹ incumbens. Uel dic delictum ſanguine piādu3 ad inſtar leſe maieſtatiſ vt. j. in fi. l.

v ¶ Flagitiū. ſ. ſanguinem.

x ¶ Precio. dando a ſe vel ab alio.

y ¶ Precib⁹. ad ſe vt recipiat non a ſe poꝛrectis vt eligaꝫ vt in nuit j. ſtatim. τ ad hec facit j. ad le. iul. rep. l. fi. τ in auꝫ. qūo opoꝛ. epi. τ cle. §. ad hāc. colla. ix. τ in auꝫ. eo. in pꝛin. ti. τ hodie eſt expeditum: vt in auꝫ. ſtatuim⁹ quā ſtati3 leges poſt alias.

z ¶ Tantum. i. intātu3 vel adeo.

a ¶ Cogendus. ſ. vt velit. vt. ff. de tute. l. q habet. §. ſi pupill⁹. al's nō pōt eſſe niſi velit. vt in auꝫ. qūo opoꝛ. epi. §. ſ3 τ ſic eum conſtitutum τc. col. ix. τ in decre. di. lxxiiij. c. ij. Item non ne qui epiſcopatum τc. vt. viij. q. j. c. qui epātum. τ. c. diſplicet. xxiij. q. iiij. ſed ibi vt proſit non vt preſit. Accur.

b ¶ Neceſſitas. i. ſola neceſſitas excuſet eum.

gebat ex volūtate defuncti. ¶ Et eps habeat licentia3 vēdicare illud lucru3: τ aliud qd diſtribui debeat diſtribuere: qd ſi non fecerit rōne3 reddere debet.

¶ Ad epatum nemo pmouendus eſt p ſimoniā: τ ſi eſt pmotus d3 a gradu ſacerdotij remoueri: τ agentes τ ꝯſentiētes pari p ena pnniuntur. Bal. Uel ſic. Epus d3 eligi effugiens τ non appetens τ pprijs meritis τ virtutibus non pecunia interuenientibus: al's non ſolum electus: ſed etiam eligens a ſacerdotio repelluntur τ infamia notantur. Saly.

¶ Idē. a. Armaſio pꝛe. p̄. L. xxix.

SI[a] quenq3 vl' in hac regia vrbe vel in ceteris puincijs q toto oꝛbe terrarum diffuſe ſunt ad epatus gradum puehi deo auctore cōtigerit puris hoim mentibus nuda[b] electionis ꝯſcia[c] ſincero oim pferatur[d] iudicio. Nemo gradu3[e] ſacerdotij p̄cij[f] venalitate merceꝫ: q̄tum[g] quiſq3 mereaꝫ[h]: non q̄tum dare ſufficiat exiſtimeꝫ. Profecto eñ quis locus[i] tutus τ que cauſa eē poterit excuſata[k] ſi venerāda dei tēpla[l] pecunijs expugnētur[m]. Que3[n] murum integritatis aut vallū fidei puidebimus ſi auri ſacra[o] fames[p] penetralia[q] veneranda pꝛoſerpit[r]. Quid deniq3 cautū eſſe poterit aut ſecuru3 ſi ſanctitas[s] incoꝛrupta coꝛrumpiꝫ. Ceſſet altaribus iminere p phanus ardoꝛ auaricie: et a ſacris aditis repellaꝫ piaculare[t] flagitiu3[v] Itaq3 caſtus τ humilis noſtris tpibus eligaꝫ eps vt locoꝝ quocunq3 puenerit: oia vite pꝑie integritate purificet: nec pꝛecio[x] ſed p̄cibus[y] oꝛdinetur antiſtes. tm̄[z] ab ambitu debet eē ſepoſit⁹ vt queraꝫ cogēdus[a] rogatus recedat: inuitat⁹ effugiat ſola illi ſuffrageꝫ neceſſitas[b] excuſādi. Profecto eñ indignus eſt ſacerdotio niſi fuerit oꝛdinatus inuit⁹[c].

¶ Cum ſane ſi qs hāc ſanctā τ venerandā antiſtitis ſedē pecunie interuentu ſubijſſe: aut ſi qs vt alterū oꝛdinaret vel eligeret aliqd acccpiſſe detegiꝫ: ad iſtar publici criminis τ leſe maieſtatis accuſatiōe pꝑoſita a gradu ſacerdotij retrahaꝫ. Nec hoc ſolū deinceps honoꝛe priuari: ſed perpetue quoq3 infamie dānari decernimus: vt eos quos par[d] facin⁹ coinquinat τ equat: vtroſq3 ſimilis pena comitetur.

I Nauten. de ſancti. epi. §. pꝛe

c ¶ Inuitus. ſed volens. nam ſuſpectus eſt qui operas ingerit in inuitum. vt in auꝫ. vt hi qui ob. ſe phi. ha. §. qm̄. col. vj. τ. ff. ad legē coꝛ. de fal. l. vxoꝛi. §. j. τ de pcura. l. qui omnia.

d ¶ Par facin⁹. No. equale delictū equalē exigere penā. vt h τ in auꝫ. vt fra. fi. §. fi. τ. ff. ad. l. aquil. l. illud. τ in auꝫ. de man. pꝛin. §. titulcs. ſ3 arg. 3. j. de here. l. qcunq3. in fi. τ. ff. ad. l. iul. de adul. l. ſi adulteriu3. cū inceſtu.

omnibus. Colla. ix. Conſti. ſi.

QUod p hac cā datum eſt et p̄cium qd expenſum eſt reſtituatur eccleſie cuius ſacerdotiu3 voluit comparare.

¶ Hoſpitalarij equiparantur tutoꝛibus τ curatoꝛibus τ debent inuentariū facere τ admiñſtrationē auctoꝛitate ſupioꝛis recipient: τ bona hoſpitalis: niſi ex cā vrgēte: nō debēt nec poſſunt alienari. τ tanq̄ patres pauperū illi⁹ loci nō teneꝫ pauperib⁹ illi⁹ loci admiſtratiōis rōe3 rddere. h. d. bal.

¶ Idem. a. Diaſco. pꝛefecto pꝛetoꝛio. Lex. xxx.

ORphanotrophos[e] huius inclyte[f] vrbis nulla ſubtilitate iuris obſiſtente eoꝛu3 quidē qui pupilloꝛum ſunt quaſi tutoꝛes: adoleſcentiū ꝟo quaſi curatoꝛes ſine vllo fideiuſſionis[g] grauamie in emergentibus cauſis: tam in iudicio q̄3 extra iudiciū (vt opus exegerit) ad ſiſitudinem[h] tutoꝛis τ curatoꝛis perſonaru3 τ negocia coꝛū (ſi qua poſſint habere) defendere τ vendicare iubemus: ita videlicet vt p̄ſentibuſ publicis pſoniſ. ideſt tabularijs[i] aut interueniētibus geſtis. in hac quidem inclyta vrbe apud virum perfectiſſimum magiſtrum cenſus. In puincijs vero apud moderatoꝛes earum: vel defenſoꝛes locoꝛu3 res eoꝛum eis tradantur a quib⁹ ſunt cuſtodiende: vt ſi quas earundem rerum pꝑter fenus foꝛſitan vl' aliā vrgentē cauſam[k] vel eo qd ſeruari nō poſſunt alienare pſpexerint prius habita[l] eſtimatione licebit eis alienationis inire ꝯtractum[m] vt precia eoꝛum que exinde colliguntꝫ ab eiſde3 pſonis cuſtodiantur. Hmōi aūt pium atq3 religioſum officium p tpe oꝛphanotrophos ita pagere cōuenit: vt minime ratiocinijs tutelaribus ſeu curationibus obnoxij[n] ſint. Graue eñ atq3 iniquum eſt callidis quoꝛundam (ſi ita cōtigerit) machinationibus eos vexari: qui pꝑter timoꝛē dei a parentibus atq3 ſubſtantijs deſtitutos minoꝛes ſuſtētare: ac velut paterna affectione educare feſtinant.

¶ Diuide vt in glo. τ hoc dicit. Hec lex determinat vbi clerici debent ꝯueniri: τ qualit τ qñ debent ſatiſdare. τ de ſpoꝛtulis ſoluendis ab eis: τ phibet eis iniuriā fieri. τ ꝯſeruat eoꝝ priuilegia τ punit trahentes eos ad iudicē per calumniam vel temeritatē. h. d. bal. Uel ſic. Extra ſuā puinciā clerici non debent in ius vocari. h. d. Saly

¶ Idē. a. entrio. pꝛe. p̄. Lex. xxxj.

e ORphanotrophos. i. adminiſtratoꝛes hoſpitaliū. — Oꝛphanotrophus q̄s dicatur.

f ¶ Inclyte. i. conſtātinopolitane. ſed hodie idem per totum oꝛbem vt in auꝫ. de eccle. titu. §. fi. colla. ix. ſed per legem iſtam videꝫ generaliter dici ibi in puincijs vero τc.

g ¶ Fideiuſſiones. ſ. rem ra. ha. que nec tutoꝛi incumbit: nec iudicio ſiſti que tutoꝛi incūbit. vt. j. de admini. tuto. l. fi. §. defenſionem. τ. §. ſequē. τ. l. tutoꝛes debita.

h ¶ Ad ſimilitudine3 quaſi ipſis in hoc ſimiles eſſe nō debent.

i ¶ Tabularijs. al's tabulario alteru3 illoꝛum ſufficit ſm Ir. ſ. vel tabularijs vel coꝛa3 iudice. Uel pone aut pꝛo et. vt ſic vtrūq3 exigaꝫ. τ dic tabularijs. i. tabellario. ſic. j. de iure delibe. l. fi. §. ij. τ in auꝫ. de here. τ fal. §. ſi vero abſunt. col. j. τ dic q erāt hi tabularij publice perſone alie q̄3 notarij qui quoddam officiū habebant in publico. τ hoc modo poterit intelligi j. de admi. tuto. l. tutoꝛes. ij. Uel verius dic q notarij erant. τ ſic dictam. l. tutoꝛes intelligas. — Tabularij q ſunt

k ¶ Cauſam. q2 nō poteſt ſeruari. vt. j. de admi. tuto. lex que tu. vel q2 ſterilis. vt. ff. de iure do. l. fi.

l ¶ Prius habita τc. cum τ ſiſitudinem habeant. vt. s. in pꝛin.

m ¶ Contractum. etiam ſine decreto: vt dicunt. ſed. P. dixit debere cum decreto fieri: vt hic dicit.

n ¶ Obnoxij. nūquid ergo ipſi vexabunt oꝛphanos pꝛo expenſis de ſuo factis. Reſpon. non: quia pietatis cauſa faciunt. vt. j. de negotijs geſtis. l. ij. τ de nuptijs. ſi. vt pꝛoponis τ quia claudicaret ſi ipſi non teneantur: ſed alij teneātur eis: quod eſſe non debet. vt. ff. de arbi. l. ſi cum dies. §. penulti. Hodie vero omnes huiuſmodi adminiſtratoꝛes rationem reddere tenentur: vnde coꝛrigitur: quod hic dicitur: τ quod dicitur in autenti. de eccleſi. titul. §. fina. col. ix. vbi idem dicitur quod hic. τ hoc per auꝫ. j. eo. titu. §. eco.

Pater filio rōnē reddere nō tenet. nomus aūt. Sed pater etiā hodie nō reddit rōnem filio de adminiſtratione aduentitiorum:nec ſatiſdat.vt.j.de bo.que li.l.cū oportet.§.nō aūt.ꝛ.l.fi.§.hoc pculdubio.ꝛ in auē.de nuptiis.§.ꝛ hoc ita.col.iiij.

a Omnes q. Primo ꝛ ſcdo ponit duos caſus generales. Tertio redit ad primū. Quarto ad ſcdm. Quinto ad vtrūq. ꝛ ſexto de primo. ꝛ ſeptimo ꝛ octauo de ſcdo. nono ꝛ decimo ꝛ vndecimo ꝛ duodecimo d vtroq.

b Sententia cōmonitoria. Azo. niſi in caſu.vt.j.eo.§.ſi vero apparitor.ſed nō eſt extra neum.

c Cogant.ſed nō ne idē eſt in quolibet alio laico p.l.j.de iuriſ.om.iudi.l.in criminali.ſed dic ꝙ ſpāliter d clericis dicit ne videant negligere.vt.ff.de iureiur.l.item apō.§.ſi edictū.ꝛ ſi ꝯ fecerit actor amittit cauſam iure canonum vt.xj.q.j.c.inolita.Itē iure legū.vt.j.de iuriſ.om.iudi.l.in criminali ij.rñ. Sed cōtra.j.pri.§.vbi cōueniunt in ciuitate cōſtantinopolitana.ſed dic ꝙ ibi erant p aliis factis ſuis:vt patꝫ in pdicto.§.pri.ibi cōtigerit reperiri ꝛc. ꝛ in alio.§.in hac.in prin. ſꝫ hoc videt obſtare.j.eo.§.ſi vero apparitor ſed ibi nō vocauit primavice de prouincia. Accur.

d Apud ſuos.vel per ſeipſos:vel p datos iudices cognoſcētes.vt.j.e.l.iubemus.§.fi.que ē ꝯ.in eo qđ dicit litigatorem venire ad domum iudicis hic econtra:vel ibi in criminalibus.hic in ciuilibus vt ibi dicā. Uel dic tertio vt in locis in qbus degunt recipiant actiões.i.apud pretores ꝛ magiſtratus illorum locorum.ſ.ciuitatum in quibus ſunt eccleſie ſue:vt ſic ipſi adeant iudicem nō iudex eos.

e Excipiant.i.recipiant.

f Pretorū.locus eſt vbi cauſe ventilantur. alr̄s dicit locus vbi paterfamilias morat i die vt.ff.de vſu ꝛ ha.l.plenum.§.j.

Omnes[a] qui vbicūq ſunt vel poſthac fuerint orthodoxe fidei ſacerdotes ꝛ clerici cuiuſcūq gradus ſint.monachi quoq in cauſis ciuilibus ex nulli⁹ penitus maioris minoriſue ſnīa[b] iudicis cōmonitoria:ad extranea iudicia pertrahātur:aut puinciam vel locū vel regionem quā habitāt exire cogant[c]

Nullus eorum eccl'as vel monaſteria ppria q religionis intuitu habitant relinqre miſerabili neceſſitate iubeat. Sꝫ apud[d] ſuos iudices ordinarios hꝫ eſt puinciarum rectores i locis qbus degunt eccl'iarum miniſteriis obſecundēt:oīumq ꝯ ſe agentium excipiāt[e] actiões:vt his horis ſaltē,atq tpib⁹ qbus religioſos viros a turbulēta obſeruatōe ptoriis[f] vacare ꝯtigerit.Cunq eos ad tps petitorum intētio[g] calūnioſa laxauerit ad ſua moāſteria ꝛ venerabiles eccleſias ſe ꝯferentes:ſapiēti aīo pcatione ſolita faciliuſq de primo ſacroſanctis altarib⁹ obſecūdēt i ſuis laribus ꝛ domiciliis conſtituti[h].

Clerici extranei non puinciales in ciuitate ꝯſtantinopolitana reperti:ibi poſſunt puēiri ꝛ ſolū corā pfecto hꝫ dicit Saly.

In hac[i] aūt regia vrbe ſi qñ cuiuſcunq rei cā epos vel preſbros ceteroſq clīcos q ſacroſctis eccleſiis obſequunt:ſiue monachos ex aliis qbuſcūq puinciis contigerit reperiri:quoſ tñ in litē quiſq vocare voluerit.in nullo alio ſit licitum memoratos cuiq pulſare iudicio niſi in tue[k] ſublimitatis duntaxat examine:vbi eis[l] ꝛ beatitudis honor debitus reſeruat. ꝛ oratorum[m] affluens in defenſionibus copia larga preſtetur.

Clerici citati nō cōpelluntur dare aliū fideiuſſorē de iudicio ſiſti ꝙ economū eccleſie.Saly.

Preterea[n] cū in puinciis ex ei⁹ q regit puinciā fuerint ſnīa[o] vel iter locutiōe ꝯuenti.ſiue illi ſacerdotes ſiue cuiuſcunq gradus clerici:ſiue mōachi habeant:dūmodo approbent orthodoxi q i ppriis cauſis cōtractibuſue pulſant:nō alios ꝙ eccleſie ppriē defenſores ſeu q̄s economos appellāt fideiuſſores[p] pbeant:ne dū executoris ptinax ꝛ auara pteruitas extraneos ꝛ idoneos fideiuſſores flagitat[q] mltiplex innoxie[r] pauptati infligat incōmodum.

Clerici extranei in vrbe conſtan. conuenti tenentur preſtare fideiuſſores niſi viciſſitudinarias aut per proprias pmiſſiones cum obli.bonorum.h.d.Saly.

In hac[s] aūt inclyta vrbe inuēti ex quacunq puincia veniētes:cum i tue amplitudinis[t] iudicio (qđ[v] eis[x] ſolū[y] delegamus)lite pulſati fuerit reuerendiſſimi orthodoxe fidei ſacerdotes:ſiue economi eccl'ie:aut defenſores ſeu clerici in cauſis ciuilibus ſuis:ſiue in eccl'iaſticis nulla pbendi fideiuſſores[z] moleſtent iniuria:ſꝫ aut vicariis fideiuſſionib⁹ ꝯdātur quas tñ ſtipulationū ſolēnis cautela vallauerit:aut cautioni:et pfeſſioni[a] ppriē:aut facultatū ſuarum obligationibus[b] cōmittantur.

Economus ordinat⁹ in cauſa eccleſie eſt conueniendus.h.d.Saly.

Hoc[c] nihilominus obſeruando vt in cauſis eccleſiaſticis nullū aliū conueniri fas ſit:niſi eū quē diſpēſatorem pauperū.i.economū eccleſie epiſcopi tractat⁹ elegerit. Hūc em ſine dubio a ſacerdote[d] cōuenit ordinari:quem[e] tamen conuentum defenſoris[f] eccleſie[g] fidei committi[h] precipimus[i].

Sportule ſunt ſoluende ſm taxatione hic ſub iectam.h.d.Saly.

Executoribus[k] in minoribus q dē iudiciis[l] omnibus in ipſa cōuentione ſacerdotum ſeu clericorū nō amplius ꝙ vnū ſemiſſem[m]:aut ſperantibus:aut etiam audientibus[n] accipere. Uerum[o] ſi apparitor tue magnitudinis ex ſentētia tue ſedis ampliſſime in prouincia degentes eos[p] commouerit[q]:iubemus non ampliūs eū[r] ꝙ duos ſolidos ſportularū nomine percipere. In hac[s] vero vrbe magnifica idem apparitor tue magnitudinis vno aureo

o Sententia.commonitoria.

p Fideiuſſores.hoc hodie corrigitur propter duo.ꝛ q: non dantur ꝛ quia tales fideiubere nō debent.vt in auē.eo.§.ſi quis autem pro pecuniaria.ꝛ.§.alium.

q Flagitat.i.poſtulat.

r Innoxie.pſumptiue:ꝛ ad hoc.ff.de redhibi.l.ꝙ ſi nolit.§.ſi quis egerit.ꝛ.ff.ad trebe.co.§.proinde.

s In hac redit ad ſecundum.

t Amplitudinis.loquitur prefecto ptorio.

v Quod.ſ.iudicium.

x Eis.ſ.clericis.

y Solum.hoc dicit ad excludendos iudices ciuiles.

z Fideiuſſores.imo ꝯ.vt.ſ.eo.cum clericis.§.memorati. Sed ibi d clericis cōſtantinopolitanis:hic de puincialibus qui ſunt in ciuitate romana. Azo.hodie tamen nemīnē dant.vt i auē.eo.§.ſi quis aūt pro pecuniaria.

a Profeſſioni.cum iureiurando ſm Azo. quod eſt falſum.vt.ſ.eo.titu.cum clericis.§.penulti.

b Obligationib⁹.i.ſub hypotheca rerum ſuarum.vt inſti.de ſatiſ.§.ſed hoc hodie.

c Hoc nihilomin⁹.nunc de vtroq.vel dic verius de primo ne ſit ꝯ.ſ.§.pri.ad id qđ in fi.hic dī de fideiuſſoribus

d A ſacerdote.i.epiſcopo.ꝛ idem in actore vt inſti.de cura.§.fi.ſꝫ ꝛ qñq alius ꝙ economus ꝯuenit:vt dixi.ſ.eo.auē.ſed hodie.

e Que.ſ.economum.

f Defenſoris.ali⁹ eſt ꝙ defenſor vt pſon⁹ forte:ꝛ alius economus.

g Eccl'ie fidei.ſed ꝯ ſ.e.l.cū clericis.§.ipſe vero.vbi dicit ꝙ economus ſi cōueniat nō dꝫ dare fideiuſſorē.ꝛ hꝫ dicit ꝙ ſic.So. ibi loquit de clericis cōſtantinopolitanis:hic de puincialibus.

h Cōmitti.hodie nemīnē dant.vt.ſ.proxi.§.dixi.

i Precipim⁹.ſi in puincia cōuenit vel nullū dat:vt.ſ.pri.§.ꝛ.ſ.e.cū clericis que ſunt ꝯ.

g Intentio.ſ.illius qui agit contra eccl'aſticos viros que eſt calumnioſa preſumptiue.ſ.prima facie.

h Conſtituti.al'ſ deſtituti.ſ.clerici.al'ſ cōſtitutis.ſ.altaribus.que tñ pſumptio nō facit ad eius condēnationem qui fugit:eoq caſu dicit cōtrarium.j.eo.l.iubemus.l.omnes.

Cōtinuat textum. i In hac.ecce ſcds caſus generalis. Supius ergo dixit de puincialibus clericis in puinciis cōueniēdis ꝛ corā quo iudice:nunc de extraneis qui ſunt in vrbe cōſtantinopolitana cōueniendi ꝛ corā quo.

k In tue.ſubaudi o prefecte vel etiā epē vel archiepē.vt.ſ.eo.cum clericis. Sꝫ hodie corā epo tñ monachus.vt in auē.cauſa.ꝛ idē eſt de aliis clericis:vt in auē.clericus quoq.quas lege hic.

l Eis.ſ.clericis.

m Oratorum.i.aduocatorum.

n Preterea.redit ad primum.

k Executoribus.nunc redit ad primum.

l Iudiciis.qualia ſunt puincialia iudicia.

m Semiſſem.i.medium.biſantium ſiue aureum.

n Audiētibus.nō ergo pōt clericus huic pullegio renunciare.ꝛ ſic eſt arg.ꝯ.j.eo.ſi qs in cōſcribendo.ſed ibi fori priuilegio renunciabat quod pōt:vt ibi.at hic priuilegio huius.§.nō poteſt.

o Uerum.nunc redit ad ſecundum.

p Eos.ſ.clericos puinciales per delegatum illuc miſſum cognoſcētem ne ſit contra.ſ.eo.in prin.

q Cōmouerit.ꝯ.ſ.e.l.in pn.So.hꝫ nō trahit ex puinciam.ſꝫ corā pfecto vel ei⁹ vicario in puinciā miſſo rñdere cogebat.ibi ſic.

r Eum.ſ.executorem.

s In hac.ꝛ hoc de ſcdo ꝛ his duobus caſibus eſt ꝯ.ſ.e.l.cum clericis.infi.

cis. in fi. Solu. vt ibi.
a Summe ſpēm etiam intellige. vt. ff. de leg. iij. quiſquis.
b Preterea. nunc de vtroq;.
c Poſt amiſſionē. ne videatur in dignitate mori.
d Priuilegijs. de vtroq;.
e Eas. ſ. eccleſias.
f Remittim⁹. vt. j. q moꝛbo. l. vnica. ⁊. j. q etate. li. x. ⁊. j. d excu. mu. l. maximaꝝ. ⁊. l. fi. li. x. ⁊. j. de pfeſ. ⁊ me. l. medicos. li. x. j. de ſuarijs ⁊ poꝛcarijs. l. j.
g Lucratiua. a pena tn excuſantur qnq;. vt ff. ad. l. iul. maie. l. famoſi. ⁊. j. de abo. l. iij.
h Cogant. ſpāle eſt in clericis: q: tpe huius legis late nondū fuit de ſumptibus litis ſtatutū qd eſt hodie. vt. j. de iudi ꝓperandum. ſm Ir. Alij dicunt q clericis reddunt dāna q etiam extra iudicia paſſi ſunt. Alij vt Bul. q etiam ſi pluſq̄ debēt expendāt totum eis redditur qd non eſt in alijs. media placet.
i Eis. ſ. clericis ſupradictis.
k Reuocati. iſti calūniatores: alr's territi.
l Acquieſcant. ſ. nobis p̄cipiētibus eis retinere ſeipſos ab iproba petitione.
m Magiſtra. nos. n. magiſtri ſum⁹ imponēdo neceſſitatem.
n Retinere. i. retinēdo ſe doloſe.
o Cauſa. q fit cū monacho. foꝛte erat obligatus ante monaſterij ingreſſum. naz ſi poſtea ꝯtraheret mecum vel dānum daret mihi nō teneret eccl'ia. vt. j. vñ vi. l. meminerint. ⁊ d ſer. fu. qcunq; ibi in minoꝝ quoq; pſona ⁊c. ⁊. j. de fal. mo. l. j. circa fi.
p Apud epm. qd ſi eſt exēptus a iuriſditiōe epi. Rñ. foꝛte coraz ſuo ſupioꝛe reſpondebit.
q Debeat. i. p̄ſentatō ex parte monachi. nam ipſe abbas ſi ſponte velit pōt: vt hic. ſ; Al. dixit etiā inuitū reſpōdere abbatē: cū meli⁹ veritatem nouit. Sic ergo no. h q cā fit cū monacho ⁊ libellus de eo concipit. ⁊ rñdet abbas vel ſyndicus eccl'e: monachus nō: q: vt moꝛtuus eſt: vt. j. e. deo nobis. §. j. ⁊ q: vt ſeruus. vt. ff. ſi quis cau. quotiēs. ſic ⁊ cōcipiam libellū noie filij: ⁊ rñdebit pater. vt j. de bo. ma. l. j. In aduentitia tñ hereditate filiofa. delata trimēbꝛis fit diſtinctio: qm̄ aut pater ⁊ filius ꝯſentiūt: aut tm̄ filius: aut tm̄ pater: vt j. de bo. que li. l. fi. In his q ſunt ſub tutela vel cura alicui⁹: etas diſtinguitur: vl' maioꝛ infante poſſit vel ipſe cōueniri auctoꝛitate tu. vel cu. niſi ſit abſens: vel ipſe tu. vel cu. Qñ vo minoꝛ. ſ. infante tm̄ tutoꝛ. vt ff. de admi. l. j. §. j. Sed ⁊ ſi ꝯ collegiū noie talis monachi actio ꝓponatur nō reꝓbo. vt. s. e. aut. ſ; hodie. §. actiones. Ideoq; puto ſeruari ſi monachus agere velit vt abbas vel ſyndicus agat. Itē nunqd monachus de veritate dicēda iurabit ſi agat de eo qd p eū factū eſt: ſicut dicinus in minoꝛe. xxv. annoꝝ. Rñdet ita. vt arg. j. de qd. l. interrogari. nam ad iudicem ſpectat inquirere veritatem. vt. j. de eden. is apud. et j. de iudi. l. iudices.

Monachus ſi cōuenit an rñdere teneatur.

ſpoꝛtularū gratia a ꝓuincialibus clericis ꝯtent⁹ ſit: quātelibet ſūme[e] q ꝯuent⁹ fuerit exponat obnoxius

Contumelie reales verbales vel perſonales non debent per executores inferri citatis. h. d. Saly.

Preterea[b] null⁹ executoꝛ vexare cōtumelijs clericos vllos: nullis ipulſionib⁹ moleſtare: nullis exprobare ꝯuicijs: aut coꝛpalib⁹ iniurijs fatigare conet. Qui ſi q hmōi aliquid aggreſſi fuerint poſt amiſſionē[c] cinguli: ⁊ p̄rimonij: vltima ꝓtinus animaduerſione plectendis.

Priuilegia circa munera eccleſijs ⁊ clericis conceſſa per hanc legem confirmātur. h. d. Saly.

Priuilegijs[d] ſane ſingulis quibuſcūq; ſacroſctis ecclijs oꝛthodoxe fidei xenodochijs ſiue ptochijs tam general'r q̄ ſpāl'r attributis ꝑpetuo reſeruādis. Nullis eas eoꝝ q; ſacerdotes aut clericos cuiuſlibz gradus ſint: aut monachos ptochijs aut xenodochijs oꝛthodoxe fidei deputatos extraordinarijs muneribus p̄cipimus p̄grauari. Eas[e] eñ ſarcinas[f] oneris quas pleriſq; pſonis diuerſa rōne remittim⁹[f] imponi btiſſimis viris noſtro ſeculo i cōueniens eſſe iudicamus.

Illi qui ſuccumbunt in iudicijs cū eccleſiaſticis perſonis rōne p̄ſumpte calumnie ⁊ nimie temeritatis debent condemnari in expenſis ⁊ damnis. ⁊. h. d. Bal. Idem videtur dicere Saly.

Preterea ne cui temeritas ſua lucratiua[g] concedat: ſed vt imprudens calūniantium refrenet audacia iubemus: quotiēs hi qui ſacerdotes: aut clericos: aut monachos ceteroſq; ſupius deſignatos: vl' in tue magnitudinis examine: vel in iudicio ꝓuinciali ꝓpoſita actione cōuenerint: ſi cauſa cognita cōuicti fuerint ſine iuſta eos ⁊ legitima petitione pulſaſſe: oēs eis legitimas expenſas ſumptuſq; quos ab exoꝛdio cepte controuerſie ipſoꝝ vitio toleraſſe eos cōſtiterit: reddere cogantur[h]: vt hac ſaltē cenſure iuſtiſſime foꝛmidine eis[i] reuocati[k]: ⁊ improbis aſſidue cōflictatiōibus occupati acquieſcāt[l]. iamq; ſopitis clamoribus iurgioꝛum magiſtra[m] deinceps neceſſitate retinere[n].

In auten. apd quos opz cauſam dicere monachos. §. j. col. vj.

Conſti. vij.

Monachi ad iudicium ſeculare non ſunt trahēdi pena iudici notarijs ⁊ executoꝛi ꝯtra facientib⁹ iminēte. h. d. Saly.

Cauſa[o] que fit cum monacho vel cū muliere qualibet i monaſterio cōſiſtente nō apud iudicez ciuilem ventilet: ſed apud epm[p] qui de pſone pñtia qd cōuenit ſtatuet: ſiue p abbatē: vel antiſtitez: vel per alios hoc fieri debeat[q] qui ſm legez rem diſponat: ⁊ ſacras regulas (ſalua debita pſone reuerētia). Si vo cōtra fiat pene que ſtatute[r] ſunt imminebunt. Iudex[s] eñ q de his ſniam ꝓferre p̄ſumpſerit: ab adminiſtratione depulſus: ⁊ tanq̄ diuinitati cōtumeliā faciēs pena. x. lib. auri vna cū[t] officio ſuo mulctabit ſacratiſſimo noſtro erario inferenda. Executoꝛib⁹ aūt q ammonitionē facere p̄ſumpſerint ab ipſis ſctiſſimis epis in locis decanicis detrudendis.: decetero nullā exactionem facere ꝑmittendis.

In auten. vt clerici apud ꝓpri. epi. cō. §. ſi quis habeat. coll'. vj.

Conſtitu. xj.

Cleric⁹ i cauſa ciuili dz ꝯueniri apud epm niſi natura cauſe non patiatur. ſed in criminali ſi crimen eſt ciuile ꝯuenitur corā iudice ſeculari: non tamē fit executio anteq̄ degradetur. ſed in crimine eccleſiaſtico eſt conueniendus corā epo. h. d. Sed hodie per aut. ſtatuim⁹. nec ciuiliter nec criminaliter poteſt cōueniri niſi ſub epiſcopo. Bal. ⁊ Pau. de caſtro.

Clericus quoq; in lite pulſatus pecuniaria[u] cauſa prius[x] apud epiſcopum conueniatur: per quez ſine damno[y] cauſa decidatur. Quod[z] ſi natura cauſe vel alia[a] ratio faciat: vt negocium apud euz decidi non poſſit per ciuilem procedat iudicem: obſeruatis clericorum priuilegijs: nec moꝛa[b] circa talia fiat. Sed[c] in ciuili crimine ciuilis p̄ſit iudex vt lis vltra duos

r Statute. ſ. ſtatim.
s Iudex. ſ. ciuilis. ſ; nunqd condēnabit monach⁹ an eccl'a. Rñ nō monach⁹: ſ; ſyndic⁹ vl' eccl'a. vt. j. de ſen. ⁊ inter. om. iudi. l. j. Itē qs iurabit de calumnia an ſyndic⁹: an monachus rñ. ſyndic⁹ cū ipſe ſit legitimus adminiſtratoꝛ vt. j. de iura. calū. l. ij. § qd obſeruari. ⁊ aut. ꝑncipales. in fi. Itē ꝯ quē mādabit ſnia executiōi Quidā dicunt ꝯ monachum exēplo minoꝛis. vt arg. j. qñ ex fa. tu. vl' cu. l. j. ⁊. ff. d re iudi. ſi ſe ñ obtulit. §. j. ⁊. ff. d ad mi. tu. l. ij. Sed pōt dici q mandet executioni ꝯ ecclam ſm foꝛmā dictā inſti. d acq. p arro. §. fi.
t Cum officio. i. iudex in quinq;: ⁊ officiales in alijs quinq;. vt arg. ff. de verbo. ob. ſtipulatio iſta. §. eum. ⁊. l. eum qui ita. in pꝛin. ſecus ſi dixiſſet in denis. vt. ff. de leg. j. ſi quis teſtamento. ⁊ hoc ſi epiſcopus facit ius. al's auditur ciuilis iudex. vt i aut. de ſan. epiſ. §. ſi qs autem pꝛope. ⁊ eſt hec aut. ex aut. apud qs opz cauſam dicere mo. colla. vj.
u Clericus quoq;. pecuniaria large accipe ad differētiam criminalis. vt. ff. de verb. ſignifica. pecunie.
x Prius. nam eo deficiente venitur ad pꝛefidem. vt in aut. de ſanctiſ. epiſ. §. ſi quis autē pꝛo pecuniaria. col. ix.
y Damno. geſtoꝛuz ſpoꝛtule tamen debent pꝛeſtari a clerico. vt. s. eo. aut. ſ; hodie que eſt contra.
z Qd ſi natura cauſe. vt q: eſt liberalis. vt j. de peda. iu. l. placet. in fine. vel actio iniuriarum a cognato epiſcopi coꝛam eo mouetur. vt. ff. de iniurijs. l. lex coꝛnelia. in pꝛincipio.
a Alia ratio. vt quia ſit ifirm⁹ epſ. vt. ff. de iudi. l. ſi longius. vel fuerat iam illius cauſe aduocatus. vt. ff. de iuriſ. om. iudi. l. pꝛetoꝛ. ⁊. j. de aſſeſſo. l. fi. Vel q: clericus ſuo priuilegio renunciauit: vt. j. de pactis. ſi quis in conſcribē. l; ſit contra. vt extra de foꝛo compe. ſi diligenti.
b Moꝛa. foꝛte vltra duos menſes: vt ſtatim ſubijcit in criminalib⁹ in coꝛpoꝛe tñ non aperit ſicut nec hic.
c Sed in ciuili crimine. puta de homicidio: de falſo: ⁊ de adulterio: ⁊ de ſilibus. Sed eccl'aſticum crimē eſt de articulis fidei: ⁊ de ſymonia S; certe imo qdlibet publicū crimē canonicū eſt ciuile ſi agat ad penam legalem imponēdam. Si vo ad penam eccleſiaſticam. ſ. vt excōicetur vl' deponat etiā ciuilē dicam canonicā. hoc tñ hodie coꝛrigit: vt in pꝛoxima autentica ſtatuimus.

a ¶ Menſes.a tpe cõteſtationis cõputãdos.vt in cor.huius aut.⁊ eſt ſpãle.als durãt vſq; ad duos annos.vt.j.vt intra cer.temp.l.fi.

b ¶ Etiã ſi reus ſit.innuit q abſoluere põt abſoluendũ:ſed nõ dãnare dãnandũ.ſic ⁊.j.vbi ſe.vel cla.l.quotiẽs.§.ſedendi. Eſt ergo notãda regula. Nemo qui condẽnare nõ põt abſoluere põt.vt.ff.de reg.iur.l. nemo.Sed nõ in eundem vt hic:ſicut q põt legare ſeruo et dño: et ecõuerſo:nõ tñ eandeȝ rem vt ſeruitutẽ: vt.ff. de leg.ij.debitor.in fi.⁊ de ſerui.leg.ſi ⁊ maxie. Item q preſtat opẽ furto tenet furti.nõ tñ qui pſtat opem furto manifeſto tenet furti manifeſti:ſed nõ manifeſti furti tm̃.vt.ff.de furtis.l.is qui opem.

Abſoluit nemo qui condemnare non põt

c ¶ Per epm.iterum acta corã preſide cõſpicientem an recte pceſſerit:⁊ an pbetur reus: vt in corpe aut.de ſan.epi.§.ſi vero pus.coll.ix.⁊ tunc ſpoliat aut deponit eum vt nõ puniatur in dignitate exiſtẽs vt in.l.omnes qui vbi/q.§.preterea.

d ¶ Si vero crimẽ ſit eccleſiaſticum.expone vt.ſ.e.l.

e ¶ Epalis.hoc ſi clerico inferat.ſi vo laico cognoſcet pſes cuȝ epo vt in aut.de man.prin.§.ſi vero canonicum.⁊ eſt hec aut.ex titulo vt cleri.apud propri.epi.§.hec eadẽ.col.vj.tñ ſunt de ſan.epi.§.ſi qs aũt ꝯ aliquẽ.⁊.§.ſe.colla.ix. cleric⁹ ergo ſimplex vt dictũ eſt:ſub epo conuenitur:ſed eps ſub archiepiſcopo.Archieps ſb patriarcha.Patriarcha ſub papa.vt i aut.de ſan.epiſ.§.ſi quis vero ſanctiſſimorũ.col.ix.⁊ ij.§.ſeq.Sed ſi a ſententia epi appellet itur ad pſidem vel defenſorem ciuitatis:vt in aut.e.ti.§.ſi quis autẽ litigantium.ſȝ a ſentẽtia archiepiſcopi ad patriarchã appellatur.vt.§.ſi quiſ vero ſanctiſſimoruȝ.⁊ §.ſin autem.

f S Tatuimus.hec ſumit ex aut.de ſta.⁊ conſue.§.ſtatuimus.col.ix.

non egrediatur menſes[a]:nec tñ puniatur etiã[b] ſi reus ſit inuẽtus priuſ q̃ꝫ p[c] epm ſacerdotio ſpoliet. Si vero[d] crimẽ ſit eccl'aſticuȝ epalis[e] erit examinatio ⁊ caſtigatio.

¶ Noua ꝯſtitutio Federici imperatoris de ſta.⁊ cõſue.§.ſtatuimus.vt nullus.col.x. Conſti.ſi.

¶ Hodie cleric⁹ nõ põt corã iudice ſeculari i quauis cauſa trahi.nec ei iuſticia ð negari ſub pena hic ſtatuta.h.d.Saly

S Tatuimus[f] vt null⁹ eccl'aſticam pſonaȝ in[g] criminali qõne vel[h] ciuili trahere ad iudiciũ ſeculare pſumat ꝯ ꝯſtõnes impiales ⁊ canonicas ſanctiões:q ſi actor fecerit a ſuo iure cadat:iudicatũ non teneat:⁊ iudex ex tunc ptãte iudicãdi priuet. ¶ Sancim⁹ etiam vt ſi quis clericis vel eccl'aſticis pſonis iuſticiam denegare preſumpſerit. tertio[i] requiſitus[k] iuriſditionem ſuam amittat.

¶ Clerici filijfamilias poſſunt de coruȝ peculio teſtari tanq̃ de quaſi caſtrenſi.⁊ teſtamentum eorꝫ non ſubiacet reciſioni. Bal.Pau.de caſt. Uel ſic. Clerici etiaȝ in parẽtũ poteſtate cõſtituti lucra occaſione clericatus prouenientia ſibi querunt ⁊ p libito de eis diſponunt in vltima voluntate vel int viuos.h.d.Saly.

¶ Idem Augu.⁊ Ceſar Eutri.pfecto pretorio. Lex.xxxij.

S Acroſãcte orthodoxe fidei epi atq; pſbyteri dyaconi[l] q̃ q; ſemel pbatis morib⁹ integrite caſtiſſima ad hũc gradũ meruerunt puenire:ea quecũq; in eodeȝ clericat⁹ gradu locoq; viuẽtes acquirere ⁊ hre potuerunt:etiã ſi in pris auiq; aut pauí ptãte cõſtituti[m] ſunt ⁊ adhuc ſupſtites habent tanq̃ bona[n] ppria vendicent[o]. ¶ De his ſi qñ eis libitũ fuerit teſtandi vel donandi vl' quolibet alio titulo alenãdi libera[p] facultate cõceſſa.vt ea bona quoquo[q] tpe nunq̃ ad diuiſionẽ veniãt:nunq̃ fratrib⁹ vel ſororib⁹ aut ex his genitis cõferant[r]:ſed ad eorum filios poſteros[s]: ⁊ quoſcunq; extraneos hrdes pueniãt. Nec a patribus auis aut pauis:ſed ab ipſorꝫ liberis tanq̃ pcipua vendicentur. ¶ Et certe his lucro pcedant qbus ipſi id peculiũ vel inter viuos alienatione habita vel mortis tpe vltima ⁊ iure cognita volũtate conceſſerint.

I N auten. cõſtitutio q̃ ð digni tati.§.palam.col.vj. Conſtitu.ix.

¶ Epiſcopalis dignitas ⁊ cetere hic nominate liberant a patria poteſtate ad proficium non ad damnum.h.d.ſaly.

S Ed epiſcopalis[t] dignitas ſoluit ius patrie poteſtatis:ſicut etiã ⁊ conſularis[u] ⁊ prefectura virorum ptoriorum:⁊ vrbicaria ⁊ magiſterium militare[y]:⁊ oĩs dignitas valẽs liberare[x] a curia[z] liberat a patria poteſtate:cum hoc[a] quodcũq; cingulum ſue ptãtis premium honoratis[b] preſtet:ita tamẽ vt filij eorum[d] poſt mortem annorũ recidãt in[e] ptãtem ac cõtigiſſet eos[f] morte parentum ⁊ nõ ex preſenti lege ſue poteſtatis fieri.

I N auten. de eccleſi. ti.§.interdicimus.col.ix. Conſti.vj.

¶ Epiſcopi ⁊ ceteri adminiſtratores eccleſiarum de bonis queſitis anteq̃ haberint adminiſtrationeȝ poſſunt facere teſtamentuȝ:ſed de poſtea queſitis non poſſunt niſi preſumantur queſita nõ intuitu eccleſie ſed perſone.puta ex teſtamento ꝯiunctorũ vſq; ad quartũ gradũ in pias ti cauſas pñt expendere. Bal.

¶ Et nota q hec autentica loquitur de ſecularib⁹:nõ aũt de religioſis.q̃ illi nõ habẽt ppriũ ſed vſum:nec teſtatur.vt.ſ.ti.j.aut.ingreſſi.⁊ hoc ſentit glo.⁊ ibi expſ ſe dicit Jo.an.in.c.j.extra de teſta. Bal.

L Icentiam[g] habeat eps que cunq; ante epatum probatus[h] fuerit habuiſſe[i]:⁊ q̃cunq; poſt epatum iure[k] cognationis vſq; ad quartũ gradũ ad eum[l] puenerunt: ad quos voluerit vltima volũtate

p ¶ Libera facultate.q̃tum ad hoc diſtinguunt adminiſtratores ab alijs clericis.ideo prius lege aut licentiam ⁊c.⁊ eſt in aut.de eccle.titu.§.interdicimus.ij.aut.preſbyteros.que eſt de ſanctiſ.epiſ.§.preſbyteros.colla.ix.

q ¶ Quoquo tempore nunq̃.nec in dimenſione veniant.

r ¶ Conferent.ſ.ex neceſſitate iuris.

s ¶ Poſteros.non ergo patri ꝯcedit occupare abinteſtato:⁊ ſic eſt hodie ſpãle.als ꝯ in caſtrenſi vl' quaſi.vt.ff.ð caſtren.pecu.l.ij.Item ꝯ huic legi.ſ.e.l.ij.circa prin.ſol.vt ibi.

t S Ed epalis.dignitas aduenieſ filioſa.

v ¶ Conſularis.ſi filiuſſa.ſit cõſul vl' pfec.pre.vel pfectus vrbis: vel magiſter militũ: vt ſubijcit ſit ſui iuris vt h legitur in aut.ꝯſtõ que de dig.§.j.colla.vj.

x ¶ Liberare.ſolui ius pa.poteſtate.

y ¶ Militare.ſoluit ius pa.poteſta.

z ¶ A curia.i.a curiali conditione a qua liberatur quis p.xij.dignitates que numerant.ſ.de decu.l.fi.ix.

a ¶ Cum hoc.ſ.pmiuȝ ſue poteſtatis ⁊c.

b ¶ Honoratis.ſcȝ tñ etiã ſi adhuc nõ ſunt in adminiſtratione eſt aut qð in duab⁹ alijs eſt ad miſſum.ſ.in cõſulatu ⁊ in patriciatu:vt in cor.huius aut.⁊ inſti.qui.mo.ius pa.po.ſol.§.filius.cetere liberant de mum qñ adminiſtrãt: vt in.d.l.de decur.l.fi.

c ¶ Preſtet.ſ.dignitas epiſcopalis.

d ¶ Eor.ſ.eporum.

e ¶ In pãtem.ſ.epi.

f ¶ Eos.ſ.epos.⁊ eſt ſpãle hic.regulariter cõtra:vt.ff.de adop.ſi pater filium.⁊ inſti.quib⁹ mo.ius pa.po.ſol.§.j.

g L Icentiaȝ.hec loquitur in pꝫlatis ſeques in alijs clericis.

h ¶ Probatus.ergo p ſumptõ eſt pro eccleſia niſi fuerit pbatum.ſic j.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.etiam.⁊.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.quintus.⁊ de an.le.l.annua.§.fi.ſed arg.ꝯ.j.arbitriũ tu.l.ſi defunct⁹.ſȝ ſm Azo.⁊ Jo.hoc ipſo pbatur qð nõ pbatur ꝯ.ſic ⁊.j.qui teſ.fa.poſ.l.ij.

g ¶ In criminali.corrigit ergo aut.clericus.que coraȝ preſide ire pus pmittebat in ciuili crimine.

h ¶ Uel ciuili.p hoc corrigit lex illa oẽs q̃ pmittebat clericos in cauſa ciuili coram preſide conueniri.

i ¶ Tertio.ad malitiã ſuperandã.vt.j.de iudi.aut.iubemus. Et no.hic q priuilegiũ meret amittere ⁊c.vt ⁊.j.de iude.l.iudeos.

k ¶ Requiſitus.a clericis.

l ¶ Dyaconi.idem in alijs clericis:vt ſtatim habes in autentica preſbyteros.

m ¶ Conſtituti ſunt.hoc quo ad epm.hodie corrigit:q̃ non eſt in poteſtate.⁊ ſic lege hic prius aut.ſed epalis dignitas ⁊c.que eſt conſtitutio que de digni.§.palam.col.vj.

n ¶ Bona.i.tanq̃ caſtrenſe peculium.

o ¶ Uendicent.ſ.epiſcopi.ſed nunquid hic filius ſacerdotis ſi agat rei ven.pro re ſua pater debet conſentire. Reſpõdetur ſic.vt.j.de bo.que lib.l.fi.§.j.

i ¶ Habuiſſe.ſ.epiſcopum.

k ¶ Iure cognatiõis.nõ exigitur q ſucceſſerit cognatis:ſed qð potuerit ſuccedere.vnde ⁊ ſi epiſcopo aliquis cognatorum donauit inter viuos:idem puto.de quarto autem gradu ideo ponitur:q̃ vſq; ad gradum illum veriſimile eſt q habuit iure dilectionis naturalis.i.q rõne cognationis naturalis cõtingat.Nam a remotioribus potius occaſione rerum eccl'ie q̃ ſanguinis habere videt:cum nemo iactare ſua preſumatur.vt.ff.de pba.cũ de indebito.§.j.ſed Jo.⁊ Azo dicunt idem etiã ſi nõ cognat⁹ det:ſi modo nõ det gratia beneficij ſibi collati olim de bonis eccleſie.nam tunc eſt remuneratio loco beneficij collati:vt ſic fiat eccleſie:vt.ff.de peti.here.ſed etſi.§.cõſuluit.⁊ hoc pbetur contra eccl'iam.nam ⁊ in corpore nõ eſt cognationis mentio:ſed ſic genere cõiuncto.ſecunda placet.

Iactare ſua nemo pſumit.

l ¶ Ad eum.ſ.epiſcopum.

Tranſmittere.

a Transmittere. vel inter viuos. vt arg. in/ ſti. de leg. fu. ca. tol.
b Alio modo. ſup. ꝑ terq̃ ſit dictum.
c Preſbyteros. hac auf. legũt qdã. ſ. e. ſup. l. cũ lege.
d Clericos. cleros di/ citur ſors: q: ſorte debʒ eligi: vt electus eſt ma/ thias. i. diuina electiõe nõ alia noticia. Accur.
e Ad ſſitudinẽ. nõ ꝑ omnia: vt ſubñcit. ſic tamen ꝛc.
f Ferant. ſ. ꝑ quere/ lam inoffi. teſt. vt in au ten. vt cũ de ap. cog. §. hoc quidẽ. de parẽtibuſ col. viij. Tu dic codic. ex hac. l. ꝛ ſic nõ erunt ꝓ. ſ. q teſ. fa. poſ. l. fi. ꝛ. ſ. de inoffi. teſta. l. fi. ꝛ. ſ. e. l. cum lege. que dicut in tali peculio ceſſare q̃ relam.
g Diſpoſitionibus. i. vt ſportularum.
h Liberalitatibus. ſ. principum.
i Quibuſcunqʒ. i. ꝑ petuum ꝛ in futurum.
k Tpibus. i. ꝑteritũ ꝛ futurum.
l Metatorũ. i. mili tum. non eñ milites in domo religioſa debent hoſpitari. vt. ſ. eo. l. ſ. ꝛ dicunt metatia metior metiriſ: q: in certas me tas caſtra cõficiebant ꝛ foſſis circũdabant.

Metati quare di/ cunt mi/ lites.

m Monaſterijs. i. lo cis illis. in quibus ſunt ſite eccleſie.
n Oibus. q ſunt õi re eccleſiarum: vt ne ꝑ ſtent tributa.
o Eoꝝ. ſ. mõaſterio/ rum. rebus dico ptinẽ/ tibus ad curam eccl'e.
p Vel ad eos. ꝛ pti/ nentibus ad eos. i. ad curam eorum.
q Eum. ſ. economũ
r Eius. ſ. economi.
s Ad ſſitudinẽ pti/ net dico ad curã econo mi. ſ. ad ſſitudinem.
t Qui. ſ. ioticus.
v Dicit. fuit ergo ꝑ oꝛ hoſpitalari9. oia qui deʒ ꝑdicta priuilegia ꝑ hanc rc. Et hoc qd da tur hoſpitali iotici daſ ꝛ cuidã aliꝫ. ſ. ſancte ma rie de ſanſoñ. que eſt in cõſtan. vt in auſ. de ec/ cle. ti. §. fi. coll. ix. ꝛ ſic ad ſſitudinem iotici da tur aliis ꝛ non habebit locum.
x Valde neceſſariũ vt illa ꝑuilegia ſint fir/ ma q ſunt rebus ꝑſtita.
y Exinde. i. ex reb9 predictis.
z Suſtẽtatio. ſ. cõpa retur: quod eſt. ſ.

tranſmittere. Ceteris reb9 alio modo acqſitis ab eo dño eccl'e re/ ſeruatis. Niſi in vtilitatẽ eccl'ie vl' opibus pietatis conſumpte ſint. Eadẽ diſtinctione habita in ad miniſtratorib9 cuiuſcunqʒ loci reli gioſi. Item ſi qs eps aut mini ſter eccl'ie moriaſ ſine teſtamẽto et ſucceſſore legitimo vl' legitima: ſuc ceſſio competit eccleſie in qua con/ ſtituti ſunt.

I Nauten. de ſancti. epi. §. preſ byteros. col. ix. Conſti. fi.

De quaſi caſtrenſi peculio poſſunt cle rici: ʒ in ptãte ſint: tã inter viuos q̃ in vl tima voluntate diſponere: liberis ꝛ parẽ tib9 legitima portiõe ſeruata. h. d. Saly.

Preſbyteros ꝛ dyaconos ꝛ ſubdyaconos: cantores ꝛ le ctores quos oẽs clericos appella/ mus res quolibet mõ ad dñium ve nientes eoꝝ hre in ſua ptãte ꝑcipi mus: ad ſſitudinẽ caſtrenſiũ pecu/ liorum: ꝛ donare cui volunt ſm le ges: ꝛ in his teſtari licet ſub paren tum ptãte ſint. ſic tñ vt horum filij aut his extãtibus parẽtes eoꝝ legi timam ferant partem.

Ad ſimilitudinem hoſpitalis iotici ce tera hoſpitalia priuilegiãtur. Bal. ꝛ Pau. de caſtro.

Idem. a. Dyaſcoro prefecto pretorio. Lex. xxxiij.

Omnia priuilegia q̃ a retro principibus: aut a noſtra ſe renitate vl' iudiciarijs diſpõnibus aut liberalitatib9 ꝓ ſingulis qbuſ/ cunqʒ tpibus: vl' ex ꝯſuetudine vl' ꝯſtõne ſiue circa ius metatoꝝ: ſiue in alijs qbuſlibʒ reb9 ꝑſtita ſunt oꝛ phanotrophijs: ſiue aſſiſterijs: vel eccleſijs: aut ptochijs ſeu xenodo/ chijs vl' monaſterijs: atqʒ ceteris oibus ac etiã reb9 iuris eoꝝ ad cu ram economi viri religioſiſſimi ꝑſ byteri ꝛ orphanotrophi vl' ad eos q poſt eũ loco eius ſucceſſerint pti nentibus ad ſſitudinẽ iotici beatiſ ſime memorie: q prius hmõi pieta tis officiũ inueniſſe dicit ꝑ hãc prag maticã ſanctiõe firma illibataqʒ i perpetuũ cuſtodiri decernimus. Valde eteñi hoc videſ eſſe ne/ ceſſariũ: cũ exinde ſuſtentatio vel educatio orphanis atqʒ egenis: et vſib9 eccl'aſticis ac ꝓtochijs vl' aſſi ſterijs cõpareſ. domus etiã aliaſqʒ res ſupius noiatas ad curã memo rati viri ptinentes: vl' poſtmoduʒ quolibet mõ ad ei9 ſollicitudinẽ: vl' eoꝝ q poſt eũ ad eiuſdẽ orphano/ trophij curã vocati fuerint ꝑuen/ turas: ad inſtar maioris venerabi/ lis eccl'e hui9 inclyte vrbis oibus ꝑ uilegijs q̃ cadeʒ ſancta eccleſia vel nunc adipiſciſ: vel poſtea merebiſ ꝑpetuo potiri pietatis ituitu decer nimus.

Aſcriptitij ꝛ cenſiti non poſſunt ſine expreſſa voluntate dñoꝝ clericari: vel ſoli tariam eligere vitã. h. d. ꝑ prin. l.
Vel ſic. Priuilegia hoſpitalib9 retro conceſſa hic firmãtur ꝛ noua conceduntur vt res hoſpitalium gaudeant priuile gijs ꝯceſſis ꝛ ꝓcedendis reb9 maioris eccle ſie. h. d. ꝛ notabiliter ſm Salyce.

Idem. a. Sebaſtia. prefecto ꝑ torio. Lex. xxxiiij.

Iubemus aſcriptitioꝝ crea tiones ſm vetereʒ ꝯſtõnem (niſi dñoꝝum poſſeſſionũ vñ oriun di ſunt euidẽs cõcurrerit cõſenſus) nullius penit9 eſſe momẽti: ſʒ hiſdẽ fundoꝝ dñis qui faciẽde creationi nõ (ſicut dictũ eſt) euidenter cõſen/ ſerint ius ꝓpꝛium ad ſſitudinẽ ce/ teroꝝ colonoꝝ in ſuos aſcriptitios exercẽdi tanqʒ ſi nulla creatio iter/ ceſſiſſʒ: tribui facultatẽ. Ideoqʒ hoc ſup illis qʒ agricolis decerni/ mus obſeruari: qui cũ eſſent aſcri/ ptitie nexib9 ꝯditiõis aſtricti: ſolita riã vitã videlicet appetẽtes: qbuſli bet ſe ſe mõaſterijs ꝓ volũtatẽ dño rum fundoꝝ duxerint offerendos

Seruus nõ põt in clericũ ordinari ni ſi libertas clericatũ precedat. Bal.

Seruos ſane ſociari clericoꝝ cõſoꝛtijs volẽtibus qʒ ꝛ ꝯſentienti bus dñis modis oibus ꝓhibem9: cũ liceat eoꝝ dñis data prius ſeruiſ libertate licitũ eis ad ſuſcipiendos honores clericoꝝ iter (ſi hoc volue rint) aperire.

Litigatoꝛ dʒ coꝛã iudice comparere non iudex coꝛã litigatoꝛe q: eẽt opprobri um ꝛ iniuſtum. Bal.

Omnes preterea viroꝝum cla riſſimoꝝ ꝓuincias moderãtiuʒ ſententijs abſqʒ vlla ꝑuilegij diffe rentia. Qui tamen preſidali iuriſdi ctiõi ſubiecti ſunt ſiue epi vl' quilibʒ clerici aut monachi aut cuiuſlibet ſint ꝯditionis pariter rñdere decer nimus. Nulla in poſteruʒ viris clariſſimis ꝓuinciaꝝ rectoribus ad loca in quibus incuſate pſone con/ ſiſtunt perueniendi neceſſitate peni tus imponenda cum non ſolum le/ gibus verum etiam naturali quo qʒ iuri ꝯueniat qs res exegerit iudi cialibus ad iudicium vocari ſentẽ/ tijs non ipſos iudices (quod dici ẽt iniuſtum eſt) ad ſubiectos deduci: ſed per datos ab his iudices: et ꝑ cauſe examinationem in locis vbi i cuſati degunt procedere.

I Nauten. de ſan. epi. §. aſcripti tios. coll. ix. Conſti. fi.

Aſcriptij poſſunt hodie clericari per ſubſtitutum tamen poſſunt ſeruire. h. d. Bal. ꝛ Salyce.

Aſcriptitios in ipſis poſſeſ/ ſionib9 in quib9 ſunt aſcri/ pti clericos etiaʒ preter voluntateʒ domini fieri permittim9: ita tamẽ vt cl'ici facti ipoſitã ſibi agriculturã adipleãt ſbrogato quẽ maluerint.

a Eccl'aſticis. i. eccl'a ſticoꝛum viroꝛum.
b Viri. ſ. economi.
c Eum. ſ. economũ
d Adipiſcitur. i. ade ptus eſt defenſoꝛ huius vrbis inclyte.

A Ipsis ſumma diate predi[illegible]

e Iubem9. crea/ tiones. ſ. i clerũ
f Facultatẽ. repete iubemus.
g Ideoqʒ. q. d. qd dixi in clericis hic in mona chis. Aliꝫ dicũt primũ caſum de aſcriptitijs ſe cundũ de agricolis: ſed nõ eſt differẽtia.
h Prohibemus. ſed aſcriptiti9 dño volente poterat. ſeru9 aũt ẽt dño volẽte nõ pofat. q aſcri ptiti9 non eſt ſeruus.
i Oẽs. ſ. clericos.
k Sententijs. ſ. com monitoꝛijs.
l Parit. als pateter
m Naturali dño. ſ. q dicit ois aia ſubdita ſit regi quaſi ꝑcellẽti ꝛ du cibus tãq̃ ab eo miſſis Itẽ ꝛ illud q maioꝛ eſt veſtrũ fiat tanq̃ minoꝛ vñ lʒ magni ſint cleri/ ci. tñ etiã iure ciuili con ueniri pñt. vt. ff. quis oꝛ. in bo. poſ. ſer. l. ij. §. ſi preſes. ꝛ ar. in auſ. eo. §. vt autem.
n Vocari. ſ. re ꝛ ver bis. niſi in caſib9 vbi fit vbo tñ vocatio. vt. ff. de in ius vo. ſed ꝛ ſi is.
o Per datos. i. dele gatos.
p Procedere. ſic er go venire debẽt vocati inuiti: ſʒ cauſe examina tio fit i locis vbi degũt iudice aliꝫ delegãte cãʒ ꝛ ſic ſoluiſ ꝯ. ſ. e. oẽs q. in prin. vbi dicebat eos nõ debere vocari extra ꝓuinciam ſuã. vel h in magnis iudicib9: ibi in paruis. Vel hic cori/ gitur: vel hec in crimi/ nali. illa in ciuili. Vel verius ibi ꝓhibet eos vocari ex ſuũ ꝑſidatum hic in ſuo pmittit. Sed hec hodie ſũt correcta ꝑ auſ. cã. ꝛ pauſ. cleric9 ꝛ auſ. ſtatuimus. quas habes. ſ. e. oẽs. Sequiſ auſ. aſcriptitios. q̃ debʒ legi ꝛ ſituari in medio. l. oia priuilegia ante. §. ſeruos ſane ꝛc.
q Aſcriptitios. a/ ſcripti. nõ q in alijs locis qd eſt notan dum. ꝛ addit hic autẽti. illi legi. ſ. eo. quiſquis. q: hic volente dño tan tum fiebat.
r Adimpleant. ꝑ ſe vel ꝑ aliũ. vt. ſ. eo. qſ quis. ꝛ. l. ad ſſitudineʒ Item ꝑter voluntatem põt vt hic. ſed an cõtra

dñi voluntatem poſſit fieri clericu. Quidam vt Jr. q nõ. vt arg. ff. de pcu. l. pomponius. in fi. Sed dic arg. contra: vt in nouellis. eo. §. ſi aſcriptitius clericus ⁊c.

℄ Sequit̃ auẽ. ſi ſeru⁹ q̃ dꝫ ſituari ⁊ legi añ. §. oẽs pterea. l. iubemus.

a S I ſeruus ſciẽte. no. patiẽtiã cõſenſui cõparari libertatis fauore ſic. ff. ad munic. quotiens. ⁊. j. ad vell. ſi ſine. §. qd ſi patientia. ⁊ ff. d do. inter vi. ⁊ vxo. ſi ſeruus cõis. ⁊. ff. loca ti. l. itẽ querit̃. §. fi. item ꝯ. ff. de ſta. ho. homo li ber. in fi. Sol. vt ibi. nõ eſt ibi ſo. Sed dicas ibi odiũ eius q ſe vendidit ad pcium pticipanduꝫ. h fauoꝛ oꝛdinis. Ac.

b ℄ Ignoꝛãte. ſ. qd pſu mitur. vt. ff. de pba. ve rius. ⁊. j. q mili. nõ poſ. ſuper ſeruis.

c ℄ Liceat. i. licituꝫ eſt Accur.

d ℄ Pꝛobare. i. qd poſ ſederit eum vt ſeruũ an te oꝛdinationẽ. nam il le debet pbare ſe nõ eẽ ſeruum cũ nõ ſit diu in libertate moꝛatus. ⁊ bo na fide. ff. d acqui. poſ. l. iij. §. ſi ſeruus. ⁊ hoc ſi ſecularis ſit clericus. ⁊ ſic hic loquit̃. Si auteꝫ monach⁹ ſit puta q mo naſterium poſſideat eũ ⁊ ego debeo pbare ſer uilem cõditionẽ. i. eum meum eſſe ſeruũ. vt in auẽ. d mona. §. hinc au tem. coll. j. Sed quid ſi eſt factus ſacerdos vt i caſu iſtius auẽ. Reſpõ detur remãet ſacerdos ſed peculiũ reddit̃ dño dyaconus ſe reddat do mino: vel aliuꝫ ſeruum p ſe eque bonuꝫ: vt in decre. liiij. di. c. ſi ſeruuſ Si aũt eps ſciuit tunc i duplum dño emendat vt e. diſ. c. ſi ſeruus. Lo quitur ergo hic in cleri cis vſqꝫ ad ſubdiacona tum incluſiue.

e ℄ Tradat̃. alſ redda tur. curialis vero reddi tur curie ſue. liber vero cleric⁹ factus relinqueſ monaſteriuꝫ tradat̃ cu rie. vt. s. e. auẽ. ſed neqꝫ curialeꝫ. que eſt ꝯ. ⁊ eſt hec ⁊ ſuperioꝛ in auẽ. de ſanc. epi. in. §. ſi ſeruus ⁊ illa in. §. aſcriptitios. colla. ix.

f ℄ Vitã. ſ. monacho rum. nõ ita ſi alſ fiebat clericus. vt. s. l. pxi. §. ſeru⁹. ſed ⁊ illud. ibi coꝛ rigit̃ p auẽ. ſi ſeruus.

g ℄ Quam. ſ. ſeruitu tem. alſ qd. ſ. iugum in eo. ti. §. ſed hoc quideꝫ.

h E Piſcopalis. li berat. ſcilicet omnino ſeruum.

I N auten. de ſanct. epi. §. ſi ſeruus. col. ix. Conſti. ſi.

℄ Autẽ. coꝛrigit. §. ſeruos. in. l. iubem⁹. ⁊ logt̃ qñ ſeru⁹ clericat lex ſequẽs cũ autẽ. verũ loquitur quãdo monachat̃. Salyce.

S I ſeru⁹ ſciente[a] dño ⁊ nõ ꝯdi cente in clericũ oꝛdinat⁹ fue rit ab epo: ex h ipo q cõſtitut⁹ eſt li ber ⁊ ingenu⁹ erit. ℄ Si vo igno rante[b] dño oꝛdinat⁹ fuerit: liceat[c] dño itra anni ſpaciũ vni⁹ ⁊ ſeruileꝫ foꝛtunã pbare[d] ⁊ ſuũ ſeruuꝫ accipe. ℄ Si vo ſeruus ſciẽte vl' neſciẽte dño ſicut dixim⁹: idq in clero ꝯſti tut⁹ eſt liber fact⁹ ⁊ miſteriũ eccl'aſti cuꝫ reliqrit: ⁊ ad ſecularẽ tranſierit vitã: ſuo dño ad ſeruiẽdũ tradat̃[e].

℄ Nota q conſenſus per aliquẽ pꝛeſtit⁹ cõtemplatione certe cauſe finalis tandiu intelligitur durare q̃diu durat cauſa in eſſe. hoc dicit Bal. vel ſic. Serui poſſunt cuꝫ licentia dñi monachari ſed vitã mo naſticam deſerentes ad pꝛioꝛis dñi ſerui tutem reſtituuntur. h. d. Salyce.

℄ Idẽ. a. Seba. p̃. p̃. Lex. xxxv.

S Eruis ſi dñoꝝ fuerit volũta te muniti ſolitariã vitã[f] ptici pandi licẽtia nõ denegct̃. dũ tñ dñi nõ ignoꝛẽt. ℄ Qd ſi ſeruis ſuis ad monaſterioꝝ cultũ migrãdi tribue rint facultatẽ: eoꝛũdẽ ſeruoꝝ dñio donec ijdẽ ſerui in eodẽ mõachoꝛũ habitu durauerint eẽ cẽſem⁹ ſpoliã dos. ℄ Aliogn ſi relicta foꝛte vita ſolitaria ad aliã quãlibet ſeſe condi tionẽ tranſtulerint: certũ eſt eos ad ſuitutis iugũ quã[g] monaſtice pfeſ ſionis cultu euaſerãt reuerſuros.

I N auten. de ſanctiſ. epi. §. ſꝫ h quidẽ. coll. ix. Conſti. ſi.

℄ Non põt bꝛeuius ſummari. Salyce.

E Piſcopalis oꝛdo liberat[h] a foꝛtuna ſuili vl' aſcriptitia: ſꝫ nõ a curiali[i] ſiue officiali. naꝫ ⁊ poſt oꝛdinationẽ durat: ita vt p ſbiectã vel interpoſitã pſonã officiũ adim pleat̃: niſi curie vl' offõ reſtituat̃.

I N auten. de mona. §. hinc aũt colla. j. Conſti. v.

℄ Seruus legitime monachat⁹ liberat̃ a iugo ſeuitutis. h. d. Salyce.

V Erum[k] ⁊ ſi legitimo pbatuſ expimẽto monach⁹ efficiat̃ euadet iugũ ſuitutiſ. ℄ Debẽt eñi p trienniũ añqꝫ mõachi efficiant̃ in mõaſterijs pmanere[l]. poſtea vo ſi monachi facti fuerint liberi erunt.

i ℄ A curiali. niſi p. xv. an. pus exceſſerit vitã. vt. s. e. auẽ. ſꝫ neqꝫ tu.

k V Erum. ⁊ ſi efficiatur ſeruus.

l ℄ Permanere. hoc ſi dubia eſt eius cõditio: alioquin put abbati videbitur ſtatum cuculam poterit ponere ⁊ facere monachum vt in auẽ. eo. §. ſi quis autem ad. ⁊ hec eſt de monachis. §. hinc autem. colla. pꝛima.

m R Epetita. nam ⁊ alibi hoc eſt dictum. vt. j. de teſta. conſulta. que fuit pꝛioꝛ iſta.

n ℄ Quos. ſ. q defenſoꝛes.

℄ Clerici nõ debẽt ſe intromittere de iu riſdictione ad eos nõ ptinẽte: nec de inſi nuatione teſtõꝝ. Bal. vel ſic. Inſinuatio ſi ue publicatio teſtamẽtoꝛũ dꝫ fieri in vrbe coꝛã magro cenſus: nõ coꝛã alijs iudicib⁹ nec eccleſiarũ defenſoꝛibus. Salyce.

℄ Impa. Juſti. ar. p̃. p̃. L. xxxvj.

R Epetita[m] pmulgatiõe: nõ ſo lum iudices quoꝛũlibet tri bunaliũ: verũetiã defenſoꝛes eccl'a rum hui⁹ alme vꝛbis quos[n] turpiſ ſimũ inſinuãdi vltimas deficiẽtiuꝫ volũtates gen⁹ irrepſerat remouẽ dos cẽſemus: ne rem attingãt q̃ ne mini pꝛſus oĩm ſm ꝯſtõnum pce pta pter qꝫ cenſus magro cõpetit[o] ℄ Abſurdũ[p] eteñ clericis eſt: imo etiã oppꝛobꝛiũ ſi[q] pitos ſe velint oñ dere diſceptationũ[r] eſſe foꝛenſium. ℄ Feriẽdis temeratoꝛib⁹ hui⁹ ſan ctionis pena qnquaginta lib. auri[s].

℄ Si captiui inſtituant̃ heredes vel pau peres valet inſtitutio ⁊ venit diſtribuen da ſine quarte dimunitiõe. h. d. Jac. but. Vel ſic. Valet iſtitutio facta de captiuis vel pauperibus in gñe necvitiat̃ ppter in certitudinẽ. Et in pꝛimo caſu capit epus hereditatẽ ⁊ diſtribuit. In ſecundo vero caſu ſi in loco ſit aliquod hoſpitale paupe ruꝫ ptinet ad illõ: ⁊ ſi ſint plura ptinet ad pauperes. Si vero nullũ idẽ qd in pꝛimo caſu vt epus capiat tanq̃ heres ⁊ diſtri buit alienãdo mobilia ⁊ imobilia reſer uando. Et ſi nomimata eſſet certa pſona vel locus ad illũ ptinet nec epus aliquid agere dꝫ. nec dꝫ aliquã vtilitatẽ ſibi ap pꝛiare de talibus relictis. Pau. de caſt.

℄ Idem. a. Jo. pꝛe. p̃. Lex. xxxvij.

S I qs ad declinandaꝫ[t] legem falcidiam[v] cũ deſiderat totaꝫ ſuam ſubſtãtiaꝫ p redemptione ca ptiuoꝛum relinquere eos ipſos ca ptiuos ſcripſerit heredes ne videa tur quaſi incertis pſonis hr̃dib⁹ in ſtitutis iudiciũ ſuũ oppugnandum reliquiſſe[x] ſancim⁹ hmõi taleꝫ inſtõ nem pietatis intuitu valere[y]: ⁊ nõ eſſe reſpuendã. ℄ Sꝫ ⁊ ſi paupes quidẽ ſcripſerit heredes ⁊ nõ inue niat̃ certũ ptochiũ vel certe eccl'ie paupes de qbus teſtatoꝛ cogitaue rit: ſed ſic incerto vocabulo paupe res fuerint heredes iſtituti: ſili mo do[z] ⁊ hmõi inſtõnem valere ⁊ nõ eẽ reſpuendam decernimus. ℄ Et ſi quideꝫ captiuos ſcripſerit heredes ciuitatis in qua teſtatoꝛ larẽ foue re ac degere[a] noſcit̃ eps ⁊ econom⁹ hereditatẽ ſuſcipiant: ⁊ oĩmodo in redemptionẽ captiuoꝛũ pcedat he reditas: ſiue per annuos redditus ſiue p venditioneꝫ mobilium ſeu ſe

o ℄ Competit. Hodie etiã defenſoꝛi ciuitatis vt in auẽ. de defen. ci. §. interim. coll. iij. im mo etiaꝫ veteri iure de fenſoꝛi ciuitatis cõpete bat. vt. j. de teſta. l. om nium. ⁊. j. de dona. l. in hac. ⁊ ſit hic publicatio ſic: qꝛ heres inſtitut⁹ in teſtamento ſcripto a te ſtatoꝛe vel alio pꝛiuato vel ſine ſcriptura adit magiſtrũ cenſus vt illã ſcripturã cuꝫ teſtes ſua ſigilla recognoſcãt: vel dicta teſtiũ in publicaꝫ ſcripturam redigant. ⁊ erit plena ammodo ſe curitas: lꝫ teſtes peant: vel pꝛima ſcriptura: vt hic. ⁊. j. de teſta. l. ij. Sꝫ quidã nuncupatiuum tñ teſtm̃ dicunt publi candum. qꝛ ergo modi cum lucri p his dabat̃ clerici cupidi hoc ſibi vſurpabant.

p ℄ Abſurdũ. qd hec lex remouet.

q ℄ Si peritos. vt phi bita nõ faciant. pmiſſa aũt a lege faciũt. vt. s. e. l. plꝫ. ⁊ ideo ſcire leges debẽt. vt. j. de legi. ⁊ cõ ſti. l. leges.

r ℄ Diſceptationuꝫ. i. eoꝛum qui diſceptaban tur in foꝛo.

s ℄ Auri. ⁊ etiã ſacri legium cõmittunt. vt j. de cri. ſacrile. l. ij.

t S I quis ad decli nandaꝫ. i. ad eui tandam.

v ℄ Legem falcidiam ſ. dolo bono. ⁊ eſt ſimi lis dolus. vt in auẽ. vt lice. ma. ⁊ aui. in pꝛin. colla. viij.

x ℄ Reliquiſſe. in teſta mento quod faciũt poſt q̃ redierint. nam in ſtã tes nõ poſſent teſtari: vt. ff. de teſtamentis. l. eius.

y ℄ Valere. ſed nõne ſuperfluit hec per illaꝫ l. s. eo. nulli. Reſpon. nõ: qꝛ hec in inſtitutio ne. illa in ſingularibus relictis.

z ℄ Simili modo. Et hoc videtur ſuperfluuꝫ per. l. s. eodem id quod pauperibus. ſic ⁊ illud de ſingularibus relictiſ ſed licet euitet̃ hoc mo do falcidia iure inſtitu tionis: an euitatur fal cidia iure nature: vt poſſit exheredari filius vel preteriri. Rñ. nõ. nam qui vult deum inſtituere ⁊ filium exheredare alium p conſilio querat ⁊ recipiat non auguſtinum. vt. xvij. q. iiij. c. ſi.

a ℄ Degere. vbi de lare. ſ. dubitabat̃. ſic ⁊. s. e. l. nulli. §. ſin aũt pſona ⁊. §. qd ſi teſtatoꝛ. ⁊ ar. ff. de cõdi. ⁊ demon. q̃ conditio. §. cum ita.

Filijs bo na potiuſ q̃ eccl'ie ſunt reli quenda.

Se mouentium

a ¶ Se mouentium. quid de immobilibus certe idem eadem ratione.
b ¶ Minui. ſic ⁊ deus põt heres inſtitui: vt in auſ. de eccle. ti. §. ſi qs aũt in noie. col. ix. ⁊ ei legari. vt. ff. ad. l. fal. l. j. §. ad municipales. Idez de aliquo ſanctoꝝ. vt in auſ. de ec. ti. §. ſi qs aũt vniuerſoꝝ. ⁊ in his oĩbus caſibus videſ ceſſare falcidia cuꝫ ad pias cauſas ſunt relicta: vt in auſ. de ec. ti. §. ſinautez heres. ⁊ ſic corrigiſ. l. illa. ff. ad. l. falci. l. j. §. ad municipales. q̃ pmittebat detrahi falcidiaꝫ de legato relicto deo. Vel aliud qñ deo: aliud qñ relinquiſ ad piaꝫ cãm. Alij vt Al. ⁊. R. dicũt ꝙ tunc demũ ceſſat falcidia in legato ad pias cãs relicto qñ heres fuit cõtumax in ſoluendo ⁊ ſic intelligũt dictã auten. de ec. ti. §. ſi aũt heres. col. ix.

c ¶ Indiſtincte. al's indiſcrete.

d ¶ Xenonẽ. quaſi heredem. ⁊ hoc qñ eſt vnꝰ xenon: ⁊ alius nõ dicat ſpectare ad ſe hẽditatez

e ¶ Cõparenſ. hoc eſt plus in paupibus ꝙ̃ in captiuis: qꝛ ibi nõ emũtur alie poſſeſſiones.

f ¶ Licẽtia. oĩmodo dãda. ſ. epõ vel zenoni q̃s quaſi heredes dicimus

g ¶ Et in priore. vbi captiui ſunt hẽdes ſcripti

h ¶ Et i ſcdã. vbi paupe res.

i ¶ Exigere. ſ. epm.

k ¶ Eis. ſ. epiſcopis ⁊ economis.

l ¶ Sine falcidie. eſt g̃ heres noie: ſꝫ nõ re. vt inſti. de fideicõ. here. §. reſtituta. ⁊. ff. de cura. fur. l. pe. Hodie etiaꝫ ſi certa pſona inſtituitur ceſſat falcidia in relicto ad pias cauſas vt modo diximus.

m ¶ Sinautez amplio res. i. plures.

n ¶ Datio. i. relictum a teſtatore vt detur.

o ¶ Pauperior. ⁊ prodeſt pauptas vt h. ⁊. ff. de trãſac. cũ hi. §. in pſona. ⁊. §. ſi in annos. ⁊ ĩ. de oper. libe. l. j. ⁊. ff. man. ſi pcuratorẽ. §. ſi ignorantes. ⁊ in auſ. de eccl'e. ti. §. ſi qs aũt non valeat. coll'. ix. ⁊ vilitas pdeſt: vt. ff. qui ⁊ a qui. ſi qs heres. arg. ꝯ in auten. de teſt. §. ſancimus col. vij. ⁊ fere in oĩbus delictis vbi grauius ex vno delicto puniſ ignobilis ſiue vilis ꝙ̃ nobilis. vt. ff. de incen. rui. nau. l. pedꝰ. ⁊ de penis l. capitaliũ. §. fi. ⁊ ad le. cor. de fal. l. j. ⁊. ĩ. ad le. fa. de pla. l. j. ⁊. ĩ. vt nemo pri. ſigna. circa pn. Accur.

p ¶ Antiſtite. i. epõ.

q ¶ Sanctionem. s̃. e. ſi quis.

mouentiũ[a] rerum nullo penitus ex hoc lucro vel economo vel epõ vl' ſacro ſancte eccleſie relinquendo. ¶ Si eñ ꝓpter hoc a ſpãli herede receſſum eſt: vt nõ falcidie rõ inducaſ qũo ferendũ eſt hoc qd̃ in ſacro venerit p falcidiã vel p aliã occaſionẽ minui[b]. ¶ Vbi aũt indiſtincte[c] paupes ſcripti ſunt heredes: ibi xenonẽ[d] eius ciuitatis oĩmodo hereditatẽ nãciſci: ⁊ p xenodochiũ in egrotantes fieri patrimonij diſtributionẽ ſm ꝙ in captiuiſ ꝯſtituimꝰ vel p reddituũ annaliũ erogationẽ vel p venditionẽ rerũ mobiliũ: vel ſeſe mouentiũ: vt ex his res ĩmobiles cõparenſ[e]: ⁊ annuꝰ victus egrotãtibus accedat. ¶ Quis eñ pauperiorẽ hominibus q ⁊ iopia tẽti ſunt ⁊ in xenone repoſiti: ⁊ ſuis corpibus laborãtes neceſſariũ victum ſibi nõ pñt afferre. ¶ Licẽtia[f] oĩmodo dãda ⁊[g] in priore ⁊ in ſcdã[h] ſpẽ ⁊ actionem mouere ⁊ debita exigere[i] vt in captiuos vel in egrotãtes ꝯſummãtur. ¶ Si eñ heredũ eis[k] ⁊ ius et nomẽ dedimꝰ: ſine[l] falcidie tñ legis emolumẽto neceſſe eſt eos ⁊ debita exigere ⁊ creditoribꝰ reſpondere.

¶ Sinaũt[m] ampliores i ciuitate xenones vel ꝓtochia ſint: ne incerta videaſ pecuniaꝝ datio[n] tũc ei xenoni vel ꝓtochio q paupior[o] eſſe dinoſcitur: eaſdẽ res ⁊ pecunias aſſignari ſancimꝰ. hoc videlꝫ diſcutiẽdo a viro reuerẽdiſſimo locoꝝ ãtiſtite[p]: ⁊ ſub eo cõſtitutis clericis. ¶ Sin aũt nullꝰ xenon in ciuitate inueniaſ tũc ſm de captiuis ſanctionẽ[q] ꝑ tpe economꝰ ſacroſctẽ eccl'e vel epõs hereditatẽ accipiat: ⁊ ſine falcidie rõe paupibus q in ciuitate ſunt: vl' penitus mẽdicãtibus vel alia ſuſtẽtatione egẽtes: eedẽ pecunie diſtribuanſ ¶ Hec tñ oĩa locũ hr̃e ſancimꝰ: qñ non certi xenonis vl' certi ꝓtochij: vel certe eccl'e noĩato a teſtatore ſb ſecuta eſt: ſꝫ incertꝰ eſt eius ſenſus. ¶ Sinaũt in pſonã certã vl' incertam venerabilẽ domuꝫ reſpexit ei tantũmodo hereditatẽ vel legatuꝫ cõpetere ſancimꝰ: nulla falcidia nec in hac pte intercedẽte. In oĩbus autem hmõi caſibꝰ celeſtes iracũdias ſacroſanctaꝝ rerũ adminiſtratoreſ expectãt: ſi qualecunqꝫ lucrũ ex huiuſmodi gubernatõibus ſibimet acquiſierint: vl' ſi hoc cõmitti ab alio cõſenſerint[r]: ⁊ nõ grauiſſima pena: ⁊ intermitatione (qd̃ pperã factum eſt) ſtudeant corrigere.

I N auten. vt cũ d̃ appet. cog. §.

r ¶ Conſenſerint. nota aliquem puniri: qꝛ conſentit malo: vel qꝛ nõ corrigit malum: ac ſi ipſe faceret. ſic. ĩ. de commer. ⁊ mer. l. j. ⁊ in decre. ij. q. vij. c. negligere.
s S J captiui. hec eſt in auſ. vt cum de appel. cog. §. ſi vnum de p̃dictis. colla. viij.

ſi vnũ de p̃dictis. col. viij. Cõſti. xj.

¶ Negligens redimere teſtatorẽ vel cognatũ a carcere eius ſucceſſionẽ ſperare nõ dꝫ: qꝛ applicatur eccl'ie expendẽda in redẽptionẽ captiuoꝝ ſaluis alijs capitulis teſtamenti: parciſ tñ minori xviij. an. ⁊ qui ꝓpriã nõ hꝫ pecuniã poteſt vẽdere res captiui ꝓ ipſius redemptione qui cogitur habere ratũ. h. d. bal. Vel ſic. Sperans hereditatẽ alicuiꝰ ex teſtõ vel ab inteſtato ſi nõ redimat illũ de carceribus cuꝫ põt: ⁊ ille ibi moriaſ priuaſ eius ſucceſſione ⁊ deuoluiſ ad eccleſiã diſtribuenda in redẽptione captiuorum. Pau. de caſtro.

S J captiui[s] alicuius liberi ſeu cognati[t] redemptionez eius neglexerint: nõ ſolum exheredari poſſunt: ſed etiã lege denegatur eiſ ſucceſſio: ⁊ ſi[u] fuerint ſcripti heredes tñ valeat teſtamentum in alijs capitulis[x]. ¶ Hec ergo ſucceſſio defertur eccl'ie ciuitatis eius expẽdenda[y]. ſ. in captiuoꝝ redẽptionez multomagis ſi extraneos inſtituerit qui redimere ſuperſedeant: excipitur minor. xviij. annis. ¶ Qui aũt redimere ſtudent[z] ſi ꝓprias nõ habeant pecunias ſup quibuſlibet rebus ipſius in eã cãm recte cõtrahunt: ⁊ etiaꝫ ſi minores. xxv. annis ſint maiores tñ. xviij. qui tñ ꝓ maioribus. xxv. hic accipiuntur[a] ⁊ captiui ſi reuerſi fuerint coguns habere[b] ratum ꝯctum. Eadẽ pena eſt parentum ſi redemptionem neglexerint liberorum.

¶ Teſtamẽta facta ſup peculio quaſi caſtrenſi clericorũ nõ ſubiacẽt q̃rele inofficioſi. h. d. ſubiacẽt tñ conditioni ex lege vſqꝫ ad legitimã debitã filijs ⁊ parẽtibꝰ vt. s̃. e. autẽ. p̃ſbyteros quã q̃dã legũt hic. Bal.

¶ Idem. a. Jo. p̃. p̃. Lex. xxxviij.

C Um lege leoniana[c] viris reuerẽdiſſimis ep̃is ac presbyteris ⁊ dyaconis peculiũ habere q̃ſi caſtrẽſe conceſſum eſt eo addito[d] vt in ipſo teſtari poſſint dubitabaſ ſi hmõi teſtamẽta deberẽt[e] de inofficioſo querela expugnari cuꝫ de oĩbus pſonis q̃ hmõi peculiũ meruerunt eadem fuerat queſtio exorta[f]. ¶ Sancimus itaqꝫ viris reuerẽdiſſimis ep̃is ⁊ p̃ſbyteris ⁊ dyaconis qui tale peculiũ. i. quaſi caſtrenſe poſſident ſup his tantũmodo rebus que quaſi caſtrẽſis peculij ſunt nõ ſolum vltima cõdere ſm leges[g] tñ elogia[h] licere ꝙ ex leoniana ꝯſtitutione deſcẽdit: ſed etiam coꝝ vltimas voluntates ſup his[i] tantũmodo habitas: de inofficioſo querele minime ſubiacere[k].

¶ Clerici confeſſione vl' pacto pñt renũciare priuilegio fori ne decipiant contrahentes: valet renunciatio niſi contra eaꝫ ſit lata ꝓnunciatio vel facta tranſactio. h. d. Bald. vel ſic. Licitũ eſt vnicuiqꝫ renunciare iuri ſuo. h. d. ſm Bartolum.

t ¶ Seu cognati. alicuius captiui redemptionem ⁊c.

v ¶ Et ſi. i. q̃uis.

x ¶ Capituſ. no. ergo qnqꝫ ſpãlia h̃. Primuꝫ ꝙ valeãt legata: lꝫ non valeat teſtm̃. regulariter ꝯ. vt. ĩ. de fideicõ. l. eaꝫ quã. Scdm ꝙ id qd̃ auferſ indigno applicatur eccl'e. Sed regulariter ꝯ. vt. ĩ. d̃ his qui. vt indi. hẽditaſ. Tertiũ vt ꝙ q nõ eſt dñs reꝫ captiui alienat legis auctoritate pmittente regulariter ꝯ. vt. ff. de acqui. re. do. traditio. Quartum qꝛ minor. xviij. an. non patiſ huius. l. penã cuꝫ al's regul'r etiã impuberes doli capaces ex delictis teneanſ. vt inſti. de ob. ex deli. §. fi. Quintum: qꝛ maior. xviij. an. minor. xxv. an. nõ reſtituitur. regulariter ꝯ. vt ff. de mino. l. j.

y ¶ Expendẽda. ſ. hereditas.

z ¶ Redimere ſtudẽt. loquiſ forte de his qui veniũt ad ſucceſſionez nec eñ deferſ ſucceſſio cuilibet redimẽti. vt in furioſi liberis: vt. ĩ. ti. j. auſ. liberi.

a ¶ Accipiunſ. ſicqꝫ concordat cũ iure longobardorum.

b ¶ Habere ratũ: nam qd̃ legitime eſt factũ reſcindi nõ dꝫ: vt. ĩ. de admi. tu. l. ſancimus.

c C Um lege leoniana quã habes s̃. e. ti. ſacroſancte.

d ¶ Addito. ſ. e. l. in fi.

e ¶ Deberẽt. i. poſſent

f ¶ Exorta. ⁊ ſilem habes ſolutionẽ vt nõ poſſint expugnari p querelam. vt. ĩ. de inof. teſ. l. fi. §. ex his itaqꝫ. ⁊. ĩ. q teſta. fa. poſ. l. fi.

g ¶ Scdm leges. i. ſm leguꝫ ſolẽnitates. vt. s̃. ti. j. l. generali.

h ¶ Elogia. i. teſtamenta.

i ¶ Sup hiſ. ſ. peculijs

k ¶ Subiacere. hodie hmõi peculia. i. teſtamẽta ſup hiſ peculijs facta videnſ ſubiacere querele: vt in auſ. vt cũ d̃ ap. cog. §. ſancimus itaqꝫ. col. viij. ⁊. s̃. e. auſ. preſbyteros. quã quidã hic legunt. Vel dic. vt ibi diximꝰ i auſ. p̃ſbyteros Jtẽ in epõ alia rõne corrigiſ hec lex: qꝛ cum hodie ſui iuris ſit. vt. s̃. e.

Conſentiens malo vel nõ corrigẽs punitur.

Pauper tas pdeſt

Vilitas prodeſt

auꝫ. ſed eṗalis. non pōt habere peculiū. vt. j. de inoffi. teſt. l. ſi. nec tñ teſtari niſi de his rebus que dicunꝫ. s̃. eo. auꝫ. licentia. Accur.

a Si qs. ſ. clericus vl' aľs ꝑuilegiatꝰ

b ¶ Licere venire. immo videꝫ licere. vt. ff. d iuriſ. om. iudi. ſi cōuenerit. q̃ eſt ꝯ. Sed hic fuit pactū in ſcriptura redactum ibi nō. ſed nō valet: vt. j. de pactis. l. pactum qd bona fide ⁊c. vl' in actore hec in reo. ⁊ hoc nō valet: vt. ff. de reg. iur. nō debet actori Tu diſtingue an velit ꝑ pactum iuriſditionez ꝓrogare: qd nō pōt niſi lite cōteſ. vt ibi an euitare qd pñt vt hic. Fallit aūt hec regľa in multis caſibꝰ q̃s dic: vt. j. d pac. ſi qs in cōſcribēdo vbi hec eſt lex de verbo ad verbū ⁊ que hic deſunt ibi ſupplebis.

c ¶ Qui. ſ. caſus.

d ¶ Nō ſint clerici. qz nec hoies. vt in auꝫ. de mona. §. j. ⁊. §. ſinautē vxorē. col. j. ẜm quoſdā ſed tñ ſi ꝑquiras minime eos nō eſſe hoies ex auꝫ. ꝑallegata reperies. Tu dic nō ſunt clerici ſ. ſemꝑ. quādoqz enim ſunt q̃nqz nō.

e ¶ Ipſo iure. nam ⁊ ſi infra cōſtituta tp̃a quinquaginta dieꝝ nō ſe excuſent. tñ nō ꝑiudicant ſibi qd in alio nō cōtingit: vt inſti. de excu. tu. §. qui aūt. ⁊ vt. j. de ap. ciues ⁊ incole. ẜm Jo. Hodie aūt non pñt eſſe niſi legitimi exceptis epiſcopis ⁊ monachis: q nec legitimi eſſe pñt: vt in auꝫ. eo. §. deo aūt. col. viij. vñ lege h auꝫ. pꝛeſbyteros.

Epi ⁊ monachi tutores eſſe non pñt.

f ¶ Datiue. que dātur a iudice.

g ¶ Danꝫ. vt ꝓdigo ⁊ illis qui ſuis rebus ſupeē nō pñt: vt in auꝫ. eo. §. aūt. ⁊ inſti. d cu. §. furioſi. quā auꝫ. lege q̃ incipit ꝑſbyteros.

h ¶ Derelictis. ſic ergo ceſſante cā ceſſat ⁊ effectus. ſic ⁊. j. de here. l. j. ⁊ de reſt. mi. l. j. ⁊ de teſt. mili. l. ſi. ⁊. s̃. e. auꝫ. ſz neqz tu. ⁊ auꝫ. ſi ſeruꝰ ff. ꝑ ſocio. l. actionē. §. ſi alicuius. ⁊ inſti. de excu. tu. §. item q rei. ⁊. ff. de excu. tu. l. ſi duas. §. pe. arg. ꝯ. ff. de poſtu. l. j. §. ſexum. ſz ibi impulſiua. h eſt finalis cauſa.

i ¶ Subdyaconos. h no. q hic. ſ. tm̃ qui ſunt in ſacris ordinibꝰ cōſti

¶ Idem. a. Jo. p̄. p̄. Lex. xxxix.

Si quisᵃ in ꝯſcribendo inſtr̃o ſeſe cōfeſſus fuerit nō vſuruz fori ꝑſcriptiōe ꝓpter ſacerdotij ꝑrogatiuā ſancimꝰ nō liceꝫ ei aduerſus ſua pacta venireᵇ: ⁊ ꝯhentes decipere cū regula eſt iuris antiq oēs licentiā hr̄e his q̃ ꝓ ſe indulta ſunt renūciare. ¶ Quā generalē legez in oibus caſibꝰ obtinere ſancimus: quiᶜ nec dū ꝑ iudicialē ſniam vl' amicabilē cōuentionē ſopiti ſunt.

¶ Diuiditur in tres ꝑtes. Pꝛio ponit dictuz ſuum ſeu ſtatutū. Scdo dclarat. Tertio ꝓrogat. ſecunda ibi. eos tamem. tertia ibi. ⁊ hoc non ſoluz. Bal. vel ſic. Clerici in ſacris oꝛdinibus conſtituti ⁊ etiam monachi licet nō ſint clerici ſunt immunes ab onere tutele vel cure vt inuiti non cogantur ſuſcipere dummodo clericaliter viuāt ⁊ eccleſie deſeruiant pꝛopter quod datur eis hoc pꝛiuilegium id ceſſante cā ceſſat effectus ⁊ ad hoc ſemper allegatur iſta. Pau. de caſtro. vel ſic. Perſone hic enumerate habent hic immunitatez a tutelis ⁊ curis vt inhereant diuinis myſterijs quia cauſa ceſſante ceſſat effectus.

¶ Idem. a. Jo. pꝛe. p̄. Lex. xl.

Generaliter ſancimꝰ oēs viros reuerendiſſimos ep̄os necnō ꝑſbꝛos ſeu dyaconos ⁊ ſubdyaconos: ⁊ ꝑcipue monachos: lz nō ſint clericiᵈ imunitatē ipſoᵉ iure oēs hr̄e tutele. ſiue teſtamētarie: ſiue legitime: ſiue datiueᶠ: ⁊ nō ſoluz tutele eos eē exꝑtes: ſz etiā cure: nō ſolū pupilloꝝ ⁊ adultoꝝ: ſz ⁊ furioſi ⁊ muti ⁊ ſurdi ⁊ aliaꝝ ꝑſonaꝝ qbꝰ tutoꝛes vl' curatoꝛes a veteribꝰ legibus danꝫᵍ. ¶ Eos tñ clericos ⁊ monachos hmōi hr̄e beneficiū ſancimus: q apud ſacroſctās eccleſias vel monaſteria ꝑmanent nō denegantes: neqz circa diuina myſteria deſides: cū ꝓpter hoc ipſum beneficium eis indulgemꝰ: vt alijs oibꝰ derelictisʰ dei oipotentis inhereāt miſterijs. ¶ Et hoc nō ſolū in veteri roma vl' in hac regia ciuitate: ſ in oi terra vbicūqz xp̄ianoꝝ nomē colitur obtinere ſancimus.

In Auten. d ſan. epiſ. §. deo aūt amabilis. col. ix. Conſti. ſi.

¶ Illi qui non cogunꝫ ad tutelam ſi ſpōte recipiunturˡ ad ipſam debent voluntatez ſuam infra quattuoꝛ menſes declarare i ſcriptis. h. d. Bal. vel ſic. Ad legitimā tutelā volens admittitur clericus niſi ſit ep̄us vel monachus. Saly.

Preſbyteros dyaconos aut ſubdyaconosⁱ iure cognatōnis ad tutelam: velᵏ curaz vocatos ſuſcipere ꝑmittimus: ſi tñ intra q̃tuoꝛ menſes ex quo vocati ſunt apud iudicē cōpetentē in ſcriptis declarauerint talē adminiſtrationē ꝓpꝛia voluntate ſuſcepiſſe. ¶ Si qs autem ſic feceritˡ nullum ex hoc ꝑiudicium circa alienā tutelā vel curam patiaꝫ. ¶ Epiſcopos aūt vel monachos tutelā alicuius ſubire ꝑſone non ꝑmittimus.

¶ Raptoꝛes mulieruz hic deſcriptarum puniuntur pena capitis: ⁊ omnium bonorum amiſſionis: ⁊ depꝛehenſi in crimine poſſunt ab his quoꝛum intereſt occidi. ⁊ ſi aufugerint debēt capi ⁊ remitti ad locū delicti poſt ꝓbationes legitimas puniēdi. Eadem pena puniuntur qui eis tempoꝛe rapture auxilium pꝛeſtiterunt: ſed conſcij ⁊ miniſtri licz capite puniuntur: bona nō adimuntur. Bal. vel. ſic. Mulierum dedicatarum raptoꝛes capite puniuntur. ⁊ ſi iam mulieres fuerint volētes. bonaqz eorum quo ad ꝓpꝛietatez monaſterio vel eccleſie ipſarū applicantur. vſufructus autez ipſis mulieribus debetur ⁊ in flagrāti crimie reperti a ꝑſonis hic nominatis poſſunt occidi impune. ſocianteſqz ipſos conſcij ⁊ miniſtri pena hic ſcripta ſunt puniendi. hoc dicit Salyce.

¶ Idē. a. Her. mgr̃o offoꝝ. L. xlj.

Raptoꝛes virginū vl' viduaꝝ vel dyaconyſſaꝝᵐ q̃ deo fuerint dedicate peſſima criminū peccantes capitis ſupplicio plectēdos eē decernimꝰ qd nō ſolū ad iniuriā hoim: ſz ad ipſiꝰ oipotentis dei irreuerentiāⁿ cōmittiꝫ. ¶ Qui itaqz hmōi crimē cōmiſerint: ⁊ q eis auxiliuz tp̄e inuaſionis ꝑbuerint vbi inuenti fuerint in ip̄a rapina: ⁊ adhuc flagrāte crimine cōpꝛehēſi a parētibus ſanctimonialiū virginuz vel viduarum vel dyaconiſſaꝝ aut earum cōſanguineis vel tutoꝛibus: ſeu curatoꝛibꝰᵒ cōuictiᵖ interficianꝫ ¶ Sinaūt poſt cōmiſſum taz deteſtabile crimē aut potentatu raptoꝛ ſe defendere aut fuga euadere potuerit in hac qdē regia vꝛbe tā viri excelſi ꝑfecti ꝑtoꝛio q̃z glioſiſſimus ꝑfectus vꝛbis. ¶ In ꝓuincijs aūt tā viri eminētiſſimi ꝑfecti ꝑtoꝛio ꝑ illiricū ⁊ ꝑ affricā q̃z magr̃i milituz ꝑ diuerſas nr̃i oꝛbis regiones: necnon vir ſpectabilisᵠ ꝑfectꝰ egypti et vicarij ⁊ ꝓcōſules: ⁊ nihilominꝰ viri ſpectabiles duces: ⁊ viri clariſſimi rectoꝛeſ ꝓuinciaꝝ: necnō alij cuiuſlibet oꝛdinis iudices: q in locis illis inuēti fuerint: ſil'e ſtudiū cuz magna ſollicitudine adhibeant vt eos poſſint cōpꝛehēdere: ⁊ cōpꝛehēſos in tali crimine poſt ꝓbatiōes legitimas ⁊ iuri cognitas ſine fori ꝑſcriptioneʳ duriſſimis penis afficiāt: et moꝛtis ꝯdēnent ſupplicio. ¶ Bona aūt eoꝝ ſi h cōmiſſum fuerit: vl' in ſanctimonialē virginē q̃ in aſſiſterio vl' monaſterio degit: ſiue eadez virgo dyaconiſſaˢ cōſtituta ſit ſiue nō: eidē mōaſterio vl' aſſiſterio vbi cōſecrata eſt addicenꝫᵗ: vt ex his rebus ⁊ ipſa ſolaciū habeat duz viuit ſufficiēs: ⁊ res oēs ſacroſanctū aſſiſteriuz ſeu monaſteriū pleno habeat dn̄io. ¶ Sinaūt dyaconiſſa cuiuſcūqz eccl'e ſit: nullo aūt monaſterio vel aſſiſterio cōſtituta eſt: ſz ꝑ ſe degit raptoꝛis eiꝰ ſba eccl'ie cuius dyaconiſſa eſt aſſigneꝫ vt ex his facultatibꝰ ipſa quidē vſumfructum

tuti datur immunitas. ergo inferioꝛibus denegatur. cōpellunꝫ ergo exoꝛciſte ⁊ alij eſſe tutores. Sed iſti pñt eſſe legitimi volētes: ſz nō teſtamētarij vl' datiui. ep̄s aūt vel monachus nullo modo. vt. j. e. auꝫ. in ſi. ⁊ in auꝫ. vñ hec ſumitur. §. deo aūt. col. j.

Immunitas datur tm̃ in ſacris cōſtitutis.

k ¶ Vel curā. loquiꝫ de cura furioſi vl' ꝓdigi ad quaz ꝑ. l. xij. tab. vocanꝫ agnati: vt inſti. de cura. furio. §. item furioſi.

l ¶ Si quis aūt ſic fecerit. i. ſi declarauerit hoc infra q̃ttuoꝛ menſes. ergo ſi nō fecerit: hoc ꝑiudicat in alijs ẜm paul. ſz py. Jr. ⁊ Azo. ⁊ nos ꝯ. ⁊ dic ſi qs aūt ſic fecerit. i. ſi ita tutelā ſuſceperit ſolēniter. nec eñ eaz aliter ſuſcipere dz nullum ex hoc ⁊c. vt. j. de excu. tu. l. voluntarie. ⁊ j. de his q ꝑō. mu. ſub. l. ij. ⁊. iij. li. x. Itez nūqd ſuſceptio vniꝰ excuſat ab alijs: vt aľs tres tutele excuſant: vt inſti. de excu. tu. §. item tria. rñ. ſic ẜm. P. Sed tu dic ſuū pꝛiuilegiū excuſare eū nō ſuſceptione huiꝰ ſz ꝑ hanc ſuſceptionem renunciatū nō vꝛ pꝛiuilegium: vt dictum eſt.

m Raptores. diaconiſſaꝝ. idez in q̃libet muliere. azo. ꝯ

n ¶ Irreuerentiaz. i. ꝯ dei reuerentiaz. ſic ⁊. j. de here. l. manicheos. ⁊ hoc ſi eſt in aľ. ad. l. cōtra.

o ¶ Curatoꝛibus. quōdam.

p ¶ Conuicti. ſ. ꝑ depꝛehenſionē vt negare nō poſſint. ſic ⁊. j. vt liceat vnicuiqz ſi. iu. l. ij. ſz arg. ꝯ. j. de iudeis. l. nullus. Sol. illud regulare eſt iſtud ſpāle. Accur.

q ¶ Spectabilis. no. q ſunt clariſſimi q ſpectabiles. Accur.

r ¶ Pꝛeſcriptiōe. oēm eñ honoꝛē ⁊c. vt. j. vbi ſe. vel cla. l. j.

s ¶ Dyaconiſſa. cōſtituta. ⁊ ita ꝯſecrata.

t ¶ Addicenꝫ. ſi petātur infra annū. poſtea aūt hz fiſcus. vt in auꝫ. eo. §. ſi quis rapuerit.

Plenam

a ¶ Plenā poſſeſſionē ſ. ciuilē nō naturalē. vt ff. ď acq. poſ. l. naturalr Azo. Aliꝗ dicūt eā nō eſſe fructuariam: ſ3 h̄re vſufructū. vt. ff. de vſu fru. defuncta. §. fi. Tertij dicūt ꝑ hanc. l. ꝙ fructuariꝰ nullā h3 poſſeſſionē3: prima verior eſt.

b ¶ Ceteros. preter ſeruos qui cōcremanť. vt ĩ. de rap. vir. circa fi. et q̄ hic deſunt ibi ſupplētur in multis. Accur.

c ¶ Capitali. nō em̄ ſpolientur dictis bonis ĩmo habebunt bona ſui heredes

d ¶ Propaũimꝰ. i aio

e ¶ Jam qdem. ſctimonialē eligens vitā. Az.

f ¶ Sponſa vero. ſ. ſeculo renuncians.

g ¶ Duplum. i. duplicatum.

h ¶ Accepiſſe. ide3 eſt ſi qualibet alia legitima cā dirimat ſpōſalia: vt vt. ĩ. de ſpōſa. l. fi. §. is quoq3.

i ¶ Et maritis. in ſpōſo ⁊ ſponſa aliqua ſunt ĩnouata. in maritis aūt nō. nam ꝑ quia.

k ¶ Lege. ſ. greca. non aūt dicit de illa que eſt ĩ auť. eo. §. ſpōſalibus. et §. ſi vero ꝯſtante. q̄ hoc idem dicit: qꝛ illa3 poſt iſtam poſuit.

l ¶ Legitime. i. legitimo pacto. ⁊ eſt ibi figura endiadis: vt ibi pateris libabāt: ⁊ auro. i. pateris aureis. nam pactꝰ erat vir ſi predecederet mulier ſe lucrari mediā dotē: ⁊ vxor ſi ṕdecederat vir mediā donationem ante nuptias vľ ꝓpter nuptias. Uel dic legitime. i. cu3 vir laborat inopia: ⁊ mr̄imoniū ſit ſine dote. nam tūc ſi premoriatur vxor locuples vel econtra: vir ⁊ vxor ſupſtes laborat inopia: exiſtētibus tribus filijs vel pautioribꝰ ſupſtes ſuccedit in quarta3 vt. ĩ. vnde vir ⁊ vxor. auť. preterea. Uel pone mulierē feciſſe pactum de lucrāda dimidia donatione ꝓpter nuptias vir de lucrāda tertia ꝑter dotis. d3 em̄ reduci maius pactū ad minus vt fiat legitimū: vt. ĩ. de dona. an̄ nup. l. fi. §. pe. Jtem qd ſi ambo ingrediantur. Rn̄. neuter lucrať. vt in auť. e. §. ſi v̄o cōſtante. in fi. §. S3 qd ſi volunt ex cōſenſu diuertere ⁊ in ſecľo remanere. Rn̄. non pn̄t: niſi caſtitatis ꝯcupiſcentia. vt in auť. vt li. ma. ⁊ a/

(du3 ſupeſt) ab eadē eccľa ꝯſequať. Eccľa v̄o oēm ꝓprietatē ⁊ plenam poſſeſſionēa earūde3 rex noſtro habeat bn̄ficio nemīe vľ iudice vľ alia quacūq3 ꝑſona ħ audēte cōtēnere. ¶ Penaſ aūt q̄s ṕdiximꝰ (. i. mortis ⁊ bonoꝝ amiſſionis) cōſtituimꝰ nō tm̄ aduerſus raptores: ħ etia3 ꝯ eos q hos comitati in ipſa inuaſiōe ⁊ rapina fuerint. ¶ Ceterosb autē oēs q cōſcij ⁊ miſtri hmōi cris repꝑti ⁊ ꝯuicti fuerint: vľ eos ſuſceperit vľ q̄cunq3 ope3 eis intulerint ſiue maſculi vľ femine ſint cuiuſcūq3 cōditiōis vel gradꝰ vľ dignitatis pene tātūmodo capitalic ſubijcimꝰ vt huic pene oēs ſubiaceāt: ſiue volentibꝰ: ſiue nolētibus ſctīmonialibus virginibꝰ ſeu alijs ſuṕdictis mulieribus tale facinus fuerit perpetratum.

¶ Spōſus ⁊ ſpōſa ſine arra poſſunt monaſteriū ĩgredi. Jtē vir ⁊ vxor ſaluo pacto dotis ⁊ donatiōis ꝓpt nuptias hoc ṕmo. Pater nō pōt abſtrahere filiu3 vľ filiā de monaſterio: nec hac occaſiōe eū exheredare. ſed deb3 filiꝰ vľ filia habere legitimā: ⁊ eſt habilis ab inteſtato ſuccedere hoc ſecūdo. Nō l3 iudeo habere mācipiū xp̄ianū nec eū ĩpedire qui vult fieri xp̄ianꝰ. Bal. Uel ſic. Poteſt alter ex ſpōſis altero inuito religionē ingredi: ⁊ ſoluūtur ſpōſalia. nec ꝑ hoc aliquā penā arrarū patiť: qa nō videnť diſſoluta eius culpa ſed ex iuſta ⁊ legitima cauſa. Similiť alter ex cōiugibus pōt altero inuito religionē ingredi: ⁊ diſſoluiť matrimōiū nec ꝑ hoc aliquā pena3 patiť circa dotē vľ donationē ꝓpter nuptias quaſi eiꝰ culpa matrimoniū ſit ſolutū: habeť tm̄ ingrediēs ꝓ mortuo vľ mortua ⁊ ſic vēdicat ſibi locū pactū vľ ſtatutū de certa pte dotis lucrāda ĩ cauſa mortis h. d. vſq3 ad. §. ħ etiā cognitū. ſ3 Pau. ď ca.

¶ Jdem. a. Jo. pre. pre. Lex. xlij.

Eo nobis auxiliū ṕbēte oīa q̄ ꝓ honore ſctē eccľe catholice ad dei placitū fieri ꝓperauimꝰd legibꝰ cōſtituere ⁊ opibus adiplere deſideramꝰ. ¶ Et iame qdē multa cū eiꝰ auxilio ſtatuimꝰ q̄ eccľiaſtice doctrine atq3 ſtatui ꝯueniūt: in pn̄ti v̄o ħ pia deliberatiōe duximus corrigendū qď hactenꝰ ꝯ dei timore3 fiebat. ¶ Cognitū etem̄ nobis eſt ꝙ ſi qs ſpōſus vľ ſponſa poſt datas vľ acceptas arraſ voluiſſ3 ſe diuino deputare ſeruitio. ⁊ a ſeculari ꝯuerſatiōe recedere ac ſctīmoniali vita viuere: atq3 ĩ dei timore ꝑmanere: cōpellebať vir qdem ea q̄ arrarū noīe dederat amittere. ſpōſa v̄of in duplūg id qď accepat reddere: ꝙ noſtre māſuetudinis religiōi ſatis eſſe ꝯtrium viſum eſt. ¶ Un̄ ꝑ pn̄tem legē in ꝑpetuu3 valiturā iubemꝰ: vt ſi qs ſpōſus vľ ſponſa deſiderauerit ſeculi iſtiꝰ vitā contēnenſ in ſctīmoniali cōuerſatione viuere ſpōſus qdem oīa q̄ arrarū noīe futuri cauſa cōiugij dediſſet ſine vlla diminutiōe recipiat. ſpōſa aūt non duplū (ſicut hactenꝰ): ħ hoc tm̄ ſpōſo reſtituat qď arrarū accepat noīe ⁊ nihil ampliꝰ cōpellať reddere: niſi qď ꝓbata fuerit accepiſſeh ¶ Nā ⁊ maritisi ⁊ vxoribꝰ qui ſeculo renunciāt ia3 anteriore legek a nobis ꝓuiſu3 eſt: vt ſiue maritꝰ: ſiue vxor religionis cā a cōiugio receſſerit: ⁊ ſolitariam vita3 elegerit. vnuſqſq3 eoꝝ res ſuas accipiat: quas vľ pro dote: vľ ante nuptias donatiōe ṕſtiterat: ⁊ hoc tātūmodo lucri noīe cōſequať ab eo q ſolitaria3 vitā elegerit qď debuit legitimel vel ex pacto ꝓpter caſum mortis exigere.

¶ Filiuſfamilias ĩuito patre poteſt clericari ⁊ monachari ⁊ retinet ius ſuccedēdi ex teſtamento vel ab inteſtato nec ob hoc poteſt reputari ingratus. h. d. Saly.

¶ Hoc etiā cognitū nobis correctione noſtra dignū eſſe iudicamꝰ: vt ſi qs in parentū poteſtate cōſtitutus vel cōſtituta: vel forſitan hmōi iure abſolutusm vel abſoluta elegerit ſe vľ monaſterio vel clero ſociare: ⁊ ꝑ reſiduum vite ſue tp̄s ſanctimonialiter degere voluerit nō liceat parētibus vľ eaſdē ꝑſonas quocunq3 modo abſtrahere: vľ ꝓpter hāc tantūmdo cām quaſi ingratūn vľ ingratā a ſua h̄reditate vľ ſucceſſione repelleť: ħ neceſſe ſit eis oīmō cū vltimā voluntatē ſuā. ſiue ꝑ ſcripturā: ſiue alio mō ꝯficiāt: quartāo qde3 portionē ſꝫm leges nr̄as eis relinq̄re. ¶ Sin aūt ⁊ āpliꝰ voluerit eis largiri: ħ eoꝝ volūtati ꝯcedimꝰ ¶ Si v̄o vltimā volūtatē ꝑentes neq3 teſtō: neq3 altero vltio elogio declaraſſe mōſtrati fuerit oē3 parētu3p ſꝫam h̄redesq qbus ab inteſtato cōpetit ſ3 leges nr̄as ſibi defendāt nullo eis ĩpedimēto ex ſctīmoniali ꝯuerſatiōe gn̄ando ſiue ſoli ſiue cu3 alijs ad ſucceſſionē vocentur.

¶ Bona monaſterio queſita per ingreſſum non reuocantur l3 ingreſſi ad ſecularem remeauerint vitam. Sali.

¶ Huiꝰ aūt ꝑpetue nr̄e legis bn̄ficia eos volumꝰ obtinere: q in mōaſterio vľ clericatu perſeuerauerint ¶ Nam ſi q coꝝ de qbus pn̄tem legē poſuimꝰ ſanctimonialē vitam elegerint: ad ſeculare3 aūt ꝯuerſatione3 remeauerint iubemus omnes eorum res ad iura eiuſdē eccľe vľ monaſterij a quo receſſerint pertinerer.

¶ Judeis paganis vel hereticis nō licet ſeruos xp̄ianos habere qn imo ſtati3 liberi efficiunť. ¶ Et non chriſtianus ad catholica3 fidē cōuerſus liber efficitur nec dn̄s aduerſus eu3 reſtituitur. h. d. Sali.

Hiss ita diſpoſitis repetita lege iubemus vt nullꝰ iudeus vľ paganꝰ vel hereticus ſeruos xp̄ianos habeat ꝙ ſi inuēti in tali reatu fuerint ſancimus ſeruos oībus modis liberos eſſe ſꝫm anteriorē noſtrarum legum tenorēt. ¶ Jn preſenti autē hoc amplius decernimus vt ſi quiſ ex ṕdictis iudeis vľ paganis vľ he

ui. §. qꝛ v̄o ex conſenſu col. viij. Jtem no. ħ renunciantē ſeculo h̄ri ꝓ mortuo. vt in auten. de nup. §. diſtrahunť. col. iiij. Sed arg. ꝯ. ff. de v̄bo. ob. ex ea pte. §. in inſulā. Jte3 no. ꝙ hoc eſt veꝝ ſi alter vult ꝙ aliuſ intret. alś ꝯ. vt in auť. q̄ eſt. ĩ. de repu. l. ſi cōſtāte. auť. hodie. ⁊ ĩ decre. nō em̄ pn̄t ſi volūt diuertere ex cōſenſu: niſi caſtitatis cōcupiſcētia. vt in auť. vt li. ma. ⁊ auie. §. qꝛ v̄o ex ꝯſenſu. Ac.

m ¶ Abſolutꝰ. ꝑ emācipationem puta.

n ¶ Quaſi ingratū. ob hoc ipm ꝙ intrauit monaſteriū exheredari nō d3: vt hic. ⁊. ĩ. in auť. e. §. nullā. ⁊. §. interdicimus. Sed qd ſi ante ingreſſum ingratitudinis cām cōmiſit. Videť ꝙ nō poſſit exheredari: qꝛ talis ingreſſus omnem maculā abſtergit. vt in auť. de mōachis. in ṕn. col. j. Uel intellige illď de pctis de qbus ſatiſfacere deo pōt in monaſterio cōſtitutus: ſed in nouella videť dici ꝙ ingratitudo purgeť ꝑ introitum. Jtem qūo vouet ħ filiuſfamilias. na3 voto nō d3 obligari: vt ff. de pol. l. ſi qs rem. §. voto. q̄ eſt ꝯ. ſed ħ corrigitur: vel ħ ſeipſum: ibi ad aliquid dādum.

o ¶ Quartam. que eſt hodie triens vel ſemis. vt. ĩ. de inoffi. teſt. auť. nouiſſima.

p ¶ Parentū. ſed an ceteris agnatis vel cognatis ſuccedeť pōt: vr̄ ꝙ non: qꝛ eoꝝ cognatio eſt in celis nō in terris vt in auť. qūo opo. mo. vi. §. nō ingredientur. col. j. Sed dico ꝯ. ⁊ qď diciť nō habent cognationē in terra. veru3 eſt vt ea occaſione exeant mōaſteria ad colloquēdum: cognationem tm̄ annexā naturalem retinent. vt. ĩ. de codicil. l. fi. ⁊. ff. de reg. iur. l. iura Sic ergo no. ꝙ nō nocet mutatio ſtatꝰ ad ſuccedendum: vt. ff. vnde liberi. l. fi.

q ¶ Heredes. filij.

r ¶ Pertinere. vt ⁊. ĩ. in auť. e. de ſan. epiſ. §. ſi monachū. ⁊ hoc ſi tenuit ingreſſus. alś ſi expreſſum non valet: nec valet tacitū. i. rerū trāſlatio: vt. ff. de ſerui. ru. predio. Jtem ſic. §. q h3 hauſtū. in fi. §.

s ¶ His. verſus eſt iſte

t ¶ Tenorem. grecarū

Filiuſfamilias voto nō obligatur.

Monachorū cognatio an ſit in celiſ vel in terra.

legum.vt.j.ne xpianum man.l.j.

a ¶ Eripianf.vt.j.de here.l.manicheos.in fi.Sʒ videt hoc ꝯ Pau. qui dixit ſerui.ſubditi eſtote dñis veſtris nõ tm̃ bonis ⁊ modeſtis: ſed etiã diſcolis.Sed illud intellige dũ ſerui ſunt: nõ aũt ꝓhibet eos fieri liberos p.l.iſtam.⁊ ſic poſtea nõ eſſent ſerui.

b ¶ Reducere.ar.ↄ in auf.vt nulli iu.§.adul/ teram.col.j.vbi vir re/ cuperat vxorem.

c ¶ Eternitas.i.nos q ſumus eterni.

d ¶ Gnauiter.i.ſapie/ ter:ignauiter.i.ſtulte.

e ¶ De ep̃ali audiẽtia. ¶ Supra de puilegiſ ⁊ officiis clericoꝝ: nũc de iuriſditione ep̃i quã habet in audiẽtia cauſa rum ⁊ ſimilibus ponit ⁊c.Azo.

e ¶ De ep̃ali audiẽtia. ac ſi dicat de iuriſdictio ne epiſcopi.

f ¶ Curãqʒ.i.reueren dam ſollicitudinẽ ep̃i.

g ¶ Egociato/ reſ.i.merca toresſbaudi ẽt ſi qui ⁊c. ⁊ dic noſtrã.ſ.pn̄cipis. Solebãt eñ negociato res quidã chriſtianos captos ab hoſtibus re/ dimere: ⁊ exigebant vl tra id qd̄ dabant.ſʒ ho/ die nihil ꝑter pciũ vl̄ operã quinquenalẽ de/ bet exigere.vt.j.ꝺ cap. l.fi.⁊ hoc vt fiant xp̄ia/ ni:ep̃i ꝓuideant:quib⁹ verus cultus ⁊c.ſup. Item ꝓuideant adiuua re ⁊c.Uel lege ſine ſup pletione:ſic ergo ſtatui tur hꝫ modus in mercã do.⁊ ſic eſt ꝯ.j.de iude/ is.l.nemo.exter⁹.⁊.ff. ad le.iul.de annona.l. fi.So.ſpãle eſt in mer/ catura boium.Uel ibi nolebat vendere hꝫ ſic. ⁊ ſm̃ hoc pones hic ca ſum in qualibet merca tura rerum qbus hoies indigent ad viuendũ ⁊ ſunt venales:vt arg. ff.de offi.pfe.v.l.j.§. cura.⁊.ff.de mu.⁊ho.l. fi.§.item ep̃i.

Mercan dis rebuſ an poſſit mod⁹ in/ ſtitui.

h ¶ Xp̄iani.i.ep̃i.Aliũ habet xp̄ianos: ⁊ i ſine habent ep̃os.⁊ tũc pla na eſt littera.

i ¶ Quibus.ſ.ep̃is ſʒ vtrũqʒ modum.

k ¶ Si clericus.que ritur quare hoc ſit dictũ in clerico.⁊ an idẽ ſit in laico.Uolue runt quidam dicere q nõ eſt idẽ in laicis qd̄ in clericis:q: ab eis maio: exigit honeſtas:q: cui plus cõmittit ab eo plus exigit.vt no.ſ.ti.j.l.pſ byteri.Tu dic ꝯ.naʒ ideo ponit in clericis:q: in eis magis dubitabat nam credidiſſet forte aliquis q occaſione piuilegioꝝ que cõceſſa ſunt clericis:forte iſtud eſſet cõceſſum qd̄ remouet hec lex:ſed videt hũc cle ricum nõ debere puniri:cũ appellatio nõ teneat.vt.j.quo.ap.nõ re.l. ante ſnie.⁊.ff.de ſer.expoꝛ.l.ſi venditoꝛ.⁊.j.ſi mãci.ita ſue.ali.l.eã q/ dem.ſed certe lʒ non teneat appellatio.pena tñ non deerit.⁊ ꝓ hoc.ff. ad legem coꝛ.de fal.l.ſi quis.

Diues plus obli gatur ꝙ pauper.

l ¶ Cauſa.qd̄ pſumitur ſemper ſm̃ Jo.⁊ ideo appellatio nõ valet: vt vt.j.quoꝝ ap.nõ reci.l.abſtinendũ.⁊.j.ad le.co.de fal.ſatis.Et ſic no ta nõ appellare ſm̃ legẽ añ ſniam diffinitiuã: vt h.⁊.j.quoꝝ ap.l.añ. niſi in caſibus.vt.ff.de ap.reci.l.ſi.Sed aliud ſm̃ canonẽ: vt.ij.q.j.c. quicunqʒ.⁊ extra de ap.cum ſit romana.Accur.

m ¶ Mulctam.impꝛopꝛie ponit.vt.ff.de verbo.ſigni.l.ſi qua pena. ⁊.l.aliud.§.j.

reticis habuerit ſeruos nõdum ca tholice fidei ſanctiſſimis miſterijs i butos: ⁊ p̄dicti ſerui deſiderauerit ad oꝛthodoxam fidẽ venire poſtꝙ catholice eccl̃ie ſociati fuerint in li bertate mõis oibus ex pñti lege eri piant: ⁊ eos taʒ iudices ꝓuinciarũ ꝙ ſacroſãcte eccl̃ie defenſores:nec nõ beatiſſimi ep̃i defendãt:nihil ꝓ eoꝝ pcio penitus accipiẽtibus do minis. ¶ Qd̄ ſi foꝛte poſt hac etiã ipſi dñi eoꝝ ad oꝛthodoxã fideʒ cõ uerſi fuerint:nõ liceat eis ad ſerui/ tutem reducere^b illos q eos ad fidẽ oꝛthodoxã pceſſerũt.Sed ſi qs ta/ lia vſurpauerit penis grauiſſimis ſubiacebit. ¶ Hec igit oia que pie tatis ituitu noſtra ſanxit eternitas^c oẽs iudices ⁊ religioſiſſimi antiſti/ tes:ſiue africane dyoceſeos(in qua maxime hmõi vitia frequẽtari co/ gnouimus)ſiue aliarum ꝓuinciaꝝ rectoꝛes gnauiter^d ⁊ ſtudioſiſſime obſeruari ꝓcurent. ¶ Nam con/ temptoꝛes huius legis nõ ſolũ pe cuniaria mulcta: ſed ⁊ capitis ſup/ plicio ferientur.

¶ De ep̃ali^e audiẽtia ⁊ diuerſis capitulis que ad ius curãqʒ^f ⁊ reue rentiam ptinent pontificalem.

¶ Pꝛohibetur hominũ mercatura et queſtus ex ea.h.d.ſm̃ vnã lec.ſm̃ aliã hoc dicit.Jn qualibet mercatura debʒ ſerua ri modus in pcio ⁊ hoc dʒ p ep̃m taxari. Uel.ſic.Ad curã epoꝝ ptinet ne redi/ mẽtes captiuos ab hoſtibus plus ab eis exigant ꝙ pꝛo eis ſoluerint.h.d.ſm̃.vnã lec.Et ſm̃ aliam.h.d.q ad curã epiſcopo rũ ptinet q tẽpoꝛe charitie victualia vẽ dãtur pꝛo iuſto foꝛo ne pauperes fame per eant.h.dicit Pau.de caſtro.

¶ Imperato.Ualen.⁊ Uale.aa. ad Julianum comitem oꝛientis.

Titu.vij. Lex.j.

Egociatoꝛes^g ſi qui ad domum noſtraʒ ptinent ne cõmodũ mercandi videãtur excedere xp̄ianos^h q bus^i verus cult⁹ eſt adiuuare pau/ peres ⁊ poſitos in neceſſitate ꝓui/ deant epiſcopi.

¶ Clericus ante diffinitiuam ſniaʒ fru/ ſtratoꝛie appellans punitur in qnquagin ta libꝛis argenti.que pena non applicat fiſco ſed dʒ pauperibus erogari.h.d.Bal. Saly.⁊ Pau.de ca.

¶ Jidem.aa.ad Clau.prefectum pꝛetoꝛio. Lex.ij.

Si clericus^k ante diffinitiuaʒ ſniam fruſtratoꝛie dilatiõis cauſa^l ad appellationis auxiliũ cõ/ uolauerit:mulctaʒ^m quinquaginta libꝛarum argenti quaʒ cõtra hmõi appellatoꝛes ſanctio^n generalis im ponit cogat expẽdere^o.Hanc^p autẽ nõ fiſco noſtro volum⁹ accedere:ſʒ paupibus fideliter erogari^q.

¶ Jn diebus paſchalibus nõ debent ca ptiui in carcere detineri:niſi detineantur ꝓ crĩe enoꝛmi.vel niſi ſint delinquere aſ ſueti.Bal.⁊ Pau.de ca.

¶ Jmpera.Gratia.Uale.Theo. ⁊ Archa.aaaa.Neopto.prefecto p̄ toꝛio. Lex.iij.

Nemo deinceps^r tardioꝛes foꝛtaſſis affatus^s noſtre p/ ennitatis expectet.Exequantur iu/ dices q indulgere conſueuimus^t. Ubi pꝛimum dies paſchalis^u extite rit nullũ teneat carcer incluſum oĩ/ um vincula diſſoluant. ¶ Sʒ^x ab his ſecernimus^y eos a qbus conta minari potius gaudia leticiãqʒ cõ/ munẽ ſi dimittant aiaduertimus. ¶ Quis eñ ſacrilego^z diebus ſan ctis indulgeat quis adultero vl̄ ſtu pri^a:vel inceſti reo tẽpoꝛe caſtitatis ignoſcat:quis nõ raptoꝛẽ virginis in ſumma quiete: ⁊ gaudio cõi pſe/ quatur inſtãtius. Nullam accipiat requiem vinculoꝛũ:qui quieſcere ſepultos quadã ſceleris imanitate nõ ſinit. ¶ Patiantur toꝛmenta veneficus maleficus adulter^b viola toꝛqʒ monete: homicida: parrici/ da^c:qd̄ fecit ſemp expectet.reus eti am maieſtatis de^d domino aduer/ ſus quem talia molitus eſt veniam ſperare non debet^e. ¶ His ergo tali quoqʒ ſub aſtrictione damna/ tis indultum noſtre ſerenitatis eo pꝛecepti fine concludimus^f:vt re/ miſſionem venire crimina^g:niſi ſe/ mel commiſſa^h non habeant:nec in eos liberalitatis auguſte referatur humanitas qui impunitatem ve/ teris amiſſi nõ emẽdationi potius

n ¶ Sanctio.que eſt.j. quo.ap.nõ reci.l.ab exe cutione.in fi.

o ¶ Expendere.i.ſol/ uere.vt.j.

p ¶ Hãc.ſ.penam.

q ¶ Erogari.ſpãle eſt hꝛ ãs fiſco.vt.j.de mo/ do mul.l.mulctarũ.Et no.circa hãc.l.ſm̃.B. q ante litem cõteſta.lo cus eſt recuſatiõi.vt.j. de iudi.apertiſſimi.Jn medio nõ eſt locus re/ medio ſm̃.ll.vt.j.ꝺ ſen ten.⁊ inter.om.iu.l.ſi. in pꝛeal.l.apertiſſimi. ⁊ hic in fi.locus eſt ap/ pellationi.vt.j.de ap/ pella.l.eos.

Recuſa/ tio dʒ p/ poni an/ te liteʒ cõ teſtatam.

q ¶ Erogari.ab ep̃o.⁊ ⁊ ſic facit ad titu.

r ¶ Nemo dein/ ceps.ſ.iudex.

s ¶ Affatus.i.reſpon ſioneſ vl̄ reſcripta:que tarde damus quando/ qʒ cum ſumus aliis at/ tenti:vt in auten.de ap pel.§.j.col.iiij.

t ¶ Conſueuimus.nõ intuitu pſone vel ſpe/ ciali pꝛerogatiua:quia tunc nõ egreditur per/ ſonam.vt inſtitu.de iu re natu.§.ſed qd̄ pꝛin/ cipi.Jnſpicif ergo con ſuetudo.vt.ff.de pigñ. actio.l.vel vniuerſo/ rum.⁊ de fer.l.pꝛeſides ⁊.j.de fer.l.pꝛouincia rum.⁊.ff.quod cum eo l.ſi.⁊ de leg.j.ſi ſeruus plurium.§.ſi.Sed arg. cõtra.ff.de re.eo.l.j.§.ſi defunctus.

v ¶ Paſchalis.qui.ſ. dies dicit p.vij.dies añ ⁊ p.vij.poſt.vt.j.ꝺ fer. l.omnes.

x ¶ Sʒ ab his.q dicta ſunt.ſ.pꝛi.rñ.

y ¶ Secernim⁹.i.exci pimus.

z ¶ Sacrilego.ſacrile/ gus eſt ille qui ſacrum ſurripuit ſiue de loco ſa cro ſiue nõ:vt.ff.ad le. iul.pec.l.ſacrilegi.

Sacrile/ gus quis dicitur.

a ¶ Stupꝛi.q differen tia ſit int hec tria habes ff.ad.l.iul.de adul.ſtu/ pꝛum.ꝓ totam legeʒ.⁊ l.ſi adulterium.

b ¶ Adulter.violatoꝛ pꝛo eodem ponuntur hec duo:cuʒ.ſ.dixit de adulterio.

c ¶ Parricida.qui occidit patrem vel aliquem de parẽtibus ſuis ex linea aſcendenti vel deſcendenti.

d ¶ De domino.i.a domino.

e ¶ Non dʒ.nã fruſtra inuocat aliquẽ qui in eũ cõmiſit.vt hic.⁊.ff.de mino.auxiliũ.in fi.ff.de ri.nup.l.filio.§.ſi ignominioſam.⁊ in auf.vt li.ma.⁊ a.§.quia vero cõperiunt.col.viij.

f ¶ Concludimus.ſ.aliis quibus permiſimus.

g ¶ Crimina.ſ.minoꝛa.

h ¶ Commiſſa.i.delicti commiſſi.

Cõſuetudo fit ex duabus vicibus.

a ¶ Conſuetudini.no.q due vices faciunt conſuetudinez.Sed cõ ex/ tra de ca.poſ.ꝛ ꝓpri.cum eccl'ia ſutrina.ibi nec q clerici antedicti ꝛc. Sol.hic in criminalibus.al's nõ inducũt cõſuetudinẽ:niſi pſcriptio in cideret vt ibi:ꝛ delicta iterata plus puniri.ſic.ꝛ.ff.de iurepat.l.j.ꝛ.ff. de pe.l.aut dãna.§.quiſquis.ꝛ.j.ad.l.iul.de vi.l.ſeruus.§.fi.ꝛ.j.õ ſer. fu.qcunq̄z.ꝛ argu.j.ad velſ.l.ſi mulier.ꝛ de bonis que libe.l.fi.§.vbi aũt.ꝛ.ff.de lega.j.fidei/ com.§.ſi qs decez.ꝛ in auf.de defen.ciui.§.fi. coll.iiij.ꝛ de va.mu.l.j. §.j.

terreſſe cãe ſanguinis ſm canones:q nõ interſunt vt imponat pena: ſed vt nõ imponat.Jtem ſolum appellant nõ exercent.

b ¶ Si tpa.ſuffragantur olim bidui vel tridui.hodie decem dierum. vt in auf.de ap.in prin.col.iiij.

c ¶ Si qui.ſ.nõ ſubditi eius iuriſdictiõi:al's in eum cõpromittere nõ poſſunt: vt.ff.de arbi.l.ſi in ſeruũ.§.ij.Jtem ponunt quidaz q ſunt laici,naz clerici nõ poſ ſunt declinare iuriſdi/ tionem ſui epi:vt argu. in auf.de ſan.epiſ.§.eco nomos aũt.in fi.§.col. ix.Et hoc dicunt etiaz quidam decretiſte.ſed nõ poteſt ꝓbari per le/ gem vel canonẽ aliquẽ q ille.§.economos lo quitur in ſpeciali caſu reddende rationis.ſed ſm Loth.ꝛ ſm hec iu/ ra epiſcopus nullã ha/ bebat iuriſditionem.vt vt.ſ.titu.j.cum clericiſ ꝛ.l.omnes qui.ꝛ.l.in/ bemus.§.fi.Et ſic ſm eum nõ eſt neceſſe pre/ dicta ſic exponi: ſed nõ videtur bene dixiſſe: q etiaz ſm iura ciuilia ha bebat iuriſditionem.j. e.l.epiſcopale.

b ¶ Mime.i.iocula/ trices femie.ꝛ mimi mares.

c ¶ Habitu.i.nõ por/ tent veſtes monachoꝝ Accur.

d ¶ Deo dedicate ſunt ꝛ hoc ad curam epi pti net:ꝛ eſt generalior ho die hec ꝓhibitio:vt i au ten.eo.§.pe.col.viij.

Archigerontes q dicuntur

e Archigerontes i.archipſbyteri ab archos qđ eſt prin/ ceps ꝛ geronta ſenex q ſi maiores ꝛ ſeniores ſa cerdotes q ſunt archi/ preſbyteri.Alij dicunt i.archiepi.vel dic.i.mi nores ſacerdotes.Ac.

f ¶ Dyocete.i.dyaco nes ſm quoſdã.vel dic i.epi ſic dicti a dyoceſi: vl' dic.i.alij ſacerdotes.

Ergaſiotani qui dicunt.

g ¶ Ergaſiotanoꝝ.er ga.i.opa.ſiotanoruz.i. metalla.hoc eſt eorum q dãnati erant in metal la:qui xpiani erant.

h ¶ Dirigant.vt eis cõfiteant pctã.ꝛ iſti il/ lis penitẽtiã indulgeãt

i ¶ Qđ officiũ tuuz.o tu pfecte ptorio cui miſ ſa fuit hec lex.

k ¶ Sollicitis.naz de/ bes mittere oibus epis q ſunt ſub tua dyoceſi: vt hec obſeruent.

l ¶ Excubijs.ideſt vi giliis.

m Addictos.i.de ditos vl' depu tatos vel condẽnatos: vl' iudicatos vt dãnen tur ad mortem.

Synoditi qui di/ cuntur.

n ¶ Eorũ.repete nul/ li.ꝛ dic ſynoditas.i.q preſunt ſynodis: vl' cõ gregationibus vt prelati.

q conſuetudini[a] deputarunt.

¶ Imperator. Lex.iiij.

Tres tantũmodo pretores electe opinionis in hac vr/ be.p ſingulos annos iudicio ſenat9 pcipimus ordinari qui cõpetentes cãs ꝛ debitos actus integre diſce/ ptare atq̄z retractare debeant.

¶ Mime ꝛ meretrices non dñt induere habitũ mulierum dedicatarum.Sali.ꝛ nota ſm bal.ſup hac.l.inter habitũ mere tricalem ꝛ matrimonialẽ eſſe diſtinctionẽ ꝛ ideo poſſunt cogi meretrices portare aliquẽ habitũ diſtictũ vl' aliqđ ſignũ bal.

¶ Impera.Theo.ꝛ Arch.ꝛ Ho. Rufino prefec.preto. Lex.v.

Mime[b] ꝛ que ludibrio corpo ris ſui queſtũ faciunt publi co habitu[c] earuz virginũ que deo[d] dedicate ſunt nõ vtantur.

¶ Ad cõdemnatos dz mitti pſbyter ad audiendũ pnĩalez eorũ cõfeſſionẽ.h.d.bal. Uel ſic.Seniores pſbyteri ad confeſſiões audiendas debẽt deputari.h.d.ſaly.Ad de q cõfeſſio iſta in pnĩa nõ probaret in iu/ dicio: q confitentur tanq deo non tanq hoi.vt extra de of.or.c.ſi ſacerdos.bal.

¶ Impa.ar.ꝛ ho.ema.p.p. L.vj.

Archigerõtes[e] ꝛ dyocete[f] er gaſiotanoꝝ[g] non niſi xpiani dirigant[h]: qđ[i] officiũ tuũ ſollicitis[k] obſeruet excubijs[l].

¶ Damnatos ad ſuppliciũ nemo põt ex imere:ſed ſi tpa ſuffragantur appellandi arbitriũ nõ denegat.Bal.vl' ſic.Dãnatos ad mortẽ nemo põt eximere de manibus familie.al's puniuntur etiã ſi ſint clerici q hoc faciãt: nõ ſolũ p iudicẽ cui9 iuriſditio eſt offenſa.ſz etiã p epm eoꝝ.põt tñ qlibet appellare ꝓ talib9 ꝛ hoc modo impediri executionez fieri.h.d.ſm pau.de ca.

¶ Impa.arc.ꝛ ho.ruf.prefec.pre torio. L.vij.

Addictos[m] ſupplicio ꝛ ꝓ cri minũ immanitate dãnatoſ nulli clericoꝝ vel monachoꝝ eoꝝ[n] (etiam quos ſynoditas vocãt) per vim atq̄z p vſurpationẽ vẽdicare[o] liceat ac tenere:ſ reos ad locuz pe ne ſub[p] pſecutione pgentes[q] null9 te neat aut defendat.Sz ſciat ſe cogni tor.xxx.libraꝝ auri mulcta: ꝛ pma tes[r] officij capitali eſſe pena ferien/ dos:niſi vſurpatio iſta aut ꝓtinus vindicet[s]:aut ſi tanta clericoꝝ aut monachoꝝ audacia eſt:vt belliũ po tius q iudiciũ eſſe futuꝝ eſtimetur ad clementiã noſtrã[t] cõmiſſa refe/ rantur:vt nr̃o arbitrio mox ſeueri or vltio ꝓcedat. ¶ Ad epoꝝ ſane culpã vt[u] cetera redũdabit[x] ſi quid[y] fore in ea pte regiõis in qua ipſi[z] po pulos xpiane religionis doctrine i ſinuatione moderant:ex his q fieri hac lege ꝓhibuim9 a monachis p/ petratũ eſſe cognouerint nec vẽdi/ cauerint. ¶ Quib9[a] in cã criali hu manitatis cõſideratiõe ſi tpa[b] ſuffra gantur interponẽde ꝓuocationis copiam nõ denegamus.

¶ Prorogantes iuriſditionez epi tenen tur eius iuditio ſtare:dũ tñ eũ ſponte ele gerint.h.d.ſm vnã lec.ſz aliaz dicit.Com promiſſuz factũ i epz eſt ratũ dũ tamẽ ſit ſpõte factũ.Bal.vl' ſic.Jn epm poſſunt nõ ſubditi cõpromittere tanq in arbitrũ: ꝛ ei9 ſnĩa ſi lata eſt ptibus pñtib9 dz ſeruari: ſecus ſi lata eſſet altera parte abſente etiã citata.h.d.ſm Pau.de caſtro.

¶ Jidem.aa.Eutichiano prefec. pretorio. Lex.viij.

Si[c] q ex cõſenſu apud ſacre le gis[d] antiſtitez[e] litigare volue rint nõ vetabunt[f]:ſ experient illi9 in[g] ciuili duntaxat negocio arbitri more reſidẽtis ſponte[h] iudiciũ.Qđ[i] obeſſe his non poterit: nec debebit quos ad pdicti cognitoris examen cõuẽtos potius abfuiſſe[k] q ſponte veniſſe conſtiterit.

¶ A ſnĩa lata p epm ex ꝓrogatione iu/ riſdictõis nõ appellat q ſnĩa dz executiõi mãdari p iudicẽ ſecularẽ.Bal.ꝛ.P.õ ca.

¶ Impa.Arch.ꝛ hono.ethede p fec.pretorio. Lex.ix.

Episcopale iudiciũ ſit ratuz oibus qui ſe audiri[l] a ſacer/ dotibus elegerint eãq̄z illoꝝ iudi/ cationi adhibendã eſſe reuerentiã

d ¶ Legis.ideſt reli/ gionis.

e ¶ Antiſtitem.i.com promiſſarium iudicem

f ¶ Non vetabuntur. ſicut nec apud quẽpiaz extraordinarium iudi/ cem.

f ¶ Non vetabuntur. immo pmittitur: q qđ nõ prohibetur pmittit vt.ff.quib9 ex cau.ma. nec nõ.§.quod inquit.

g ¶ Jn ciuili.nam in criminali nõ ſic tenet. vt.ff.de arbi.nõ diſtin guemus.§.iul.

h ¶ Spõte.immo poſt q conſentiunt ex ne/ ceſſitate iam compellũ tur.Sed dixerunt qui/ dam contra q epiſco/ pus reſidet ſponte in/ ter eos qui eum elege/ runt:ꝛ nõ cogitur ſen/ tentiam dicere: lz cete/ ri arbitri cogantur: vt ff.de arbi.l.iiij.§.j.Uel dic inſpecto initio: q non cogit recipere in/ uitus per allegatam legem.

o ¶ Uendicare.ſ.auctoritate ſua.

p ¶ Sub pſecutione.ideo dic pſecutione:q cum tales ducant ad ſup plicium multi ſequuntur eos:maxime praui.

q ¶ Pergentes.ꝛ ideo q cũ pgunt quilibet debet eos verberare

r ¶ Primates.i.maiores officiales curie.Accur.

Clericus qñq̄z a iudice ſeculari punitur.

s ¶ Uindicet.no.clericuz puniri a iudice ciuili ceſſante puilegio fo/ ri ꝓpter criminis enormitatẽ.vt ꝛ.j.vbi ſe.vel cla.l.j.ꝛ hoc cuz punit in patrimonio ſuo.Jn pſona aũt nõ punit niſi prius ab epo ſpolietur vt.ſ.titu.j.auf.clericus.ꝛ eſt lex iſta de verbo ad verbum.j.de appel la.l.addictos.

t ¶ Noſtram.ſ.imperatoris.

v ¶ Ut cetera.que eis commiſſa ſunt.

x ¶ Redundabit.ſ.hoc.

y ¶ Si quid.i.aliquid.

z ¶ Ipſi.ſ.epiſcopi.

a ¶ Quibus.ſ.dãnatis.vel dic etiam clericis vt appellent ꝓ dãnatis etiã eis inuitis.vt.ff.de ap.l.nõ tñ.Nec obſtat q clerici nõ debent in

i ¶ Quod.ſ.iudicium.

k ¶ Abfuiſſe.ſi habes abfuiſſe ſubaudi coacte.ꝛ eſt ſimi.ff.de iudi.l. ij.in principio.ꝛ de au.preſtã.l.j.§.fi.Uel ſi habes abfuiſſe.tunc dic i.nunq in eos cõſenſiſſe:vel etiam ſi conſenſerunt tẽpore ſentẽtie.eſt vna pars abſens.nam nõ valet ſententia altera parte abſente prolata niſi in compromiſſo hoc eſſet dictum.ff.de arbi.diem.§.ſi quis litiga/ torum.Jtem nota q vſq̄z ad hanc legez tractauit de cura epi.nunc in cipit de audientia in hac.l.

l Epiſcopale.audiri.hec.l.loquitur cum duo non ſubditi con/ ſenſerunt in epiſcopum vt in extraordinariuz iudicem:ꝛ ꝓro gant iuriſditionem eius.ſuperior tamen lex vt in arbitrum:aut quan/ do inter ſubditos ordinarie iudicauit:ꝛ ita non corrigit legem iſtam in eo quod hic dicit non appellari: ſed ſm alios corriget: vt.j.ſtatim dices.Jtem in dubio preſumitur in eum:vt in iudicem conſenſum potius q in arbitrum: vt ſic ſententia valeat ꝛ actionem pariat:vt.ff. de rebus dubijs.quotiens:niſi pena vel ſimile ſit appoſitum quod de clarat eſſe arbitrum.vt.ff.de leg.j.ſi ſeruus plurium.§.fi.

a Ueſtris.prefectis pretorio loquit̃ a quorum ſentẽtijs nõ appella tur:ſicut nec ab epõ:vt hic.⁊.ff.de offi.pre.pre.l.j.§.fi.⁊ de mi.l.prefe fecti:lꝫ ſupplicari poſſit.vt.ĩ.de ſen.pre.pre.l.j.
b Tribuat̃.no.ſniam p epm latã a ptãte exequendã.ſic ergo vt a ma giſtro latã vel doctore. Et no.arg.pro ſnia doctorum.

o Alimonie.i.q̃ paupibus ſunt relicte cũ nulli ſint paupiores iſtis. vt.s̃.ti.j.ſi quis ad declinandam.§.ſinautem.
p Quos.ſ.incarceratos.
q Lauacrum. vt ſtupham.
r Ordinibus.eius loci vel ciuitatis.

iubemus quã veſtris[a] deferri neceſ ſe eſt ptãtibus a qbus nõ licet ꝓuo cari. Per iudicum quoqꝫ offi cia ne ſit caſſa epalis cognitio diffi nitioni executio tribuatur[b].

I Nauten. de ſanctiſ. epi.c.ſi qs aũt litigantium.col.ix. Conſti.ſi.

Ab epo cognoſcẽte ex ꝓrogatiõe põt appellari ſemel tm̃ ſi ferat̃ ſnia ꝯfirmatoria q̃ eſt executioni mãdãda p ꝯfirmatorẽ ſꝫ ſi ferat̃ ſnia infirmatoria põt appellari ab iſta ſcða ſnia. Itẽ qñ epus cognoſcit vt delegatus principis vel alterius appellat̃ ad delegantẽ. Bal.⁊ Pau.de caſt.⁊ eſt canõizata.xj.q.j.de perſona. Uel ſic. A ſnia epi lata ex ordinaria vel delegata iuriſdi tiõe appellat̃.que ſi confirmata fuerit am plius appellari non poterit. Sali.

SI qs[c] litigantiũ intra.x. dies ꝯdicat[d] his q̃ iudicata ſũt tũc locoꝝ iudex[e] examinet cãꝫ. Et ſi inuenerit iudiciũ recte factũ ẽt p ſniaꝫ ſuam ꝓpriaꝫ hoc confirmet ⁊ exe cutiõi ꝓprie tradat q̃ iudicata ſunt. Et non licet ſcðo victo in tali cã appellare. Si vero ſnia iudicis ꝯtraria fuerit[f] tunc lꝫ a ſnia iudicis appellare[g]. Si tñ ex impiali iuſ ſione aut iudiciali p̃cepto eps iudi cat iter quaſcunqꝫ pſonas appella tio:aut ad p̃ncipẽ[h] aut ad eũ qui trãſ mittit negociuꝫ transferatur.

Iudex dꝫ ꝓuidere ne carceruꝫ cuſtos inhumaniter ſe habeat erga carceratos pena ſibi ⁊ eius officio imminente ⁊ cura ad epum ſpectante. h.d. Sali.

Idem Hono.⁊ Theo.cecilião. prefecto pretorio. Lex.x.

IUdices[i] dñicis diebus pro ductos[i] reos de cuſtodia car cerali videãt ⁊ interrogent:ne his humanitas clauſis per corruptos carceꝝ cuſtodes neget̃[k]. Uictualem ſubſtãtiã nõ hñtibꝰ faciãt miniſtra re libellis[l] duobus aut tribꝰ diur nis:vł q̃ exiſtimauerit cõmẽtariẽ ſes[m] decretis[n] quoꝝ ſumptibꝰ ꝓfici ant alimõie[o] pauperũ:quos[p] ad la uacrũ[q] ſub fida cuſtodia duci opor tet Mulcta iudicibus.xx.libraꝝ au ri ⁊ officijs eorum eiuſdem ponde ris cõſtituta. Ordinibus[r] quo qꝫ trium librarũ auri mulcta ꝓpo ſita:ſi ſaluberrima ſtatuta contẽpſe rint. Nec[s] deerit ãtiſtitũ xp̃iane re ligionis cura laudabilis q̃ ad obſer uationem cõſtituti iudicis:hanc in gerat ammonitionem.

Libri improbate fidei debent vidente epiſcopo cõburi:⁊ artem mathematicam exercens:niſi errore dimiſſo: dꝫ expelli õ

ſacro imperio infra qð poſtea repertꝰ eſt deportandus. Salyce.

Idem.aa.Cecilia.p̃.p̃. Lex.xj.

MAthematicos[t] ſi nõ ſunt pa rati codicibus erroris ꝓprij ſub[v] oculis eporum incendio cõcre matis catholice religionis cultui fi dem tradere:nunq̃ꝫ ad errorẽ p̃te ritum redituri:nõ ſolũ ab vrbe ro ma:ſ; etiã ab oĩbꝰ ciuitatibꝰ depel li[x] decernimꝰ. Quid ſi hoc nõ fe cerint:⁊ ꝯ clemẽtie noſtre ſaluberri me cõſtitutum in ciuitatibꝰ fuerint cõprehenſi:vel ſecreta erroris ſui ⁊ ꝓfeſſionis inſinuauerint:deporta tionis penam excipiant.

Ad curam epiſcoporum ſpectat vt re deũtes a captiuitate nemo iniurijs affici at.hoc.dicit Salyce.

Iidem.aa.Theo.p̃.p̃. Lex.xij.

CHriſtianos[y] primoꝝ locorũ volumus ſollicitudinẽ gere re:vt romanos captiuos q reuerſi fuerint nemo teneat: nemo iniurijſ vel[z] damnis afficiat.

Pat vel dominꝰ qui neceſſitatẽ peccan di impoſuit filiabus vel ancillis: eoruꝫ po teſtate priuatur.hoc dicit Saly.

Impera.Theo.⁊ Ualen. Flo rentino.prefec.pre. Lex.xiij.

SI lenones:patres:vel domi ni ſuis filiabus: vel ancillis peccandi neceſſitatem impoſuerint liceat filiabus ⁊ ancillis eporuꝫ im plorato ſuffragio:omni miſeriarũ neceſſitate abſolui[a].

In vrbe conſtantinopolitana iudex cle ricoruꝫ erat archieps:vel prefectus:vt ac tor elegerit. Salyce.

Imperator Mar.a.Conſtan. prefecto preto. Lex.xiiij.

DEcernimus[b] vt quicũqꝫ ec cleſiarum catholicaꝝ que[c] ſub viro religioſiſſimo archiepiſco po huius alme vrbis ſunt:ſiue re uerendiſſimũ defenſorẽ economuꝫ ſiue de eccł'aſticis:ſiue de ꝓprijs: ⁊ ad[d] ipm ſoluꝫ ptinentibꝰ cauſis vel quẽcunqꝫ alterũ eccł'arum earũdẽ clericũ aliqua voluerit lite pulſare apud memoratuꝫ beatiſſimũ archi epm cãm dicat in negocijs audien dis fidẽ ac ſinceritatẽ geminã p̃ſti turum[e]. Et ſacerdotis:⁊[f] iudi cis volentibus tñ actoribus pateat epale[g] iudicium ac nullus qui intẽ dit hmõi in ſacroſanctas eccleſias vel in p̃dictos clericos actioneꝫ ad religioſiſſimuꝫ antiſtitem[h] cognito rem ducatur[i] inuitus[k].

c SI qs litigãtium hec eſt in aut̃.e.§.ſi qs ꝯ aliqueꝫ col.ix.
d Cõtradicat appellando a ſnia epi.
e Iudex.hec aut̃.corrigit duplr legẽ epalem ſm quoſdã. Primo:qꝛ ibi exequat̃ eps pre.preto.h aũt mior reputat̃ ⁊ magr̃atu municipali cũ demũ ad maiorẽ appellatur a miore:vt in aut̃.de ap.§.pe.⁊.§.fi.col.iiij. Scðo qꝛ p illã.l.nõ appellat̃ a ſnia epi per hãc ſic. Tu dic nõ corrigi:qꝛ hic cognouit vt ordinarius inter ſuos ſbditos:vt ex corpe patet in.§.p̃ce. illa qñ iter nõ ſubditos:ſed plene dic vt in cor. Scðo no. hic ſpãle:qꝛ ſcðo nõ appellat̃ ab eodẽ litigatore:ſic ⁊ in aut̃.de ap.§.illud.⁊.ĩ.de aſſer.tol.l.j.§.j.⁊ d preci.impa.offer.ſi qs.⁊ in aut̃.d ſan.epi.§.ſi quis vero.col.ix.regulariter ꝯ vt.ĩ.ne mi.li.in vna eadẽqꝫ cã.l.j.
f Fuerit.ſ.ſnie epi.
g Appellare.⁊ ſm ordinẽ leguꝫ appellatio deferri:vt in corpore.
h Principẽ.diſtinctione habita que fit.ĩ.de ap.p̃cipimus.in fi.⁊ in aut̃.de ap.§.illud.in fi.col.iiij. Uel intellige illð fieri ad ipm:⁊ illos cognoſcere ex eiꝰ delegatione. Uel loquitur aut̃.illa cum eſt delegata vniuerſitas cauſarũ hec cũ aliqua cã ſpãlis. Itẽ ſm Azo.qñqꝫ hoc fallit in delegato ad cãꝫ ſpãlem ſi ipſe delegauerit alij.nam appellatur ad eũ nõ ad principem vt.ĩ.qui p ſua iuriſdi.l.j.in fi. Et eſt ꝯ regulã generalẽ.ff.qs ⁊ a quo.l.j.§.j. Sed ibi in delegato ab alio:⁊ nõ a p̃ncipe ⁊ ad vniuerſitateꝫ cauſarum.
i IUdices.ꝓductos.i.procul ductos.
k Neget̃.⁊ ad hoc.ĩ.de cuſto.reo.l.j.⁊.l.fi.
l Libellis.i.panibꝰ a libum libi:vel liba libe:qð eſt panis albus ⁊ ſubcinericiꝰ:⁊ ſic eſt diminutiuũ:⁊ hoc qð dicitur in auctoritate puer fugitiuus noluit libum a ſacerdote accipere.
m Commentarienſes.i.carcerum cuſtodes.vt.ĩ.de cuſto.reo.l.ad commentarienſes. Accur.
n Decretis.i.aſſignetis.

s Nec deerit.i.nõ debebit deeſſe.
t MAthematicos ſic dicti a mathesi penultia ꝓducta: qð ẽ diuinare nõ a mathesi penultia correpta Nã ſcire facit matheſis ſꝫ diuinare matheſis
v Sub oculis.i.reo p̃nte.⁊ ſic ponit̃ ſub p corã.vt.ĩ.de reb.cre.l.generalr̃.ibi ſub ipſo iudice ⁊c.
x Depelli.i.expelli:ſed certe imo magis puniri:vt.ĩ.de male.⁊ mathe.l.⁊ ſi ita excepta cõtra:ſed dic q̃ habebant tm̃ libros:nõ aũt operabantur in malũ:vt in lege contraria. Accur.
y CHriſtianos.i.epos.⁊ hoc habes.ĩ.de capti.l.fi.⁊ ar.s̃.eo.l.j.
z Uel damnis.i.iniurijs.
a SI lenones.abſolui.emancipent̃ filie:manumittant̃ ancille ſm oẽs.⁊ ideo nõ mutet̃ hec interp̃tatio.vt.ff.de legi.⁊ ſenatuſcon.minime ⁊ expreſſe habes.ĩ.de ſpectaculis li.xj.l.fi.ſed ꝯ.ff.q ſunt ſui vel alie.iur.l.ſi dñs.vbi dicit̃ q̃ cõpellit̃ vẽdere. Sol.hic corrigit̃:vel hic paſſim ꝓſtituit:ibi cũ vno vł altero tm̃ cõpulit. Item no.ſpãle vt cõpellat̃ pater emancipare ſic.⁊.ff.de cõdi.⁊ demõ.ſi cui.⁊ ſi qs a pa.ma.fue.l.fi.⁊.ff.de adop.⁊ ſi pubes.regłariter ꝯ.vt inſti.quibus mo.ius pa.pote.ſolui.§.fi.
b DEcernimus.quicunqꝫ.ſ.actor. Accur.
c Que.ſ.eccleſie.
d Et ad.et p ideſt.
e Preſtiturum.ałs prebiturum.ſ.epm.
f Et iudicis.nam et in ſe ſinceritateꝫ hr̃e debet.⁊ qꝛ eps:⁊ qꝛ iudex Et no.ex hac.l.economuꝫ debere eſſe clericũ alioquin quare diceret archiepꝫ in eũ hr̃e iuriſdictionẽ.⁊ ad idẽ.ff.qð cuiuſqꝫ vni.noi.l.j.§.plane.ſed ibi dicit põt non dici debet.
g Epale.i.archiepale.⁊ facit.s̃.ti.j.cum clericis.hodie inuitus:vt.s̃.ti.j.aut̃.clericus.
h Antiſtitem.i.epiſcopum.
i Ducat̃.nã ⁊ p̃fectũ pt eligẽ actor.vt.s̃.ti.j.l.cũ cł'icl.⁊.l.oẽs.q.§.j.
k Inuitus.qꝛ prefectum põt eligere.innuit ergo hic q̃ ałs inuitus agat.⁊ ſic

Appellatio ſecunda qñqꝫ ẽ iterdicta.

Liba qd eſt.

Commẽtarienſes qui dicuntur.

Mathematicus vñ dicit̃.

Pat̃ qñqꝫ cogit̃ emancipare.

agat. ꝛ ſic eſt ꝯ. J. vt nemo inuitus agere vel ac. eo. l. j. Sol. hic eſt inuitus: q2 alſ nõ põt ꝓſequi qd̃ debet. vt. ff. de ſepara. l. fi. in prin. ꝛ ſic ꝓprie dicitur inuitus. ꝛ ſic intellige q̃ ducatur inuitus qñ duos habet iudices inuitus: q2 habet prefectum pretorio.

a N Emo. o prefecte.

b ¶ Ad togatorum. i. aduocatorum.

c ¶ Myſterijs. nõ eſt neceſſe ꝙ ſit theologus vl' audiuerit theologiã: ſꝫ ꝙ ſit baptizatus ꝛ in ſe habeat alia ſacra myſteria xp̃ianitatis ꝛ nõ ſit hereticus.

d ¶ Attentatũ. punif affectus: ꝛ ſi nõ ſequaf effectus: vt ꝛ diximus. j. de fur. ſi qs. ꝛ. ſ. ti. j. ſi quis nõ dicam. ꝛ de h̃ dic vt ibi.

e ¶ Officiũ. i. officiales vt. ſ. ti. j. ſi qs nõ dicam ꝛ de hoc dic vt ibi.

f ¶ Sublimitatis. i. ꝓfecti ptorio. Accur.

g ¶ Idem vero. ſ. aduocatus.

h ¶ Preſtiterit. ſic em̃ demũ ſecuto effectu puniſ̃ aduocat9: lꝫ in officialibus aliud ſit vt mõ dixi. ꝛ eſt rõ: q2 graui9 puniſ: vt hic dicitur.

i ¶ Proſcriptionis. i. amiſſionis bonoꝝ: vel alio mõ puniſ. vt no. ſ. de ſa. ſan. ec. l. j.

k ¶ Hmõi. ſ. q aliquis nõ imbut9 ſacroſanctiſ myſterijs aduocauerit.

l ¶ Attentatũ. eis ſciẽtibus ꝛ nõ ꝯdicẽtibus: alioqn ſi ignorauerant eũ hereticũ nõ tenenſ.

m ¶ Dimidie. nunqd ergo ad tp̃us relegatis bona auferunſ. Reſide. nõ. vt. ff. de interdic. ꝛ releg. l. relegatoꝝ. §. ad tp̃s. que eſt ꝯ. Sed hoc eſt ſpãle in relegato ꝓpter hmõi crimẽ: ita ꝙ infra quinquẽnium bona adimanſ: vel nõ auferunſ p iudice: ſed p legem ſcriptam: ſic vt h̃. Item exiliũ improprie dicif hic. ꝓprie qñ in ꝑpetuum ſit dicif exiliũ vt. ff. de pub. iudi. l. ij. ꝛ eſt' hec. l. de v̄bo ad verbũ. J. de poſtu. l. nemo

n S J legibus. poſt arras mulieri datas.

o ¶ Sponſa. ꝑ verba de futuro.

p ¶ Diuerſitatẽ. vl' ſecte vel aliã iuſtã cauſaꝫ vt habes de v̄bo ad verbum: vt. J. de ſpon. l. fi. §. his quoqꝫ.

q ¶ Probatum fuerit nõ ꝓſumif ignorãs niſi ꝓbetur ſciẽs. ſic. J. q mi. nõ poſ. ſup ſeruis. ꝛ. ff. de pba. l. verius. ſ arg. ꝯ. ff. de pba. cũ de indebito. ſed illud in odiũ illius q negauit ſibi ſo/

Ignorantia nõ ꝓſumitur niſi ſcientia ꝓbetur.

¶ Nõ põt eſſe aduocatus qui non eſt verus xp̃ian9 ꝛ iudex ſcienter hoc paſſus ꝛ eius officiũ punitur ꝛ ipſe ab offõ aduocationis depoſit9 deportatur. h. d. Saly.

¶ Impa. Leo. ꝛ Ant. Nicho. prefecto pretorio. Lex. xv.

N Emo vl' in foro magnitudinis tue: vl' in ꝓuinciali iudicio vl' apud quẽcꝙ iudicẽ accedat ad9 togatoꝝ ꝯſortiũ niſi ſacroſctis catholice religionis fuerit imbut9 myſterijs. ¶ Sin aũt aliqd quoquomodo vel quadã machinatiõe factũ vel attẽtatũ fuerit offm' quidem ſublimitatis tue. c. librarũ auri iacturã ꝓ condẽnatione ſuſtineat. ¶ Idem vo qcunqꝫ auſus fuerit ꝯ ꝓuidum nr̃e ſerenitatis decretũ offm aduocatiõis p ſurreptionẽ arripe. ꝓhibitum p̃ſociniũ ꝓſtiterit aduocatõis officio remot9 ſtilum ꝓſcriptionis ac perpetui exilij ſpãliter ſuſtinebit Sciturũ ẽt ꝓuinciaꝝ rectorib9 ꝙ is ſub cui9 adminiſtratione aliquid hmõi fuerit attẽtatũ ꝑtis bonoꝝ dimidie ꝓſcriptioneꝫ ꝛ penã exilij p quinquẽnium ſuſtinebit.

¶ Impedimentum ſtans a principio imputat ſcienti. ꝛ non ignoranti. Saly.

¶ Idẽ. aa. Erithrio. p. p. L. xvj.

S J legibus prohibite nõ ſint ſperate nuptie ꝛ poſt arras ſpõſalicias ſponſa9 ꝯiugium ſpõſi ꝓpter religionis diuerſitatẽ recuſauerit ſiqdem ꝓbatum fuerit ante datas arras eaſdẽ ſpõſalitias hoc idẽ mulierẽ vel parẽtes ei9 cognouiſſe ſibi debeãt imputare. ¶ Si vo ignari hoꝝ ſponſalicias arras ſuſceperint vl' poſt arras datas talis cã pnie interceſſerit biſdẽ tantũmodo redditus ſup alteri9 ſimplici pena liberi cuſtodianſ. Qd' ſitimodo ẽt de ſpõſis ſup recipiẽdis: nec ne arris ꝓſtitis cuſtodiri cẽſemus.

¶ Ciuitatũ defenſores non poſſunt eligi niſi orthodoxi: ꝛ ꝙ ita ſint debent iurare electi. Salyce.

¶ Idem. aa. Euthicio prefecto pretorio. Lex. xvij.

I Ubem9 eos tantũmodo ad defenſoris curã pagendaꝫ ordinari q ſacroſanctis orthodoxe religionis ibuti myſterijs: hoc in p̃mis ſub geſtoꝝ teſtificatione pñte quoqꝫ religioſiſſimo fidei orthodoxe antiſtite p' depoſitiones cũ ſacramenti religione celebrãdas patefecerunt. Ita em̃ eos precipim9 ordinari vt reuerendiſſimoꝝ epõꝝ necnon clericoꝝ ꝛ honoratoꝝ: ac poſſeſſorum ꝛ curialiũ decreto cõſtituantur.

I N auten. de defen. ciui. §. in/

lutum qd̃ nõ erat ſolutum. Item ei quod dicit ſcientiã parentum filiabus nocere. eſt ꝯ. ff. de iuris ꝛ fac. igno. l. iniquiſſimũ. So. nõ obeſt ꝙ parentes ſciunt: ſed ꝙ ꝓſumif eã ſcire: ꝛ ꝙ pater certiorauit eam: vt j. de in integ. reſti. mi. l. de tutela. ꝛ. ff. vnde cogna. l. octaui. §. j. ꝛ. ij. ꝛ j. de libe. cau. l. filiũ. Uel dic parẽtes imputẽt ſibi ſuã ſciam: filia ſuam: ꝙ ſi parẽtes ſciuerunt ꝛ acceperunt arras. tenentur in duplum.

r ¶ Hoc. ꝑpter ꝙ ſpõſa ſpõſum recuſauit.

s ¶ Imputare. ꝛ arras in duplũ reddant. nam nõ debet certiorari qui nõ ignorauit ꝛc. vt. ff. de ac. emp. l. j.

Certiorari non dꝫ qui non ignorauit

t ¶ Ignari. mulier vl' parẽtes eius.

v ¶ Interceſſerit. quia poſtea incepit eſſe in tali religione: vl' cauſa. et eſt ſic. ff. vt in poſ. leg. l. plane. ea em̃ que d̃ nouo emergunt nouo auxilio indigẽt. vt. ff. de interrog. act. l. de etate. §. ex cã. cũ concor. ibi notatis.

x ¶ Liberi. i. in libertate ſtant.

y ¶ Quod ſili modo. i. ſub ſili diſtinctione. ſ. quam ꝓxi. reſpon.

z ¶ De ſpõſis. i. qd̃ dixi qñ ſponſa recepit vl' eius parens. Ideꝫ dico cõtra ſi ſpõſus recepit vl' eius pater. Uel dic qd̃ dixi qñ vir eſt alterius ſecte. Idem qñ vir ꝛ mulier velit petere arras.

terim. colla. iij. Conſtitu. iij.

¶ Hec auten. declarat qui debent eligi ciuitatũ defenſores: ꝛ quales ꝛ p quos: ꝛ penaꝫ iponit electo declinãti: ꝛ ei9 officiũ ꝛ iuriſdictionẽ annectit. hoc dicit Saly.

P Reſides gentium p vnam quãqꝫ ciuitatẽ preparẽt homines nõ viliſſimos: ſed nobiliores ciuitatũ habitatores: qbus aliqua rõ eſt bone opinionis conſtitutos noiari defenſores p circulũ. Ut eo expleto rurſus ad eandẽ ſollicitudinem reuertanſ. Decreto facto cuꝫ iureiurando oium poſſeſſoꝝ in ea ciuitate conſiſtentiũ electione faciẽda a deo amabili epõ ꝛ venerabili clero: ꝛ alijs in ciuitate bõe opinionis ſtudẽtibus. ¶ Et nlli liceat defenſoris ordiationẽ declinare: alioquin quinqꝫ lib. auri pena coercebitur: que in opa ciuitatis impendeſ ꝛ poſt pene ſolutionẽ nihilominus defenſoris officiũ ſuſcipe cogetur: ꝛ iurabit oia ſm leges ꝛ ius agere. ¶ Et ꝯfirmabiſ ex ꝑcepto glorioſiſſimorum p̃fectoꝝ noſtroꝝ: ꝛ in biennio ſolo adminiſtrabit: ꝛ iudex potius q̃ defenſor eſſe videaſ: vt etiã teſtamẽta ꝛ dationes apd̃ hũc inſinuenſ: ꝛ acta apud eum componantur: ꝛ habeat vnum exceptorẽ ꝛ duos officiales ex ꝓuinciali officio: ꝛ iudicem in cauſis pecuniarijs vſqꝫ ad. ccc. aureos. ¶ Preterea habeat defenſor publicam habitationem in qua monumenta recondat: ꝛ vnum hominem qui acta cõſeruet.

¶ Noua cõſtitutio Federici imperatoris de ſtatu. ꝛ cõſue. §. ſtatuimus etiã. col. x. Conſti. ſi.

¶ Preſides vel ciuitatũ rectores debẽt iurare ꝙ damnatos de hereſi per eccliaꝫ omnib9 viribus exterminabunt: alſ nõ valent eoꝝ ſententie hoc dicit Salyce.

S Tatuimus. hoc edicto in ꝑpetuum valituro: vt poteſtates: conſules: ſiue rectores quibuſcunqꝫ fungantur officijs ꝓ defenſione fidei pñtent publice iuramentum: quod de terris ſue iuriſditioni ſbiectis vniuerſos hereticos ab eccleſia denotatos bona fide ꝓ viribus ſuis exterminare ſtudebunt: ita vt amodo qñcunqꝫ qs fuerit in ptãtem ſeu ppetuam: ſeu tpalem aſſumptus: hoc teneaſ capitulũ firmare iuramento. Alioquin neqꝫ ꝓ poteſtatibus: neqꝫ pro conſulibus: neqꝫ ꝓ rectoribus habeanſ: eoꝝ qꝫ ſententias extunc irritas iudicamus ꝛ inanes.

¶ Ubi is cõtra quem dꝫ ꝓponi querela non numerate pecunie ſit in adminiſtratione maiori poſitus: põt aduerſarius ad

a I Ubemus. defenſoris. ſ. ciuitatis.

b ¶ Imbuti. nõ eſt neceſſe ꝙ ſit theologus: ſꝫ ꝙ ſit xp̃ianus: ꝛ ꝙ myſteria xp̃ianitatis habeat in ſe.

c ¶ In primis. ſ. ꝙ ſic ſint imbuti cum ſacramenti religione.

d ¶ Sub geſtoꝝ. alſ ſubiectorum. alſ ſubditorum.

e ¶ Per depoſitiões. ſ. ſcripturas a tabellione cõfectas: in qbus cõtineaſ ꝙ ſic iurauit: ſic poniſ. j. de teſta. l. hac cõſultiſſima. §. ſi quis.

f ¶ Patefecerunt. hodie hec ꝛ alia iurat. vt in auſ. iuſiuran. qd̃ preſta. col. ij.

g ¶ Conſtituantur. de hac electiõe plene dicit auſ. de defen. ciui. §. interim. col. iij. quã quidã habent hic.

a Si præſens.i.præſentialiter adeſt. Quid autem ſi abeſt cauſa alicuius po/teſtarie: an interim poſſum eum hic conuenire. Reſpondeo ſic. vt hic innuit. Nam loquitur quando coram eodem deberet agi. et habes. ff. ex qui. cau. maio. item ait prætor. §. fi. et l. ergo. et arg. j. e. l. fi.

b Alias res. que conſiſtunt pondere numero vel menſura: et in mutuo tantum alioquin non poſſet ſic venire contra ſcripturam propriam niſi per argumenta ſcriptis inſerta. vt j. de non nu. pe. l. generaliter.

c Obijcit. ſilicet hec.

d Factam. i. propoſitam.

e Interrupere. facit j. e. l. fi. et de ana. excep. l. vt perfectius.

f In exceptione. ſ. opponenda extraneo quando dicitur numeraſſe dotem pro vxore. Nam mulieres remote ſunt ab officijs ciuilibus vel publicis: vt ff. de reg. iur. l. ij. et facit j. de non nu. pecu. in con/tribus. §. fi. vbi eſt hec lex de verbo ad verbum et auth. ibi poſita. idem quod in his excep. dicunt quidam in alijs omnibus exceptionibus quod non placet cum lex diu non opponatur tempora non currunt. vt. ff. de doli exceptio. l. pure §. fi.

g Locum. opponendo patri vel extraneo.

h Nemini. omnes alios comprehendit niſi colligentem: de quo hic ſubijcit. et ſic etiam dominum primum comprehendit.

i Conditione. vt quia ſeruus vel aſcriptitius nam de vtroque ſubijcit. et hoc quando domino volente fuit expoſitus. ſecus ſi eo ignorante. vt. j. de infan. expo. l. ij. et j. de bo. li. l. ij. et facit. ff. de li. agno. l. necare.

k Colonarie. eſt quia alius vnus et alius alter

l Diſtinctione. forte an recepit eos ſub conditione vt ſui fierent vel non. et ad hoc. j. colla de ſucceſſ. l. nutritoribus. et j. de infan. expo. l. fi. in prin. vbi eſt hec lex quaſi de verbo ad verbum.

m Diſcrimine. i. diſtinctione.

n Aucti. i. augmentati.

o De creationibus. i. electionibus.

p Oportet. et dicitur hoc de verbo ad verbum. j. de cura. furio. l. fi. §. ſed cum antiquitas.

q Dederit. quod poteſt ergo et exheredatis dare curatorem vt hic: nec mireris. nam et ſubſtituere eis poteſt quod magis eſt. vt. ff. de teſta. tu. pater. et inſti. de pupil. ſub ſti. §. non ſolum.

r Paterno teſtimonio. vt et inſtitu. de ſatiſda. tuto. §. j. et econtra facit grande preiudicium contra alios pro filio. vt. ff. de libe. agno. l. j. §. iulianus.

s Ad curationem. per confirmationem. non enim tenet datio. vt inſti. de cura. §. j. et ff. de cura. fur. l. pe. et ff. de confir. tu. l. ij. et iij. et l. vtilitatem.

t Primatibus. forte eccleſiaſticis. ſ. archipreſbytero: archidiacono: et decano: vt exponitur in auth. de ſan. epiſ. §. j. col. ix.

v Depromat. ſ. curator. et media producitur. i. iuret: et hoc eſt primum.

... ſcriptiones eius interrumpendas adhibere alium adminiſtratorem per quem ei notificetur querela ſibi delata. vel loci epiſcopum per quem filiis denunciatio fiat. h. d. ſa.

Impera. Iuſti. mene. præfecto prætorio. Lex. xviij.

Si præſens^a ſit qui pecuniam numeraſſe: vel alias res^b dediſſe ſcriptum eſt. aliquam vero adminiſtrationem in prouincijs gerat: vt difficile eſſe videatur: denunciationem eidem non numerate pecunie mittere: licentiam damus ei quam memorata exceptione vti velit alios iudices adire et per eos manifeſtare ei cui exceptionem huiuſmodi obijcit^c factam^d a ſe ſuper non numerata pecunia querelam eſſe. Quod ſi non ſit alius ad miſtrator ciuilis: vel militaris: vel per aliquam cauſam difficile ſit ei quam memoratam querelam opponit adire eum: et ea que dicta ſunt facere licentiam ei damus: et per virum reuerendiſſimum epiſcopum eandem ſuam exceptionem creditori manifeſtare: et ita tempus ſtatutum interrumpere^e: Quod etiam in exceptione^f non numerate dotis locum^g habere receptum eſt.

Recolligentes pueros expoſitos non efficiuntur eorum domini ſed ſunt illi liberi ſui iuris et ingenui: etiam ſi ex ſeruili conditione ſint nati. et ſibi quærunt. et queſita etiam ad extraneos heredes tranſmittunt. hoc dicit Saly.

Idem. a. Demoſte. p. p. Lex. xix.

Nemini^h licere volumus: ſiue ab ingenuis genitoribus puer paruulus procreatus: ſiue a libertina progenie: ſiue ſeruili conditione^i maculatus expoſitus ſit eum puerum in ſuum dominium vendicare: ſiue nomine domini: ſiue aſcriptitij: ſiue colonarie^k conditionis. Sed neque his qui eos nutriendos ſuſtulerunt licentiam concedimus penitus cum quadam diſtinctione^l eos tollere. Sed nullo diſcrimine^m habito hi qui ab huiuſmodi hominibus educati vel nutriti: vel aucti^n ſunt liberi et ingenui appareant et ſibi acquirant: et in poſteritatem ſuam vel extraneos heredes omnia que habuerint quoquomodo voluerint tranſmittant. Hec obſeruantibus non ſolum præſidibus prouinciarum: ſed etiam viris glorioſiſſimis epiſcopis.

Curator in teſtamento furioſo datus eſt confirmandus: et ceteris preferendus: nullo vero dato ad legitimum peruenitur: quo vel idoneo non ſtante iudex de vno hic prouidere: et adminiſtrationem eis hic decernere forma et ſolemnitate deſcripta hic ſeruata. h. d. Salyce.

Idem Augu. Iuli. p. p. Lex. xx.

De creationibus^o curatorum qui furioſis vtriuſque ſexus dantur neceſſarium nobis viſum eſt conſtituere quemadmodum ea celebrari oportet^p. Et ſi quidem pater curatorem furioſo vel furioſe in vltimo elogio heredibus inſtitutis vel exheredatis dederit^q ibi et fideiuſſionem ceſſare neceſſe eſt paterno^r teſtimonio pro ſatiſdatione ſufficiente vt ipſe qui datus eſt ad curationem^s perueniat. Ita tamen vt in prouincijs apud præſides earum præſentibus tam viro religioſiſſimo locorum antiſtite quam primatibus^t tribus actis interuenientibus: tactis ſacroſanctis ſcripturis: depromat^v omnia ſe recte: et cum vtilitate furioſi gerere: et neque prætermittere que vtilia furioſo eſſe putauerit: neque admittere^x que non vtilia eſſe exiſtimauerit. Et inuentario^y cum omni ſubtilitate publice conſcripto^z res ſuſcipiat: et eas ſecundum ſui opinionem diſponat^a ſub^c hypotheca rerum ad eum pertinentium: ad ſimilitudinem tutorum pupilli: et curatorum adulti. Sin autem teſtamentum quidem parens non confecerit: lex^d autem curatorem (vtpote agnatum) vocauerit: vel eo ceſſante: aut non idoneo forſitan exiſtente: ex iudiciali electione curatorem ei dare neceſſe fuerit: tunc. ſ. in prouincijs apud præſidem cuiuſcunque prouincie: et virum religioſiſſimum epiſcopum ciuitatis: necnon tres primates^e creatio procedat. Ita vt ſi idem curator ſubſtantiam idoneam poſſideat: et ſufficientem^f: ad fidem gubernationis ſine aliqua ſatiſdatione nominatio procedat. Sin autem non talis eius cenſus inueniatur: tunc et fideiuſſio (in quantum poſſibile eſt) ab eo exploretur^g creatione omnimodo ſacroſanctis ſcripturis prepoſitis^h in omni cauſa^i celebranda. Ipſo autem curatore cuiuſcunque ſubſtantie vel dignitatis eſt prefatum^k ſacramentum pro vtiliter rebus gerendis preſtante: et inuentarium^l publice conſcribente: et hypotheca^m rerum curatoris modis omnibus adhibenda^n: quatenus poſſint vndique res furioſi vtiliter gubernari.

Liberi dementis vel furioſi licet in poteſtate poſſunt contrahere nuptias dote et donatione conſtituenda de bonis parentum ſine diſpendio aliarum expenſarum. h. d. Saly.

Idem. a. Iulia. præfecto prætorio. Lex. xxj.

Tam^o dementis quam furioſi liberi cuiuſcunque ſexus poſſunt legitimas contrahere^p nuptias: tam dote quam ante nuptias donatione a

x Admittere. ideſt facere.

y Inuentario. hoc eſt ſecundum.

z Conſcripto. ſ. mox vt j. de admini. tuto. l. tutores. et ff. de admi. tu. l. tutor qui repertorium. in prin. et eſt hodie hoc commune: vt in auth. vt hi qui obli. §. fi. col. vj. Sed an curator ad litem facit inuentarium. Reſpondetur non cum non poſſit ei ſolui ad inſtar procuratoris in litem. vt arg. ff. de ſolu. hoc iure. ar. §. ſ. de epi. et cler. l. nulli. §. cum aut.

a Res. ſ. furioſi.

b Diſponat. tertium.

c Sub hypotheca. tacita. per id quod dicit ad ſimilitudinem etc. vt j. de admini. tuto. pro officio.

d Lex. ſ. xij. tabularum. et nota quod hoc caſu et in prodigo datur a lege curator: vt hic. et inſti. de cura. §. j. alias ſemper eſt datiuus cum multis alijs perſonis detur vt inſtit. de cura. §. iij. et ff. de poſtulan. ſi cui et l. item. et l. et qui.

e Primates. expone: vt. s.

f Sufficientem. diuitie enim a ſatiſdatione excuſant: ſed arg. contra ff. de pe. cura. ſi minor. §. fi. et l. ſeque. Sol. hoc ſpeciale propter neceſſitatem officij. vt inſtitu. de excu. tuto. in princi. ergo in hoc reuelatur: vt arg. ff. de iureiuran. eum qui. ac defenſor exiſtebat ex voluntate.

g Exploretur. alias econtra ſatiſdatio pauperi remittitur et a diuite exigitur: vt. ff. ſi cui pluſquam per legem fal. l. cum non facile.

h Prepoſitis. preſſi di et epiſcopis et primatibus: vt et alias. j. de in/di. l. rem non nouam. et ſubaudi. et tactis.

i In omni cauſa. ſiue detur fideiuſſor: ſiue non.

k Prefatum. hoc eſt primum.

l Inuentarium. hoc eſt ſecundum.

m Hypotheca. hoc eſt tertium.

n Adhibenda. ergo tria faciunt remedia ſacramentum inuentarium: et hypothecam.

o Tam dementis. contrahere. dum tamen ſint legitime etatis in maſculo. xiiij. in femina. xij. inſti. de nup. in prin.

Preſtanda.

curatore eoꝝ preſtanda[a]. Eſtimatione[b] tm̄ in hac quidē regia vrbe excellētiſſimi ꝑfecti vrbis. in ꝓuincijs aūt viroꝝ clariſſimorū eaꝝ ꝑſidum: vel locorum antiſtitū: tam opinione[c] pſone q̄ʒ moderatiōe dotis ⁊ ante nuptias donatōis ſtatuēda[d]: pñtibus tam curatorib⁹ demētis q̄ʒ furioſi: necnon his q ex genere eorū[e] nobiliores[f] ſunt. Ita tm̄ vt nulla ex hac cā oriat̄: vel in hac regia vrbe: vl' in ꝓuincijs iactura ſubſtātie furioſi: vl' demētis: vl' mētecapti: ſed gratis oīa ꝓcedant: ne tale hoīm infortuniū etiā expenſaꝝ detrimento pregrauetur[g].

IN auten. vt cuʒ de ap. cog. §. ſi quis de parētibus ꝑdictis furioſis. colla. viij. Conſti. xj.

Filij furioſoruʒ negligentes eorū curā a ſucceſſione eoruʒ priuant̄: licʒ heredes ſint ſcripti deferenda ei qui furioſum in domo ſuſcepit. hoc dicit Saly.

LIberi furioſi[h] qui curaʒ ei[i] negligunt ꝑbere tam exheredatiōe digni ſunt[k] q̄ʒ alijs penis[l] legitimis[m]. Nam ſi qs alius atteſtatiōe[n] ad eos miſſa cū adhuc negligant: in domo ſua eū ſuſcepit et ꝓcurauerit. ex hoc erit ei⁹ ſucceſſor legitimus: lʒ teſtatus[o] eſſet etiā in liberos forte manentibus alijs teſtamenti capitulis[p]. Eadē pena parentibus imponēda: ſiquidem de liberis in furore conſtitutis curare neglexerint[q].

Ubi aduerſarius ſit abens infans vl' furioſus: vel in maxima poteſtate ꝯſtitut⁹ per ſolam libelli porrectionem factam coram preſide vel epiſcopo interrumpitur preſcriptio. h. d. Saly.

Idem. a. Jo. prefecto ꝑtorio. Conſtitutio greca. Lex. xxij.

SAncim⁹ vt ſi qñ abfuerit is qui res alienas: vl' creditori obnoxias detinet: ⁊ deſiderat dñs rei: vl' creditor ſuā intentionē ꝓponere[r]: ⁊ nō ei licētia ſit: abſente ſuo aduerſario q rē detinet: vl' infantia vl' furore laborante: ⁊ neminē tutorēʒ vl' curatorē habēte: vl' in ſūma ꝑtāte cōſtituto[s]: eādem[t] rem ſua auctoritate vſurpare licētia ei detur adire ꝑſideʒ ꝓuincie vl' libellū porrigere: ⁊ hoc in querimoniā deducere: intra cōſtituta tꝑa: ⁊ interruptionē[u] tꝑis facere: ⁊ ſuſtinere h̄ ad pleniſſimā iterruptionē. Si aūt nullo poterit modo ꝑſidē adire: ſalteʒ ad eꝑm locoꝝ eat: ⁊ ſuā manifeſtare voluntatē ſcriptis deproperet.

De hereticis ⁊ manicheis: ⁊ ſamaritanis.

Qui in legem committit priuilegium legis amittit. h. d. cum auten. ſequē.

Imperator Conſtan. ad gratillia. Titu. viij. Lex. j.

PRiuilegia que contēplatiōe religionis indulta ſunt[x] catholice tm̄ legis obſeruatoribus ꝓdeſſe oportʒ[y] Hereticos[z] nō ſolū his priuilegijs alienos eſſe volum⁹: ſʒ aduerſis muneribus cōſtringi ⁊ ſubijci[a].

IN auten. de priuil. do. here. mu. §. q: eñ dedimus. colla. ix. Conſtitutio. iiij.

ITem priuilegiū dotis q̄ mulier creditoribus tꝑe prioribus anteponit̄[b]: necnon de tacitis[c] hypothecis: ⁊ alia[d] oīa mulierib⁹ a lege data claudunt̄[e] his q catholicam nō participant cōionem.

Mandat̄ vt heretici ꝯquieſcāt: ⁊ eꝑos nō habeāt: ⁊ heretic⁹ declarat̄ q a minimo fidei deuiat articulo. hoc dicit Saly.

Impera. Theodo: ⁊ Valen. ⁊ Gra. aaa. Heſperi. prefecto pretorio. Lex. ij.

OMnes vetite legibus diuinis: ⁊ imperialibus conſtitutionibus hereſes perpetuo cōquieſcant. Et nemo vlterius conetur que repererit prophana precepta vel docere vl' diſcere[f]. Nec antiſtites eorūdem[g] audeant fidem inſinuare quam non habent[h]: ⁊ miniſtros creare qui nō ſunt[i]. Nec per conniuētiam[k] iudicantium omniumqʒ quibus ꝑ cōſtitutiones paternas ſuꝑ hoc cura mandata eſt hmōi audacia negligatur[l] ⁊ creſcat. Hereticorum aūt vocabulo cōtinentur: ⁊ latis aduerſus eos ſanctiōibus ſuccūbere debēt: qui vel[m] ꝓ leui argumēto[n] a iudicio catholice religiōis vel tramite detecti fuerint deuiare[o].

Heretici nō debēt habere loca in quibus conueniant: nec miſſas: vel letanias dicere pena iudicibus nō vindicantibus imminente. h. d. Saly.

a Preſtanda. ꝓ facultatibus ⁊ dignitatibus: vt hic ſubijcit: et. ff. ꝺ iure do. l. quero. ⁊. ff. de admi. tu. l. cum plures. §. fi.
b Eſtimatione. i. arbitrio. Accur.
c Tam opinione. dic opinione pſone, ⁊ moderatione ante nup. ⁊c. vt. j. de nuptijs. ſi furioſi.
d Statuenda. ſ. dote ⁊ dona. ꝓpter nuptias
e Eorum. filiorum.
f Nobiliores. nō hic exigitur: ſed hic eſt conſuetudo.
g Pregrauet̄. nam nihil dabit tabellioni. vt in decret. xij. q. ij. c. charitatē. ⁊ ſic no. ꝙ nō dʒ addi afflictio afflicto vt. ij. q. j. cuʒ ꝑcuſſio. ⁊ ff. de offi. preſi. diuus. ſʒ arg. ꝯ. ff. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. romanus.

Afflicto nō dʒ addi afflictō

Et lege hic aut̄. liberi furioſi. Accur.
b LIberi furioſi. i. patris.
i Eius. al's ei. ſ. patri furioſo.
k Digni ſunt. ſi reſipiſcant.
l Penis. quas ſubijcit. nam ſi quis ⁊c.
m Legitimis. ſiue reſpuerit ſiue non.
n Atteſtatione ⁊c. no. de auctoritate denūciationis ⁊ alia q̄ diximus. ſ. ti. j. aut̄. ſi captiui. Accur.
o Teſtatus. ante furorem.
p Capitulis. ſʒ qd ſi nemo ꝓcurat̄. Dico filios eē heredes: ſʒ eis auferendā hereditateʒ: vt ab indignis ⁊ fiſco applicandaʒ. vt. ff. de his quib. vt indi. l. iij. ⁊ eſt hoc in aut̄. vt cū de ap. cog. §. ſi vnū de ꝑdictis col. viij.
q Neglexerint. ſ. curam filioꝝ. ⁊ dic emācipatorum vel non. Sed tunc nō ꝓprie dicit̄ curator. vt. j. ꝺ cur. furio. l. fi. in prin.
r SAncimus. ꝓponere rei ven. vl' hypo. ꝓpter interrupēdam ꝑſcriptionem. ⁊ facit. ſ. l. ſi pñs. ⁊. j. de nō nu. pecu. l. in ꝯtractibus. §. fi. ⁊ dixi plene. j. ꝺ anna. excep. l. vt ꝑfectius
r Proponere. ⁊ ſic eſt hic ⁊ inferior v̄ſus abundat. ſi nō eſt ⁊ nō abundat. Accur.
s Conſtituto. repete ſuā intētionē ꝓponere ⁊ hoc ſi habes ſupple: ſi nō habes: nihil ſupple hic.
t Eandē. al's iſte verſus vſqʒ ad illud v̄buʒ i. licentia eſt: al's non eſt.
v Interruptionē tꝑis facere. ⁊ ſufficē h̄ ad pleniſſimā iterruptionē

Cōtinuatio rubrice.

De hereticis ⁊ manicheis. De miſtris catholice fidei ⁊ eoꝝ priuilegijs: dixit nunc de eoꝝ aduerſarijs ⁊ eoꝝ penis. ⁊ de hereticis: ⁊ ſpāliter de manicheis. vl' ſic. Dictū eſt. ſ. ꝺ miniſtris catholice fidei. Nūc audiamus de aduerſarijs eius. i. hereticis in genere. ⁊ ſpāliter de manicheis ⁊ ſamaritanis q ꝑfidiores heretici ſunt: ⁊ maiori ⁊ ſpāliori pena ſunt digni: vt. j. dicemus. ⁊ ſimiliter ponitur rubrica. j. de ſerui. ⁊ aqua. Sepe enim poſito genere ſupponitur ſpecies. ⁊ premiſſa ſpecie ſupponitur genus. vt. ff. ad legem aquil. ſi ſeruus ſeruum. §. inquit.

x PRiuilegia. i dulta ſunt: vt clericis: vt. ſ. ꝺ epiſ. ⁊ cle. l. cū clericis. ⁊ de ſa. ſan. eccle. l. placet.
y Oportet. pone q̄dam mulier ea exiſtēte nupta facta eſt heretica exiſtēte ea in hereſi maritus quaſdā res dotales vēdidit. Deīde mulier reuerſa eſt ad fideʒ. nunqd mulier poterit reuocare bona: ⁊ vr ꝙ nō. arg. ſ. de epiſ. ⁊ cle. deo nobis. §. pe. ſed cōtra. j. eo. aut̄. idem eſt ꝺ neſtorianis.
z Hereticos. lʒ clericos ꝑſbyteros vel papas vl' ſacerdotes eorū quos ſic appellant.
a Et ſubijci. ſic ergo qui eſt puniēdus nō dʒ habere ꝑmium: vt. j. e. l. curiales.
Sequit̄ aut̄. Item priuilegiū. q̄ eſt in aut̄. de priuile. do. here. mu. col. viij. circa prin.
b ITem ꝓuilegium. ante ponitur. vt habes. j. q. po. in pig. ha. aſſiduis.
c Tacitis. vt. j. ꝺ rei vxo. ac. §. j.
d Alia oia. vt inq̄tū facere poſſit dānet̄. vt ff. de re iudi. nō tm̄. i fi. Item tacite ſtipulatam dotē ſibi reddi ītelligat̄ vt. j. de rei vx. l. j. in pn.
e Claudūt̄. i. ꝺnegāt̄
f OMnes. vl' diſcere. nam culpa ſilis eſt tam ꝓhibita diſcere q̄ʒ docere. vt. j. de mathe. l. culpa.
g Eorūdē. hꝫticorū.
h Habent. falſus denarius nō eſt denari⁹.
i Q. ꝺ nō ſunt. al's q nō ſunt. qui eñ non eſt miniſter miniſteriū cōdēnare nō pōt. vt. ff. de neg. ge. q aliena. §. q̄ꝗ.

Miſter q nō eſt miniſteriuʒ condēnare nō poteſt.

k Conniuentiā. i. cōſenſuʒ vl' negligētiam.
l Negligat̄. i. neglecta creſcat.
m Vel. ꝓ ſaltem.
n Leui argumēto. i. leui articulo q manifeſte dʒ ſciri: q: ꝑtinacit̄ illō aſſerit. nō aūt ſi illō dicat cā diſputādi: ⁊ ad hoc qō ꝓ delicto in leuire cōmiſſo magna ſeq̄t̄ pena. nā ad h̄ qō dico ꝙ leue ſit delictū. facit. j. de lib. ⁊ eoꝝ li. l. ij. ⁊ de ꝓui. li. xij. l. j. Vel dr hꝫticus q nō eſt mēbrū ſctē eccl'e: vel q ſunt diuerſarū hereſum. vt in aut̄. de ꝓuil. do. col. viij. vel q nō credūt q̄ttuor cōcilia: vt. j. e. qcunqʒ. in ꝑn. ⁊ in aut̄. vt cū de ap. cog. §. gñalr. col. viij. ⁊ in alijs mlt̄is mōis pōt dici hꝫticus. vt no. ex̄ de here. c. penul.

Heretici qui dicūtur.

o Deuiare. peruicaci animoſitate.

¶ Impa. Archa. ⁊ Hono. aa. cle/
arcio pꝛefe. vꝛbis. Lex. iij.

CUncti heretici proculdubio
nouerint oīa ſibi loca adimē
da[a] eē: ſiue ſibi eccliaꝝ noīe teneāt:
ſiue dyaconica appellent: vl' ēt de/
canica: ſiue ī ꝓuatis edibꝰ vl' locis:
hmōi cetibꝰ copiā ꝓbere videntur.
His edibꝰ vl' locis ꝓuatis ecclie ca
tholice vēdicādis. ¶ Ad h̄ inter/
dicat̄ his oībus ad letaniā faciēdaꝫ
noctu vl' die ꝓphanis coire cōuen
tionibꝰ: ſtatuta videlꝫ ꝯdēnatione
c. libraꝝ auri ꝯ officiū ſublimitatis[b]
tue vel pꝛeſidiale. ſi quid hmōi fieri
vel in publicis: vel in pꝛiuatis edi/
bus concedatur.

¶ De crimine hereſis publice pōt a quo
libet accuſatio inſtitui: ⁊ reo damnato pu/
blicant̄ bona: ⁊ memoꝛia defuncti poteſt
damnari: nec ei ſuccedunt filij niſi ſint ca
tholici. h. d. Saly. Sꝫ hoc vltimū hodie in
qt Jaco. bu. coꝛrectū ꝑ autē. gazaros. j. eo.

¶ Jidem ⁊ Theodo. aaa. ſenecio
pꝛefec. vꝛbis. Lex. iiij.

MAnicheos[c]: vel manicheas
vel donatiſtas meritiſſima
ſeueritate ꝑſequimur. Hmōi auteꝫ
hoīm generi nihil ex moꝛibuſ: nihil
ex legibus cōe ſit cū ceteris[d]. ¶ Ac
pꝛimū quidē volumus eſſe publicū
crimē[e]: qꝛ qđ in religionē[f] diuinam
cōmittit̄: in oīm fert̄ iniuriā. Quos
bonoꝛum etiā oīm publicatiōe ꝑſe
quimur. Jp̄os quoqꝫ volumꝰ amo
ueri ab oī liberalitate ⁊ ſucceſſione
quolibet titulo veniente. ¶ Pꝛe/
terea nō donādi: nō emēdi: nō ven
dendi: nō poſtremo ꝯhendi cuiquā
cōuicto reliquimus facultateꝫ. Jn
moꝛtē quoqꝫ inquiſitio extendatur
Nā ſi in criminibꝰ maieſtatis: lꝫ me
moꝛiam accuſare defuncti: nō ime
rito ⁊ hic dꝫ ſubire[g] tale iudiciū. Er
go ⁊ ſupꝛema illius ſcriptura irrita
ſit: ſiue teſtamēto: ſiue codicillo: ſiue
epl'a: ſiue quolibꝫ genere reliquerit
voluntatē: q manichēꝰ fuiſſe cōuin
citur. Sꝫ nec filios heredes eis exi/
ſtere aut adire ꝑmittimus: niſi a pa
terna pꝛauitate diſceſſerint. Delicti
eñi veniaꝫ penitētibus[h] damus. Jn
eos etiā auctoꝛitatis noſtre aculei[i]
dirigant̄ qui eos domibus ſuis dā
nanda ꝓuiſione defendūt. ¶ Ser
uos inſuꝑ extra noxā[k] eſſe volumuſ
ſi dñm ſacrilegū euitantes ad eccle
ſiam catholicam ſeruitio fidelioꝛi[l]
tranſierint.

¶ Noua cōſtitutio Federici im/
peratoꝛis de ſtatu ⁊ ꝯſue. §. ſi vero
dñs. colla. x. Conſti. fi.

¶ Si tempoꝛales dñi ab eccleſia moniti
neglexerint hereticos extirpare: catho/
licis conceditur terram eoꝛum occupare.
hoc dicit Salyce.

SJ vero dñs tꝑalis[m] requiſitꝰ
⁊ admonitꝰ ab eccl'a terram
ſuam purgare neglexerit ab hereti
ca pꝛauitate: poſt annū a tꝑe moni
tionis elapſum terrā ipſius exponi
mus catholicis occupandā: qui[n] cā
exterminatis hereticis abſqꝫ vlla
ꝯdictione poſſideāt: ⁊ in fidei puri/
tate cōſeruēt: ſaluo iure dñi pꝛinci/
palis[o]. dūmodo ſuꝑ hoc nullū pꝛe/
ſtet obſtaculū: nec aliqđ impedimē
tum opponat[p]. ¶ Eadē nihilomi/
nus lege obſeruata contra eos qui
nō habent dños pꝛincipales[q].

¶ Noua conſtitutio Federici im
peratoꝛis. de ſtatu. ⁊ cōſue. §. credē
tes. colla. x Conſti. fi.

¶ Hicſeriatim ponuntur pene heretico
ruꝫ ⁊ receptantium: ⁊ defenſoꝛum: ⁊ fau/
toꝛum ipſoꝛum. Salyce.

CRedentes. ꝓterea receptato
res defenſoꝛeſ ⁊ fautoꝛes he
ticoꝛū dānamꝰ. Firmiter ſtatuēteſ
vt ſi poſtq̄ꝫ quilibet taliuꝫ fuerit ex
cōicatione notatꝰ[r] ſatiſfacere contē
ꝑſerit infra annuꝫ: ex tunc ipſo iure
ſit factꝰ infamis. ¶ Nec ad publi/
ca officia vel cōſilia: vel ad eligen/
dum aliquos adhiberi: nec ad te/
ſtimoniū admittat̄. ¶ Sit etiā in/
teſtabilis: vt nec teſtandi liberā ha
beat factionem: nec ad hereditatis
ſucceſſionē accedat. ¶ Nullus ꝓ/
terea ei ſuꝑ quocunqꝫ negocio: ſed
ipſe alijs rñdere cogatur. ¶ Qđ ſi
foꝛte iudex extiterit eius ſnīa nullā
obtineat firmitatē: nec cauſe alique
ad eius audientiaꝫ ꝑferant̄. ¶ Si
ꝑo fuerit aduocatꝰ: eius patrocini
um nullatenus admittat̄. ¶ Si ta
bellio inſtr̄a cōfecta ꝑ ip̄m nullius
penitus momēti cenſeantur.

¶ Tria notat. Pꝛimo ꝙ heretici in ro/
mano ſolo non habent facultatem com/
moꝛandi. Scđo ꝙ lex ſemꝑ eſt in viridi
obſeruantia. ⁊ ſic quotidie loquit̄ ⁊ diſpo
nit: ⁊ ſuas vires emittit ꝙ̄tumcumqꝫ pe/
nalis ⁊ hoc cum lex diſponit in futurū: ⁊
non in pꝛeterituꝫ. Tertio ꝙ factuꝫ ꝓcura
toꝛis vel domus ꝯductoꝛis nō nocet dño
ignoꝛāti ſed ſcienti ſic. Salyce.

¶ Impa. Theo. a. ⁊ Valē. c. Flo.
pꝛefecto pꝛeto. Lex. v.

ARriani[s]: ⁊ Macedoniani[t]:
pneumathomachi[u]: ⁊ apol
linariani[x]: ⁊ nouatiāi: ſeu ſebaciani
eunoteniani: tetradite: ſiue teſalite:
decarbite: valētiniani: pauliniſte:
papiāiſte: mōtaniſte: ſeu ꝑſcilliāiſte
vel friges: vl' pepuſite: marcianiſte
boꝛboꝛiani: meſſaliani: euthite: ſiue
euticiuſte: donatiſte: andiani: ydro
paraſte: thaſcodrugite: bꝛachite:
hermogeniani: foꝛtuniani: pauliāi
marcelliani: offite: eucratiſte: apo/
carite: ſaccofoꝛi: ⁊ ceteri q ad imaꝫ
vſqꝫ ſcelerum nequitiā ꝑuenerant
manichei: nuſq̄ꝫ in romano[y] ſolo cō
ueniēdi moꝛādiqꝫ hēant facultatē.
¶ Manicheis etiā de ciuitatibꝰ[z]
expellēdis ⁊ vltio ſupplicio traden
dis: qm̄ nihil his relinquēdū loci ē
in q̄ etiā ipſis elemētis fiat iniuria[a]
¶ Cūctiſqꝫ legibꝰ q̄ ꝯ eos cet'oſqꝫ
q nr̄e fidei rēfragāt̄ oli late ſt' diuer

a ¶ Cuncti. adimē/
da. cā coeundi.
vt ⁊. s̄. de ſum. tri. ⁊ fi.
ca. ⁊ de epi. ⁊ cle. cōuen
ticulā. ⁊. j. đ his q ad ec
cle. cōfu. l. iiij. ⁊ in aut.
de inter. col. hereticoꝛū
col. ix.

b ¶ Sublimitatis tue.
loquit̄ pꝛefecto ꝓtoꝛio.

c MAnicheos. q
xp̄m dicūt nō
eſſe verum hoīem. ſicut
econtra arriani puruꝫ
hoīem eſſe dicunt.

d ¶ Ceteris. de quo ſta
tim ponet exēplum.

e ¶ Crimen. vt quili/
bet de populo poſſit ac
cuſare. Accur.

f ¶ Qđ in religionem
i. ꝯ religionē. ſic ⁊. s̄. ti.
ij. l. raptoꝛes. in pꝛin.

g ¶ Subire. eſt ergo ſi
mile crimē hereſeos cri
mini leſe maieſtatis: vt
vtrūqꝫ poſſit poſt moꝛ
tem accuſari: vt hic ⁊. j.
ad. l. iul'. maie. l. fi. in fi.
ſic in apoſtatis. vt. j. de
apo. l. hi qui. ⁊ hoc vſqꝫ
ad quinquēnium foꝛte
in oībus ꝓdictis. vt. j.
đ apoſta. ſi quis defun
ctum.

h ¶ Penitentibus. ſic
⁊. s̄. de ſum. tri. ⁊ fi. ca.
l. fi. in fi. niſi in caſu. vt
j. de apoſta. l. hi qui
ſanctam.

i ¶ Aculei. i. vigoꝛis.

k ¶ Extra noxā. i. libe
rierunt. Accur.

l ¶ Seruitio fidelioꝛi.
vt ⁊. s̄. de epiſ. ⁊ cleri. l.
fi. §. fi. ⁊. j. ne xp̄i. man.
l. j.

m SJ vo dñs tꝑa/
lis nō ſpūalis:
vtputa aliqs comes hꝫ
in feudū vnā terrā a q̄/
dā rege ī qua ſunt mul/
ti heretici.

n ¶ Qui. ſ. catholici.

o ¶ Pꝛincipalis. ſ. re/
gis qui dedit comiti in
feudum.

p ¶ Opponat. q oꝛtho
doxi poſſunt ciuitatem
intrare ⁊ hereticos re/
pellere.

q ¶ Pꝛincipales. ſ. ſi
ipſe rex poſſidet ciuita/
tem: ⁊ nō legitur hec in
ſcholis.

r CRedētes. nota
tus. ſ. hereticus

s ARriani. hi di/
uidunt in trini
tate ſubſtantiam ⁊ pa/
tri filiū coeternū nō ne
gant. Jo.

t ¶ Et macedoniani.
hi negant ſpm̄ ſanctuꝫ
deum eſſe.

v ¶ Pneumathoma/
chi. pneuma. i. ſpūs. ⁊
thocos. i. mater. inde
pneumathomachi qui
ſpiritūſanctū ex matre
ipſa ꝓceſſiſſe dicebant
de filio dei.

x ¶ Apollinariani. hi
xp̄m coꝛpus ſine aīa aſ
ſumpſiſſe dicunt.

y ¶ Jn romāo. no. vt
aut̄. de eccle. ti. §. ſinau
tem. col. ix.

z ¶ Ciuitatibus. al's fa
cultatibus.

a ¶ Jniuria. ſic ecōtra
s̄. de epiſ. ⁊ cle. l. ſi quē
quam.

ſiſq; plate tpibus: ſemp p viridi obſeruantia valituris: ſiue de donationibus in hereticoꝝ conuēticula: que ipſi audaciter eccl'as nuncupare conanf factis: ſiue ex vltima voluntate rebus qualitercunq; relictis: ſiue de priuatis edificijs in qbus vnq; dño pmittente vel cōniuente cōuenient venerande nobis eccle catholice vendicēdis[b]: ſiue de pcuratore qui hoc neſciente dño fecerit. x. lib. auri multcaz: vl' exilium ſi ſit ingenuus ſubituro. metallum vo poſt verbera ſi ſeruilis cōditionis ſit. Ita vt nec in publico cōuenire loco: nec edificare ſibi quaſi eccleſias: nec ad circūſcriptionem legū quicq; meditari valeāt. Omni ciuili τ militari curiarum etiā τ defenſorum τ iudicū ſub. xx. lib. auri interminatione phibendo auxilio. Illis etiam in ſua oibus manentibus firmitate que de militia penisq; varijs diuerſis hereticis pmulgata ſunt: vt nec ſpeciale quidē beneficiū aduerſus leges valeat impetratum.

Idem. a. Leontio. prefec. preto. Lex. vj.

Damnato[c] portentuoſe[d] ſupſtitionis auctore neſtorio: nota cōgrui[e] nois eius inuratur[f] gregalibus[g]: ne xpianorum appellatiōe abutanf. Sed queādmodū arriani ab arrio lege diue memorie cōſtantini ob ſimitudinē impietatis porphiriani a porphirio nuncupanf: ſic vbiq; participes nepharie ſecte neſtorij neſtoriani vocenf. At cuius ſcelus ſunt in deferendo deū imitati eius vocabulū in re videanf eſſe ſortiti[h]. Necnō impios libros nephādi τ ſacrilegi neſtorij: aduerſus venerabilē orthodoxorū ſectaz. decretaq; ſanctiſſimi cetus antiſtitū epheſi habiti: ſcriptos habef aut legere: aut deſcribere audeat quiſq;: quos diligēti requiri ſtudio: aut publice cōburi decernim[i]. Ita vt nemo in religionis diſputatione aliquā ſupradicti nois faciat mentionē: aut quibuſdā eorū habentibus cōſilij gratia in edibus: aut villa: aut ſuburbano ſuo. aut ſolo quolibet: aut alio loco conuenticulam clam aut aperte prebeat. Quos omnes cetus celebrandi licentia priuari ſtatuimus: ſcientibus vniuerſis violatorem hmōi legis publicatione bonorum eſſe coercendum.

Non ſummatur. ſed dicit Salycetus q hec lex concor. cum. l. j. ſ. eo. τ que ibi dicit poſſunt hic repeti.

Idem. a. Florentio. prefec. pto. Lex. vij.

Uariales[k] oim ciuitatū onerofis: quinetiā militie ſeu diuerſis officijs facultatū[l] τ pſonaliū muneꝝ obligatos: ſuis ordinibus ſecte cuiuſcūq; ſint inherere cenſemus ne videamur hoibus execrandis cōtumelioſo[m] ambito immunitatis beneficium preſtitiſſe: quo volumus hmōi cōſtitutionis auctoritate[n] damnari.

Non ſummaf. ſed no. tex. in vſu. idcirco. in princi. pro teſtibus cōcordantibus in ſententia licz non in verbis: τ diſcrepantib[o] in nomine ſed concordantibus in corpore vt valet teſtimoniū. de idētitate tamen corporis debet conſtare. hoc dicit Salyce.

Impera. Ualen. τ Mar. aa. Palladio. Lex. viij.

Quicunq;[o] in hac ſacra vrbe vl' in alexādrina ciuitate vel in oi egyptiaca dyoceſi: diuerſiſq; alijs prouincijs: euthicetis[p] prophanam pueritatē ſequūtur[q]: ita nō credūt vt. cccxviij. ſancti patres tradiderūt catholicā fidē in nicena ciuitate fundātes: centūquoq; τ qnquaginta alij venerabiles epi qui in alma vrbe cōſtan. poſtea ɔuenerūt: τ ſic athanaſi[9] τ theophilus: τ cirillus ſctē recordatōis epi alexādrine ciuitatis credebāt quos etiā epheſina ſynodus cui beate memorie cirillus pfuit: in q neſtorij error expulſus eſt: in vniuerſis ſecuta eſt: qs τ nup venerabilis calcedoñ. ſynodus eſt ſecuta: priorib[9] ɔcilijs ſacerdotū ex omni pſus pte pſentiēs: nihilq; adimēs ſacroſctō ſymbolo: neq; adijciens: ſz euthicetis dogmata funeſtā condēnans: ſciant[r] ſe eē hereticos apollinariſtas. Apollinaris eñ facinoroſiſſimā ſectā: euthices τ dioſcorus mēte ſacrilega ſunt ſecuti. Ideoq; hi hoies q apollinaris[s] τ euthicetis pueritatem ſequunf illis penis q diuoꝝ retro principū ɔſtonibus ɔtra apollinariſtas: vel ſerenitatis noſtre poſtmodū ſanctione contra Euthicianiſtas: vel hac ipſa auguſtiſſima lege ɔ eoſdem decrete ſunt nouerint ſe eſſe plectēdos. Idcirco apollinariſte[t] hoc eſt euthicianiſte: quibus τ ſi eſt in appellatione diuerſitas: tñ i hereſis prauitate cōiunctio: τ diſpar quidem nomē: ſz idē ſacrilegiū: ſiue in hac alma vrbe diuerſiſq; puincijs: ſiue in alexādrina ciuitate: ſiue intra egyptiacā dyoceſim ſunt: τ neq; ita credūt vt predicti venerabiles patres credebant: neq; viro reuerēdiſſimo alexandrine vrbis antiſtiti p certo fidem orthodoxam tenenti cōicant: epos vel pſbyteros vel alios clericos creare τ habere phibem[9]. Scientibus tam his euthicianiſtis τ apollinariſtis q auſi fuerit cuiq; epi vel pſbyteri vl' clerici nomē imponere q; his q paſſi fuerint impoſitū ſibi nomē ſacerdotale retinere: penam exilij cū facultatū ſuarū amiſſione ſe ſubituros. Uniuerſi preterea apollinariſte vl' euthicianiſte nō eccl'as. nō monaſteria ſibi ɔſtruant: paraſinaxim τ cōuenticulā taz diurnā q; nocturnaz nō ɔhant: neq; ad domū: neq; ad poſſeſſiones cuiuſq;: neq; ad monaſteriū vl' quēcunq; alteꝝ[u] locū opaturi: ſecte fu neſtiſſime ɔgregēt. Qd ſi fecerit τ h factū dño volēte cōſtiterit: poſt rē in examie iudicis approbatā: domū vl' poſſeſſiōes in q ɔuenerūt: vl' monaſteriū ei[9] ciuitatis orthodoxe eccle in cui[9] territorio ē iubem[9] addici[x]. Si vo ignorāte dño ſciēte vo eo q pſeſſionē ei[9] dom[9] exigit: vl' actore vl' ɔductore pdij paſinaxim τ ɔuenticulā interdictā collegerint ɔductor vl' pcurator ſiue actor: vl' qcunq; eos in domū vl' in poſſeſſiones vl' in monaſteriū receperit: ac paſſi fuerit ſectas illicitas paſinaxis ɔuentuſq; celebrari: ſi vilis τ abiecte ɔditiōis ſunt: fuſtib[9] publice τ in penā ſuā τ in alioꝝ coerceanf[y] exēplū Si honeſte vo pſone ſunt. x. li. auri mlcte noie fiſco nro cogant iferre. Nullū ptērea apollinariſtā vel euthicianiſtā ad aliquā iubem[9] aſpirare militiā. ſi q vo in qcūq; militia inuēti fuerit militari ſoluti cingulo boneſtoꝝ hoim τ palatij cōione puenf: nec in aliq: nec in q nati ſunt ciuitate vl' vico aut regione vrſenf. Si q vo in hac alma vrbe nati ſunt tā ſacratiſſimo comitatu q; oi p. puinciaſ metropolitana ciuitate pellēf. Nulli iſup euthicianiſte vl' apollinariſte publice vl' puatim aduocādi cet[9] τ circulos ɔhēdi: τ de errore hrticoꝝ diſputādi: ac pueritate facinoroſi dogmatis aſſerendi tribuaf facultas. Nulli etiaz cōtra calcedonēſem venerabilē ſynodum liceat aliqd vel dictare vel ſcribere: vel edere atq; emittere:

a Eccleſie. j. eo. ſi qs contra. τ non legif hec in ſcholis.
b Uendicādis. i. vēdicātibus manicheis.
c Damnato. nec hec legitur.
d Portentuoſe ſupſtitionis. i. miraculoſe hereſis.
e Congrui nominis. i. nomen.
f Inuraf. i. iponaf.
g Gregalibus. i. neſtorio. τ his qui eum ſequuntur.
h Sortiti. ſic. ſ. de epi. τ cle. l. decernim[9].
i Statuim[9]. vt τ. ſ. e. cuncti. τ. ſ. de epiſ. et cle. l. cōuenticulā. τ. ſ. de ſum. trini. l. ij.
k Uariales. hēti cos: vtq: in pªmonio vl' in pſona debent ſeruire curie. Ac.
l Facultatū. ſ. noie.
m Cōtumelioſo. i. cōtumelioſam eoꝝ petitionem in eo q ambiebāt i. petebant imunitatē τ erant heretici.
n Auctoritate. no. pena. nō tribuit imunitatē. vt. ff. de interdi. et releg. l. relegatoꝝ. in fi. τ. ſ. e. l. j. τ. ff. ſo. ma. l. ſi ab hoſtibus. ſ. j.
o Quicūq; h no. qttuor cōcilia vt ſtatim j. notaf τ nō legif in ſcholis hec lex.
p Euthicetis. q fuit hereticus. vt. ſ. ō epiſ. τ cle. l. qm. Et no. hereticum eſſe q nō credit qttuor cōciliorū ſtatuta. ſ. Niceni. Cōſtātinopolitani. Epheſini. Calcedonēſis. vt. ſ. de ſum. tri. l. nemo. — Heretic[9] quis dicitur.
q Sequunf. accipe j. ſciant p. xvj. lineas.
r Sciāt. vſq; huc durat conſtructio.
s Apollinaris. qui fuit magiſter euthicetis
t Apollinariſte. i. apollinariſtas vt poſſit conſtrui cum verbo. ſ. prohibemus.
v Alteꝝ. no. alteꝝ ō de trib[9] dici. vt τ. j. de fur. l. ācille. τ. ff. locati hec diſtinctio. ſ. cū fundum. τ de vulg. ſubſti. cū filio. ſ. fi. Ioā. ppie aūt dicif de duobus.
x Addici. vt τ. ſ. de epiſ. τ cle. cōuenticulaz τ ar. ſ. eo. arriani. τ. j. ō fal. mo. l. j. ſed arg. ſ. j. de paga. l. fi. τ. j. l. pri. ſed ibi ſolues.
y Si vo. coerceātur vt τ. ff. depoſi. l. bona fi deſ. τ de cuſto. reo. l. diuus. τ de pe. ſi quis aliquid. ſ. q abortionis. τ de penis aut facta. ſ. fi.

aut alioꝝ dicta vl ſcripta ſup eadē re ꝓferre. ¶ Nemo hmōi habere libros ⁊ ſacrilega ſcriptoꝝ audeat monumēta ſeruare. Q̄ð ſi q̄ i his criminib⁹ fuerint dep̄hēſi: ꝑpetua deportatiōe dānent[a]. ¶ Eos vo q diſcēdi[b] ſtudio adierint: de infauſta hereſi diſputātes. x. li. auri q̄ fiſco[c] nr̄o inferēde ſunt iubem⁹ ſubire diſpendiū. ¶ Ultimo etiā ſupplicio coerceant qui illicita docere tēptauerint. ¶ Omnes vero hmōi charte[d] ac libri qui funeſtū euthicetis (hoc ē appollinariſ) fuerint dogma cōplexi: incēdio cōcrement: vt facinoroſe ꝑuerſitatis veſtigia: ita flāmis cōbuſta pereant. ¶ Equū nanq3 eſt vt imaniſſima ſacrilegia par pene[e] magnitudo ꝑcellat. Sciētibus moderatoribus etiā ꝓuinciarum eorūq3 apparitoribus defenſoribus etiā ciuitatum: q̄ ſi ea que legis hmōi religioſiſſima ſanctiōe cuſtodienda decreuimus: aut neglexerint[f]: aut aliqua ꝑmiſerint temeritate violari. denarum lib. auri mulctam fiſco cogantur inferre Inſup etiā exiſtimationis ſue periculum ſuſtinebunt.

¶ Si in hereticam perſonā alienentur p̄dia in quibus ſint eccleſie vel oratoria orthodoxe fidei: p̄dia illa a fiſco ſunt vendicanda. h. d. Salyc.

¶ Idem. aa. Eritio. pre. pretorio conſtitutio greca. Lex. ix.

Si qui orthodoxe religionis emptiōe vera vel fictitia: vl' quocunq3 alio iure: vel titulo p̄dia ⁊ poſſeſſiōes: reſq3 immobiles in q̄bus orthodoxe fidei eccl'e vel oratoria cōſtituta ſunt in heretice ſecte ⁊ contraria orthodoxe fidei ſentiētem q̄ācunq3 ꝑſonam trāſferre voluerint: nullam hmōi: vel inter viuos habitam: vel ſecreto iudicio cōpoſitam valere volumus volūtatem: etiā ſi ab orthodoxe fidei: vl' venditore: vel quocūq3 modo alienatore cōmentitio[g] ſub qualibet occaſiōe fuerit aſſignata. ſ3 irrita oīa hmōi documenta[h]: ⁊ tanq̄3 penituſ nec ſcripta eſſent cēſemus. ¶ Nec eñ p̄dia ⁊ poſſeſſiōes q̄ i hereticas ꝑſonas quocūq3 modo trāſlate fuerint vl' collate: fiſci noſtri iurib⁹ decernimus vēdicari[i]. Siue eñ apud dn̄os: poſſeſſoreſue orthodoxos ea predia maneāt: ſeu ad fiſci noſtri iura ꝑuenerint: neceſſe eſt in his eccleſias ⁊ oratoria cōſtituta diligenti⁹ ⁊ ſolicitius inſtaurari. ¶ Noſtre etem̄ ſerenitatis vndiq3 ad hūc exitum ꝓuidentia ducit: ⁊ omnipotētis dei tēpla (in quibus noſtre fidei inſtituta ꝑdurant) cultu aſſiduo ꝑ omnia ſecula reditiua[k] ſeruentur.

¶ Nec eñ dubitari pōt q̄ ſi in hereticos tales veniant poſſeſſiones in quibus vere fidei eccleſie vl' oratoria cōſtituta ſunt: ⁊ integritas colitur: oīmodo ab his dſeri: atq3 deſtitui ⁊ oī cultu vacare: oīb⁹ ſacris ⁊ ſolitis viduari myſterijs: oī ſplendore priuari[l]: nullis ꝑplorū ꝯuentionibus: nullis clericoꝝ obſeruationibus celebrari: ⁊ ex hoc ſine dubio quidē eaſdē eccl'as ꝑire: ruere cōplanari. Nec eñ de earū inſtauratione heretici potuerūt aliqn̄ cogitare quas penitus eſſe nolebant. Que oīa reſecātes ad preſentem legē peruenimus.

¶ Liberi dūtaxat orthodoxi vendicant ſibi ius ſuccedendi in bonis parentum. Et alimentari a parentibus etiam non orthodoxis cōpelluntur. ⁊ dotes ⁊ donationes ꝓpter nuptias petere pn̄t. Salyce.

¶ Impator iuſtinia. a. demoſteni. p̄. pre. conſti. greca. Lex. x.

Cognouimus eſſe mltos orthodoxos liberoſ: q̄bus nec pater: nec mat' orthodoxe ſunt religionis. Et ideo ſancimus: nō tm̄ in caſu vbi alter[m] orthodoxe religionis eſt: ⁊ alter aliene: ſed etiā in his caſibus in q̄bus vterq3 parens aliene ſecte ſit. i. pater ⁊ mater: hi tantū modo liberi ad eoꝝ ſucceſſionē: ſiue ex teſtō: ſiue ab inteſtato vocent ⁊ donationes ſiue alias liberalitates ab his vel ab alijs accipe pn̄t: q orthodoxorū venerabili noīe ſunt decorati. ¶ Ceteris liberis eorū qui nō dei oīpotentis amorē: ſ3 paternā ⁊ maternā impiā affectionē ſecuti ſunt ab oī bn̄ficio repellēdis[n] ¶ Liberis aūt orthodoxis nō exiſtentib⁹ ad agnationē vl' cognationē eoꝝ orthodoxoꝝ tm̄ eaſdē res vl' ſucceſſiōes ꝑuenire. ¶ Q̄ð ſi vl' agnatio vl' cognatio recta nō inueniat: tunc eaſdē res fiſci nr̄i iurib⁹[o] vēdicari. ¶ Sz ne videamur morientib⁹ q̄dē genitorib⁹ liberis ꝓuidere: viuētib⁹ aūt nullā inferre ꝓuidentiā (q̄ð etiā ex facto nob̄ cognitum eſt) neceſſitatē īponim⁹ talibuſ genitorib⁹: orthodoxos liberos ſ3 ſui pr̄imonij q̄ātitatē alere[p]: ⁊ oīa eis p̄ſtare q̄ ad quotidianā vite cōuerſationē ſufficiāt. Sz ⁊ dotes ꝓ filiabus vel neptib⁹ dare[q]: ⁊ ante nuptias donatiōes ꝓ filijs vl' nepotibus[r] p̄ſcribere in oī caſu ſm̄ vires pr̄imonij hmōi liberalitatib⁹[s] eſtimādiſ: ne ꝓpt' diuini amoriſ electōnem paterna vl' materna ſint liberi ꝓuiſione defraudati. ¶ Oībus videlicet q̄ noſtre ꝯſtōnes de peniſ paganoꝝ ⁊ manicheoꝝ: ⁊ borboritarū: ⁊ ſamaritaꝝ: ⁊ mōtaniſtarū: ⁊ taſcodrogitaꝝ: ⁊ orphitaꝝ: ceterorūq3 hereticoꝝ cauſa ꝯſtituerūt ex hac noſtra lege cōfirmandis: et in ꝑpetuum valituris.

In auten. vt cū de app. cog. §. ⁊ generalē. col. viij. conſti. xj.

a ¶ Damnentur. diſcētes hereſim in. x. libras auri: ſed ſeruātes deportentur: docentes moriātur. Idem ſi ad ſacrificium: vel in tēplum conuenerūt: vt. j. de paga. ⁊ ſacri. l. j.

b ¶ Eos vero q diſcēdi. j. de mathema. l. culpa. cōtra ſo. hic nō didicit: ſed tm̄ fuit cauſa diſcendi. Accur.

c ¶ Fiſco. forte hodie eccleſie. vt in auſ. de interdi. colle. hereti. coll'. v. ⁊ de eccle. ti. §. ſi quiſ aūt orthodoxus. col. ix.

d ¶ Hmōi. charte. ſic ſ. ti. j. mathematicos.

e ¶ Par pene. ſic. ſ. titu. ñ. l. ſi quenq̄. in fi.

f ¶ Neglexerint. punitur negligētia. vt. j. de offi. prefe. pre. l. ſi quos ⁊. j. de pag. l. j. ⁊ in auſ. de ſanc. epiſ. §. antepe. col. ix.

g Si qui. cōmētitio q2 fingebat locare ⁊ vendebat.

h ¶ Documenta. i. inſtrumenta.

i ¶ Uēdicari. ſ. e. cuncti. ꝯ. ⁊. l. arriani. ꝯ. ⁊. l. q̄cunq3. §. q̄ð ſi fecerit. ꝯ. So. hic loquiſ d̄ illis predijs vl' domibus in q̄bus erant cōſtitute orthodoxe fidei eccl'ie vl' oratoria: ⁊ poſtea ſunt alienata hereticis: ibi ſ' he poſſeſſiones in q̄buſ nulla ſunt oratoria trāſlata in eis. Uel hic loq̄tur cū tranſlate ſunt in aliquā ſingularē ꝑſonā hereticam: ibi cū alicui ꝯgregationi hereticoꝝ ad hoc vt ibi cōuenticulas ſuas faciāt: ⁊ tūc nō fiſci: ſed eccl'e catholice iuribus ſunt applicanda. vt in auſ. de inter. col. hereti. ⁊ de eccle. ti. §. ſin aūt orthodoxe. ix. col. Alij dicūt hoc corrigi ꝑ dictas auſ. vt hodie ſemp eccl'ie vendicentur: q2 ſatis dici pōt vt. d. §. orthodoxe. nec hec legitur.

k ¶ Reditiua. q2 ipſi redeant.

l ¶ Priuari. repete ſēper nō dubitari pōt.

m Cognouimus. vbi alter. ſ. pater vel mater.

n ¶ Repellendis. vt ⁊. ſ. eo. l. manicheos. Accur.

o ¶ Iuribus. ſ3 hodie diſtinguitur clericus a laico. vt in auſ. vt cum de appel. cog. §. generalem quam ſtatim habebis. Idem de neſtorianis ⁊c.

p ¶ Alere. vt ⁊. j. de alen. libe. l. j.

q ¶ Dare. vt ⁊. j. de iure do. l. mater.

r ¶ Nepotibus. repete ſemp neceſſitatē imponimus.

s ¶ Liberalitatibus. i. proprie ponitur: q2 inuiti ⁊ in neceſſitatibus nemo liberalis exiſtit. vt. ff. de adimen. lega. l. rem legatam. ⁊ de leg. ñ. l. vnū ex familia. §. ſi de falcidia.

Liberaliſ nemo eſt inuitus: aut in neceſſitate poſitus.

Acephali qui dicuntur.

a Idem eſt. ⁊ ace phalis. i. q nō habēt caput. i. ꝑlatum.

b ¶ Quo tranſacto. ſ. anno. ſic ergo ꝑſcribiť eccľe ꝑ annū: ſic in auť. de ſan. epi. §. pe. col. ix. Sed an a ꝑlato pōt eccleſia repetere dānum qđ hȝ. Rn̄. ſic. ⁊ ſi non eſt ſoluendo petet reſtitui. vt. j. de iudi. l. ꝓperandū. §. fi. ⁊. j. vn̄ vi. l. meminerint. ⁊ hic.

c Qoniā multi. ꝯ orthodoxos ſȝ nec ꝑ eis heretico ꝓducēte: cū hodie ꝑ vtraqȝ ꝑte dicant: vt. j. de iude. l. die ſabbati. ⁊. ſ. de epi. ⁊ cle. auť. ſed iudex. Idez ſm canones pōt vt ꝑ vtraqȝ ꝑte ferāt teſtimoniū. vt. iij. q. ix. c. hortamur. ⁊. xiiij. q. v. c. nō ſane. Sȝ an ꝑs orthodoxa pōt tali priuilegio renūciare. Rn̄. vtiqȝ: q: ⁊ tacita volūtas ꝓdeſt: vt. j. de teſti. l. ſi qs. Item an orthodoxus ꝯ hereticos pōt teſtificari. Rn̄. ſic. vt in nouellis. eo. ⁊ in decre.

d ¶ Cōionem. hoc intellige ſm qđ in fi. hui⁹ legis diſtinguiť. ſ. in iudiciali teſtimonio. Ac.

e ¶ Introduci. i. nil iudeus iudeo: nil cathilina cethego: vt hic. ⁊. ſ. de epi. ⁊ cle. ſi quēqꝫ. in fi. ⁊. ff. ſol. ma. l. viro. ⁊. j. de libe. cau. ſi filiuȝ. ⁊. j. de inoffi. teſ. l. in arenam. ⁊. ff. ſi qs omiſ. cā teſt. l. quidā. ⁊. l. ſi vero ſolus. §. j. ⁊. ff. ne qd in lo. pub. l. ij. §. idem. ſed arg. ꝯ. ff. de publi. iudi. l. is qui.

f ¶ Siſ̄itudine. ſic. ſ. de epi. ⁊ cle. ſi quenqꝫ.

g ¶ Teſtimonium. etiam inter ſe.

h ¶ Teſtimonia. i. de his q̄ in iudicijs tractātur vł videnť: vt de cōfeſſiōibus ⁊ teſtificationibus ⁊ interlocutoria aliqua: vł diffinitiua an ſit ita lata. Alij dicunt iudicialia q̄ incipiunt a iudicio: vt ſi agať iniuriarum vel furti: ⁊ iudex teſtes queſierit hi q adhibiti nō fuerunt: ſicut in ꝯctibus adhibentur. In ꝑſcriptiōe ergo quā viderint poterunt ferre teſtimoniū ſȝ opinionē primā: cū tm̄ iudicialia ꝓhibeantur.

i ¶ Permittim⁹. ⁊ potuerunt etiam ꝓduci in iudicio.

Edictū de teſtib⁹ eſt ꝓhibitorium.

k ¶ Anguſteť. nā hoc edictū de teſtib⁹ ꝓhibitorium eſt. ſ. certaꝝ ꝑſonarum: ⁊ ſic qlibet ad-

¶ Si liberorum aliqui ſint orthodoxi ⁊ aliqui non: ad orthodoxos tm̄ deuoluiť ſucceſſio tota. donec nō orthodoxi ad fidē ſint cōuerſi. h. d. Saly.

Idem eſt de neſtorianis ⁊ acephalis[a]: quia ſi quis ex his liberos habet eccľe recte cōicantes his ſolis ex teſtamēto vł ab inteſtato hereditatē tranſmittere poteſt. ¶ Si ꝑmixti ſunt: etiā portio infidelium interim reſideat penes orthodoxos: ipſis ſi cōuerſi fuerint reſtituēda quidē: ſȝ abſqȝ rōne fructuum ⁊ adminiſtratiōis. Permanebit aūt apud orthodoxos ſi ipſi ꝑſeuerant in neqtia. ¶ Si liberi ſunt oēs ꝑuerſi vocentur agnati recte ſidei. Quibus nō inuentis ſi clericus fuerit ab eccľia intra annum admittatur: quo tranſacto[b] ſi nō fuerit clericus ſuccedit fiſcus.

In auten. de ſtatu. ⁊ conſue. §. gazaros. col. ix. Conſti. fi.

¶ Non ſummatur. ſed loco ſummarij nota ꝙ filij hereticorum non admittuntur ad eoruȝ ſucceſſionē. ſed fiſcus. Saly.

Gazaros: patarenos: leoniſtas: ſperōiſtas: arnaldiſtas circunciſos ⁊ oēs hereticos vtriuſqȝ ſexus quocūqȝ noīe cenſeanť: ꝑpetua dānamus infamia: diffidamus atqȝ bānimus cēſentes vt oīa bona taliū cōfiſcenť: nec ad eos vlterius reuertanť: ita ꝙ filij eoꝝ ad ſucceſſionē ꝑuenire nō poſſint: cuȝ lōge grauius ſit eternaȝ q̄ꝫ tꝑalem offendere maieſtatē. ¶ Qui aūt inuenti fuerit ſola ſuſpitiōe notabiles (niſi ad mandatū eccľe iuxta cōſiderationē ſuſpitionis qualitatē qȝ ꝑſone ꝓpriam innocentiā cōgrua purgatione monſtrauerint) tanq̄ꝫ infames ⁊ bāniti ab oībus habeantur: ita ꝙ ſi ſic ꝑ annum ꝑmanſerint: ex tunc omnes tanq̄ꝫ hereticos condemnamus.

¶ Scđm barto. iſta eſt valde notabilis lex.: ⁊ notat ꝙ non debet anguſtari ꝓbationuȝ facultas. vel ſic. Ad teſtimonium iudiciale cōtra chriſtianos non admittitur hereticus: ſed in contractibus vel vltimis voluntatibus ſic: inter ſe v̄o poſſunt eſſe teſtes exceptis quibuſdam hic nominatis: q nec inter ſe poſſunt eſſe. h. d. Sal.

¶ Idem. a. Jo. pre. pre. Lex. xij.

Qoniaȝ multi iudices in dirimendis litigijs nos interpellauerūt: indigētes noſtro oraculo vt eis reſoneť: quid de teſtib⁹ hereticis ſtatuendū ſit: vtrū ne accipiantur eoꝝ teſtimonia an reſpuanť. ¶ Sancim⁹ ꝯ orthodoxos[c] qdem litigantes: nemini heretico vł etiaȝ his q iudaicā ſuꝑſtitionē colūt eſſe in teſtimonij cōionem[d]: ſiue vtraqȝ pars orthodoxa ſit ſiue altera. Inter ſe aūt hereticis vel iudeis vbi litigandū eſtimauerint: cōcedim⁹ federis ꝑmixtum ⁊ dignos: litigatoribus etiā teſtes itroduci[e]. Exceptis ſ. his quos manicheticus furor: ſiue cui⁹ ꝑtem ⁊ borboritas eē manifeſtiſſimū eſt: vł pagana ſuꝑſtitō detinet: ſamaritis nihilomin⁹ ⁊ q illis nō ſunt abſiľes. i. mōtaniſtis ⁊ taſcodrogis ⁊ ophitis: qbus ꝓ reatus ſimilitudine[f] oīs legitim⁹ actus interdictus eſt. ¶ Sȝ his qdem. i. manicheis borboritis ⁊ paganis: necnō ſamaritis ⁊ mōtaniſtis ⁊ taſcodrogis ⁊ ophitis oē teſtimoniū[g] ſicut ⁊ alias legitimas cōuerſatiōes ſancimus eē interdictū. ¶ Alijs v̄o hereticis tantūmodo iudicialia teſtimonia ꝯ orthodoxos ſm qđ conſtitutū eſt volum⁹ eſſe inhibita[h]. ¶ Ceterum teſtamētaria teſtimonia eorum: ⁊ q̄ in vltimis elogijs vł in ꝯctibus cōſiſtunt ꝓpter vtilitatē neceſſarij vſus eis ſine vlla diſtinctione ꝑmittimus[i] ne ꝓbationuȝ facultas anguſtetur[k].

¶ Etiaȝ ex militis teſtamento non recipiuntur heretici Saly.

¶ Idem. a. Jo. pre. pre. Lex. xiij.

Diuinaȝ noſtrā ſanctionē[l] ꝑ quā iuſſimus neminē errore conſtrictū hereticoꝝ hereditatē vel legatū vł fideicōmiſſum accipere etiā in vltimis militū volūtatib⁹ locuȝ habere ꝑcipimus: ſiue cōi iure ſiue militari teſtentur.

¶ Ne ſanctum baptiſma iteretur

¶ Epiſcopus iuris errore alſ baptizatū rebatizans priuandus eſt ſacerdotio. hoc dicit Saly.

¶ Impera. Valen. Gratia. Valē. aaa. ad Florianum vicarium aſie. Titu. ix. Lex. j.

Antiſtitem qui ſanctitatem baptiſmatis illicita vſurpatiōe geminauit: ſacerdotio indignū eſſe cenſem⁹. Eoꝝ eñ condēnamus errorē[m] qui apłorum precepta calcātes xp̄iani noīs ſacr̄a ſortitos alio rurſus baptiſmate nō purificant: ſȝ inceſtāt lauacri nomine polluentes.

¶ Sciēter rebaptizans ⁊ baptizatus puniuntur capite. h. d. Saly.

¶ Impera. Hono. ⁊ Theodo. aa. Anthemio. pre. pre. Lex. ij.

Si quis rebaptizare quēpiaȝ de miſtris catholice ſecte fuerit detectus: vna cū eo qui piaculare[n] crimē cōmiſit[o]. ſi tm̄ capax criminis ſit ꝑ etatē[p] cui ꝑſuaſum ſit vltimo ſupplicio[q] ꝑcellatur.

¶ Baptizātes xp̄ianum ſub alia lege puniūtur pena hic ſtatuta: qđ iudex nō pōt diſſimulare vel minuere. h. d. Saly.

¶ Impera. Theod. a. ad Florenti. prefec. preto. Lex. iij.

Nulli hereticorum dāda eſt licentia vel ingenuos: vel ſeruos ꝓprios qui orthodoxorum ſunt initiati[r] myſterijs: ad ſuuȝ rurſus baptiſma deducēdi: necnon vllos quos emerint: vł qualitercūqȝ

mittitur qui nō ꝓhibeť vł aliqua lege excuſať. vt. ff. de teſta. l. j. ⁊ facit vt ꝓbationuȝ facultas amplieť. vt. j. de re. cre. ⁊ iureiur. l. generaľr. in prin. ⁊. ff. de incen. l. ne qd. §. de his. ⁊. ff. de teſti. l. ſerui. ⁊. j. de iur. de lib. l. fi. §. ſi vero. Sȝ vł etiā in ꝯctib⁹ nō admitti: q: heretici ſunt infames: vt. ſ. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. l. j. in fi. ⁊ infames ferre teſtimoniū nō poſſunt. vt. ff. de teſti. l. iij. §. lege. Sed huic rn̄. ſ. de ſū. tri. l. j. Itē ſignāt hic quidā talē auť. Sed hodie nulli iudeo ꝑmittitur ferre teſtimoniuȝ ꝯ orthodoxū niſi in curiali cōditione: vt in auten. de here. vel in auť. vt heretici curiales. §. illud. vel in auť. de teſti. hereticoꝝ. ſed certe nō inueniť hec auť. inter auť. Sed dicunt quidā reperiri in nouellis.

Heretici an poſſint teſtificari. Infames ferre teſtimonium non poſſunt.

l Diuinam. ſanctioné. ſ. eo. l. manicheos. ⁊ hec non legitur.

¶ Ne ſanctū baptiſma itereť. Dictū eſt. ſ. de hereticis: ſed q: ſpēs eſt hereſis rebaptizare baptizatū: ponit ꝓhibēdo ne ſanctū baptiſma dei iteretur.

m Antiſtité. errorem. ſ. iuris. ſecus ſi de facto dubitent baptizatum eſſe: nec eñ pōt dici reiteratuȝ qđ ignorať omiſſuȝ vt in decre. de cōſe. diſ. j. c. de eccľarum. Sȝ ar. ꝯ. ff. de dolo. l. elegāter. §. non ſolum.

Reiteratum non diciť qđ omiſſum ignorať.

n Si qs. piaculare. i. piādū ſangui ne. i. dȝ amittere caput.

o ¶ Commiſit. clericis. ſ. vt ille qui baptizať.

p ¶ Per etaté. quilibȝ rebaptizās ⁊ qlibet capax criminis ꝑ etatem rebaptizatus patiť piaculare flagitiū. Vel forte loquiť de eo q rebaptizanti in reſpondendo ꝑbuit miniſterium.

q ¶ Vltimo ſupplicio quod mortem interpretamur: vt. ff. de penis. l. vltimum.

r Nulli hereticorum. iniciati: vt q: xp̄iani erant tm̄: ⁊ ita cathecumini: non aūt erant baptizati.

a ¶ Eccleſie. ⁊ auferũtur hodie dñis eorũ: vt ĩ. ne xp̄ianum. mã. l. j.
b ¶ Nõ q fecerit. i. hereticus rebaptizans ingenuos vel ſeruos proprios.
c ¶ Exilio. mitiorez h̃ patit̃ penã cũ adhuc nõ fuerat baptizat⁹ q̃ ſi fuiſſet. vt. s̃. l. pxi. Alij h̃ referunt de pena exilij ad eũ q ſciuit ⁊ nõ detulit: nõ aũt ad baptizantem prima placet.

¶ De apoſtatis.

Nã apoſtate pluſq̃ heretici ſunt. ideo ponit d̃ apoſtatis. Qui dicunt̃ apoſtate. habes. ĩ. ea. l. apoſtatarum. §. ſed ne hmõi. ⁊ l. fi. in fi.

SI qs. prima nõ legit̃. In ſcða no. q̃ de inofficioſis actionibus qnquẽnium ſtatuit̃: vt. ĩ. de inoffi. teſta. ſi quis filiũ. Sed vꝫ ꝑpetuo agi. vt. ĩ. eo. l. apoſtatarũ. So. illa corrigit hanc. vel hic poſt mortez teſtatoris ibi viuente teſtatore dicit ſe poſſe deferre.
d ¶ Contendit. accuſator: vel etiam contẽdit de alia hereſi.
e ¶ Iuge. i. cõtinuum.
f ¶ Actiõibus. ſ. querele inofficioſi teſtamẽti.
g ¶ Exordium. i. vſq ad quinquẽnium.
h HI q. ſuffragijs. quare ergo heretici repellunt̃ de ciuitatibus ⁊ nõ apoſtate. vt. s̃. de ſum. trini. l. ij. Rñ. q: alios docerent ⁊ eadez rõne repellunt̃ clerici apoſtatãtes: vt ĩ. e. l. fi. Accur.
i ¶ Obliterabit̃. i. delebitur.
k ¶ Obducetur. i. delebitur.
l ¶ Et errãtibus. hereticis. ſ. nolentibus ad fidez cõuerti quã nunq̃ habuerũt. vt. s̃. de ſum. tri. ⁊ fi. ca. inter claras. i fi. ⁊ d̃ here. l. iiij. in fi. ſꝫ nõ q iam fuerũt de fide: ⁊ poſtea ab ea diuiſerũt ſe oino vt h̃. Uel dic q̃ ad penã mundi nõ prodeſt penitẽ: quo ad deũ ſic: vt ibi. Cor cõtritũ ⁊ humiliatũ deus non deſpiciet. ⁊ alibi dixit. Confitebor ⁊ tu remiſiſti impietatẽ pcti mei.

Penitẽtia non liberat a pena mũdi.

habuerint: necdũ ſue ſupſtitioni cõuictos ꝓhibendi catholice ſequi religionẽ eccl̃ie[a]. ¶ Nõ qui fecerit[b]: vel cuꝫ ſit ingenu⁹ in ſe fieri paſſus ſit: vel factũ non detulerit exilio[c] ac x. libraꝝ auri mulcta cõdẽnabitur. Teſtamẽti ⁊ donatiõis faciẽde vtriqꝫ denegãda licentia. ¶ Que oĩa ita cuſtodiri decernim⁹ vt nulli iudicũ liceat delatũ ad ſe crimẽ minori aut nulli coertioni mandare: niſi ipſe id pati velit qð alijs diſſimulando conceſſit.

¶ De apoſtatis.

¶ Apoſtate bona publicantur. Salyce.

¶ Impera. Conſtã. ad Phalaſuꝫ prefectũ preto. Titu. x. Lex. j.

SI quis lege venerabili ꝯſtitut⁹: ⁊ ex xp̄iano iudeus effectus ſacrilegis cetib⁹ aggreget̃: cũ accuſatio fuerit approbata facultates eiuſdẽ dñio fiſci iubemus vendicari.

¶ Apoſtatatus crimen p̄t accuſari poſt mortẽ vſq ad quinquẽniuꝫ. h. d. Salyce.

¶ Impa. Gratia. Ualẽ. ⁊ Theo. aaa. ad Hypatro. pre. pre. Lex. ij.

SI quis defunctũ violate atqꝫ deſerte xp̄iane religionis accuſat: eũqꝫ vl̃ ad ſacrilegia tẽplorum: vel in ritus iudaicos tranſiſſe cõtendit[d]: eaqꝫ gratia vl̃ teſtari minime potuiſſe cõfirmat intra quinquẽnium iuge[e] q̃ de inofficioſis actionibus[f] conſtitutũ eſt ꝓprias exigat actiones: futuriqꝫ iudicij hmõi ſortiatur exordium[g].

¶ Apoſtatantes a fide ꝑdunt omnia etiam a iure cõmuni chriſtianis cõceſſa nec admittitur penitentia. Salyce.

¶ Impera. Theo. Ualen. ⁊ Arch. aaa. Fabiano. pre. pre. Lex. iij.

HI qui ſanctaꝫ fidem ꝑdiderunt: ⁊ ſanctũ baptiſma heretica ſupſtitione ꝓphanauerũt: a cõſortio oĩm ſegregati ſint: in teſtimonijs alieni teſtamẽti vt ante iaꝫ ſancim⁹ nõ habeant factionẽ: nulli ſuccedãt in hereditatem: a nemine ſcribant̃ heredes: ¶ Quos etiã p̄cipimus ꝓcul abijci ac lõgius mandari: niſi pene viſum fuiſſet eẽ maioris verſari inter hoĩes ⁊ hoĩm carere ſuffragijs[h]. Sed neqꝫ vnq̃ in ſtatum priſtinũ reuertant̃: nec flagitiuꝫ horũ obliterabit̃[i] penitẽtia: neqꝫ vmbra aliqua exquiſita defenſionis: aut muniminis obducetur[k].

¶ Nã quidẽ eos q fidẽ quã deo dedicauerãt polluerint: ⁊ ꝑdentes diuinũ myſteriũ in ꝓphana migrauerũt tueri ea que ſunt cõmentitia ⁊ cõcinata nõ poſſunt. Lapſis enĩ ⁊ errantibus[l] ſubuenit̃. ꝑditis vero (hoc eſt ſanctum baptiſma prophanantibus) nullo remedio penitẽtie (que ſolet alijs criminibus adeſſe) ſuccurritur.

¶ Crimẽ apoſtatatus eſt publicum ideo quilibet admittitit̃ ad accuſanduꝫ: ⁊ alienatiões ipſo iure ſunt apoſtatis interdicte ⁊ poſt mortẽ pñt accuſari bonis primioribus fidelibus applicandis. Salyce.

¶ Imperato. Theo. ⁊ Ualen. aa. Baſſo. prefec. pre. Lex. iiij.

APoſtatarum ſacrilegũ nomem ſingulorũ vox continue[m] accuſationis inceſſet[n]: ⁊ nullis finita tꝑibus[o] hmõi cris arceatur indago. ¶ Quib⁹ q̃uis p̄terita interdicta ſufficiant. tamẽ etiaꝫ illud iteramus ne poſtq̃ a fide deuiauerĩt teſtãdi aut donãdi qppiã habeãt facultatẽ. ¶ Sed nec vẽditionis ſpẽ facere legi fraudẽ ſignant̃: totũqꝫ ab inteſtato xp̄ianitatẽ ſectantibus ꝓpinquis potiſſimũ deferat̃[p]. Intantũ aũt ꝯ hmõi ſacrilegia ꝑpetuari[q] volumus actionẽ: vt vniuerſis ab inteſtato veniẽtibus etiã poſt mortẽ peccãtis: abſolutam vocẽ ſimulatiõis[r] cõgrue non negemus.

¶ Nec illud patiemur obſtare ſi nihil in cõteſtatione ꝓphano dicat̃ viuẽte ꝓductum. ¶ Sed ne hmõi interp̄tatio criminis latius incerto vaget̃ errore eos pñtibus inſectamur oraculis q noĩe xp̄ianitatis induti ſacrificia ſacrilega vel fecerint vel faciẽda mãdauerint[s]. Quoruꝫ etiã poſt mortẽ comprobata ꝑfidia hac rõne plectenda eſt: vt donationibus teſtamẽtiſqꝫ reſciſſis: hi qbuſ hoc deferret legitima ſucceſſio huiuſmodi ꝑſonaꝝ h̃ditate potiant̃.

¶ Qui ꝑſuaſionibus ſeruum vl̃ liberũ fecerit apoſtatare a fide: puniri dꝫ capite. hoc dicit Salyce.

¶ Impa. Theo. ⁊ Ualen. aa. Florentino prefec. pre. Lex. v.

EUm quicũqꝫ[t] ſeruum ſiue ingenuum inuitũ: ſiue ſuaſione que eſt plectẽda ex cultu xp̄iane religionis in nephandam ſectam ritũue tranſduxit: cum diſpendio fortunarum capite punienduꝫ eſſe cenſemus.

¶ Etiam monachi heretici penis legitimis ſunt puniendi ⁊ de ſacro imperio expellendi. h. d. Salyce.

¶ Impera. Theo. ⁊ Marci. aa. Palla. pre. pre. Lex. vj.

EOs q catholicaꝝ[v] eccl̃arum clerici vl̃ orthodoxe fidei monachi: relicto xp̄o ⁊ orthodoxe religionis cultu appollinaris vl̃ euthicetis hereſim ⁊ dogmata abhominanda ſecuti fuerint: oĩbus penis q̃ priorib⁹ legibus aduerſus hereticos cõſtitute ſunt iubem⁹ teneri: et extra ip̄m quoqꝫ romani impij ſolum repelli: ſicut de manicheis p̄cedentiũ legũ ſtatuta ſanxerint.

¶ Nemini licere ſignũ ſaluatoris xp̄i humo vl̃ in ſilice ſeu marmore aut inſculpere aut impingere.

¶ Signum crucis non dꝫ ſculpi vel pingi in loco q poſſit pedibus calcari. ſalyce.

m APoſtatarum. cõtinue etiaꝫ ſine bello.
n ¶ Inceſſet. i. iceſſanter accuſet.
o ¶ Tꝑibus. niſi infra quinquẽniuꝫ poſt mortem: vt. s̃. e. l. ij.
p ¶ Deferat̃. primo liberis. ſcðo agnatis: vt s̃. d̃ here. l. cognouim⁹ Accur.
q ¶ Perpetuari. cum alia crimia vſqꝫ ad. xx. annos regulariter porrigant̃: vt. ĩ. ad. l. cor. d̃ fal. l. querela.
r ¶ Simulatiõis. i. accuſationis. vt. ĩ. de accu. l. ea quidẽ. ⁊ facit. ff. de teſta. l. cum lege.
s ¶ Mandauerint. ſ. iudei vl̃ pagani.
t CUm qui. nõ legitur.
v EOs q catholicaruꝫ. nec hec legit̃. ſed cõtra. s̃. e. l. hi ſed ibi ſolui.

¶ Nemini licere ſignum ſaluatoris ⁊c.

Quoniã ſignuꝫ noſtre redẽptionis ab hoĩbus eſt adorandũ ⁊ venerãdum. Et ſi in manibuſ alicuius geſtat̃ ei debemus cũ deuotiõe aſſurgere. Et ſi alicubi poſitum imminebat honorem debemus impẽdere. ideo ꝓhibet ne humi ponat̃: vl̃ in aliq̃ matia humi poſita ſculpatur aut depingat̃ ne pedibus conculcet̃. Et qui poſuerit vel poſituꝫ nõ leuauerit grauiſſima pena mulctat̃: quam forte mortez interpretamur vt. ĩ. e. l. j. ff. de penis. l. vlti. Azo.

Cum ſit.